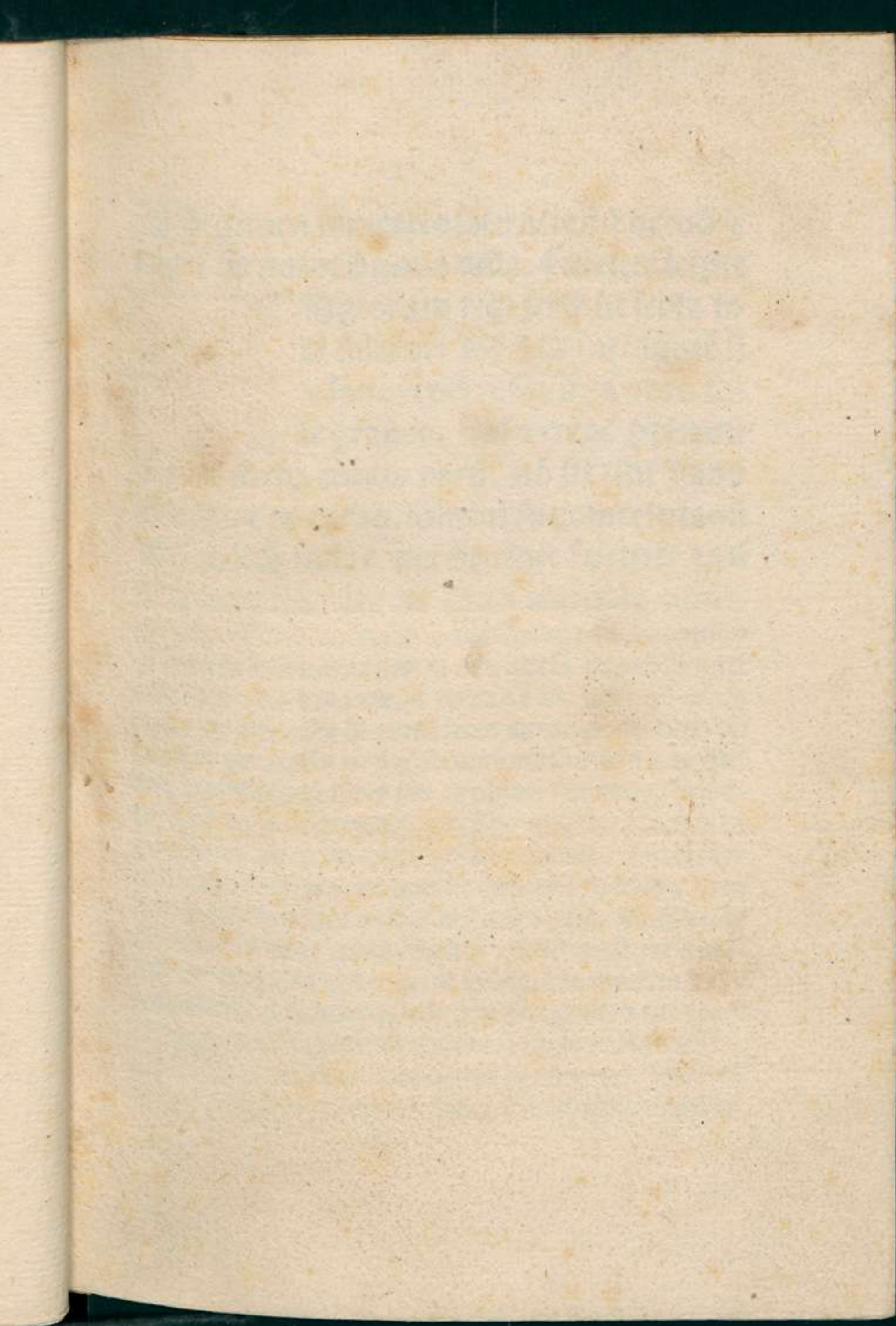

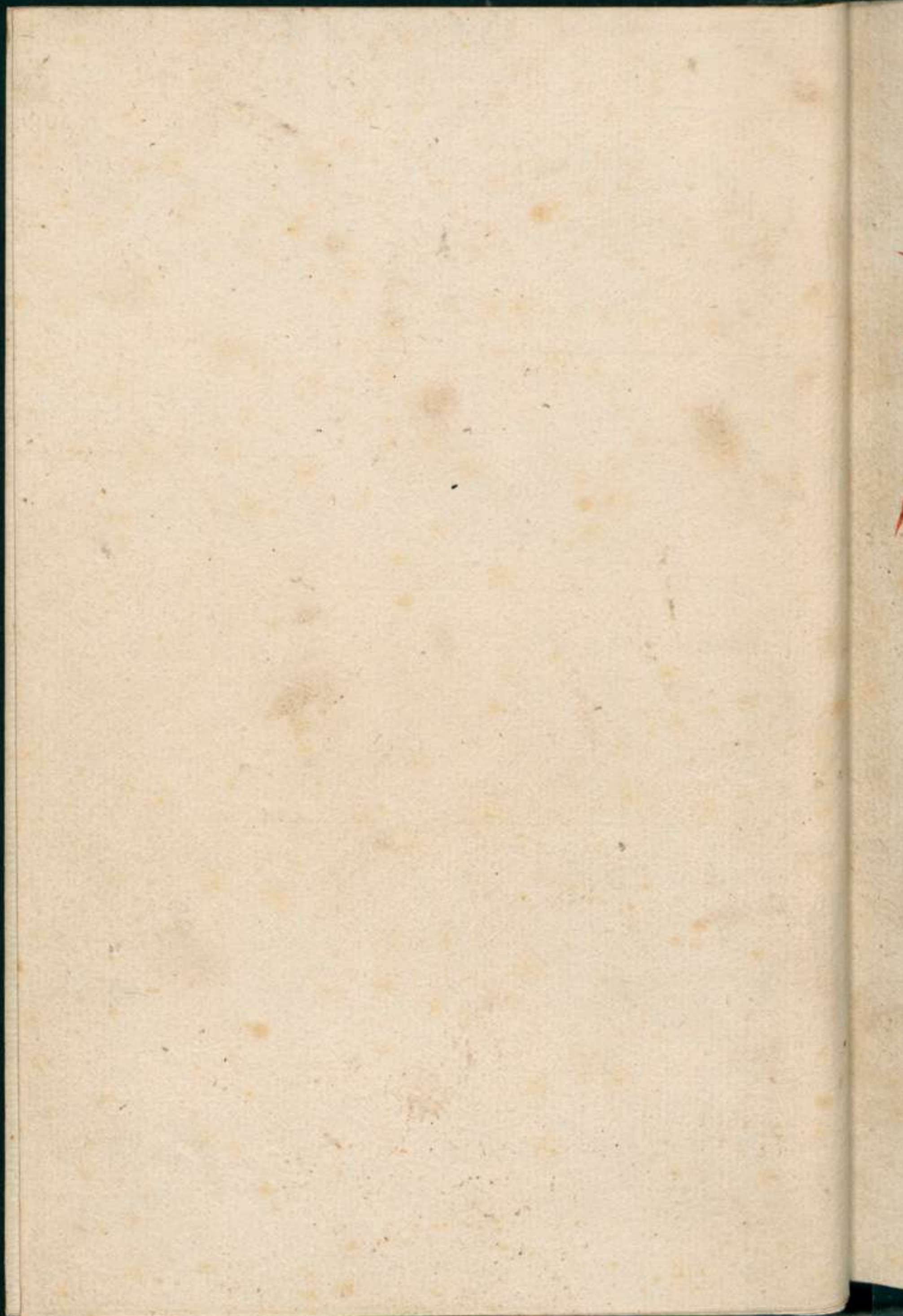
DIPNTACION PROVINCIAL DE BARCELONA

JAVME ESPONA

BIBLIOTECA CENTRAL-EX LIBRIS

Regimen sanitatis salernitanū necnō ⁊
m̄grī Arnoldī d̄ noua villa. Felicit̄ ic̄ipit̄

Haglorum regi scripsit scola to
ta salerni: Si vis incolumē si
vis te reddere sanū: Curas tol
le graues. irasci crede p̄phanū

Barce mero. cenato parū. nō sit tibi vanū

Surgere p̄ ep̄las. somnū fuge meridianū

Mō mictū retine. nec c̄prime fortiter anū

Hec bene si serues tu lōgo tempore viues

Iste est libellus edit⁹ a doctoribus salerniensib⁹
in quo inscribuntur multa et diuersa pro cōseruati
one sanitatis humane. ⁊ editus ē iste liber ad usum
regis anglie. Et in textu lecto autor ponit octo do
cumēta generalia pro cōseruatione sanitatis. de qui
bus postea specialiter per ordinem determinabitur.

Primū ergo documentū est q̄ homo sanus volēs vi
uere debet ab eo remouere graues curas. Nam cure
exsiccant corpora. ex quo tristificant spiritus vita
les. modo spiritus tristes exsiccant ossa. Et sub isto
documento etiā comprehendi debent tristicie que si
militer corpora exsiccant et infrigidāt. maciem et ex
tenuationem inducunt/cor constringunt/ ⁊ spiritum
obtenebrant/ingenium ebetant ⁊ rationē inuediūt.
iudicium obscurant ⁊ memoriā obtūdunt. Verū tñ
aliqui pingues ⁊ carnosi sunt/ spirit⁹ adeo mobiles.

et calidos habentes quod eis interdum bonum est tristari
ut spiritus calor ebetetur et corpus aliquantulum ma-
ceretur. Secundum documentum est non irasci. primo
quia ira similiter corpora exsiccatur. cum ipsa summe
singula membra supercalefaciat/nimia autem calefactio
siccitatem inducit teste Avicenna prima primi doctrina
tercia capitulo primo. secundo quia ira propter fer-
uorem cordis omnes actus rationis confundit. Aduer-
tendum tamen est quod quidam frigidi sunt et maleficiati
quibus interdum irasci potest in regimine sanitatis
ut in eis calor excitetur/Tercium est parce uti potu
vini. Nimia enim repletio vini somnolentiam/pigri-
tiam/debilitatem membrorum/debilitatem stomachi/et mul-
ta alia his similia inducit de quibus posterius ma-
gis patebit. Quartum est parum cenare quia nimia no-
cturna repletio dolorem in ventre inducit ac inquietu-
dinem/insomnitatem et angustiam prout manifesta
patet experientia et inferius magis declarabitur.
Quintum est surgere post cibum sumptum quod facit ad
digestionem propterea quod cibum sumptum facit descen-
dere ad fundum stomachi in quo viget virtus diges-
tiua. Sextum est non dormire post prandium cuius
nocumeta postea tanguntur in textu ibi. Febris pigri-
cies. Septimum est non diu retinere urinam. Ex nimia
enim urine retentione aliquando sequitur difficultas
mingendi aut omnino prohibitio a mictu ut testatur
Avicenna decimanona tercii tractatu secundo capitu-
lo de difficultate urine. Similiter ex nimia retentioe
fecali plura proueniunt nocumeta. Indurant enim
feces in intestinis propter continuam suctionem venarum

meferatarum cum intestinis continuatarum omnes
humiditate a fecibus suggestiuntur et sic remanent sicce
Difficilis exitus intestina opilantes ad quaz opila
tionem propter vetositatum eductionis prohibiti
onem et aliarum fecum aceruationem sequuntur nocu
meta in textu posterius posita ibi Spasmi ydrops etc.
Octauum est non fortiter comprimere anuz. ex hoz eniz
sequitur tenasmon siue exitus longationis. Ulterius
subdit autor quod omnia ista debite conseruans longo
tempore sanus viuere poterit.

Si tibi deficiant medici. medici tibi fiant

Hec tria mens leta. requies moderata dieta

Autor in hoc passu tangit tria remedia generalia
pro conseruatione sanitatis nature humane et pre
cipue ipsorum nobilium. Primum est quod animus homi
nis debet esse letus et gaudens / cum leticia siue gaudi
um etatem florida facit / hominem in iuuentute conser
uat / virtutem confortat / vitam prolongat / ingenium
acuit. et ad singulos actus hominem abiliorem reddit
Et debet istud gaudium in regimine sanitatis conue
niens esse temperatum et non excessiuum quia excessi
uum syncopim et mortem inducit. Et maxime gaudi
um competit his qui multum curant et sollicitudinibus
destruunt. Et potest in ipsis de nouo acquiri per
usum cibi et vini delectabilium et dimissione eorum
que tristitiaz inducunt et inhabitare cum sibi dilectis
et similibus quibus virtus confortatur teste Auicenna
in undecima terti / capitulo de casu virtutis subito
sic dicente. Et scias quod virtus augmentatur cibo et vino a r

subtili cōuenientib⁹ ⁊ odoribus bonis ⁊ trāquillita
te et gaudio ⁊ diuisione eoz que cōtristant ⁊ rixa
ri faciunt ⁊ renouatione rerum amabiliuz ⁊ habita
tione cum dilectis. Secunduz est trāquillitas animi
Nobiles eniz propter nimis magnas ⁊ diuersas cu
ras quas habent plus ledunt ceteris parib⁹ q̄ qui
mediocres sunt. Inquietatio uero mentis somnum
maxime impedit qui nobilib⁹ summe utilis est qui
cōiter nature sicce sunt atq; colerice quib⁹ permaxi
me somnus ē utilis. Tercium ē moderata dieta id ē
moderata sumptio cibi ⁊ potus. Documenta uero
superflui cibi ⁊ potus postea dicemus.

Lumia mane man⁹ surgēs gelida lauz aq̄
Hac illac modicū p̄gat. modicū sua m̄bra
Extendat. crines pectat. dentes fricet. ista
Cūfortant cerebrū cōfortant cetera mēbra
Lote cale. Ita pasce uel i. frigesce minute

In hoc textu autor ponit sex documenta quib⁹ ce
rebruz confortatur ⁊ similiter singula corporis mē
bra. Primum est q̄ postq̄ homo de mane surrexerit
debet lauare oculos in aqua frigida. Adundari enim
debent ut ab eis remoueātur immūdicies palpebris
adherentes et circa oculos existentes ne ab ipis oculi
corrodant. Et istud satis inuit Auicēna tertia terti
tractatu primo/ca. de rememoratione cōseruatiōis
sanitatis oculi ⁊ rememoratione eoz que nocēt ipsi
ubi dicit. Ex eis autem que abstergunt oculum et
acuunt ipsum est submergi in aqua clara et aperire

oculum in ea. Et idē vult tractatu quarto/ capitulo
 de cura debilitatis visus dicens. Et ingredi aquaz
 claram viridē ⁊ submergi in ea et aperire ambos o
 culos in ea secundū quātitatē qua possibile est/ est
 ex eis que seruāt sanitatē oculi ⁊ cōfortāt ipm ⁊ p
 prie in iuuetute. Causa at̄ quare oculi magis debent
 lauari in aqua frigida q̄ calida/ ē qz vnūquodqz cō
 seruatur suo simili vt dicit Auicenna/ quarta primi
 ca. primo. Et idem vult Galienus tertia regni cano
 ne illo. Calidiora calidiorib⁹ indigent adiutoriis/
 frigidiora frigidioribus. sed sic est qz oculi sunt fri
 gide nature/ ergo potius debent lauari aqua frigida
 q̄ calida. Secundum est qz homo debet lauare man⁹
 quia sunt instrumenta quib⁹ mundant̄ organa per
 que exeunt superfluitates cerebri/ vt sunt aures ocu
 li nares. ⁊ ergo ob hoc manus debēt esse munde. pl⁹
 tamē debent lauari in aqua frigida q̄ in aqua cali
 da/ quia lotio manū in aqua calida generat vmes
 in ventre. ⁊ hoc specialiter dūmodo manus in aqua
 calida lauant̄ post sumptionē cibi vt innuit Auicē
 na decimasexta tertiū tractatu quinto/ ca. primo vbi
 agit de vermibus in ventre genitis. Et ratio ē quia
 per lotionem manuum in aqua calida post sumptio
 nē cibi trahitur calor naturalis quo completur di
 gestio ī stomacho ad extra q̄re ip̄fecta fit digestio
 que potissima cā est vermiū. Tertiū est qz postqz ho
 mo surrexerit a somno, debet paulatim incedere siue
 se mouere. Cui⁹ causa est vt superfluitates prime et
 secunde digestionum que sunt feces ⁊ vrina descēdāt
 et preparentur faciliori euacuationi. Quartum est a 8

q̄ postq̄ homo surrexerit a somno debet extendere
manus ⁊ pedes ⁊ alia mēbra . Cui⁹ cā est ut traban
tur vitales spirit⁹ ad mēbra exteriora ⁊ per hoc sub
tiliant⁹ spiritus cerebri / Quintum est q̄ debet crines
pectere . Cui⁹ causa est ut aperiant⁹ pori per hoc capi
tis ⁊ exeāt vapores cerebri derelicti p̄ somnū ⁊ subti
liētur ei⁹ spiritus . Unde vsus pectinis multum con
fert visui ⁊ maxime senibus prodest . Vñ dicit Au
cēna tertia tertiū tractatū quarto / capitulo de cura
debilitatis visus . Administratio pectinis super ca
put iuuatua ē ⁊ confert proprie senib⁹ quare oportet
q̄ administret⁹ omni die multotiens qm̄ attrahit
vapores ad superiora ⁊ mouet eos a parte oculi .
Sextum ē q̄ homo debet mundare ⁊ fricare dentes .
Cui⁹ causa ē quis immundities dentiu⁹ est causa fe
toris anhelitus . Similiter a dentibus immūdis spi
ritus immundi eleuant⁹ ad cerebrū ip̄m perturbātes
⁊ Pretrea cōmixtio limositatis dentiu⁹ cum ip̄o cibo
ad stomachū missō ē causa corruptionis cibi in sto
macho . Ad idum autē cōseruandi sanitatē dentiu⁹ ⁊
bonitatē odoris eorū tāgit Aucēna septia tertiū / ca
de cōseruatōe dentiu⁹ sub his v̄bis . Et ex eis q̄ cōser
uāt sanitatē dentiu⁹ ē ut colluat⁹ os in mēse bis cū vi
no ī quo decocta ē radix titimalli . ē enī perueniēs ad
ultimū in faciēdo bonū odorē ⁊ nō aduenit facienti
illud dolor dentium . Vlteri⁹ autor in vltimo versu
subdit aliqua p̄cepta generalia . primū ē q̄ hō lot⁹
stupha vel balneo debet se tenere calidum quia tunc
pori sunt aperti ⁊ sic de facili frigus possit subintra
re et magna nocumenta corpori inferre . Aliud est q̄

4
postq̄ homo sumpserit cibuz debet modicū stare ut
cibus perfecte descēdat ad fundū stomachi ī quo cō
pletur digestio. deinde lente ābulet et nō fortiter ne
propter motum fortē calor trahat̄ ad partes exteri
ores ⁊ per hoc īpediatur cibi digestio. Aliud ē q̄ hō
frigid⁹ debet cauere ne subito se calefaciat s̄ paula
tim. mutationes enī subite naturā ledūt. Vīa enī ex
tra naturā molesta sunt ut dicit Galien⁹ in cōmen
to illius canonis Secundū multū ⁊ repente.

**Sit breuis aut null⁹ tibi sōn⁹ meridian⁹
febris pigricies capitis dolor atz catarr⁹
Hec tibi proueniūt ex somno meridiano**

In hoc textu tangit autor quattuor nocumenta
que proueniūt ex somno facto post prandiu⁹. Quo
rum primum ē q̄ ex somno meridiano solet sequi fe
bris. Quod aliqui putant verificari de febre proue
niēte ex opilatione causam istī⁹ febris reddentes q̄a
tēpore diei calor ⁊ spiritus mouent̄ ad exteriora et
sic virtus digestiua in die est debilis. digestio enim
perfecta est quādo calor ⁊ spiritus ad interiora mo
uentur propter quorum motum calor naturalis in
tenditur et sic tēpus noctis ē temp⁹ perfectioris di
gestiōis. Indigestio enī ⁊ cruditas humorū ē cā opi
latōis q̄ opilatio est cā febris scd⁹ Auicēnā priā q̄r
ti ī plurib⁹ passib⁹. Scdm nocumētū ē pigricies q̄ ex
eadē cā videt̄ oriri. Ex materia enī indigesta ⁊ grossa
grossi eleuantur spiritus qui moti ad mēbra corpo
ris grauedinem corpori inducūt quēadmodū spūs
subtiles ⁊ leues leuitate⁹ animi ⁊ corporis inducūt.

Tercium ē dolor capitis qui etiā ex eadez cā prouenire videt̄. Ex cibo enīz indigesto in stomacho eleuantur grossi spiritus cerebrū perturbātes qui spūs sunt cā discolorationis etiā faciei quā ad cutez mouentur qz ubi est materia grossa necesse ē quicquid ex tali materia dissoluitur esse grossum vt innuit Galienus in cōmento illius amphorismi. Et qui crescunt sic inquit ens quicquid enim de qualibet re dissoluit̄ ei vn̄ dissoluit̄ necesse ē vt assimiletur. Quartum nocumētum est catarrus qui similiter ex eadez causa videt̄ oriri scilz ex reumate. Reuma enim dicit̄ ois fluxus materie de mēbro ad membrū in quacūqz parte corporis fuerit sed secundum qd ad diuersas partes corporis fluit diuersa sortit̄ nomina quā enim mouetur ad pectus / siue ad mēbra spiritalia videlicet ad pulmonē dicitur catarrus. Sed quā fluit ad fauces siue ad colatorium palati dicit̄ brancus. Et quā fluit ad nares dicit̄ coriza / ut habet̄ in istis versibus. Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus Ad fauces brancus ad nares dico corizam. Preter tñ predictorum nocumentorum causas narratas alie possunt assignari magis efficaces. Causa nāqz primi nocumēti scilz febris q̄ aliquā ē effimera aliquā putrida ē. febris q̄ de effimere retētio fuliginū in somno diurno quaruz resolutionē vigilia facere osuenerat quibz acruatis et spiritibz admixtis in eis accēdit calor extraneus causans febrē effimerā. Febris vō putride putrefactio hūiditatū multiplicataruz ex somno diurno ad cor effumātū. Sedm vō nocumētum scz pigrícia cōtingit propter hūiditates per somnū diurnuz retētas

5

circa musculos cordas ⁊ iuncturas quib⁹ torpescūt
et tarde redduntur ad solitos motus. Terciu⁹ vero
nocumentum ex simili causa oritur scilicet ex humi-
ditatibus et vaporibus per somnum meridianū re-
tentis qui moti versus caput ⁊ cerebrum ei dolores
ingerunt. Quartum vero nocumentum videlicet ca-
tarrus quo vniuersaliter omne reuma significatur
cōtingit propterea quia vapores et fumi qui vni-
q⁹ per cutem hora vigiliarum resolui solent in som-
no diurno ad caput tendunt ubi inspissati recidunt
inferius reumatizantes. Auicenna autē tertia primi
doctrina secunda capitulo nono alia superaddit no-
cumenta somni diurni quorum primum est generare
egritudines humidas vt guttas ⁊ paralises ex reten-
tionibus humiditatum que de die magis resolui so-
lent. Secundū est corruptio coloris faciei propter
humiditates aquosas vrine similes in sanguine mul-
tiplicatas ex somno diurno/resolui solitas tempore
vigiliaꝝ que ad faciei cuteꝝ cū sanguine expulse red-
dunt eā tumidā ⁊ declinatē ad citrinitateꝝ. Terciuū
ē generatio splenis id est splenetice passionis in dis-
positis ad eā Cui⁹ cā ē retētio humoris grossi melā-
colici ī splene ex somno diurno. sicut enī iuuāt vigi-
lie motū ⁊ libeꝝ trāsitu hui⁹ grossi hūoris per cana-
les strictos cum calore diei vias aperiēte/sic somn⁹
impedit maxime diurnus cuz tunc instet hora secun-
dū plurimum trāsitus melācolie per canales suos ⁊
maxime per illum canalē qui a splene trāsit ad orifi-
cium stomachi gratia puocationis appetitus p quē
splenis superfluitas emūdari solet nō enī cōuenit vt

de nocte prouocet sed de die potius appetitum cibi.
Quartum est relaxatio neruorum seu remollitio eorum
Cuius causa est prohibitio resolutionis humiditatum
quam facere solent vigilie diurne que interius retentae ner-
uos imbibunt. Quintum est debilitatio appetitus Cuius causa
est prohibitio resolutionis que est prima causa famis
Alia causa est repletio stomachi ex fumis vaporibus
et humiditatibus remollientibus et saturantibus orificium
stomachi. Sextum est generatio apostematum Cuius causa
est quod superfluitates per somnum diurnum multiplica-
te colliguntur sepe in aliquo membro et ipsum intumesce-
re faciunt. Et ulterius dicit Auicenna quod due de potio-
ribus causis propter quas nocet somnus diurnus sunt
prima quidem quod cito interrumpitur propterea quod calor
diei trahit versus exteriora calorem corporis et contra
somnia ad interiora unde motus prouenit agitatiuus
et ideo consilium tunc dormire uolentibus quod in umbra dor-
miant et in tenebroso loco. secunda uero propterea quod red-
dit naturam stupidam et quasi perterritam retrahentem se ab eo
in quo erat scilicet a digestionem cibi. Attendendum tamen est
quod licet somnus diurnus generaliter uituperetur et noc-
turnus commendetur / ex diurno tamen ille minus uituperatur
qui a mane est usque ad terciam scilicet ab ortu solis usque
ad terciam post ipsius. iuxta illud ypoocratis pronos-
tichorum secunda dicitur Somnus ut moris est conueniens
et naturalis ut noctem non effugiat et diem non impediat
est laudabilis contrarius uero est improbandus mi-
nus tamen si a mane usque ad terciam tenuerit. Quam-
quam tamen somnus diurnus et meridianus in tantum a
primis medicis inuentoribus detestetur. moderno tamen tpe

6
nō omnis somnus diurnus est vituperandus et proprie
si in eo quinque conditiones obseruentur ut vult Bartru-
cius. Prima est ut sit consuetus. secunda ut nō sit illi-
co supra cibum. tertia ut nō sit capite depresso. quar-
ta ut non sit longus. quinta ut nō fiat ab eo subito
stupida et repentina exprefacio sed morosa.

**Quattuor ex vento veniunt in ventre retento
Spasmus ydrops colica vertigo quattuor ista**

In hoc textu autor ponit quattuor nocumenta pro-
uenientia ex retentione ventositatis in corpore nos-
tro. Quorum primum est spasmus. Cuius causa est quia
ventositas retenta sepe capit raptum ad iuncturas et
neruos ipsos replentes ex quorum repletione sequitur
ipsorum contractio que vocatur spasmus. Et ab Avicen-
na secunda tertiū capitulo de spasmō / spasmus sic dif-
finitur. Spasmus est egritudo nervosa qua mouentur la-
cerati ad principia sua et inobediētes sunt in dilata-
tione eorum. Et iste spasmus est duplex Nam quidam
est ex repletionē in quo membrum abbreviatur et ingros-
satur propter rem implentem sicut cornu aut corrigia
cum est res implens abbreviatur et ingrossatur et iste
spasmus fit subito. Alius est ex inanitione in quo con-
trahitur longitudo et latitudo et minoratur membrum se-
cundum longum et latum sicut in pargameno cum ap-
ponitur igni fit contractio secundum longum et latum et
iste spasmus fit paulatine. Secundum nocumentum est
ydropisis que est morbus materialis causatus ex re-
frigida plurima ingrediēte et inflante membra aut loca
partium in quibus regimen. i. digestio ciborum fit et

humorum ut dicit Bartrucius Ydropisis enī non
generat nisi cum sanguis non generat ut dicit Gali
enus sexta particula aphorismorum in cōmento illius
Emorroydes sananti antiquas. Et ē triplex ydro
pisis scilicet ypozarcha ascites et tympanites Et de
tympanite intelligit istud secundū nocumētū. Tym
panites enī ut dicit Bartrucius fit a mala cōplexi
one frigida stomachi et hepatis prohibēte cibum trans
mutare in chilum et humorē benignū aut sanguineū
quare cōuertitur in rem ventosam que dum nō expel
litur per eructuationē aut aliunde opilatione viāz
prohibēte vel virtute expulsiua vel seqstratiua seu
perfluitatum debili existente colligit inter cyphac et
mirach vētris et causat ydropisim. Tercium nocumē
tum est colica que est egritudo multuz dolorosa fac
ta in intestino dicto colon quod est vnum de intesti
nis grossis quēadmoduz yliaca ē egritudo doloro
sa facta in intestino gracili dicto ylion. Et fūit dic
te egritudines sepe ex vētositate inclusa in dictis in
testinis. Quartum nocumētum ē vertigo et est egritu
do cum qua videt homini qd ōnia voluantur in gy
rum. Cuius egritudinis causa ē vētositas ad cerebrū
mota que propter eius in cerebro motionē vertiginē
facit. Et ista quattuor nocumēta cum quibusdā ali
is pulcre cōmemorat Auicēna decimasexta tercii tra
ctatu quarto capitulo de rebz que nocent colicis di
cens. Et scias qd retētio ventositatis multotiens fa
cit accidere colicā propterea qd subleuat eaz et expri
mit ipsam ita ut aggreget res vna et qd facit accidere
debilitatem in intestinis. Et quādoqz perducit illud

ad ydropisim. Et quoniam generat tenebrositatem visus
et vertiginem et epilepsiam. Et quoniam retinet in iuncturis
et facit accidere spasmodum.

**Ex magna cena stomacho fit maxima peccata
Et sis nocte leuis sit tibi cena breuis**

In hoc textu autor ponit unum documentum pro
conservatione sanitatis dicens quod homo in cena debet
esse sobrius et se non multum cibo replere quia nimia re
pletio nocturna inducit impedimentum somni / torci
onem ventris / inquietudinem corporis / pustulas in fa
cie / gravitatem capitis in mane et maliciam oris. Dubium
iam incidit utrum maior quantitas cibi sit sumenda in
prandio quam cena. Pro cuius decisione advertendum est
quod secundum diversitatem corporum maior aut minor qua
ntitas cibi sumenda est in prandio quam cena quia corpora
aut sunt in morbum decidenda aut sub latitudine sani
tatis. Si in morbum deciderint aut cum humoris vicio
aut sine humoris vicio. Si sine humoris vicio sic est ma
gis cenandum Cuius ratio est quia natura in talibus solus
est ciborum digestionem interea non autem superfluitatum
maturationem caret enim eis. Quod si cum humoris vicio
patiantur convenientius est prandium maiorem unum pri
ma terti tractatu quinto / ca. de cura epilepsie. Ille cu
ius consuetudo non tollat ut semel reficiatur dividat ci
bum suum quod est minor refectio sua in tribus partibus et sumat du
as tertias in prandio et tertiam in cena post exercitium
subtile. Ratio sic persuadet quoniam illo tempore quo natura
debilis iuvat in digestionem calore solari vivifico et re
solvuntur amplius superfluitates amplius sumendum est cibum

hoc autem magis fit in prandio quam cena ergo et. Bre-
terea in die calor vitalis adest solaris et lucis diges-
tius cum sit vite principium quare ad digestionem
tunc duplex operabitur calidum nocte vero non. Et
etiam nocte natura magis est circa superfluo-
rum digestionem in talibus intenta / non est ergo impedienda multa
ciborum exhibitio. Quamvis enim calor in plerisque for-
tificet in nocte spirituum retractione et somni redu-
ctione non tamen potest huiusmodi calor duo ut alimen-
tum et superfluitates digerere. Convenit itaque in his
cenam breuiare. Si vero huiusmodi corpora sub lati-
tudine fuerint sanitatis. Aut sunt sufficienter sana ro-
busta superfluitatibus sensibilibus carentia cum omnes
expellant sua via ut athletae et hoc expedit cenam ma-
iorare. Tum quia natura eorum nocte solum est digesti-
oni ciborum intenta et non superfluo-
rum maturationi cum illis fere careant. Tum quia solum robur corpo-
ris intendunt quod et nocte acquiritur magis cum am-
plior fiat sanguificatio distributio et spirituum in-
his generatio. Si autem corpora fuerint a dicto tempe-
ramento et robore distantia sicut sunt plurima usque
in egritudinem nunc devenientia talia aut exercitantur
exercitio forti continuo et vehementi aut non. si sic ut
sunt victum manibus querentes melius est eis prandi-
um super cenam maiorare. Cuius causa est quia alimen-
tum non solum expetit propter nutrire sed propter
humectare membra ac irrorare ne arefiant ex forti mo-
tu et resistat resolutioni caloris propter quod oportet
plus cibi exhiberi in prandio. Neque propter exer-
citiu[m] talia corpora cessant ab eorum digestionem cum

8

ita sunt cōsueti vsus enī est res preter naturā. Est
et calor uehemens ppter exercitiū potēs super dige
stionē in eis / propter quod videm⁹ eos ter in die cū
appetitu comedere et bene digerere. Si autē nō utan
tur forti et laborioso exercitio continue sicut predicti
dupliciter illud euenit qz aut solum qñqz utunt⁹ ex
ercitio forti laborioso et nō continue aut solū utun
tur exercitio debili cum quo stat multiplicatio sup
fluitatum. Si utant⁹ exercitio plurimo forti et labo
rioso propter occupationes necessarias ī vita et ad
salutē sicut ciuiles viri qz plures circa bona fortu
ne negociantes et salutē interdū exercitio forti et la
borioso mouent⁹ ut diu equitantes vel itinerantes
aut aliud quoddā fortis a cōsuetō agentes exercitio
Et his utilius ē cenā super prādium amplius auge
re. Cuius ratio est qz si tales prādium auerent cuz
nō sint consueti adeo forti et laborioso exercitio agi
tari ut priores ipoz iam corrūpetur digestio malo
rum humorum generatiua. Itē propter motū super
fluum calor horū disseminatione ē debilitatus cui⁹
qdē unctio q̄ magis nocte fit q̄ die potissima ē forti
tudinis et digestiōis cā q̄re in cena instāte nocte ali
mētum amplius notest administrari. Itē isti prius
non laborioso utebant⁹ exercitio et sic corp⁹ eorū hu
miditatibus plenū est quibus et paruo cibo sufficien
ter potest resisti resolutioni et exsiccationi factis per
motum in die occurrentē. Si vero paucis debilibus
exercitiis et paruis occupationibus in vita utantur
precipiēduz ē ipis meli⁹ prādere qz cenare Et decla
rat istud sicut in corporib⁹ nūc egrotātib⁹ apparuit

Cum enim hi sunt debilis digestionis ut plurimum
iuuantur per calorem solis et lucem valde viuificos
confortatur enim inde spiritus propter suum simile. Ipse
se enim est lux aut effigiem habet lucis secundum Avicennam.
Iuuantur etiam quia superfluitates tunc melius
expelluntur poris apertis de die quam de nocte. Preterea
nocte non oportet eos multo cibo sed pauco repleri
cum natura tunc intenta est magis circa digestionem
humorum crudorum quos somnus habet maxime dige-
rere ac ad benignum reducere. licet enim nocte digesti-
ua fortificetur virtus non tamen adeo quod valeat cibum et
superfluitates digerere. Aduertendum est insuper quod in
exhibitione cibi maioris aut minoris in prandio quam
cena maxime seruandus est usus quia consuetudo est res
maxima in conseruatione sanitatis et egritudine cura
da secundo regiminis acutorum quod ostendit ex eo quod
eius mutatio et maxime subita uehementer est lesiua
Vnde Damascenus mutare consuetudines nocuum
est et molestum et precipue sensibus. Et ideo prae
consuetudines abolende sunt sed non mox eo quod natura
non sustinet repentinas mutationes. Et sic patet quod
uniuersaliter maiorandum est prandium super cenam
cum plurime egritudines sunt materiales et plura
corpora lapsa. Si tamen solus semel in die comeda-
tur melius est cibum in cena exhibere nisi oculi aut
cerebrum patiantur tunc enim melius est in prandio
exhibere cum cena non parum egrotantis nocet o-
culis et cerebro. Ulterius circa textum est notandum
quod non solum repletio nocturna siue in cena nocet
stomacho immo omnis repletio cibi generat enim

opilationes febres putredines apostemata ⁊ leprā
quia ē causa indigestionis. Quā autē oīs repletio no-
citiua est stomacho declarat Auicenna decimatercia
terciū tractatu primo/ca. de reb⁹ quarū vñ ledunt
stomachus ⁊ intestina dicēs. Et ex rebus magis ini-
micis stomacho est repletio ⁊ propter illud nō auge-
tur corpus gulosi qm̄ cibus ei⁹ nō digeritur quare
nō crescit ex eo corpus. Ille autē qui cibo abstinet
dum tñ remanet aliquis appetitus eius augetur qm̄
stomachus eius bene digerit cibum. Et sic valde ca-
uendū est ne stomachus torqueat⁹ ⁊ multum grauet⁹
ex cibo ita vt anhelitus angustiet⁹ ⁊ puls⁹ velocitet⁹
Et similiter repletio nauseatiua et fastidiū inducēs
multū est euitāda ⁊ specialiter ex malis nutrientib⁹
Nā si fastidium sit ex grossis nutrientibus proueni-
unt iuncturarū dolores ⁊ renum ⁊ podogra ⁊ grossi-
cies splenis et epatis ⁊ regulariter egritudines fleu-
maticae ⁊ melācolice. Et si fastidium sit ex nutrienti-
bus subtilibus proueniunt febres acute et maligne
⁊ apostemata multum acuta igit⁹ euitāda est repletio
nauseatiua. nō igitur tñ est comedendum quin in sto-
macho maneat aliquis locus vacuus nec ex toto de-
bet desiderium sopiri sed retineri debent aliquae reli-
quie appetitus ⁊ hoc specialiter obseruandū est in ha-
bentibus appetitum fortem. sunt enim aliqui quorū
appetitus naturaliter multū sopitus est et isti forte
debent plus comedere q̄ appetunt.

**Tu nūq̄ comedas stōachū nisi noueris añ
Surgatū. vacuū cibo quē sumpseris ante**

Ex desiderio poteris cognoscere certo

Hec tua sunt signa subtilis in ore dicta

In hoc textu ponuntur aliqua precepta que homo sane cupiens vivere necessario debet obseruare ante sumptionem cibi. Quorum primum est quod homo non debet sumere cibum nisi nouerit stomachum suum esse purgatum a malis humoribus quod fit per vomitum expellendo humores putridos et malos in eo existentes quia si sumeret cibum predictis malis humoribus in stomacho remanentibus ex admixtione talium humorum cum cibo cibum sumptum corrumpet. Secundum preceptum est quod homo non debet sumere cibum de nouo nisi presenserit cibum presumptum in stomacho suo fore digestum et ab eo euacuatum quia nihil est veteris in humano corpore quam intrinsece cibum super alium quod non est digestum sed digerere incipit. Nam superassumptum cibum prioris digestionem interuocata impedit. Et digestio prioris ante complebitur quod transiens ad epas per venas meseraicas ducet secum cibum superassumptum indigestum unde crudi humores in corpore multiplicabuntur. Ulterius in textu ponuntur duo signa euacuationis stomachi a cibo presumpto primum est desiderium certum. id est. vera fames. Et per intellectum istius sciendum est quod duplex est fames scilicet vera et mendosa. Veram Galienus describit secunda aphorismorum in omni illius canonis ubi dicit indigentia non oportet laborare dicens certa fames est cum homo cibo indiget unde imens sequitur appetitus. Sed mendosa fames est cibi appetitus corpore non indigente. Et sicut vera fames fit ex constrictione et corrugatione venarum orificii stomachi procedentibus a suctione membrorum inanitorum cibo indigentium sic mendosa

10

fames solet ab his fieri que stringunt ut rugat orifi-
cium stomachi membrum cibo non egentibus ut ab actu
frigidis stipticis aut acetosis. Et istius signi et secun-
di precepti precedentis commemorat Avicenna tertia
primi doctrina secunda ca. de eo quod comedit sic
inquiens. Oportet preterea ne aliquis comedat nisi
post desiderium neque in hoc tradetur cum desiderium
ebullierit. i. forte fuerit nisi modicum fuerit ut ebri-
orum desiderium et habitum fastidii quam tollerare
famem stomachum putridis replet humoribus. Et
postea eodem capitulo dicit. Et neque ipse neque omnes
qui sanitatem habere volunt aliquid comedant nisi de-
siderium fuerit certum et stomachus et superiora in-
testina a primo nutriente euacuata fuerint. quod enim
in corpore existit deterius est nutriens super nutriens
quod non est digestum mittere. Secundum signum quod
significat super certo desiderio siue certa fame est sub-
tilis dieta precedens. i. parua administratio cibi quam
enim illam sequitur fame significatur esse certa et ve-
ra. Sciendum est insuper quod in una et eadem refecti-
one pessimum est simul multos et diuersos coniunge-
re cibos ut carnes et pisces vel pullos et porcum et
postea prolongare tempus in comedendo quia pri-
mus cibus iam digeri incipit cum aduenit ultimus et sic
partes cibi dissimiles fiunt in digerendo sic quod preas-
sumpte prius digeste sunt quam postremo sumpte sue
digestionis mediis attigerint unde fit quod quedam cor-
rumpunt alias. Et istud innuit Avicenna tertia primi
doctrina secunda ca. de eo quod comedit dicens. Et ni-
hil quod deterius est quam diuersa nutrimenta simul adiungere

⁊ post hoc in comedendo tēpus prolongare cū enim
postremum nutriens aduenit primum iaz incipit di
geri nutriens ergo partes in digerendo nō similan
tur. Sciendum est tamen q̄ prolongatio in comedē
do moderate facta fere vna hora gratia bone masti
cationis ⁊ transglucionis ē laudabilis et plurimum
conferens ad conseruationē sanitatis quia perfecta
cibi masticatio cum morosa transglutiōe siue inglu
uie est veluti media digestio sed mala masticatio v̄
digestionē cibi impedit uel uehementer retardat. Sz
prolongatio in comedēdo cū interlocutionib⁹ ⁊ pau
sis duab⁹ vel tribus horis est plurimuz nocua ⁊ se
quunt ex ea nocumenta p̄narrata.

Persica / poma / pira / lac / case⁹ / ⁊ caro salsa

Et caro ceruina / leporina / caprina / bouia

Hec melancolica sunt infirmis inimica

In hoc textu tanguntur decem cibi siue alimenta
melancoliam generantia aut infirmis inimica. Quo
rum primum est comestio persicoruz de quibus Ga
lienus secundo alimentorum capitulo decimonono
dicit q̄ ⁊ horuz succus ⁊ quod velut caro facile cor
ruptibilis est et omnino quidem prauus quare non
oportet sicut quedā post aliud alimētum offerre cor
rumpunt enī supernatantia. Admissē autē oportet
huius quod ē cōmune in ōnibus q̄cunq; cacochima
humida ⁊ lubrica ⁊ facile subire potentia / propter
hoc oportet ipsa comedere priora aliis / sic enim ip
sa celeriter subeunt et illis viam faciunt / ultimo au
tem sumpta simul corrumpunt et alia. Et ita patet

quod istud dictum debet intelligi de persicis comestis
 post cibum alium quia ipsa sumpta ante cibum bo
 na sunt stomacho ventrem lenientia atque appetitum
 prouocantia. Juxta illud Auicene secundo canonis
 capitulo de persicis dicentis. Natura sunt bona
 stomacho et in eis est virtus faciendi appetitum ci
 bi. Et subdit Auicenna. Et oportet quidem ut non
 comedantur post alium cibum quoniam corrumpuntur
 post eum sed precedant ante cibum. Similiter se
 rapion in aggregatore capitulo de eis autoritate
 Dyascordis ait. Natura ex persicis sunt bona sto
 macho et molliunt ventres immatura vero stringunt
 et quando desiccantur stringunt fortius et decoctio
 siccorum quando scilicet bibitur prohibet fluxum
 humiditatum ad stomachum et ventrem et quando
 trita super locum puluerizantur unde fluit sanguis
 abscindunt eum. Et licet prenarrata habeant iuua
 menta quia tamen humorem generant putrefactibi
 lem nocitua sunt infirmis et maxime quando inde
 bite sumunt. Et sunt persica frigida in primo gradu
 et humida in secundo. Secundum est pira siue come
 stio pirorum. Et causa eius est quia pira et genera
 liter omnis fructus recens non correctus replet san
 guinem aquositate ebulliente in corpore et sic prepa
 rant sanguinem ad putrefactionem et per consequens
 nocent egris. Pira similiter ut dicit Auicenna secundo
 canonis ca. de eis appetate inducunt colicam. Pira tamen
 inter ceteros fructus multum inspungunt propterea porci ex
 ipsis piris inspungunt plurimum ab aliquibus aliis fructibus
 Et quia pira viscositate generant et sic inducunt colicam.

usus habet q̄ pira ⁊ alii fructus ventositatē facien-
tia cū carminatiuis .i. ventositatē expellentib⁹ come-
dunt vel possunt obuiare nocumēto iporū superbi-
bendo vinum vet⁹ odoriferū. Et meliora pira sunt
que magis odorifera sunt ⁊ magis dulcedine partici-
pātia. Et etiam meliora sunt decocta q̄ cruda ⁊ pos-
sunt decoqui cum aniso feniculo ⁊ zuccaro. Tercium
ē comestio pomoz de quib⁹ dicit auicēna secūdo ca-
nonis ca. proprio q̄ assiduatio comestionis eorum
facit euenire dolorē neruoz. Et poma etiā mala⁹ ha-
bent proprietate⁹ in generādo vētositatem in secūda
digestione quare nocēt egris ⁊ etiā propter similem
causaz illi q̄ dicta ē de piris. Et ista dicta de piris
et pomis maxime intelligēda sunt de ipsis crudis ⁊
nō de ipsis coctis. Et nedum isti fruct⁹ ab infirmis
sunt vitādi ymmo ōnes fructus implētes sanguinē
aquositate ebullēte vt fructus recētes quoz succus
in humano corpore ebullit sicut mustum et succus
fructuū ebulliūt exterius in vase et hoc p̄pter calo-
rem solis derelictuz in eis cum maturabant. Isti enī
fructus propter ebullitionē succi eoz preparāt san-
guinem ad putrefactionē licet pro hora qua sumun-
tur iuuamētuz prestent humectationis. Et hac de cā
Auicēna febricitantibus prohibuit fructus maxime
recentes prima quarti tractatu secundo/ca. septimo
dicens. Et oēs fructus nocent febricitāti cū ebulliti-
one sua ⁊ corruptione in stomacho. Quartum est co-
mestio lactis. Cuius cā est quia lac de leui corrumpi-
tur ⁊ in fumuz aut acetositatē cōuertit in stomacho
imundo sicut ut plurimū ē stomachus febricitantis

12

Febre putrida ⁊ ergo febricitantibus febre putrida
nō conceditur. Et similiter malum ē habentibus do-
lorem capitis et siticulosos et pluribus aliis de qui-
bus loquitur Hippocras quāta particula aphorismo-
rum/aphorismo illo. Lac dare caput dolentibus
malum ꝛc. Verum est tñ q̄ in aliquibus passionib⁹
conuenit sicut in ptisi ⁊ ethica ⁊ aliquib⁹ aliis pro-
ut dicit etiā Hippocras āphorismo iā allegato ⁊ etiā
inferius aliquid dicitur ibi Lac ethicis sanuz ꝛc. Et
licet lac in predictis passionibus vituperetur in sanis
tamen laudabile ē et hoc si in stomacho ⁊ epate bene
digeratur/ tunc enī intestina lauat sua aquositate et
mundificat/butirositate sua humoribus venenosis
repugnat mēbra humectat/caseitate sua vulnera pe-
ctoris iuuat ⁊ pulmonis gutturis renum quoq; ⁊ in-
testinorū ⁊ vesicę. mosuram acutorum humorū in inte-
stinis mitigat quia visceribus inuisatur ⁊ humorū
prohibet morsuz. Preterea cōuenit lac corporibus
temperatis quorum stomachus mundus est a cole-
ricis ⁊ fleumaticis humoribus/ In his enī lac bene
digestum multum dat nutrimentum/laudabilem san-
guinem generat/ carnem augmentat/ totum corpus
laudabiliter humectat / exteriora pulchra facit ut
refert Isaac in dietis vniuersalibus. Et ibi etiam
auctoritate Ruffi dicit q̄ lac bibentes ieiunos esse
oportet ⁊ bibatur calidum cum exeat vbera neq; ali-
quid comedatur quousq; digeratur et labor et nimi-
us motus cauiatur non est tamen quiescendum om-
nino a deambulatione sed deambulanduz est suauiter

quousq; in stomachi fundum descendisse sentiatur .
In distemperatis vero corporibus lac non cōuenit
In calidis enīz corporibus cito mutat in fumosita
tem ⁊ coleram . In frigidis vero in acetositatē ⁊ pu
tredinem . In stomacho etiāz immundo lac nō conue
nit quia in eo corrumpit . Circa electionem aut lac
tis sciendum ē q̄ magis eligēdū est lac mediocre in
via nutrimenti ⁊ non subtilissimum sicut lac cameli
aut etiam asininum neq; pinguisimū ⁊ grossissimū
sicut lac vaccarum ⁊ pecudum . Eligēdum est igitur
lac capre non enim habent tantuz aquositatis sicut
lac cameli quod nō est aptum ad nutriendum ratōe
nimie humiditatis sed vtenris subductiuum nec ha
bet tantum pinguedinis ⁊ grossicie seu caseitatis ⁊
unctuositatis sicut vaccarum ⁊ pecudū quod prop
ter grossiciem ⁊ unctuositatem est venarum opilati
uum / ventositatum generatiuū ⁊ difficilioris diges
tionis q̄ sit necessarium in regimine sanitatis . Eli
gatur igitur lac capre nō nimis propinque partui
nec nimis distantis a partu nō pinguatē nutrite in
bonis pascuis et in tempore quo reperiunt meliora
pascua . Quintuz est comestio casei . Et potest intelli
gi de omni caseo maxime tñ de veteri . Cuius ratio ē
quia caseus recens est frigidus ⁊ humidus ⁊ grosse
substantie ⁊ difficilis digestionis ⁊ opilatiuus ⁊ la
pidis generatiuus et non multum competit via ci
bi in regimine sanitatis . Et caseus vetus est calid⁹
⁊ sicc⁹ propter sal facit cibū digeri ⁊ difficulter di
gerit parum nutrit ⁊ male stomacho nocet et nimis
desiccatur et minus competit q̄ recens . Et si aliquis

caseus est medius inter nouum ⁊ veterem viscosum
 ⁊ frangibilem durum et mollem ⁊ parum declinans
 ad aliqualem dulcedinem non nimis falsus non la-
 crimosus cum inciditur saporis delectabilis et boni
 odoris / cuius in stomacho mora non est diuturna
 ex bono lacte conuenienter factus sufficienter vnc-
 tuosus talis utiq; caseus bonus est ⁊ inter alios ma-
 gis est diligendus et post cibum sumptus non mul-
 ta quantitate / multa vero quantitate sumptus in
 via cibi vniuersaliter est malus stomachū grauens
 et inobediens digestionī et opilatiuus ⁊ lapideis in-
 renibus ⁊ humorum grossorum in corpore et vento-
 sitatum generatiuus. Solum igitur ille caseus est bo-
 nus quem dat auara manus. Sextum est caro salsa
 Caro enim salsa siue false siue fumo exsiccata cuius-
 cunq; generis aut animalis fuerit generat sanguinez
 grossum et melancolicum ⁊ per consequens nocet in-
 firmis nec est cōueniens sanis. Et istud innuit Aui-
 cenna secunda primi doctrina secunda capitulo deci-
 moquinto in fine dicens. Et exemplum spissi pauci
 nutrimenti mali chimi .i. mali humoris est caro sa-
 lita. Septimum est caro ceruina que similiter san-
 guinem melancolicū generans teste Rasi tercio alinā
 foris capitulo de animalibus siluestribus et domes-
 ticis. Octauū est caro leporina que similiter sangui-
 nis melācolici est generatiua. Dicit enī Rasis de ea lo-
 co p̄ allegato. Ip̄a enī p̄ aliis melācolie generatiua
 est. Et de ista etiā dicit Ysaac ī dietis vniuersalib9
 q̄ nō cōuenit in via cibi s; solū in via medicine. Et
 ē sciēdū q̄ ista caro leporina ⁊ similiter ceruina cum

peruenerint ad antiquitatem simpliciter sunt euitande
si tamen aliquo modo cōueniant meliores sunt iste
carnes cum partui sunt propinque ut siccitas earū
obtemperetur ab etate ⁊ etiaꝫ sunt euitande nisi sint
pingues nam ex earum p̄guedine obtemperatur sic
citas. Bonum est caro caprina. Decimum est caro
bouina quia iste carnes etiam sunt carnes melanco
lice. Nam Ysac in dietis vniuersalibus de eis di
cit. Caro caprina ⁊ bouina sunt pessima dura in di
gestione tarda ⁊ digesta grossum generant sangui
nem ⁊ melancolicum. Et Auicenna secundo canonis
de carne caprina dicit. Caprina vero non est bona
multum ⁊ eius humor fortasse est malus valde. Et
sub istis etiam intellige carnem hircinam et vaccinā
que peiores sunt predictis carnibus scilicet capri
nis et bouinis. Nam de eis dicit Auicenna secundo
canonis capitulo de carne. Caro vaccina ⁊ ceruorum
⁊ hircorum siluestrium ⁊ magnarum auiuꝫ facit eue
nire febres quartanas. Et de carne vaccina adhuc
dicit q̄ caro vaccina plurimi nutrimenti est grossa
melancolica generans egritudines melancolicas. Et
ulterius dicit q̄ caro vaccina generat lepram. Et
de carne hircina dicit q̄ est mala absolute. Quia iā
textus loquutus est de carnibus vitandis et maxi
me animalium quadrupedum. Videndum est ulte
rius de carnibus eligendis animalium quadrupediuꝫ
Et quia circa electioneꝫ carnium animalium quadrupe
dium cōtrouersia videt̄ inter autores medicine q̄dā
ei dicūt carnes porciās eē melioꝫs sicut Galien⁹ ⁊ q̄dā
alii. Alii vō dicūt carnes edias eē meliores sic Ras

Avicenna et Averroys licet Averroys quinto colliget
 imponat Avicenne q̄ dixerit carnes porcinas esse
 meliores quod tamen non dicit autoritate propria
 sed autoritate xp̄ianorum. Alii vero vitulinas lau
 dant pre aliis carnibus. Secundum est q̄ electio et
 melioritas carnum animalium quadrupedum po
 test multipliciter attendi/ primo modo ex parte ma
 ioris nutrimenti et irresolubilioris et carnibus hu
 manis similioris. Et isto modo caro porcina ceteris
 est melior/ primo propter maximam similitudinem
 cum carnibus humanis teste Galieno tercio alimen
 torum ubi dicit/ porcine autem carnis similitudinez
 ad homines addiscere est ex eo q̄ quidam comederunt
 humanas carnes ut porcinas nullam suspicionem ha
 bentes secundum gustum ipsarum et odorem. Et Avicenna
 secundo canonis ca. de sanguine ait sanguis hominis
 et sanguis porci sunt similes in omni re ita ut quidam
 fuerunt qui vendebant carnem hominis ac si esset ca
 ro porci et occultatum fuerat illud usquequo inveni
 fuerant in ea digiti hominis. Et istud idem sentit sa
 tis Averroys quinto colliget capitulo de carne. Se
 cundo quia caro porcina valde nutritiva est. Nam
 dicit Galienus tercio alimentorum. Omnium edulio
 rum caro porcorum est maxime nutritiva et huius ex
 perientiam euidētissimam habent athlete. Et postea
 eodem libro ait porcorum carne nullum aliud amplio
 ris nutrimenti habebis sumere. Tercio quia generat ali
 mentum stabile fortiter resistens resolutioni. Et ista
 fuit mens Galieni in passibus ubi non parum profert por
 cinas carnes ceteris carnibus sed in octavo de ingenio

ubi dicit ceteris carnibus porcina est laudabilior
si porcus montana incoluerit post porcum edus.
Et similiter in quinto terapentice ubi dicit quadru
pedum caro laudabilior est porcina in calore et humi
ditate temperata eiusque cibus plurimus et sanguis ab
ea generatus omni melior est sanguine. Et istud veri
tatem habet de carne porcorum non antiquorum quia
eorum caro indigestibilis est nec iuuenum sive lactan
tium quia caro eorum humidissima est sed etate medi
ocrium puta unius anni vel duorum tam domesticorum
quam siluestrium verisimilius tamen estimandum est quod por
ci siluestres sunt domesticis meliores quia carnes
porcorum domesticorum sunt plus debito viscosiores
Et de carnibus porci silvestris sive apri dicit Auicenna
secundo canonis capitulo de carne. Christiani
vero dixerunt et qui eos imitantur quod melior caro
silvestris est caro porci silvestris nam cum hoc quod est
leuior carnibus domestici porci est fortis nutrimenti
et plurimum et est velocis digestionis et est melior quam
esse potest in yeme. Et ex isto ulterius sequitur quod
predicte carnes porcine multum laudabiles sunt cor
poribus iuuenibus sanis fortibus laborantibus non
dispositis ad opilationes et his qui impinguari
querunt quia talia corpora indigent plurimo nutri
mento et difficulter resolubili. Et ergo dicit Rasis
tercio alinansorum capitulo de virtute carniuum. Ca
ro vero grossa multum laborantibus conueniens est
subtilis vero his qui predictis sunt contrarium con
uenit. Et idem vult Auicenna tertia primi ca. de regi
mine eius quod comeditur dicens exercitati preterea et multi

laboris magis sunt tollerantes nutrientia grossa .
 Alio modo potest attendi melioritas et electio carniū
 ex parte tēperate cōplexionis eaz̄ facilis digestiōis
 ⁊ sanguinis ex ip̄is generati temperantiaz̄ ut scilicet
 illa caro dicat̄ melior que tēperate ē cōplexionis fa
 cilis digestionis sanguinē generans tēperatuz̄ in ca
 liditate et frigiditate subtilitate et grossicie . Et isto
 modo caro edulina est melior et laudabilior ceteris
 ut vult Ras̄ Auicēna ⁊ Auerroys . Nam dicit Ras̄
 tercio alinansoris ca. de aīalibus siluestribus et do
 mesticis . Edulina caro ē tēperata nullaz̄ in se habēs
 malicie admixtionem que licet tēperatū generet san
 guinem laborantibus tñ non cōgruit cui nulla alia
 caro preferenda est . Non est enim adeo debilis ut ex
 ea virtus minuatur neq̄ eius nutrimentum adeo im
 tum ē ⁊ grossum ut ex eo proueniat repletio ⁊ gros
 sus generetur sanguis . Sanguis quocq̄ qui ex ea ge
 neratur inter subtilem ⁊ grossum ac inter calidum ⁊
 frigidum existit . Et ista caro non conuenit multum
 laborantibus sed iuuenibus temperatis exercitio me
 diocri vtentibus quia ista caro generat sanguinem
 forti exercitio vel labore faciliter resolubilem licet
 non exercitio mediocri . Et sicut quo ad istam inten
 tionem caro ediuua inter carnes domesticas ita caro
 capreoli inter carnes siluestres est melior . Et post
 istam carnem ediuuam plurimi medicorum sicut Ra
 sis ⁊ Auerroys ponunt carnem arietinam . Et dicit
 Auerroys quinto colliget capitulo de carne q̄ hec
 est opinio maioris partis medicorum preter Galie
 num qui abominatur carnes arietum .

Et videtur sibi quod caro vitulorum est melioris nutrimenti quam arietina. Et forsitan Galienus hic attendit meliorem nutrimenti ex eo quod est plurimum nutrire et nutrimentum dare magis irresolubile quod magis videtur convenire carnibus vitulinis quam arietinis cum arietine magis humide sint. Tercio modo potest attendi melioritas et electio carnum ex parte minoris viscositatis et melioris odoris earum. Et sic carnes vituline sunt meliores ceteris carnibus. Et istud innuit Averroys quinto colliget capitulo de carne dicens Et carnes vitulorum sunt bone carnes ideo quia non habent illam viscositatem frigiditatem et siccitatem quam habent carnes bouine veteres et carnes eorum sunt magis odorifere aliis carnibus et quantum est in hoc meliores sunt carnibusedulinis quia in carnibusedulinis manifestatur quedam muscillago. id est viscositas antequam coquantur / sed carnes eduline sunt meliores vitulinis quia meliores generant humores. Et ex isto patet quomodo non est tanta controuersia inter auctores medicine super electione carnum quanta prima facie apparet. Notandum est insuper quod carnes animalium sicce complexionis meliores sunt circa partem quam distantes multum a partu et ergo edi et lactantes vituli meliores sunt hircis et bobus quia sua siccitas prime etatis humiditate corrigitur. Sed carnes animalium complexionis humide sunt meliores distantes a partu et circa partum deteriores quia sua nimia humiditas processu etatis exsiccatur scilicet iuuentutis corrigitur aut tollitur et ab humiditate prime etatis crescit. Et ideo iuvenes castrati arietes scilicet unius

anni sunt meliores et minus viscosi lactantibus agnis
 et porci unius anni vel duorum meliores lactantibus por-
 cellis. Et ergo bene dicit Avicenna tertia primi ca. de
 regimine eius quod comedit. Oportet autem ut cibus
 supple sanitatis conservatiuus sit talis quales sunt
 carnes et proprie carnes edorum et vitulorum lactan-
 tium parvorum et agnorum annualium. Et ex istis om-
 nibus concluditur quod carnes hircorum caprarum et arie-
 tum et bouum et porcorum antiquorum et specialiter non ca-
 stratorum et porcelloz lactantium et agnorum lactantium non
 sunt merito convenientes in regimine sanitatis sed carnes vi-
 tulorum iuuenum et arietum annualium et porcorum
 duorum annorum vel unius etiam castratorum suffici-
 enter convenientes sunt esui in regimine sanitatis. Et
 est diligenter notandum quod carnes declinantes ad siccita-
 tem debent elixari et declinantes ad humiditatem debent
 assari ut earum humiditas temperet et ideo carnes tu-
 niculorum leporum cervorum vitulorum et capriolorum
 debent elixari et carnes porcellorum et castratorum arie-
 tum assari / elixatio enim obtemperat siccitatem. Et
 ex hoc patet quod in temporibus et complexionibus humi-
 dis magis competunt carnes declinantes ad siccitatem
 et assentur In temporibus siccis et complexionibus et etate
 siccis magis cedunt carnes declinantes ad humiditatem

Oua recentia. vina rubentia. pinguia iura

Cum simula pura nature sunt valitura

In hoc textu ponuntur tria alimenta que in mo-
 dica quantitate multum nutriunt. Quorum primus
 est ova recentia quia sunt de his que in modica

quantitate multum nutriunt ut innuit Auicenna secū
do canonis ca. de ouis. Et idem vult quarta primi
ca. primo ubi dicit nutriens vero parue quātūtatīs
et multi nutrimenti sunt oua et gallorum testiculi. Et
illud idē in multis aliis locis repetit. Circa electio
nem ouoz sciendum ē q̄ oua gallinarum et pardicū
et faseanorum iuuenū et pinguiū sunt bona in sani
tatis regimine et alius ouis simpliciter meliora / vñd
oua paruula longa sunt bona vñde. Filia presbite
ri iubet pro lege teneri. Quae bona sunt oua candida
longa noua. Ampli⁹ oua tremula. i. per decoctionez
aliqua liter inspissata ut in manu tenētis in cortice
suo videant tremere sunt meliora duris et sorbilibus
et sunt multi nutrimenti et facilis et bone digestionis
et generant sanguinem maxime cordi proportiona
lem vñde conualescentibus senibus et debilibus ma
xime conueniunt et maxime vitella / vñde Auicenna
in tractatu de viribus cordis vult q̄ vitella ouo
rum animalium bone carnis sicut gallinarū et pardi
cum et faseanorū licet non sint medicine cordi mul
tum tamen cor confortant. Et postea subdit q̄ cito
in sanguinem conuertuntur et post conuersionez pau
cam habent superfluitatem et generant sanguinē sub
tilem et clarum et ergo maxime confortant cor gene
rando sanguinem ei proportionalem. Et vlteri⁹ di
cit q̄ multū valent in dissolutione substantie spiri
tus et diminutione sanguinis cordis. Sorbilia ve
ro oua facilis sunt digestionis et leniunt pulmonez
et pectus et ventrem lubricant et minus nutriunt q̄
tremula. Dura vero oua per decoctionem facta ad

Dig
gro
net
par
liti
sur
dū
des
cib
gu
qu
ob
au
rib
ci
bo
Et
mi
na
eli
cib
fo
ta
fa
b
xa
re
co
tu
cr

digerendum sunt difficilia et nutrimentum exhibent
 grossum et tarde a stomacho descendens et tarde pe-
 netratuum. Notandum est insuper quod ex diuersitate pre-
 parationis ouorum etiam acquiritur eis bonitas vel ma-
 litia. Aut ei sunt assata aut elixa aut frixa aut in iure
 sunt cocta. Assata elixis grossiora sunt et ad digeren-
 dum duriora quod focus substantialem eorum humiditatem
 desiccet. Et fiunt duobus modis. Aut enim cum corti-
 cibus inter calidos cineres ponuntur aut in testis fra-
 guntur. In testis fracta peiora sunt aliis. Illa autem
 que cum corticibus inter calidos cineres ponuntur du-
 obus fiunt modis / aut inter cineres ponuntur tota
 aut super carbones partim discooperta. Que in cine-
 ribus ponuntur tota sunt peiora quia cum calor fo-
 ci circuiat fumositates retinet. Discooperta super car-
 bones posita fumositatem emittunt et munda fiunt.
 Elixia in aqua meliora sunt quam assata quia aque hu-
 miditas calori foci in humiditate desiccanda repug-
 nat. Et fiunt duobus modis aut enim cum corticibus
 elixantur / aut intra aquam franguntur. Cum corti-
 cibus peiora sunt aliis quia cortices prohibent dis-
 solutionem fumositatum et grossicie. In aqua frac-
 ta calor aque temperate penetrat et grossiciem suam
 subtiliat et aufert sibi grauitatem sui odoris. Unde
 huiusmodi laudabiliora sunt ceteris omnibus. Fri-
 xa ceteris peiora sunt quia pessimos generant humo-
 res et sunt in stomacho morantia fumositatem et
 corruptionem inducentia et fastidium facientia. In
 iure cocta inter assata et in aqua fracta sunt medio-
 cria. Et ista colliguntur ex Isaac in dietis vniuersalibus c. 2

Sciendum est etiã q̄ ouum diuersificatur secundum
eius partes cõponentes. Nam vitellum in caliditate
tẽperatum existit. Albumen vero frigidũ est et visco
sum dure digeritur ⁊ sanguis etiã ex eo generatus
non est bonus vt habetur ex Rasi tercio alinansoris
capto de virtutibus ouorum. Et sicut oua predicta
scilicet gallinarum pardicum ⁊ faseanorũ sunt cõue
nientia in regimine sanitatis ita oua anatũ anserũ
strucionum et similibus volatilibus minus cõuenien
tia sunt in regimine sanitatis vel simpliciter euitan
da. Secundũ est vinum rubeum / pro quo sciẽdum q̄
vina diuersificantur in colore. Nam quedam sunt al
ba quedam rubea clara quedam citrina ⁊ quedã ni
gra. Vina enim alba debilitiora sunt ceteris min⁹ ca
lida et minus nutritiua verum sunt minus ledentia
caput et magis vrine prouocatiua et aperitiua. Quia
sunt debilitiora ceteris patet quia secundum Galienũ
super primo canone tercię particule regiminis acuto
rum debile vinum est quod minus calefacit et min⁹
replet caput cum ergo vina alba minus calefaciunt
et minus replent caput ceteris vt patebit debilitiora
erunt ceteris. Quia autem vina alba sunt ceteris min⁹
calida patet per Galienum in cõmento illi⁹ canonis
tercię particule regiminis acutoꝝ de vino etenim albo
dicẽtẽ. Nõ est possibile alicui ex vinis albis vt cale
faciat calefactiõẽ vebemẽti. Et postea subdit Vinũ
autem album est minoris calefactionis õibus vinis
Et istud est verum cõparando vina eiusdẽ territorii
ad inuicem ⁊ non aliter qm̄ vina rubea et ruffa gal
licana non sunt ita fortia nec ita calida sicut sunt.

multa vina alba que reperuntur in alijs territorijs
 debet igit fieri cōparatio inter uina eiusdē manerie
 et territori. Quod aut sunt ceteris minus nutritiua p̄
 per Galienum in cōmento illius āphorismi secūde par
 ticule āphorismorum. Facile ē repleti potu q̄ cibo di
 centē vinū enīz aquosum subtile atq; albū vsualiter
 aque est vicinū ⁊ illius virtuti viciant ad nutriendū
 vñ urina prouocat nec corp⁹ inde nutrit. Et simi
 liter in cōmēto illius āphorismi eiusdē particule. Eoz
 qui nutriunt dicit Gal. vinū aquosum min⁹ dat cor
 pori nutrimentum cui⁹ liquor est sicut aqua subtilissi
 ma et color alb⁹. Quod aut minus ledūt caput patz per
 Auicēnā tertia primi doctrina secda/ca. de regimine
 aque ⁊ vini dicentē. Vinū uero albu ⁊ subtile cale
 factis ē melius nō enī capitis efficit dolores sed for
 tasse humectabit ⁊ capitis dolorē alleviabit. Et idē
 etiā vult Galien⁹ in cōmēto illius canōis tertię p̄ticu
 le regimīs acutoz. Not⁹ aut dulcis. Rō aut quare mi
 nus ledunt caput est qz minus fumosa ⁊ vaporosa
 sunt ceteris. Quod aut magis sunt vrie puocatiua ⁊ ape
 ritiua patz per Hippocratē in canōe illo tertię p̄ticule
 regimīs acutoz de vino etenīz albo dicentē sed trāsī
 tus ei⁹ scz vini albi in vesicā ē facilior q̄ cuiuslibet
 alterius pot⁹ cū quo etiā vim aperitiuā habere dinos
 cit. Et ex isto sequit qd ista vina alba subtilia plus
 cōueniunt q̄ alia vina calefactis sine a natura sicut
 colericis ⁊ sanguineis naturalib⁹ siue ab accidente si
 cut calefactis ex ira vel mora ī sole. Et similiter ma
 gis oueniūt studētib⁹ qui debēt uti vino nō turbāte
 cerebrū. Et similiter oueniūt habētib⁹ cerebrū debile. 3

siue naturaliter siue accidentaliter qz habentes cere
brum debile ex forti vino faciliter inebriatur ut ha
bet Auicēna tertia primi loco preallegato. Et ergo
si uti velint vinis fortib9 necesse ē ea fortiter lipbare
Et similiter cōueniūt habētib9 epar calidū ⁊ roma
chum calidū ⁊ habitātib9 in regiōe calida qz calida
vina ī istis facerent estuationem. Vina vō rubea cla
ra sicut beluētia calidiora sunt ceteris ut vult Gal
en9 in cōmento illi9 canonis supra allegati de vino
etenim albo vbi dicit verūtū cuius calefactio ex vi
nis est vehemēs ei9 calor ē rube9 clar9. Et ista vina
etiam nutritiora sunt ceteris ut habet Galienus in
cōmēto illi9 āphorismi p̄allegati. Facile ē repleri ubi
dicit grossum vero ⁊ rubeū vinuz nutritius est ce
teris īplens corpora cito obnoxia inanitioni. Et cir
ca istud est itelligendū qz vina rubea dicunt nutriti
lora eo qz plus eoz in substātiā membrorū ouertit
Vina tñ nigra possunt dici nutritiora ceteris qz
cōstātius dant nutrimentū ⁊ tardius a membris reso
lubile. Et isto mō dicit Galien9 ī cōmento illi9 āpho
risimi p̄allegati. Eoz q̄ nutriunt qz vina grossa ⁊ ru
bea nutritiora sunt q̄ aquosa minus tñ q̄ nigra
Et isto mō etiam intelligit dcm Isaac in dietis pri
cularibus vbi vult qz vinum n̄ grum plus nutrit q̄
rubeū. Et ista vina rubea magis ledunt caput q̄ al
ba ⁊ minus vrine sunt puocatiua. Et hinc est qz ista
vina qz fortia sunt habentib9 debile cerebrū nō cō
ueniunt ut dcm est s3 bñ cōueniūt habentibus forte
cerebrū cū forte cerebz vapores eleuatos ad ipz nō
suscipit ut dicit Auicenna tertia primi ca. p̄allegato

Et circa istud est sciendum quod ingenium hominis fortis cerebri magis clarificatur et acuit si bibat vinum bonum quam si non biberet ut vult Avicenna tertia prima causa. preallegato. Et ratio est quod ex bono vino plures quam ex quocumque alio potu generantur et multiplicantur spiritus subtiles clari et puri. Et inde est quod theologi contemplari soliti circa altissima bona vina diligunt. Et secundum Avicennam ibi. Ista vina valent hominibus frigide complexionis et fleumaticis. Talia namque vina corrigunt lapsum frigiditatis complexionis et aperiunt operationes euenire solitas frigidis fleumaticis et digerunt fleumata cooperantur ad conversionem eorum in sanguinem et digerunt faciliter et cito penetrant et prebent alimentum mundum et spiritus plurimos. Vina vero citrina minoris calefactionis sunt quam rubea clara ut vult Galienus in commento illius canonis preallegati de vino etenim alba maioris tamen calefactionis sunt quam alba ut ergo etiam magis sunt caput ledentia quam alba ut vult Galienus in commento illius canonis preallegati. Notus autem dulcis. Et ista vina etiam minus nutritiva sunt quam rubea magis tamen quam alba. Et apud quosdam ista vina etiam vocantur alba. Et hinc est quod aliqui dicunt quod vina alba cito calefaciunt multum. Vina vero nigra sunt minoris calefactionis quam citrina et ergo etiam minus ledunt caput quam citrina. Sed quod tardioris descensus sunt in ventrem et minus urine provocantia quam alba magis ledunt caput quam alba ut habet Galienus in commento illius canonis preallegati. Notus autem dulcis. Et sunt ista vina etiam plus nutritiva quam alba et citrina minus tamen quam rubea ut predictum est. Tercium est sorbilia facta ex iuribus carniuum et maxime ex brodio pullorum

ca

Talia enim brodia nature humane sunt amica ex quo
facilime in sanguine sunt mutabilia et bonum sanguinem
generant. Et maxime duz fiunt ex simula .i. ex sub-
tilissima parte farine quz simula et maxime tritici mul-
tum nutritiua est et bonum nutrimentum affert ut haberi
potest ex Rasi tercio alināforis. Et ista tria potestā possunt
Alicena scda pmi doctrina scda summa pma ca. xv
in fine ubi dicit. Exēplum subtilis multi nutrimenti
boni chimii .i. hūoris est ouorum vitelli et vinum et aqua
carnis. Et ex isto concludit quod ista tria sunt de genere
naturā humanā maxime confortantium.

**Nutrit et ipinguat triticum. lac. casei infans
Testiculi porcina caro. cerebella. medulle
Dulcia vina. cibus gustu iocundior. oua
Sorbilia. mature ficus. vneque recentes.**

In hoc textu cāgunt duodecim res corporis humani
nutrientes ac ipinguantes. Quarū prima est triticum .i. pa-
nis ex tritico de quo dicit Alicena scdo canonis ca.
de pane quod ipinguat velociter et maxie de frumēto no-
uo Rasi vno tercio alināforis de tritico dicit. Triti-
cum tēperamēto vicinū est licet caliditati parū attineat
Sed at poterosius et solidius inuenit maioris est nutri-
menti. Vibus quoque hōibus aliis granis pficiens ma-
gis propriū inuenit. Sanguis etiā ex eo generatur omni
sanguine quod ex aliis generatur granis tēperatior est. Et
sequenti ca. dicit. Panis quod ex tritico fit pluribus hōibus
conuenientior est. Circa electōez at tritici sciendū est quod electō
eius potest sumi vno modo ex parte substātie ipsius / alio modo ex

pte ppatōis ei9. Electōnē āt ei9 ex pte substātie ipi9
 pōit Auicēna scōo canōis ca. de frumēto dicēs. Afe
 li9 ē illd qd ē mediū inter duriciē ⁊ raritatē magnū
 pīgue recēs .i. nō nimis ātiquū planū qd ē inter ru
 bedinem ⁊ albedinē/ frumētū vō nigrū mali ē nutri
 mēti Rasis vero supaddit pōderositatē ei9 sup elec
 tione ei9. Circa electionē vero ei9 ex pte ppatōis
 ei9 sciēdū est qd ōia q̄ sūt ex farīa tritici fruxa tarde
 a stōacho descendūt generāt grossos hūores opilant
 vias epatis augmetāt splenē ⁊ generāt calculū mul
 tū nutriūt si digerāt. Triticū vō elixū ē cib9 grauis
 ⁊ indigestibilis sed si digerat fortiter nutrit ⁊ robo
 rat virtutē. Sed triticū sub forma panis bene fermē
 tati ⁊ offati in clibano moderato igne est elect9 cib9.
 Et ōia ista colligunt ex Galieno primo alimentorū
 Secunda res ē lac. Et p̄t istud intelligi de lacte ebuti
 rato quod apud medicos adoc dicitur et apud cōes
 balbuca. Balbuca enī recēs si comedat̄ cuz pane re
 cētī siue calido ei iposito maxime ipinguat. ⁊ potest
 etiā intelligi de lacte capri no quod etiā multum nu
 trit de quo prius latius dictum ē ibi ⁊ Persica poma
 pira. Tercia res est caseus infans siue recens de quo
 dicit Auicenna secundo canonis ca. de caseo qd ē nu
 tritiuus et impinguatius. Et licet caseus recens nu
 triat et impinguet in regimine tamen sanitatis non
 conuenit quia sequuntur ex eo nocumēta prius dic
 ta ibi ⁊ Persica poma pira. Quarta res est testiculi.
 Et istud maxie intelligēdū ē de testiculis gallorū im
 pinguator9 de quib9 Auicēna secundo canōis ca. de
 testiculo dicit qd sūt valde boni nutrimenti ⁊ plurimi

Et quarta primi ca. primo de eis dicit q̄ in modica
quãtitate multũ nutriunt. Et potest istud etiã intel
ligi de testiculis porcoꝝ multuz pinguium nundum
coeuuũ sicut enĩ porcoꝝ caro ea q̄ alioꝝ aĩalium
quadrupeoũ melior existit ⁊ hoc quo ad hoc quod ẽ
nutrimẽtum prebere maiꝝ irresolubiliꝝ ⁊ corpori hu
mano similius sic etiã ⁊ porcoꝝ testiculi respectu te
sticuloꝝ alioꝝ animaliuũ quadrupeoũ. Et est hic di
ligẽter notandũ q̄ testiculi aĩaliumꝝ prouectoꝝ i qui
bus ẽ iam fermẽtatum semen ⁊ generatuꝝ nõ sunt bo
ni nutrimeũ sed testiculi animalium iuuenum adhuc
nõ coire potẽtium quibus adhuc nõ ẽ sperma ferme
tatum sunt satis laudabilis nutrimeũ si bene digerã
tur ⁊ de istis etiã intelligitur dictum prius. Quinta
ẽ caro porcina de cuius electione et effectu satis am
ple dictum ẽ prius ibi ꝑersica poma pira. Sexta ẽ
comestio cerebrorum. ꝑro quo sciendũ ẽ q̄ cerebrũ
est stomacho malum nauseatiuũ deiectiuuz appetitꝝ
⁊ grossi humoris generatiuum verum est tñ q̄ si bñ
digeratur alimentuz dat corpori notabile sed nullo
modo comedi debet post alios cibos. Bonum autẽ ẽ
q̄ cum origano vel calamento vel cuz aliquibus ob
teperantibꝝ eiꝝ viscositatẽ ⁊ frigiditatẽ in quibꝝ sit
virtus incisua ⁊ calefactua paret. Et cauendum ẽ
q̄ si comedat q̄ primitꝝ affetur super carbones. Et
ẽ aduertẽdum q̄ nõ confert illis quibus frigide so
lẽt aduenire egritudies sꝫ bñ habẽtibꝝ õplexionẽ ca
lidã ut vult Rasus tercio alinãforis ca. de virtutibꝝ
mẽbroꝝ aĩalium. Et breuiter parũ oueit in regimie sa
nitatis sꝫ aliqñ bñ cõuẽit via medicine sicut cerebz

capriolorum conueniens est contra venena et contra mor-
sum venenosorum et cerebrum leporis contra tremorem
et secundum quosdam cerebrum pulloz et caponum ad me-
moria et subtiliatiōez ingenii conferunt. Circa electi-
onē tñ cerebroz sciendū est q̄ meliora eoz sunt cere-
bra volatiliū et pprie montanoz et ex cerebris q̄
drupedū cerebroz arietis deinde vituli ut vult Auicenna
secūdo canōis ca. de cerebro. Septia est medulle
que multi sunt nutrimenti si bñ digerant prout dicit
Auicenna secūdo canōis ca. de medulla. Et etiā faci-
le in sanguinē cōuertitur. Hoc tamen maluz faciūt
q̄ deiciunt appetitū atq̄ nauseā inducūt et ergo Auicenna
docet eas comedere cū piperibz. Et etiā aliqui
eas oparāt cum citoniz et pastillis ut faciūt leccar-
di. Et pro electione eaz dicit Auicenna q̄ cōuenien-
tior ē medulla vituloz et cerui deinde tauri et postea
capraz deinde ouiu. Et scdm aliquos medulle tau-
roz iuuenum et pinguium multuz cōuenientes sunt
Octaua est dulcia vna de quibz posteriz dicit ibi
Sunt nutritiua. Non est cibus gustu iocūdior qz
taliz maxime nutrit. Juxta illud Hippocratis secūda
particula amphorismorū dicitur Haruz deterior ci-
bus et potus delectabilior quidez melioribus magis
delectabilis ē appetēdus. Et Galienus i cōmēto illius
ait. Omnis enī cibus sapiens in quo quisq̄ delectat̄
euz accipit a stomacho cōplexus retinet et cum mag-
na delectatione digerit plusq̄ quilibet aliq̄ qui si sic
abominabilis fugit vñ vomit fastidiū inflatio ru-
git generant. Et hinc ē q̄ aliq̄ meli9 valēt cū malo
cibo q̄ cū bono qz maiorē delectationē habēt i malo

Decima ē oua sorbilia que in modica quātitate etiā multū nutriūt de quib⁹ etiā dictū ē supra ibi. Dua recentia. Undecima ē ficus mature q̄ propter suam dulcedinē multum nutriunt ⁊ ipinguāt. Circa istud tñ sciēdum ē q̄ licet nutrimentum fic⁹ nō existat ī robore nutrimenti carnis ⁊ granoꝝ ē tñ uehemētioris roboris q̄ nutrimentū oīm fructuū ut uult Auicenna sc̄do canonis ca. de ficub⁹. Et ibidem etiā dicit q̄ ficus ē nutritibilior ceteris fructib⁹. Et idē uult Auicēna tertia primi ca. de regine ei⁹ qd̄ comedit dices q̄ iter fruct⁹ / fruct⁹ magis nutritiui ⁊ similiore et p̄pinq̄ores carnib⁹ ī nutriēdo sunt fic⁹ ⁊ uue uald̄ mature ⁊ dactili. Circa electionē uo eaz sciēdū ē q̄ sc̄dm Auicennā secūdo canōis ca. de ficub⁹. Melior ē alba q̄ leuior deīde rubea siue citerna ⁊ deinde nigra. Et q̄ uehemēter matura ē melior ē et p̄xima ad hoc ut nō noceat. Itē humide ⁊ recentes fic⁹ magis ⁊ uelocius nutritiue sunt q̄ sicce et citius trāsunt d̄ stomacho ad epar ⁊ magis humectāt epar et magis lenificāt q̄ sicce. Verū sicce sunt min⁹ iflatiue ⁊ magis stomacho cōuenientes q̄ humide. Et de siccis dicit Auicēna loco preallegato. Sicca quidē ī suis operationibus est laudabilis uer⁹ sanguis ex ea generatus nō est bonus ⁊ propter hoc facit pediculos uerū si sit cum nuce tunc eius chimus. i. humor fit bonus ⁊ post nucem cum amigdala. Et postea dicit q̄ administratio sicce cuz ieiunium adest est mirabilis in uamētī in apiēdo uias cibi ⁊ p̄prie cū nuce ⁊ amigdala cū tñ ei⁹ nutrimentū cū nuce sit pl⁹q̄ cū āigdala. Et cōueniunt utreq̄ ficus in hoc q̄ in ipis ē iflatio

et lenificatio ⁊ expulsio superfluitatum ad cutem et
 prouocatio sudoris et remotio asperitatis gutturis
 ⁊ mundificatio ⁊ lenitio pectoris pulmonis ⁊ canne
 eius ⁊ apertio opilationum epatis renum ⁊ splenis .
 Duodecima res est uua recens .i. uua dulcis et bene
 matura . Pro quo sciendum q̄ uua est triplex . Nam
 quedam est immatura et acerba ⁊ fit ex ea agresta ⁊
 ista stringit ventrē ⁊ coleram rubeaz reprimat atq̄
 sanguinem . Et multum valet in fluxu ventris cole
 rico . Alia est matura viridis et recens ex qua fit vi
 num . Et ista specialiter quando est alba ⁊ sine nucle
 is ⁊ cortice ventrem laxat et ceteris fructibus pluri
 mi et melioris nutrimenti existit sicut et ficus mino
 ris tamen nutrimenti est q̄ ficus vt habet Auicenna
 secundo canonis capitulo de uua . Verum est tamen
 q̄ ventositatem generat ⁊ inflationes et ventris do
 lorem . Et si remanserit per duos dies vel tres post
 collectionem suspensa donec cortex detumescat meli
 us nutrit ⁊ minus laxat nec tantum inflat . Et habē
 tes stomachum plenum cibo ⁊ immunduz malis hu
 moribus nullo modo cōedant uuas et specialiter re
 centes ⁊ sine arillis velociter enī in stomacho immun
 do corrumpunt et in stomacho pleno cibis quia ni
 mis cito digeruntur et non poterunt exire de stoma
 cho post eaz digigestionē . ppter cibū nonduz dige
 stum q̄re tūc in stōacho corrūpūt ⁊ aliuꝝ cibū corrū
 punt . Et similiter etiā intelligenduz ē de aliis fructi
 bz laxat uis . Et si aliquis velit sumere uuā viridē et
 recētē bonū ē q̄ p̄mixt⁹ infundat ī aq̄ frequēti p horā
 ⁊ deinde ponatur in aquam frigidā et post sumatur

Rasis vero tercio alinansoris de vua recenti et specialiter dulci dicit q cito corpus impinguat et augmentat erectionem virge. Et ulterius dicit q illa vua q̄ ē subtilioris coru. i. corticis citiq̄ descendit a stomacho. Illa vero que est grossioris tardiq̄. Alia est vua sicca que passula vocatur et ista licet ponatur et numeretur inter equalia parum tamen caliditati attinet et bene nutrit secūdu Rasin loco preallegato ⁊ confortat stomachum et epar secundum Auicennam loco preallegato ⁊ opilationes remouet. Et dicitur q epar impinguat ex eis et maxime si mūdent ab arillis. Et sic text⁹ p̄dict⁹ p̄t intelligi de vua matura recenti ⁊ de vua sicca q̄ passula dicitur.

**Elina probāt odore. sapore. nitore. colore
Si bona vīna cupis hec quīq̄ pbāt ī illis
Fortia. formosa. fragrantia. frigida. frisca**

In hoc textu ponunt quattuor generalia quibus vīna probant. Prīmū est odor Vīnū enīz boni odoris siue redolens multiplicatiuū ē spiritūū subtiliūz Et secundūz cōstantinū quinto theorice bene nutrit ⁊ bonum sanguinem generat. Vīnum vero fetidum abhominabile est nature humane spiritus grossos ⁊ melancolicos generans ⁊ secundum constantinum quinto theorice malū sanguinē ⁊ capitis dolores ex malo fūo caput ascēdēte generat. Galien⁹ vō terciā regimīs acutoz cōmento p̄rio loquēs de diuersitate vīnoz ex odore dicit quod ex vīno ē boni odoris ē melioris chimi. i. hūoris ⁊ scdm illud ē multitudo q̄ implet ex eo caput quod ē qz ē subtilius et calidius

quod aut ex eis est mali odoris secundum maliciam chimi
 generati ab eo erit paucitas lesionis eius in capite
 quod est quia est frigidius et grossius. Illud autem cui pe
 nitus non est odor non facit omnino aliquid accidere
 in capite quia est vehementer grossum. Secundum est sa
 por sicut enim cibus saporior melius nutrit et melius
 a stomacho amplectitur ut dictum est in sententia pre
 cedenti ita et vinum. Circa istud tamen sciendum est quod vina
 in sapore diuersificantur quedam enim sunt dulcia aliis
 nutritiora grossum sanguinem faciunt et ventrem hu
 mectant ad digerendum dura et sitim generantia. Alia
 sunt pontica siue stiptica stomachum confortant ven
 trem constipant pectori et siue pertinentie scilicet pulmoni et
 cane eius nocua intestinis congrua ad digerendum dura
 Alia sunt acerbata que sunt diuretica. id est urine prouocati
 ua grossos humores non generant sed dissoluentia. Alia
 amara minus calida ut habet constantinus quinto theorice.
 Tercium est nitor siue resplendentia que indicat super subtilita
 te vini et sic ex consequenti super subtilitate spirituum ex
 ipso generatorum. Quare est color Ex parte enim coloris
 vina diuersificantur in nutritione. Vina enim rubicunda
 ora ceteris paribus magis nutritiora sunt albis et ideo
 plus conueniunt macris quam alba. Alba tamen plus conueniunt
 pingibus. Et de ista diuersitate vini ex colore demum
 est prius ibi Quia recetia. Deinde in textu ponuntur que
 que specialia quibus probatur bonitas vini. Primum
 tangitur cum dicitur fortia. Fortitudo enim vini
 cognoscitur ex effectu. Vinum enim forte est quod ca
 lefacit corpus vehementer replens caput secundum
 Galienum commento primo tercię particule regis acutorum

Istud enim vinum maxime spirituum est multiplicatiuum et multum nutritiuum. Caueant tamen ab illo nisi sit limphatum qui sunt debiles cerebri quia magna effumatio ab ipso ad cerebrum ipsorum perueniret et ipsum lederet. Secundum tangitur cum dicitur formosa Vinum enim formosum siue pulchrum quia cum maiori appetitu sumitur melius digeritur et melius nutrit. Tercium tangitur cum dicitur fragrantia. Vinum enim fragrans siue bene redolens maxime confortatiuum est et spirituum subtilium generatiuum ut dicitur est. Quartum tangitur cum dicitur frigida. Nam vinum debet esse frigidum quo ad tactum non autem quo ad effectum Vinum enim calefactum cum sit rariius et subtilius citius inebriat nervos debilitat et caput ledit nisi in modica quantitate sumptum fuerit. Quintum tangitur cum dicitur fresca. Vinum enim bonum debet esse friscum siue leue quod spumando sonum facit et habet spumam tenuem de facili labilem et in medio existentem siue quando in eo mouentur atomi. Vinum enim non istius dispositionis pendulum dici debet et maxime si non sonat vel corpora atomalia non habeat. Vel debet dici debile vel limphatum si spumam habeat cum magnis apulis vel ad latum cyphi spuma diu maneat.

Sunt nutritiua plus dulcia candida vina

In hoc textu ponitur unum documentum de vinitis. Et est quod vina candida et dulcia ceteris paribus plus nutriunt reliquis vinis et istud voluit constantinus loco preallegato et idem vult Avicenna tertia prima ca. de regimine aque et vini ubi dicit vinum quoque

24

grossuz quod ē dulce est meli9 illi qui vult eē pigui9
Et rō est qz vna dulcia vehemēter a mēbris attra
hunt ppter eoz dulcedinez cui natura congauet.
Nā dicit Anicēna scdo canōis tractatu prio ca. ter
cio. Opacōes āc dulcis sunt digestio ⁊ lenificatio ⁊
multiplicatio nutrimenti et natura diligit ipm ⁊ vir
t9 attractatiua attrahit ipm. Et licet iste text9 veri
ficet de oī vino dulci eligibile tñ est vinū moderate
dulcedinis ⁊ nō dulce in summo sicut vinuz qd vul
go muscadellum siue muscadetū dicit qz tale corrup
pit sanguinē. Cui9 rō est qz natura rapit aude tale
vinum a stomacho ad epar priusqz digeratur quod
in eo est utile chilificationi ⁊ āteqz maturet ei9 super
fluitas propter delectationez ei9 maximā in cōnatu
ralitate dulciuz et sic replet sanguinē aquositate in
digesta ex qua redditur aptus ebullitioni ⁊ putrefa
ctioni. Et istud etiā intelligēdū ē de aliis cibis dul
cib9 in summo. Pro maiori noticia sciendū est qz ex
usu vini dulcis ⁊ alioz nutriētium dulciū tria timē
tur nocumēta ⁊ maxie his q ad ea proni sunt. Prī
mum est fastidiuz ppter ea q dulcia suis caliditate
⁊ humiditate leniūt ⁊ applanāt orificium stomachi
inducētia illic dispositionē contrariā in anitioni et
corrugatōi illi9 q sunt cā famis. Scdm ē velocitas
inflāmatōis eoz ⁊ cōuersiōis in colerā. Nā res dul
ces cōuenientissime sunt in generatōe colere. Et pp
ter hoc mel pl9 oib9 rebus generat colerā qm ipm ē
dulci9 oib9 reb9 ⁊ p9 ipm vinū dulce ut h3 Galien9
in cōmēto illi9 canōis tercię pticule regimīs acutorū
Adentē leui9 percutit. Et hinc ē q inducit sitim nec

cōuenit febricitātib⁹ nec etiā colericis ut ibidē dicit
Galienus. Terciuū ē opilatio epatis ⁊ splenis qz dul
cia trahunt ab eis cum fece sua ppter magnāz delec
tationē quā hnt in eis ⁊ maxime epar añqz digerāt
qre illic leuiter inducūt opilatōes cooperāte ad hoc
substācia grossa in q fundat sapor dulcis scdm Au
cennā scdo canonis tractatu p̄rio ca. tercio. Et hinc
ē q vinū dulce min⁹ ē vrine puocatiuuz q̄ alia vi
na. Et otra ista tria nocumēta summe valēt acetosa
qz appetitum sua acetositate prouocant et sua frigi
ditate inflāmationē prohibēt ⁊ subtilitate sue substā
tie opilatōes aperiunt. Notāduz in super q licet vi
na dulcia et alia nutriētia dulcia opilēt epar et sple
nē deopilant tamen ipm pulmonem. Et ratio quare
nō opilant pulmonē sicut epar ⁊ splenem est quia a
dulcibus in transitu suo per mery nil nisi subtile ad
ipm resudat et sanguis genitus ex rebus dulcib⁹ ad
pulmonē venit iam purificatus in epate prius ⁊ in
corde subtiliatus ⁊ istud vult Galienus in cōmento
illius canōis tercię particule regiminis acutorū dul
cis potus. Itē vina dulcia minus inebriāt secundū
Hippocratē terciā particula regiminis acutoz canōe
illo adentē lenius percutit q̄ reliqua fortiora vina
Ex predictis cōcludi p̄t q si bibat vinū rōne nutri
tōis corporis restauratōis ⁊ ipinguatōis sicut con
tingit in his qui macri sunt siue naturaliter siue ac
cidentaliter tunc cōpetunt vina dulcia et grossa suffi
ciēter colorata talia enim vina sunt sufficienter nu
tritua ⁊ deperditi restauratiua ⁊ corpoz ipinguati
ua vñ oueniētiora sunt ad ipinguatōū corpa macra

Et per oppositum si intendamus non nutritionem nec deperditionem restaurationem nec impinguationem ut contingit in his qui sunt multum carnosum et pingues tunc vina subtilia non dulcia sed sapore amabilia odorifera ad albedinem declinata sufficienter fortia eligenda sunt. Si vero detur vinum ad sitis extinctionem tunc vinum album subtile debile est eligibile tale enim vinum magis humectat et infrigidat et per consequens melius extinguit sitim et quanto sitis est maior tanto tale vinum est convenientius. Si vero vinum detur ad spirituum confortationem et reparationem et virtutis confortationem tunc debet dari vinum subtile odoriferum saporis delectabilis mediocri coloris sufficientis fortitudinis et tale vinum debet sumi cum paucis cibis et debet esse depuratum ab utraque superfluitate et debet sumi in paucis quantitate. Si vero intendamus pectoris et pulmonis modificationem et ventris laxationem tunc vina mediocri sibi sapore dulcia sunt magis eligibilia.

Si vinum rubeum nimium quandoque bibatur Venter stipatur vox limpida turbificatur

In hoc passu ponuntur duo nocumenta nimie potationis vini rubei. Primum est quod nimia bibitio vini rubei constipat ventrem id est duos facit secessus seu difficulter habere egestionem. Cuius causa secundum aliquos est quia tale vinum rubeum plus cerevis paribus est calefactivum et magis nutritivum. In quantum enim plus est calidum magis exsiccatur et in quantum magis nutritivum avidius a natura retinetur. Potest tamen textus intelligi de nimia potatione vini rubei.

stiptici aut pontici ex qua stipticat̄ ⁊ cōstipat̄ ven-
ter p̄pter stipticitatez aut pōticitatē vini. Circa is-
tud tñ sciēduz est q̄ si exhibeat̄ vinū ad stomachi et
viscez contētine fortificationē eligem⁹ vina grossa
pōtica vel stiptica rubea vel nigra sicut cōtingit in
habētib⁹ fluxū vētris p̄pter debilitatē contētine sto-
machi ⁊ istud vult Hippocras tercia p̄tula regim̄is
acutoz canōe illo palme⁹ quidē ⁊ niger ⁊ sicut Ga-
lien⁹ i omēto illi⁹. S; si itēdam⁹ confortatōne digesti-
ue cōpetūt vina subtilia vel mediocria in substātia
⁊ colore bōi odoris ⁊ conueniētis saporis ⁊ sufficiētis
vigoris ⁊ aliqualis stipticitatis. Scdm̄ est exaspera-
tio gutturis siue raucedo quaz inducūt aliq̄ vina in-
tēse rubedīs p̄pter eoz siccitatē ⁊ terrestreatē. Et
istud nocumētū etiā cōtingit ex vinis rubeis patrie
brabātie p̄pter eoz stipticitatē ⁊ terrestreatē. Et
maxie qñ musta sunt vina p̄dicta istud nocumentū
scdm̄ cōtingit. Nō tñ primū qz mustū magne rubedi-
nis solet inducere vētris fluxū p̄pter feces suas ter-
restres cū eo mixtas q̄ sui mordicatione mordicat̄ in-
testina ex qua mordicatione flux⁹ ventris causatur
Et tale vinum non debet bibi mustū. i. q̄ diu fuerit
turbidū ⁊ bulliens quia ex quo ip̄m est mordicans
propter suas feces terrestres ab eo etiāz eleuatur fu-
mus mordicans qui ad cerebrum veniens sui mor-
dicitate mordicat̄ oculos atq; rubificat. Et istud
etiā intelligendū est de istis mustis patrie brabā-
tie siue rubeis siue albis propter eoz terrestreatē.
Causa autē quare iste fumus est mordicatus ē qz
vinū a quo dissoluit̄ est mordicatuū. Jam vt dicit

Galienus prima pericula aphorismorum in commento illius
aphorismi et qui crescunt quicquid a qualibet re dissol-
uit ei unum dissoluit necesse est ut assimuletur.

Allea / nux / ruta / pira / raphano / et tyriaca

Hec sunt antidotum contra mortale venenum

In hoc textu ponuntur sex medicine valentes contra
venenum. Piria est alleum quod maxime valet contra nocumen-
ta puerile solentia ex mala aqua et maxime valz contra
potum male aqua de quo dicit serapion in aggregatorio
ca. de eo quod quando sumitur alleum et post bibitur aqua corrup-
ta non nocet aqua illa potati. Et idem innuit Avicenna
secundo canonis ca. de eo et tertia primi ca. de obseruatione
iter agendis a nocumeto diuersarum aquarum. Et istud idem
etiam operatur cepe ut vult Avicenna secundo canonis ca. de
eo et sic potest apprehendi sub alleo / et de eo etiam dicit Avi-
cenna tertia primi loco preallegato quod cepe est ut tyria-
ca malarum aquarum et maxime cum aceto quod cepe est subtili-
atiuum incisuum abstersiuum cum stuppitate et aperit for-
titer ut vult Avicenna secundo canonis ca. de eo. Et est
calidum in tercio quare calefacit malas aquas prohibens
ne sua frigiditate stomacho noceant et subtiliat gros-
sas faciens eas cito penetrare. Et acetum huic permix-
tum vigorat virtutem eius in subtiliatione et penetratione
aquarum et prohibet a siti quam inducere solet cepe co-
mestum. Et eadem ratio verificatur de alleo et ergo etiam
dicit Avicenna tertia primi loco preallegato quod allea
comedenda sunt super aquas grossas et turbidas quod
subtiliant eas / cito descendere faciunt et prohibent
ne stomacho noceant et intestinis et ne venas opilent

Alleum preterea comestū añ iter ⁊ pꝑ hoc ex meliori
bus rebꝫ ē et cōueniētoribꝫ illis qui ueniūt ab aere
frigido ulꝫ qui uadūt ad eū ut innuit Auicēna tertia
prmi ca. de regēdo iter agenteꝫ in frigore ⁊ cōgelatū
Et ex isto sequitꝫ qꝫ alleū multum ualet iter agentibꝫ
⁊ pꝫ diuersas terras eūtibꝫ ⁊ diuersis potibꝫ utētibꝫ
Juxta illud metricuz Allea qui mane ieiuno sumpse
rit ore. Hūc ignotarū nō leuit potꝫ aquaz. Nec di
uersoz mutatio facta locoꝫ. Valet preterea alleuz
ad puncturā uermiū uenenosoz ⁊ morsuz serpentū
qñ bibitꝫ cum uino quod Auicēna scdo canonis ca.
de eo se dicit fuisse expertuz. Et cōfert etiam morsui
canis rabiosi et qñ fit emplastrum ex alleo ⁊ foliis
ficiꝫ ⁊ cimino super morsuz mugali cōfert ut ibidē
dicit Auicēna. Cepe uero secundū Auicennā secūdo
canonis ca. de eo confert etiā morsui canis rabiosi
cum linitꝫ super ipm aqua eius aut emplastratur ex
eo cum sale ⁊ ruta. Et cepe quod comeditur expellit
nocumentum uentositatis uenenosoz. Et dixerūt
quidam qꝫ ipsum generat in stomacho humorem hu
midum plurimum frangentē nocumentū uenenosoz
Notādum est circa istud qꝫ alleuz et cepe et similiter
etiam porrum uia cibi non competunt temperatis
corporibus nec calidis ⁊ specialiter cruda parū eniz
nutriunt ⁊ male nutriunt et generant sanguinez acu
tum ⁊ pungitiuum grossos humores tñ subtiliant ⁊
uiscosos incidunt ⁊ pꝫqꝫ decocta sunt perdūt pūgi
tiuitatē et adhuc remanet virtꝫ incisua ⁊ subtiliati
ua vñd magis cocta cōpetunt qꝫ cruda. Porri enim
sūt calidi ⁊ sicci ⁊ dāt corpori alimētū illaudabile ⁊

oculis nocēt ⁊ generāt sanguinē nigrū et melancolicū
 ⁊ somnia terribilia ⁊ nervos ledunt rōe pūgitiuita
 tis eoz nocēt dentib⁹ ⁊ gingiuis et nullus colericus
 nec melancolicus eis utat⁹ ⁊ specialiter crudis. Cepe
 calide sunt ⁊ habēt humiditatē superfluam terrestrē
 cū humiditate aquosa subtili indigesta. Si comedā
 tur cruda generāt in stomacho humores malos ⁊ pu
 trefactibiles ⁊ corruptibiles ⁊ inducunt somnia ma
 la ⁊ terribilia ⁊ dolorē capitis. Et nimis⁹ vsus earū
 disponit hominē ad memoriā deperdendā ⁊ perturbat
 intellectū ⁊ perducit ad dementiā. Sed si comedātur
 cocte cū aqua laudabiliū carniū⁹ laudabiliter iuuāt
 digestionē ⁊ minuunt⁹ eaz nocumenta ⁊ rēperāt eiba
 ria frigida cui⁹ quib⁹ decoquunt⁹ sed meli⁹ est eis nō
 uti. Allea calida sunt ⁊ declināt ad aliquale humidit
 atē sed min⁹ q̄ cepe valent cōtra vētositatem ⁊ va
 lent in tussi et bene scireare faciunt sed nocent visui ⁊
 dolorē capitis inducunt et sunt tyriaca rusticorū.
 Et sic predicta solum conueniunt his qui fleumati
 cum aut grossum viscosum humorē habuerint. Cole
 rici vero a predictis abstineant. Secunda est nux de
 qua dicit Auicēna secundo canonis ca. de ea q̄ ipsa
 cum ficub⁹ ⁊ ruta ē medicina omnibus venenis ⁊ ex
 ea cum cepe et sale fit emplastrum super morsum ca
 nis rabiosi. Et istud maxime intelligitur de nuce sic
 ca ante cibum sumpta mō predicto. Et circa istud
 ulterius sciendū ē q̄ nuces sicce peiores sunt recen
 tib⁹ et humidis q̄ sicce magis vinctuose sunt rōe e⁹
 in colerā ouertūt⁹ ⁊ inducūt capitis dolorē ⁊ oculos
 turbāt et vertiginez generāt et specialiter sumpte p⁹ or

cibus et lique palissim inducunt et vomitus prouocant et
vesicas in ore faciunt. Et habentis stomachum colericum
maxime debent evitare nuges siccas et quanto antiquiores
tato peiores sunt. Recentes autem minus male sunt quia non
sunt tate vinctuositatis et ideo non generant dolores ca-
pitis aut vertiginem et sibilum sicut sicce et ratione humidita-
tis lubricitatis laxant ventrem et si aliquantulum torreatur
et comedatur pro cibum comprimunt cibum sumptum. Et sic patet
quia nuges recentes sunt magis conuenientes corporibus sa-
nis quam sicce. Tercia est ruta de qua dicit Auicenna secundo ca-
nonis ca. de ea quod resistit venenis. Et propterea subiungit.
Et bibat qui sibi timet ne in potu sumat venenum et pugni-
a venenosis de semine eius potest et in cum foliis suis cum
vino et proprie si bibit cum nuce et bolo omnibus contritis
et mixtis. Et dicit Aristoteles in de animalibus quod cum mu-
stela vult pugnare cum serpente siue cum bufone ipsa co-
medit rutam ut interficiat eum quia odor rute est inimicus ve-
neno vnde comestio rute cum ficibus et amigdalibus dul-
cibus in mane preseruat a veneno. Notandum circa istud
quod duplex est ruta quedam domestica et alia siluestris
Domestica melior siluestri est quia siluestris et maxime
sicca calida et sicca est in quarto gradu quare plurimum
sumere de ea est perniciosum. Domestica vero humida
calida et sicca est in secundo gradu sicca vero in tercio
Et est incisiva resoluciva carminativa vntuositatum et
istud maxime conuenit sicce. Nam dicit Serapion ca. de
ea quod est de rebus magis conferentibus inflationibus. id est
vntuositatibus sed in humida est inflatio. Item ruta ve-
hementer acuit visum et proprie succus eius cum succo fe-
niculi et melle collirio facto ex ea aut coesta ut dicit

Auicēna secundo canonis ca. de ea. Quia tñ in succo
 rute quedā ē bauracitas nocēs oculo/ido ruta p̄t ap
 plicari oculo vētilando ita q̄ solū vapor siue fuma
 lis euaporatio ei⁹ ⁊ nō substātia rute ad substātia⁹
 oculi p̄tigat. Quarta ē pira d̄ qb⁹ dicit Auicēna sc̄do
 canōis ca. de eis q̄ sunt cura fungoꝝ mortificātiū.
 Et qñ coquunt isti fungi cū piris minorat̄ nocumē
 tum ip̄oꝝ. Vel p̄t iste text⁹ verificari de piris aro
 maticis q̄ sui aromaticitate sp̄s confortarēt ⁊ sic no
 cumētum veneni repellerēt. Quinta ē raphan⁹ de quo
 dicit Auicēna sc̄do canōis ca. de eo q̄ cōfert morsui
 vipere et cū vino morsui cornute etiā. Et semē eius
 cōfert venenis ⁊ vermib⁹ venenosis. Et si ponatur
 frustum ei⁹ sup̄ scorpionē morit̄ et aq̄ eius ē expta
 in hoc ⁊ ē fortior. Et si momorderit aliquē⁹ scorpio
 qui raphan⁹ comederit nō nocebit ei. Et cōfert etiā
 prefocatiōē q̄ fit a fungis mortiferis. Vel p̄t dici
 q̄ raphan⁹ valet contra venenum qz prouocatiuus
 ē vomitus ⁊ sic per vomitum stomachus purgat̄ a
 malis humorib⁹ si qui in eo sint. Et circa istud sciē
 dum ē de raphano ⁊ radice q̄ sunt propinq̄ in cōple
 xione q̄ nocent corporibus colericis generant enim
 sanguinem acutum et pungitiuum et raphanus ē ma
 lus stomacho faciens eructuare et generat humorem
 grossum et si digestiua sit debilis generat humorem
 crudum habet tamen virtutem subtiliatuam et inci
 suam. Quidam autē comedunt radicē ⁊ raphanum
 post alios cibos ad cōfortandū⁹ digestiōē de quo
 admirat̄ Galienus. Unde verum ē quod experiētia
 docet ⁊ dicūt sapiētes medici q̄ si comedāt p̄⁹ aliū⁹

cibū iuuāt ad digestionē et descensū ei⁹ ⁊ vētrem la-
xāt sed si comedant aī aliū cibū ipellūt cibū ad supe-
riora ⁊ vomitū inducūt. Bonū est āt⁹ q̄ comedāt cū
aceto ⁊ sale p̄ alios cibos ⁊ in pauca q̄ntitate veruz
ē tñ q̄ oculis nocēt ⁊ capiti. Rāb̄ vō tercio alināforis
dicit q̄ raphan⁹ longā faciēdo morā in stomacho in-
cidit fleuma cui⁹ folia cibū digerunt ⁊ appetitū az
adiuuāt qñ paz sumit de eis. Sexta est tyriaca q̄ a
toto genere valet cōtra venenum et ideo valet tam
rationabilib⁹ q̄ brutis cōtra venemū tā frigidū q̄
calidū. Et sub tyriaca p̄t oprehēdi metridatū quod
simile opat. De tyriaca enī dicit Auicēna sexta q̄r-
ti tractatu tercio ca. p̄rio. Scias q̄ canon maxim⁹
in curatōe veneni ē cōfortatio caloris innati ⁊ exci-
tatio ipi⁹ ad expellēdū sicut facit tyriaca. De tyria-
ca vero ⁊ metridato simul dicit Auicenna sexta q̄r-
ti tractatu p̄rio/ca. d. medicinis cōib⁹ ad venena. Sūt
medicines q̄ cōtrarie sūt veneno q̄re nō permittunt
ip̄z p̄entre ad cor et sūt sicut tyriaca et metridatū

Aer sit mundus habitabilis ac luminos⁹
Neq̄ sit infectus nec olens fetore cloace

In hoc textu notant⁹ quattuor circa ellectionē ae-
ris habitabilis quoz primum est q̄ homo debet eli-
gere aerē mundum id est nō infect⁹ vaporibus qz
aer imundus alterat cor secundum cōplexionē illi⁹
q̄d sibi cōmiscet sicut inuit Haly tercia regni in omē
to illi⁹ canōis. Dīa hec enī q̄c. Scd⁹ ē q̄ hō dēt elige-
re aerē luminos⁹/aer ei turbid⁹ iducit ī corpe tristitiā
⁊ pigritiē qz aer turbat⁹ cōmiscet hūores ⁊ turbid⁹

ad cor puenit quare ex ipso et humoribus grossi et turbidi generant spiritus aiam tristificantes et pigritiam inducentes. Nihil est ergo quod magis iocundum facit hominem atque minus graue quam in claro aere ambulare vel mane surgere. Tercium est quod homo debet vitare aerem infectum cuiusmodi est aer in quo sunt strages contra enim in locis in quibus precessit maxima hominum interfectio sequitur pestis et in locis vicinis. Aer enim infectus quando inspiratur inficit spiritus in nostro corpore. Quartum est quod homo debet vitare fetorem cloace. Et per hoc innuuntur infectiones particulares aeris cuiusmodi est infectio aeris latrinarum vel fouearum coquine vel locorum in quibus proiciuntur cadauera mortua et ossa mortuorum et aeris vicini aque in qua putrescit linum vel canapis. Aer enim taliter infectus inficit spiritus nostri corporis et maxime cerebro nocet. Et hinc est quod dicit Auicenna secunda primi doctrina secunda causa secundo. Et aer quidem dum est reueratus et clarus neque substantia extranea complexionis spiritus contraria ei admiscetur est sanitatem efficiens et ipsam conservans et cum mutat contrarium sue operationis operatur. Et pro maiori declaratione predictorum sciendum est quod aer necessarius est in regimine sanitatis dupliciter primo quidem propter refrigerationem cordis secundo propter expulsionem fumosarum superfluitatum tribulatum spiritum et calorem innatum sicut enim in exterioribus nos videmus quod ignis sine evagatione aeris suffocat et extinguit sic etiam ymaginari debemus quod spiritus et calor innatus indigent aere ipsum nutriente conservante et obtemperante. Obtemperatio igitur caloris innati fit per aeris attractionem et eius

depuratio fit per aeris expulsionē . Primum quidē
fit per motū attractionis ⁊ secundū per motū expul
sionis si igit̄ aer attractus sit fetidus ⁊ impur⁹ cor
rumpit̄ calor et spiritus innat⁹ . Aer igit̄ debet esse
bone substantie cui nō admiscetur aliquid ex vapo
ribus nec fumositate extranea. Non enim debet esse
aer turbidus nec nebulosus nec malis vaporib⁹ ad
mixtus hic enim aer humores conturbat ⁊ animam
contristat vt dictum est. Et debet esse discooper⁹ us
celo ⁊ non inter parietes ⁊ tecta constrictus ⁊ vt sic
ad vnum dicere maxime euitandus est aer inclusus
⁊ non euentatus. Verum est tamen q̄ tempore epy
dimie in quo accidit aeris putrefactio cōis eligend⁹
est aer inclusus. Vnde tēporibus illis bonum est ma
nere in domib⁹ et tenere fenestras clausas ne aer pu
trefact⁹ ingrediat̄ / sed alias aer discoopert⁹ melior
existit. Euitandus ē preterea in regimine sanitatis
aer cui miscent̄ vapores lacuū ⁊ p̄funditatū aquā
putridā cōtinentium ⁊ olerū talium⁹ qualia sunt cau
les ⁊ eruca ⁊ similia et arborū viscosarū malarū qua
les sunt ficus ⁊ nuces. Ampli⁹ eligēdus ē aer in quo
sufflant̄ vēti ex terra alta uel equali. Et multū etiā
solicitari debemus q̄ aer nō excedat in aliqua qua
litate primā scz caliditate frigiditate humidita
te ⁊ siccitate qđ si forsan cōtigerit obtēperet̄ p̄ artes
quātū possibile ē. Et ista colligūt̄ ab Auicēna secun
da p̄mi doctrina scđa ca. diuersis.

Si tibi serotina noceat potatio. vna

Hora matutina rebibas ⁊ erit medicina

In hoc textu ponit vnū documētū ⁊ est q̄ si quis
 male valuerit ex sumptione vini de nocte siue tēpore
 serotino talis in crastino debet iterato sumere vinuz
 Vnde potatio vini nocturna p̄t inducere ebrietatez
 siue sitiz matutinā uel p̄t inducere supercalesfactionē
 corporis. Si vero inducat supercalesfactionē corpo
 ris tunc maxim⁹ error est de mane iteruz sumere vi
 num qz ē addere ignē igni. Si vero hō incurrat ebrī
 etatē cum aliqua nausea tunc de mane bonum ē su
 mere vinuz qz ex sumptione vini de facili tunc pro
 uocatur vomitus ex quo sequitur mundificatio sto
 machi qua mundificatione facta de facili cessat no
 cumētum ebrietatis ⁊ nausea. Et propterea cōsulit
 Hippocras semel in mēse iebriari ut ex ebrietate puo
 cet vomit⁹ qui ē maxime p̄seruatiu⁹ ab egritudib⁹
 cronics. i. longis ⁊ malis. Si etiā ex potatione vini
 nocturna ledat̄ aliquis ⁊ hoc p̄pter incōsuetudinem
 potandi vinū tūc de mane p̄t dcedi vinū ut assuescat
 ⁊ sic min⁹ ledit̄ a sumptione vini. Nō cōsueto enim mi
 nor fit lesio ut vult Hippocras sc̄da aphorismorū ibi
 Ex multo tpe cōsueta ⁊c. Si uero ex potatione vini
 nocturna sequat̄ sitis matutina illa ē mendosa q̄ cu
 rat̄ potatione vini magis tñ sedat̄ potatione aque.
 Et quia iā dictum est de lesione ex sumptione vini.
 Scienduz ē q̄ homo debilis cerebri et etiā cuiuscūqz
 alteri⁹ cōditiōis summopere cauere debet a frequen
 ti ebrietate. Frequēs enī ebrietas sc̄dm Auicēnā ter
 tia primi ca. de regie aq̄ ⁊ vini iducit sex incōmoda
 ī corpore hūano quoz p̄mū ē corruptio cōplexōis
 epatis qz vinū supflue bibituz ad epas veniens vel

superflue resoluit calorem ipsius unde amittit virtutem
sanguificam et loco sanguinis generat aquositates effici
entes ydropisiz vel incedit epa et humores eius unde ge
nerat lepra vel mania. Secundum est corruptio complexio
nis cerebri propter assiduam elevationem fumorum vini ad
ipsum disponendum calidum cerebrum manie et frenesi et fri
gidum epilepsie litargie appoplexie et subeth. Tertium
est debilitas nervorum. Videmus enim bibulos inebriari
solitos tremere caput et membra non solum in senio sed etiam
in senectute et iuuetute quocumque. Quartum est egritudines
nervorum sicut spasmi et paralisis quia vinum superflue
acceptum sepe in stomacho acetum efficit quod valde nocet
nervis. Sepe quoque convertitur ex defectu digestionis in
aquositates indigestas que nervos remolliunt. Et se
pe ducit humores grossos ad nervos quibus distenduntur
vel contrahuntur. Quintum est appoplexia propter humiditates
cerebri multiplicatas a vino ita ut totaliter
opilet vias spirituum animalium a cerebro in membra. Sex
tum est mors subitanea dum scilicet stertendo et dormiendo vie
nuntur multitudinem vini per humiditatem ex eo generatam
clauduntur et ebrii suffocantur. Et licet vinum imoderate sum
ptum predicta inducat nocumeta moderate tamen sumptum me
ta inducit iuuameta. Tergit enim Avicenna ca. pallegato
quinq; eius iuuameta. Primum est quod est bonus cibi penetra
tor in toto corpore. id est facilem efficit penetrationem ci
bi cui immiscetur ad omnia membra suis calore subti
litate et convenientia in proprietate occulta. Secun
dum est quod incidit fleuma et hoc suis calore et subti
litate substantie et resoluit ipsum / ipsum coaptando expulsio
ni vias aperiendo et naturam confortando ad expulsionem

31

Tercium est quod educit coleram rubeam in urina et aliis euacuationibus ut sudore egestionem et resolutionem in sensibili. Et istud intelligendum est de vino subtili sub rubeo vel albo quod vel debile sit ex natura sui vel fortiter limphatum. Alioquin multiplicaret coleram per conversionem ipsius in eam et supercalesfactionem epatis ab eo. Quartum est quod facit melancholiam que grossa est et tardi motus faciliter labi per canales proprios ab epate ad splenem et a splene ad os stomachi et tandem a corpore cum fecibus exire et flectit seu reprimere nocumendum melancholie propter contrarietatem in complexionem et modo substantie et in effectibus. Nam melancholia tristitiam pusillanimitatem et auariciam parit. Vinum vero gaudium audaciam magnanimitatem et liberalitatem. Quintum est quod resoluit omnes modos seu species lassitudinis nisi multa caliditas extranea fuerit eis sociata quia vinum resolutos spiritus habundantem reparat virtutem confortat humiditates relictas in musculis nervis cordis et iuncturis tollit aut minuit. Et si fuerit opus humectatione ut in lassitudine arefactiva vinum velociter humectat dummodo limphetur. Preter autem ista iuamenta plura alia inducit. Vinum enim velociter et subito nutrimentum est vinum calorem et spiritum naturalem confortat et totum corpus calefacit ingenium clarificat iram compefcit tristitiam remouet libidinem incitat. Et super omnes potus semicrudos humores digerit. Et ut sit ad unum dicere vinum reddit hominem virilem et secundum animam et secundum corpus unum ceteris paribus non bibentes vinum sunt effeminati respectu bibentium vinum.

Signis et humores melius vinis meliores
Si fuerit nigrum corpus reddit tibi pigrum
Vinum sit clarum quod vetus subtile maturum
Ac bene lymphatum saliens moderamine sumptum

Hic primo ponitur unum documentum de vino.
Et est quod vinum melius meliores generat humores. Et
causa est quia quanto massa humorum est melior tanto
humores ex ea geniti meliores esse debent. Deinde sub
ditur quod vinum nigrum inducit pigritiam in corpore. Et
causa est quia vinum nigrum grossius et terrestrius est re
liquis ergo spiritus ab eo geniti grossi sunt. Juxta
illam autoritatem Galieni prius allegatam. Quicquid
de aliqua re dissoluit ei unde dissoluitur necesse est ut
assimiletur. Spiritus autem grossi faciunt corpus gra
ue siue pigrum. Deinde ponuntur septem documenta
circa electionem vini. Primum est quod debet eligi vinum
clarum. Tale enim quod subtile est spiritus subtiles et cla
ros generat. Secundum est quod debet esse vetus. id est non no
uum. Nouum enim vinum siue mustum ceteris paribus
facilius inebriat fluxum ventris prouocat atque coli
cam inducit et cetera accidemia posterius dicenda ibi im
pedit urinam. Nec est intelligendum quod vinum debet esse
omnino vetus tale enim secundum Auicennam tertia pri
mi causa de regimine aque et vini est quasi medicina et non
sicut potus. id est magis inest ei virtus alteratiua corpo
ris ad caliditatem et siccitatem quam virtus alterabilitatis
a corpore per opus nutritionis et est pauci nutrimenti
quia est spoliatum a fece et viriditate quam prebabit

et pene igneum factum propter quod in aggregato
re scribitur ca. de vite autoritate Galieni qd est cali
dum et siccum in tercio gradu. Tercium est qd vinum de
bet esse subtile. Subtile enim vinum multos spiritus
procreat atq; subtiles/grossum autem grossos. Quar
tum est qd vinum debet esse maturum et non stipticum. Vi
num enim stipticum abscindit omnes species euacua
tionis. ut vult Galienus in commento illius cano
nis Tercie particule regiminis acutorum Sciendum
etiam qd. et ergo nocet corporibus indigentibus euacu
atione per urinam et omnibus membris superioribus ut
ibidem etiam dicit Galienus. Verum est tamen qd vinum
stipticum conueniens est infirmitatibus accidentibus
in intestinis ut ibidem dicit Galienus et etiam superius dcm
e. Remouet tamen stipticitas a vino per multam comixtio
nem aque ut ibidem etiam vult Galienus. Quintum est qd vi
num debet esse limphatum qd per hoc remittit vinum a
sua fumositate et sic minus inebriat. Et istud verum
est de vino subtile. Vinum tamen grossum si limphet citius
inebriat qd per hoc subtiliat et magis fumosus efficitur
Et de isto vino intellexit Auicenna quoniam dixit tertia pmi
ta. de regimine aquae et vini qd vinum limphatum citius inebri
at quam vinum purum. Sextum est qd vinum debet esse saltes cum
appinat et est vna de conditionibus boni vini prius dic
tis. Septimum est sumptum ex conditione bibentis et non vi
ni et est qd vinum debet temperate sumi qd temperate sump
tum acuit ingenium et inducit iuuamenta prius nar
rata. Ex predictis omnibus concludi potest qd vinum
eligibilius et melius in sanitatis regimine est vinum
medium seu equale inter verustatem et nouitatem e

7 ē clarum ad rubedine trahens bonum habēs odorē
7 equalis saporis quod nec acre nec acutum nec dul
ce sit quod non fumosum nec grossum nec valde sub
tile sed ad subtilitatez declinans quod etiā inter for
titudinem et debilitatē obtinet mediocritatē qđ etiā
nō creuit in saxosis et lapidosis mōtibus nec in ter
ra simpliciter plana et arabili sed in terra mōtuosa
versus meridiez discooperta et in regione nō nimis
calida nec nimis frigida. Et ista partim colliguntur
ex Auicēna tertia primi loco preallegato. Circa regi
men vini quo ad etates notande sunt tres regule q̄s
ponit Auicēna tertia primi loco allegato. Prima est
qđ dare vinū pueris ī potu ē sicut ignē addere igni ī
lignis debilib9 eo qđ pueri uehementer rari sunt 7 d
facili inflāmabiles propter habundantiā sui caloris
innati et sunt debiliū neruorū et debilis cerebri q̄
re leuit eos multipliciter vinum / et inflāmatione fa
cili / et percussione cerebri et neruoz sua penetratiōe
facilima / 7 effumatione copiosa. Euz igitur pueris
vinuz in potu datur calor eius inflāmabilis calori
pueri inflāmabili additur in corpore pueri quod ē
pauce resistentie sicut debile lignuz vel arundo sicca
vel stipula arida ante faciem ignis . Secunda regu
la est qđ seni potest dari vinum in potu quantuz tol
lerare potest sine nocumento scilicet quātum appetit
appetitu naturali et regulato . Sicut enim veteres
ocree aride et rugate renouantur oleo leniuntur et
applanātur sic corpora senum potu vini electi sicut
vini beluensis. Senes enim frigidi sunt 7 a vino ca
lesciunt et habent spiritum tristem et habundant.

in melâcolis sed vinum exhiberat eos ⁊ melâcolias
 reprimit/côiter male dormiunt/vinum vero prouo-
 cat in eis somnū. Ad opilatōes proni sunt quas vi-
 num aperit et eas prohibet. Et sic sicut vinum est
 pueris contrariissimum ita senibus utilissimum.
 Tercia est q̄ vinum temperate dandum est iuueni-
 bus / temperate quidem secundum mensuram quan-
 titatiuam et decentem limphationem. Licet enim iu-
 uenes sunt calidi sicut pueri tamē habēt mēbra soli-
 diora neruos ⁊ cerebrū fortes quib⁹ potēter resistūt
 nocumētis pot⁹ vini. Cōsequūt̄ etiā ex potu vini so-
 brie sumpti iuuamēta plurima videlicet educationem
 colere corporale robur ⁊ ingenii acumē/habūdātūz
 spirituum subtiliū ⁊ paruiorū.

Non sit acetosa ceruisia sed bene clara

De validis cocta granis satis ac veterata

In isto textu ponunt̄ quinque circa electionez cerui-
 sie quoz primū est q̄ debet eligi ceruisia nō acetosa
 q̄ acetosa nocet stomacho. Acetū enim nocet neruis
 secundūz Auicennā in plurib⁹ passib⁹. Jā stomach⁹
 est mēbrum valde neruosum et hoc quo ad ei⁹ orifi-
 ciū. Scdm̄ ē q̄ ceruisia debet eē clara q̄ turbida opi-
 lat atq̄ calculosis nocet nimīū ipinguat ac inflatio-
 nē inducit atq̄ breuitatem anhelitus ⁊ ē multoz fleu-
 matum generatiua. Terciu⁹ est q̄ debet eligi ceruisia
 de bonis granis nō corruptis scilicet de optimo or-
 deo tritico siue auena quia quanto grana sunt meli-
 ora melior ex eis generatur humor. Quartum est q̄
 ceruisia debet esse bene cocta quia melius digeritur

et amicabilius a natura recipit et nocumenta que pro-
ueniunt ex bibitione eius melius tollerantur. Cerui-
sia enim non bene cocta ventositates in ventre indu-
cit tortionem inflationem atque colicam. Quintum est
quod ceruisia debet esse antiqua et a fecibus mundata non
nimium recens. Recens enim ceruisia inducit eadem nocu-
menta que ceruisia non bene cocta et cum hoc de se facillime
inducit stranguriam.

De qua potest stomachus non inde grauetur

Hic ponitur unum documentum circa usum ceruisie et
est quod utens ceruisia debet ea uti temperate sic quod non
grauetur stomachus vel inducatur ebrietas. Ebrie-
tas enim que ex ceruisia provenit deterior est ea que
ex vino est et magis durans cum ex ceruisia fumi et
vapores eleuati ad caput sunt grossi quare minus re-
solubiles sunt quam qui ex vino eleuantur. Et est hic scien-
dum quod in principio prandii vel cene ceteris paribus
utilius est incipere suum potum a ceruisia quam a vino
Cuius causa est quia in principio mensis corpus est famelicum
et sic stomachus ante principium sumptionis cibi
famelicus erat et sic traxit superfluitates a membris.
Si ergo vinum in principio mensis daretur ex quo
natura maxime trahit vinum quia de se maxime nu-
tritium ille superfluitates scilicet a stomacho tracte
simul cum vino ad partes corporis traherentur sed natu-
ra non ita auide trahit ceruisiam. Similiter ceruisia la-
uat humores adherentes orificio stomachi. Et propter
illam causam medici consulant quod in maxima fame debeat
prius prouocari vomitus quam cibus sumatur ut ille

Inpfluitatēs a stōacho famelico tracte euacuet ne cō
 misceāt cū chilo. Silitur timēs siti ex nimia potatiōe
 vini, qz bibere ceruisiā q̄p̄a ei sitiz mēdosaz repmit.
Tēporibus veris modicū prādere iuberis
Sed calor estatis dapibz nocz imoderatis
Autumni fructz caueas ne sint tibi luctus
De mensa sume quantum vis tpe brume

In hoc passu determinat de quātitate cibi sumēdi
 scdm diuersitatē tēporz q̄ttuor anni q̄ sunt ver estas
 autūn9 7 hyems 7 dicit text9 prio qz tpe veris debē9
 modicū prādere. i. paucū sumere cibum. Et idē vult
 Auicēna scda primi doctria scda ca. vi. 7 tertia p̄mi
 doctria quinta ca. de regie tēporz cū rectificatiōe aeris
 Et rō hui9 ē vt ibidē etiā vult Auic. qz tpe hyemis
 p̄pter gulositatē/exercitii puritatē 7 resolutōis p̄bi
 bitionē multiplicāt hūores crudi 7 maxie fleumati
 ci q̄ p̄pter p̄porcionalitatē t̄pis tūc maxie generāt
 7 isti in interiorib9 corporis quoadunāt p̄pter frig9
 circūstās. Ver at supueniēs istos hūores crudos in
 interiorib9 quoadunatos eliquat et facit eos currere
 p̄ totū corp9 q̄re natura tūc multū occupat circa di
 gestionē eoz. Si ergo tpe veris daret magna quāti
 tas cibi natura a digestiōe talium hūoz fleumaticoz
 impediret 7 diuerteret qz p̄ istos hūores 7 magnā
 q̄ntitatē ciboz nimium grauaret. Et sic tales hūores
 i corpe manerēt indigesti/ 7 currētes ad aliqd mēbrū
 illic egritudinez inducerēt. Et ergo summope cauere
 debem9 a magna q̄ntitate ciboz in vere qz dimiutio
 ciborū tali tpe ē vnum de maxime preseruātibus abe3

egritudinibus veris ut vult Avicenna scda primi loco
palleo. Et istud quod deum est maxie veritate habet
de medio et fine veris et non de inicio eius quia incium eius
hyemi assimilant quare tunc homo potest nutriri sicut in hye
me. Et istud etiam intelligendum est quoniam ver invenit corpus re
pletum humoribus fleumaticis crudis. Si enim ver iue
niat corpus tpatuz in humoribus cibis in eo datus est secundum
mesuram caloris inati et resolutionem que fit a corpore quia
tunc ablata est causa que diminueret cibis. Et istud voluit
Propria aphorismorum dum dixit venter hyeme et ve
re calidissimi sunt natura et somni longissimi. In his
igitur temporibus oblatioes plures dante sunt et enim in aris
calor est multus nutrimento igitur indigent ampliori. Secundo
dicit quod nimia sumptio cibi nocet in estate. Cuius causa est
quia tunc tempus digestiva virtus est debilis cum spiritus et ca
lor inati que sunt instrumentum virtutum multum sunt debi
les sparsi et resoluti propter calorem extrinsecum vehemē
tem trahente eos ad exteriora et ergo multum cibis non pos
set digeri. Et circa istud sciendum est quod propter vehemē
tiam resolutionis humiditatum tam substantialium quam nutrimen
taliu corporis in estivo tempore grossior et maior cibis
exhibendus esset si virtus sufficeret ad digerendum tale
et tamen scilicet quia non sufficit una vice multum digerere cibum/
parum et sepe de eo dandum est iuxta illud Galieni pri
ma aphorismorum commento illius canonis. Et qui
bus semel aut bis dicentis. In estate cibus multoti
ens erit dandus et parum multotiens quia indiget
propter sepiusam dissolutionem parum propter
virtutis defectiōem. Et licet in estate parum de cibo
sit dandum multum tamen de potu potest dari cum tunc

resolutio maxima fiat et desiccatio corporis et eleua-
 tio caloris sup humiduz et pluz sicut hō q̄ alio tpe.
 Verum ē tñ q̄ potuz vini et precipue vinosi puri mē-
 nuēdū est qz tale vinum ē faciliter inflāmabile et ca-
 lorē iam acutum estu violento excādescere facit et er-
 go si bibat vinuz miscenda est multa aqua et dimic-
 tat vinum vetus et forte. Tercio dicit q̄ in autūno
 debemus cauere a fructibus saltem illi9 tps ut uuis
 persicis ficub9 et similib9 vel saltē non multū de eis
 comedere quia tales fruct9 generāt sanguinē dispo-
 situz ad putrefactionē ppter ebullitionē quā in cor-
 pore et humorib9 faciūt et maxime si fuerint in stōa
 cho imundo vel in cacochimico corporecepti q̄le cor-
 p9 in autūno sepi9 occurrit. Et sic male tūc accidunt
 egritudines scz variolę morbilli et pestilentes. Pro
 maiori tñ noticia regimīs cibi et potuz tpe autūni sci-
 endum ē q̄ tpe autūni debet euitari fames et sitis et
 repletio multi cibi in vna hora ut vult Rasis q̄rto
 alināforis ca. de regimie corporis scdm tpa. Vinuz
 p̄terea quod bibit tpe autūni vehemēter ē limphā-
 dum ut corp9 humectet et calorē reprimat s3 nō sup-
 flue debet limphari in tñ quātuz in estate neqz super-
 flue debet tūc bibi qz tunc natura debilitata nō suf-
 ficeret ipm regere et digerere et nimis limphatuz calo-
 rē obtūderet et multiplicaret vicositates quib9 coli-
 ca generari possz. Quarto dicit q̄ tpe hyemali debe-
 m9 sumere cibū tñ quātum volum9. i. pluz ceteris
 tpi9. Et idē vult Auicēna tertia primi loco prealle-
 gato et Galien9 in cōmēto illi9 āphorismi prime par-
 ticule āphorismoz. Et quib9 semel aut bis ubi dicit ex

In hyeme multus cibus et paulatim est dandus. Et robur est quia calor nostri corporis in hyeme est fortissimus / tum quia unicus. Tum quia fortificatus per antiparistasim. id est iuxta positionem sui contrarium videlicet frigiditas aeris nostra corpora circumdantis. Et istud verum est in corporibus robustis et carnosissimis et non in raris et debilibus quia in talibus corporibus frigus intus in hyeme non confortat calorem sed magis debilitat. Et istud innuit Hippocrates prima aphorismorum dicens Ventres hyeme et vere calidissimi sunt natura et somni longissimi. In his ergo temporibus oblationes plures dande sunt etenim innatus calor est multus nutrimento igitur ampliori indiget. Et ex isto etiam sequitur quod nutrimenta grossiora et durioris digestionis conveniunt hyeme quam aliis temporibus quia calor est fortior. Vinum autem quo utendum est hoc tempore debet esse roseum non album cum aqua pauca. Notandum hic quod licet consideratione habita ad fortitudinem caloris et digestive virtutis in hyeme grossiores et densiores cibi conveniant quia tamen corpora tunc disposita sunt ad opilationes et repletiones ex fleumate plurimo nec ab eis resolutio multa fit a continente tunc est uti tunc mediocribus cibis inter solidum et rarum / grossum et subtile sicut carnibus edendi vituli in utonis lucis percis et cancris. Et utentibus grossioribus cibis ut boue porco ceruo conchis ostreis carpis et similibus expedit ut unica comestione in die contententur vel utantur sepe rebus diureticis et aperitivis ut petrosilino nasturtio apio et similibus et forti utantur exercicio.

Salvia cum ruta faciunt tibi pocula tuta

Adde rose florem minuit potenter amorem

In hoc passu ponuntur duo remedia corrigentia potum malum quorum primus est salvia cuius folia imposita potui corrigunt maliciam potus sua proprietate et etiam in se habent virtutes confortandi nervos et cerebrum quibus confortatis melius resistunt malis fumis recipiendis qui proveniunt ex malo potu. Secundum est ruta cuius etiam folia integra absque eorum alia contritione debent potui imponi quia sua caliditate et proprietate corrigunt maliciam potus. Et de ruta quod valde contra venenum prius dicitur ibi Allea nux ruta. Postea subdit textus quod istis duobus predictis potest addi flos rose. Et hoc maxime debet intelligi de rosa rubra quia sua aromaticitate existente in eius superficie et similiter sua stipticitate corrigunt maliciam potus.

Nausea non poterit quemque vexare marina

Antea cum vino mixta si sumpserit illam

In hoc textu ponitur unum remedium contra nauseam siue vomitum provenientes transfretantibus non consuetis dicens quod ille qui debet transfretari antequam nauez intret debet aliquibus diebus miscere aquam marinam suo vino. Et istud est remedium pro divitibus. Quod si pauper fuerit debet potare aquam marinam ut facilius nauseam evitet. Et causa huius est quia aqua maris salsedinem habet et sic sua salsedine et stipticitate que consequitur salsedinez officium claudit et per hoc vomitus impeditur.

Et circa istud est notandum quod sicut vult Auicenna ter-
cia primi ca. de regimine iter agentis in mari / viator
in mari non debet multum conari retinere vel compe-
scere a principio nauseam vel vomitum sed dimittat vo-
mitus ipsius continuari donec per ipsum fuerit bene
purgatus hoc enim preseruat a multis egritudinibus
et non dum preseruat immo etiam curat vel alleviat
graues et magnas egritudines ut lepram ydropisim
apoplexiam frigiditatem stomachi et eius inflationem
put vult Auic. tertia primi doctrina secunda ca. scdo
Si tamen vomitus viatoris in mari supfluxerit sic quod ve-
hementer debilitet ipsum restringendus est comestione fruc-
tuum stipiteorum et acetosorum sicut sunt citronia et ma-
ciana acetosa vel poma de capeduto et mala grana-
ta acetosa quibus officium stomachi confortatum depel-
lit humores inferius et stomachus etiam confortatus ab
his humores repellit effluentes ad eum ex agitatione ab
vndis. Vel potest semine apii torrefactum bibi cum vino vel
absinthium potest comedi aut bibi. Et similiter panis assatus
et infusus in vino bene redolente comestus valet ad idem. Et
vniuersaliter valet nutritio viatoris in mari ex cibis
acetosis confortantibus os stomachi et prohibentibus vapo-
res et fumos ascendere ad caput sicut sunt lentes cocte
in aceto vel in succo vire acerbe.

Salvia. sal. vinum. piper. allea. petroselinum
Ex his fit salsa nisi sit commixtio falsa

In hoc textu ponitur modus faciendi salsamentum
commune si in mensa deficiant salsamenta specialia. Et pro
illo ponuntur quinque ex quibus potest fieri salsamentum

Primum est salvia qua fit condimentum in assatione
 auce siue decoctione. Vniuersaliter enim auce assate
 siue porcelli salvia implentur vt humiditates super
 flue siue viscositates extrahantur et odor saluie au
 tis aut porcellis immaneat. Post assationem tamen
 salvia eici debet et non comedi. Similiter ex salvia
 fit condimentum comestibile a rusticis vel comunibus
 in comestione auce / terunt enim alleum cum salvia
 ad auferendum aliquo saporis allei. Secundum est
 sal cum vino et est salsamentum diuicium siue nobilium.
 Ipsi enim deficiente sinapio vel veruto ponunt in sal
 sario vinum cui modicum salis admiscet. Tercium est pi
 per et est salsamentum rusticorum. Comiscet enim piper cum
 fabis et pisces. Similiter etiam ex pane asso cum ceruisia
 vel vino et cum pipere fit salsamentum nigrum ad modum
 pulvis quod piper dicitur et hoc supereffundunt carnibus
 aut piscibus. Quartum est alleum ex quo etiam fit salsamentum
 rusticorum / miscet enim cum molli caseo et lacte terendo
 alleum et sic comedunt cum cibo siue asso siue elixo siue
 salso siue dulci et cum ouis duris. Quintum est petro
 silinum ex cuius foliis contusis cum veruto vel albo
 vino fit viridis salsa cum assis comestibilis. Et circa
 istud est notandum quod salsamenta siue salse diuersificantur
 primo secundum tempora. Temporibus enim calidis declinet sal
 se ad frigus vel paucam caliditatem / temporibus vero frigidis
 e contrario. Materia igitur salsarum in estate sit verutum
 vel agresta de summitatibus vitis vel acetum / succus
 limonum vel citrangulorum vel granatorum cum zuccara
 et aqua rosarum. Et interdum in salsis que fiunt in
 estate potest addi aliquantulum serpilli et petrosilini

ad obtemperandum frigiditatem predictorum. Materia
vero salsa competenti temporibus frigidis sunt sina-
pius eruca zinziber piper cinamomus garofili allea
salvia menta serpillum et petroselinum viuus aqua carni-
um acetum non forte sed propinquus nature vini. Et in tem-
poribus mediocribus sunt mediocris caliditatis et fri-
giditatis. Secundo diuersificantur ratione cibarium
pro quibus fiunt. Nam alia et alia cibaria indigent aliis
et aliis salsis sicut sciunt dominorum cocci. Autonum
enim et similiter vitulorum et capriolorum salsa conue-
niens est salsa viridis. In estate quidem ex aceto et
agresta cum paucis speciebus et sine alleis cum petrosilino
zinzibere albo et agresta et pane asso infuso in aceto
vel agresta. In hyeme fit eadem salsa cum pluribus spe-
ciebus et paucis alleis et optimo vino et pauca agresta
vel potest sufficere sinapium et eruca. Salsa autem pro
carnibus bouinis elixis est piper bullitum quod fit
ex pipere et pane asso et aqua carniuum et pauca agres-
ta et ista eadem salsa est satis conueniens carnibus porci-
nis in hyeme. Possunt etiam carnes porcine comedi
in estate cum aceto et petrosilino in principio refectio-
nis. Si autem predictae carnes pastillentur et speciali-
ter bouine et porcine in hyeme quidem apponatur ce-
pe album cum puluere specierum dulci in parua quan-
titate in estate vero sine cepis et cum veruto vel pos-
sunt apponi cepe parue et in parua quantitate. Si
autem pastillatura sit ex carnibus subtilioribus non
apponatur cepe sed in estate lac amigdalorum cum
veruto et paucis puluere specierum dulcium et in
fine potest apponi ouum conuassatum cum

agresta sed in hyeme loco agreste ponit' vinuz ⁊ pl⁹
 de speciebus. Assature at cuniculorum et pullorum iu
 uenum cōueniens est salsa in qua est cinamomum et
 mica panis cuz agresta quidem in estate ⁊ cum vino
 in hyeme. Assature aut porci salsa conueniens est li
 quor descendens conquassat⁹ cuz optimo vino ⁊ ce
 pis in hyeme et in estate viridis salsa superius no
 minata. Assature autem fasianorum et columbar⁹ et
 turturum nulla alia salsa indiget nisi sale. Caponuz
 autē ⁊ gallinaruz elixator⁹ cōueniens salsa est aqua
 decoctionis eorū cum aliquātulo pulueris specieruz
 dulcium ⁊ precise si in predicta decoctione addatur
 saluia yfopus petroselinum ⁊ hoc in hyeme ⁊ in esta
 te sufficit sola aqua cum aliquantulo succi summita
 tum vitis. Sed pro salsa caponum ⁊ gallinarū pin
 guum pastillandorum nihil penitus est apponenduz
 nisi aliquantulum pulueris specierum et in fine agre
 sta supradicta in estate/optimum vinum in hyeme.
 Misces vero quāto sunt grossioris carnis ⁊ difficili
 oris digestiōis ⁊ maioris supfluitatis ⁊ hūidioris
 nature tāto indiget falsis calidiorib⁹ ⁊ acutiorib⁹ ⁊
 hoc etiā verū ē in carnib⁹.

Si fore vis sanus / abluere sepe manus

**Lotio p⁹ mēsam tibi cōfert munera bina
 Mūndificat palmas ⁊ lumina reddit acuta**

In hoc textu ponuntur due cōmoditates proueni
 entes ex lotionē manū p⁹ cibū sumptū priā ē q² p
 hoc palme manus mūdantur / secunda ē q² reddit lu
 mina acuta .i. prodest oculis ⁊ hoc maxime p accidēs

qz man9 sunt instrumēta mūdādi oculos q̄re mltuz
cōfert eas esse mūdās. Et de istis cōmoditatib9 dcm
ē etiā pri9 ibi Lumina mane manus .

Panis nō calidus / nec sit nimis iueterat9
Sed fermentatus. oculat9. sit bene coctus
Modice salit9. frugibus validis sit elect9
Nō cōedas crustā colerā qz gignit adustā
Panis falsatus. fermētatus. bene coctus
Purus sit san9. qui non ita sit tibi vanus

In hoc textu ponunt̄ duo vitāda circa electionez
panis / primum ē caliditas. Nō enim debet panis co
medi calidus. Panis eniz calidus ē humane nature
nocuus Juxta illud Avicenne s. do canōis ca. de pa
ne dicētis. Nō comedat̄ calidus sicut ē. Panis eniz
calidus nō est apud naturaz receptibilis ⁊ acceptio
eius qui ē de furno et reliquoz sibi similiū est ma
la. Et ratio est quia talis panis multum opilat. Et
postea iterum dicit Avicēna panis calidus sitim fa
cit sua caliditate et natat propter suā humiditatem
vaporosam ⁊ est velocis digestionis et tarde descen
sionis. Et quāuis iste panis calid9 non cōueniat in
regimine sanītatis quo ad esum / odor tñ panis cali
di multum cōfert / resuscitat eniz sincopizantē ⁊ pos
sibile ē aliquos hōies viuere ex odore panis calidi
Scdm ē qz nō debem9 comedere panē diu pistuz siue
musciū qz talis panis nō ē cōueniēs p nutrimento
nature hūane exsiccāt enim corp9 ac hūores melāco
licos generat. ⁊ ex isto relinqt̄ qz pāis nō d3 eē calid9

nec vetustate induratus s; priori die coctus . Post
 ea in textu ponuntur quinque cōditiones panis elec
 ti quaz prima est q; panis debet esse fermentat9 be
 ne. Et istud vult Galien9 prio alimētoꝝ ca. scdo di
 cēs. Optimi aut panum p digestionem sunt q; maxime
 fermentati 7 q; affationē habuerūt a omēsurato igne i
 clibano. Et itez eodez ca. dicit qui vero penit9 infer
 metat9 ē nulli utilis ē. Et scdm Auicennā scdo cano
 nis ca. de pane. Panis habēs paz fermenti plurimi ē
 nutrimēti s; ei9 nutrimētū opilat nisi illos qui sunt
 plurimi exercicii. Scda ē q; panis debet eē oculatus
 .i. peros9 per hoc denotat q; viscositas ei9 ē ablata
 Veruz est tñ q; iste panis scdm Auicennā loco p alle
 gato velocis ē penetratōis 7 mioris nutrimēti 7 dete
 rioris sicut ē panis opir9 qui est plurimi furfuris .
 Tercia ē q; panis debet esse bene cott9 q; panis ma
 le coct9 male digestiōis ē 7 stomacho grauedinē af
 fert. Et Auicenna scdo canonis loco p allegato dicit
 Et ille qui nō bene decoquit est plurimi nutrimēti s;
 ei9 nutrimētum opilat nisi illos qui sunt plurimi ex
 ercicii. Et panis de patella est hui9 generis / ei9 nāq;
 ps interior raro decoquit bene. Quarta ē q; pāis d;
 eē tpace salit9. Nimiū enī dulcis opilat et nimiū sal
 s9 exsiccāt Adoderate tñ sals9 optimū nutrimētū p b;
 dū tñ cetera cōditōes assint. Quita ē q; sic fact9 ex op
 timis granis viz ex optio tritico 7 sana messe collec
 to. Dein subdit text9 q; nos dēm9 cauere ab esu cru
 ste pāis q; illa generat colerā adustā; siue humorem
 melācolicū ex quo eniz tpa adusta 7 sicca ē hūior ab
 ea gēit9 adust9 erit 7 sicc9 p pteā nobiles q; natura

colerici sunt deponere faciunt superiorem crustam panis ac inferiorem quos ymitant prelati ac deliciofi. Eligat igitur mica panis que est melioris maioris et velocioris nutrimenti quam crusta. Verum est tamen quod aliquando conuenit sanis habitibus stomachibus humidum et uolentibus demacerari et in fine comestionis plus competat. Inueniat enim cibi descensum et confortat orificium stomachi. Postea in duobus ultimis uersibus innuitur quod panis bonus debet habere istas quinque conditiones scilicet quod sit saluus fermentatus bene coctus purus id est de mundis granis et sanus. id est de granis sana messe collectis. Et istas conditiones partim innuit Auicenna loco preallegato dicens. Oportet ut sit panis mundus saluus massam habens coactam fermentatus coctus bene et una nocte permanens. Et circa istud est sciendum quod si querat nutritio maior et prior mundificet panis a furfure et si uelimus uentris subductionem aliqualem dimittamus aliquam partem furfuris / furfur enim parum nutrit et uentre subducit et farina e conuerso.

Est caro porcina sine uino peior ouina

Si tribuis uina tunc est cibus et medicina

In hoc textu comparat autor carnes porcine carni ouine dicens quod caro porcina sine uino minus sana est ouina tamen si caro porcina sumatur cum uino ipsa est optimum nutrimentum et medicinam prebens quia multum humectat et hoc intelligendum est maxime de porcellis assis siue de apris optime preparatis. Et circa istud est sciendum quod carnes porcine quibus rustici

et communes utuntur quando videlicet sunt false vel
sole vel fumo exsiccate nullo modo saniores sunt car
nibus ouinis ceteris paribus siue cum vino siue sine vi
no sumatur. Sed istud dictum veritatem habet de car
nibus porcullorum affatorum vel de carnibus apri
nis modo predicto.

ylia porcoꝝ bona sunt/ mala sunt reliquoru

In hoc textu comparantur omasa porcoꝝ omasis re
liquoꝝ brutorum et dicit textus quod omasa porcorum .i.
intestina preualent quo ad esum intestinibus aliorum bru
toꝝ. Cuius ratio potest esse ista quod pauca intestina comedi
mus nisi illa que replentur sanguine vel que sunt animalium mel
tum pinguium cuiusmodi sunt porci. Nam solum sanguis
porci propter suam complexionem et similitudinem complexion
is cum natura humana est sanguis quo omasa siue inte
stina implentur. Et similiter porci facilius pinguantur
aliquid aliorum brutorum ideo magis sumimus intestina
porci quam aliorum brutorum.

**Impedit urinam mustum .soluit cito ventres
Epatis emfraxi. splenis . generat lapidem que**

Hic ponuntur quinque uocumeta puenientia ex pota
tione noui vini vel musti. Primum est quod mustum impe
dit urinam et hoc potest intelligi dupliciter primo quod
mustum grossum propter suam grossitudinem ex fece
admixta opilat ipsum epas siue ipsos renes sic quod uri
na de facili non potest habere suum cursum/ secundo impedit urinam
quo ad debitum eius modum sicut facit mustus renem ali
quod et quodam alta uina subtilia sicut quod est aliquid mustum
renem cuius feces sunt mordicantes et dum ipsum uenit in

vesica ille partes terrestres nitrose mordicāt vesicā
7 cogunt urinare sine ordine debito et mō cōsuetō .
Scd̄z ē q̄ soluit ventrē . Et rō ē qz abstergit viscera
nitrositate sine faldēie sue fecis 7 stimulat ea ad ex
pulsionē priō p̄pter mordicatōnē fecis / sc̄do p̄pter
multitudinem ventositatis quā inducit tale vinuz
sive mustū / tercio lubricādo cito inferi9 per viā indi
gestibilitatis et grauaminis stomachi q̄re stomach9
se relaxat 7 porta narū oppressus aperit . Terciū est
q̄ mustū nocet bone cōplexioni epatis qz opilat ip̄z
propter imixtionē plurimam sue fecis 7 p̄ducit ad
dissintēriaz epaticā propter inflationē ei9 qua debi
litat epar . Et istud vult Auicēna tertia primi ca . de
regimine aque 7 vini . Et sic etiā inducit cacheciam
sive malam dispositionem coloris et malas inducit
egritudines epatis sc̄z diuersas species ydropisis .
Quartū est q̄ mustū nocet spleni 7 dispositioni eius
propter eandē causam que dicta est de epate qz opi
lat splenem 7 sic inducit duriciem eius . Quintuz est
q̄ mustum generat lapidē 7 maxime illuz qui in re
nibus est qui rubeus est de facili frāgibilis cā opila
tionis quam facit 7 grossitudine sue substantie . Et
istud verum est de musto vinorū multum dulciū nō
habente feces nitrosas 7 mordicantes . Mustū enīz
habens feces nitrosas 7 mordicātes magis impedit
lapidē quia multum facit urinare sicut mustū ali
quod renense facit apparere arenulas in vrina sive
grauellam quia facit multum urinare . Multa enim
vrina sua lotionē abstergit arenulas adherētes que
cum ea expelluntur .

Potus aque sumptus fit edendi valde nocivus
 Infrigidat stomachum quod cibum nititur fore crudum

Hic ponuntur duo nocumenta provenientia ex potu aquae
 et hoc quo ad edentem. Primum est quod potus aque nocet sto-
 macho edentis. Cuius ratio est quod ipsum infrigidat et relaxat
 et maxime deicit appetitum cibi. Secundum est quod potus aque cum
 sumitur cibum impedit digestionem cum cibum sumptum incru-
 det. Et istud vult Avicenna tertia prima causa de regimine
 eius quod comeditur dicens neque post ipsum scilicet cibum multa
 bibenda est aqua quae inter ipsum scilicet cibum et corpus stoma-
 chi separationem faciat et ipsum natare faciat. Et ca-
 de regimine aquae et vini dicit. Et cum natura in dige-
 re non nutriens studeat facietate aquae iam praecedente suffici-
 enter. id est si praecesserit satietas aquae sufficiens ad bonam
 cibi permutationem aqua vehementer est impediens supple-
 digestionem inchoatam. Et idem vult Avicenna secunda can-
 tice tractatu primo causa quarto dicens. Est etiam vitiosus po-
 tus aquae in mensa nisi ratione adhaerentis et tarditatis
 descensus buccelle. Non est etiam sumenda aqua cum
 cibo. Et Averroys in commento ait. Causa quidem hu-
 ius est quoniam cum sumitur aqua super cibum priusquam sto-
 machus calefecerit ipsum infrigidat ipsum et incrudat.
 Est etiam causa quare supernatet cibum sumptus in sto-
 macho et quare etiam non adhaereat et uniat eadem quod
 coherat ipsum sicut exigitur. Actio namque stomachi super
 sumptum cibum fit conterendo coquendo simul vel si-
 cut cum infunditur simul et in magna quantitate
 aqua in olla propter quod tardatur cibi decoctio
 in eadem sic etiam contingit idem ipsi stomacho.

Et istud maxime verificat de potu multe aque. Ad
modica enim quantitas aque frigide sumpta
potest concedi ante descensum cibi ut per eam compleat
cibi descensus ad inferiora et hoc si sitis infestauerit
et bibere coegerit. Nam modica quantitas aque frigi
de predicto modo sumpta stomachum alleviat et colligit
Alleviat quidem a siti / alleviat etiam cooperando ad des
censum cibi. Colligit autem sua frigiditate coadunans par
tes stomachi. Et istud colligitur ab Avicenna locis per
allegatis. Notandum quod quamvis in sitis extinctione
aqua sit convenientior potus quam vinum tamen omni
bus consideratis vinum est potus convenientior in
regimine sanitatis quam aqua. Nam dato quod in sitis re
pressionis que est appetitus frigidi et humidum aqua uni
versaliter melior sit quia frigida et humida naturali
ter tamen in cibi permixtione et eiusdem delatione ad
partes corporis extremas vinum prevalet aqua. Nam
vinum ratione sue subtilitatis in substantia et actione
subtilius cibi permiscetur et specialiter quia natura
magis in eo delectatur ideo citius attrahit ipsum et ali
is cibi permiscet et specialiter quia hec mixtio fit per
viam cuiusdam ebullitionis quam vinum magis iuuat
ratione virtualis caliditatis et aqua impedit ratio
ne frigiditatis. Et sic patet quod vinum prevalet aqua
in ciborum permixtione. Et similiter prevalet in eo
rursum delatione. Nam vinum est optimus penetra
tor quod ei debetur ratione subtilitatis sue substan
tie et ratione caliditatis virtualis / subtilia enim et
calida multum sunt penetrantia et per consequens vi
num est magis delatum quam aqua in qua nihil est

virtualiter calidum nec substantie aereitatis nec igne-
 itatis unde aque mora transeundo impedit omnem
 cursum. Amplius aqua ex alio non est potus ita con-
 ueniens sicut vinum quia aqua impedit alimentum nu-
 trire eo quod non nutrit quare illud utique minus nutrit
 unde quanto cibum est magis aquaticus tanto est minus
 nutritiuus. Bonum est igitur quod vinum permisceatur cum
 cibo quod solum non impedit nutritionem immo multum
 iuuat quia vinum est maxime nutritiuum et maxime restau-
 ratiuum et velocissime nutrit ut prius dictum est. Nota-
 dum insuper quod non solum nocuum est potus aque edenti
 siue sumentis cibum immo in pluribus aliis casibus no-
 cium est quos narrat Auicenna tertia prima ca. de regie
 aque et vini. Primo enim inconueniens est in homine ieiuno
 tunc enim libere penetrat aqua bibita nullo retinaculo
 impedita usque ad intima membrorum principalium mortifi-
 cas suum colorem innatum. Et istud est verum de homine vere
 ieiuno ebrius enim quicquid proficit neque ledit ipse si ieu-
 num bibat aquam quia ieiunus ebrius non est omnino ieiunus nec
 est in stomacho vacuus sed adhuc habet reliquias ali-
 quas besterne crapule quarum nitrositas aqua mitigat et
 stomachus ab his per aquam abluatur et repressis vaporibus
 et fumis preparatur stomachus ad receptionem noui nu-
 trientis. Secundo inconueniens est in homine exercitato forti
 exercitio et similiter statim post coitum. Nam tunc
 pori corporis sunt multum aperti quare penetrat aqua
 in profunda membrorum mortificans calorem innatum
 qui post coitum etiam debilitatus est. Tercio inconueniens est
 post balneationem maxime cum fit hec balneatio ventre vacuo
 tunc enim vie sunt vehementer aperte quare leues penetrat

aqua ut dicitur e. De isto potu aque dicit Auncena se-
xta q̄rti summa s̄da ca. ultimo. Ex potu illi⁹ in ieu-
nio et p̄ balneū ⁊ p̄ coyū tunc corruptio cōplexi-
onis ⁊ ydropis̄is. Quarto icōueniēs ē bibere aquam
frigida causa obediendi siti nocturne mēdose q̄ acci-
dit in crapulatis ⁊ ebris. Nā p̄ potuz aque frigide
p̄hibent̄ resolutio ⁊ digestio humoris falsi vel for-
tis vini vel alterius acuti faciētis sitim et sic cito p̄
potum reuertit̄ sitis ita fortis ut ante. Sed si vebe-
mens affuerit sitis nimū vexās ⁊ inquietās nec suf-
ficiat aeris inspirati frigiditas nec ablutio oris cū
aqua frigida bibat sitibund⁹ aquā frigida cū vase
stricti orificiū siue gracilis rostri quatenus aqua p̄
lix⁹ detur super orificiū stomachi fortius sitiz miti-
get ⁊ de ea min⁹ sumatur ne digerendoz digestionē
penit⁹ impediat. Quinto generaliter maluz est sanis
bibere multam aquā frigida qz extinguit calorem in-
natum et peccus offendit et stomachi appetitum dei-
cit ⁊ mēbris omnib⁹ neruosis obest. Verum ē tamē
q̄ aqua temperate frigida aliquādo p̄ accidēs appe-
titū excitat ⁊ stomachū fortē efficit coadunādo ipz
⁊ strigendo villos eius.

Sunt nutritiue multum carnes vituline

In hoc passū autor laudat carnes vitulinas di-
cēs q̄ carnes vituline multū sunt nutritiue. Et istud
innuit Auncena tertia primi ca. de regimine eius qd̄
comeditur ubi vult q̄ cibus sanitatis conserati⁹
debet esse talis quales sunt carnes quia sunt similis
nature prius ap̄te fieri sanguis et maxime carnes.

edorum et vitulorum parvorum lactantium et agnorum
 annalium. Et istas carnes vitulinas summe laudat
 Galienus tercio alimentorum ubi vult quod carnes vitu-
 li lactantis sex ebdomadarum vel octo astate sanio-
 res sunt mutoninis facilis enim digestionis et multum
 nutritive sunt. Et de istis carnibus vitulinis etiam
 prius dictum est.

Sunt bona gallina capo turt sturna columba
 Quiscula vel merula phasianus ethigoneta
 Perdix friggellus oryx tremulus amarellus

In hoc passu ponuntur carnes eligibiliores pro
 nutrimento nature humane animalium volatilius et
 enumerantur quattuordecim aves quarum carnes bone
 sunt pro nutrimento hominis. Prima avis est gallina
 cuius esus siue comestio nature humane conveniens
 est. Haly enim Avicenna Avicenna et Avicenna ut dicit
 consiliator pre ceteris laudant que pullorum carnes
 et maxime galline que nondum peperit et galli que
 nondum calcavit. Sunt enim facilis conversionis in
 sanguinem et superfluitatum paucarum proprietatem mira-
 bile habentes in temperando complexionem et humores cum bro-
 dium optima leprosis est medicina. Et de carne gallinarum
 dicit Avicenna secundo canonis ca. de gallinis et gallo quod
 caro gallinarum que sunt pulle in intellectu augmentum
 efficit clarificat vocem et augmentat sperma. Et meli-
 or gallina secundum eum ibi est que nondum parit ova.
 Secunda avis est capo siue gallus castratus cuius car-
 nes ponit consiliator differentia sexagesimo octava inter
 laudabiliores carnes. Et carnes istas et sili pores

digerit stomachus a proprietate. Tercia avis est tur-
tur que etiam est boni nutrimenti et bonum generans humo-
rem. Cuius carnem Avicenna secundo canonis ca. de carne sum-
me laudat dicens. Volucris quidem caro melior non est
quam alduragi. i. turturis et gallinarum et subtilior earum et
non sunt cum nutrimento carniu alcubegi. i. picium et
Quarta avis est secundum aliquos est sturnus et ista avis de-
bet comedi in iuuentute et est avis nota teuthonice een-
sprette. Secundum alios est starna quam Rasis tercio
alinansoris pre ceteris volatilibus laudat dicens star-
ne caro omni carne avium leuior inuenitur atque his que
subtili volunt custodiri regimine convenientior. Et potest
per starnam intelligi avis magna velut anser grisea
cinerea cuius caro laudabilis est maxime cum iuuenis
fuerit et isto modo intelligit alinansor preferens istam
carnem aliis. Vel potest per starnam intelligi maneries
picis parue quam Moyses videt intelligere iudeis
inquiens similiter starne non videntur pro domino nos-
tro quia ventrem constringunt. Et istam proprietatem
alii attribuunt picibus carnes enim ipsarum ventrem con-
stringunt teste Rasi tercio alinansoris. Quinta avis est
columba que est avis nota cuius caro est colerica. Et de
colubis dicit Rasis loco preallegato. Colube vehe-
mentis sunt caliditatis que sanguinem inflammantur ge-
nerant et cito febricitare faciunt. Et ergo aptius co-
lube comedi debent in pastillis cum vis acerbis quam as-
sari. Per vias enim acerbis auferunt caliditatem quam
sanguini inducunt. Et electiores columbe pro esu sunt
colube iuuenes volare potentes quia tales sunt leuioris
digestionis et melioris humoris. Nulli enim non volare

44

potētes caliditatez et humiditatē hñt supfluaa q̄re
grossos generāt humores vt vult Auicenna scdo ca
nonis ca. de colūbis. Antiquae vero columbe ⁊ earuz
caro propter caliditatē nuniā ⁊ siccitatez ⁊ digestio
nis difficultatē sunt euicāde. Et similiter etiā turtu
res antiquae. Sexta auis ē quiscula q̄ ab aliquib⁹ no
minat⁹ coturnix qz quiscula ē nomē onomatopeyon
scz fictū a suo sono. Et caro ista secunduz aliquos ē
subtilis substātie bonū generās humorē ⁊ multū cō
petit sanis cōualescentib⁹. Secundum Isaac tñ co
turnices ceteris volatilib⁹ sunt peiores nec nutrime
to nec digestionē laudabiles qz ex comestiōe carnis
earū timet⁹ spasimus ⁊ tetbanus prout etiā vult Aui
cenna scdo canonis ca. de eis subiūgēs rationem scz
qz in substātia carniuz earū est virtus faciēdi huius
modi accidentia narrata ⁊ sic nō proueniunt illa ac
cidentia ex eo solū quia coturnices comedunt ellebo
rum. Et hinc est qd gallici comedunt coturnices cum
molti pingui caseo et inde faciunt pastilla. Potest
tamen per coturnicem intelligi alia auis a predicta
p̄dice maior eiusdem fere coloris cum rubeis pedib⁹
⁊ rostro saporis delectabilis dicta coturnix ytalica
lingua. Et isto modo Rasis tercio alinansoris acci
pit coturnicem quando preferit carnes eius post car
nes starne aliorum volatiliū carnibus. Septima
auis ē merula que ē eiusdem quantitatis cum furno
sed ē ad nigredinē tendēs ⁊ habēs rostrum subrubeū
⁊ silr debz comedi inuentis. Octaua auis ē phasian⁹
i. gall⁹ siluestris que ab omnib⁹ medicis enumerat⁹

inter aues laudabilis carnis . Caro enim talis auis
nature humane est conuenientissima et est cib9 prin
cipum 7 magnatum . Consiliator enim luco prealle
gato dicit siluestriuz vero laudabiliores sunt fasia
ni ad sanitatem et ad robur . Et fortassis etiam uni
uersaliter domestici cum sint gallinis ppinquissimi
7 eiusdem fere speciei sintq; illis siccioris aeris 7 ali
menti ac exercicii amplioris . Non a auis est ethigo
neta que est auis parua ad modum perdicis sed lon
gum rostrum habens cuius caro est optima . Decia
est perdix cui9 caro scdm Auic . scdo canonis ca . de
cubugi est de subtilioribus carnibus impinguas qz
multum nutrit cor absterges ydropisi et stomacho
conferens 7 augmentum in coytu faciens . Verum est
tamen q; stringit ventrem . Et istam carnem Galie
nus tercio alimentoruz ca . decimosextimo 7 octauo
de ingenio ca . secundo p refert omnib9 aliis volatiliuz
carnib9 . Et dicit de ista carne q; si assidue comeda
tur maxime confert memorie . Undecima est frigell9
et est auis comedens racemos velociter volans simi
lis sturno sed est melioris nutrimenti q; sturn9 7 mul
te tales inueniuntur ubi sunt vinee 7 inebriantur ex
esu racemorum et melior est caro earum circa festum
omnium sanctorum . Duodecima est orex et est secun
dum aliquos gallina siluestris siue gallina phasia
ni . Vel secundum alios est gallina aquatica id est
natans in aqua et siue sit femina phasian siue galli
na aquatica ei9 caro e boni nutrimenti . Deciatercia e
tremul9 7 e auis cõiter stas ppe mare mior q; gallia

sed est avis fusca alte clamans ⁊ velocissime volat /
 et quando ambulat sup terras cauda eius semper tre-
 mit ⁊ ideo dicitur tremulus ⁊ habet supra caput ei⁹
 longas plumas. Et non ē parua avis longāz habēs
 caudam que a medicis vocatur cauda tremula. Ulti-
 ma avis est amarellus ⁊ etiam est avis similiter exis-
 tens in aquis similis anete sed ea minor. Et gene-
 raliter loquendo inter aues comestibiles plus lau-
 dantur ille que volatu velociore sunt. Et sicut car-
 nes predictarum auium sunt laudabilis nutrimenti
 et facilis digestionis ita etiam reperiuntur carnes
 aliquarum auium illaudabilis nutrimenti difficilis
 digestionis ⁊ inequalis complexionis sicut sunt car-
 nes anserum et pavonum ⁊ malariorum ⁊ vniuersa-
 liter auium habentium collum longum et rostrū lon-
 gum degentium in aquis ⁊ carnes passeruz que sunt
 calidissime et a temperamento longissime et multum
 excitantes coytum. Circa electionem vero carnis vo-
 latilium sciendum est qd secundū diuersas laudabili-
 oris nutrimenti proprietates ac eius quod nutritur
 sanitatis vel roboris intentionez carnes laudantur
 varie. Vnde Galienus respiciens facilem alteratio-
 nem et subtilitatem in carnibus pardicum preferit
 easdem raris vero cum Isaac respiciens subtilita-
 tem starne ac leuitatē ipsam ceteris pretulit Isaac
 etiam secundum diuersas intentiones carnes vola-
 tilium laudauit diuersas. Auicenna vero laudauit car-
 nes turturuz p̄ ceteris vel quia respexit ad pprieta-
 tem qua roborant ⁊ cōfortāt intellectū. Vel qz ī ter-
 ris ei⁹ ē ipaz tanta bonitas q̄ nō est in aliis terris.

Sciendum insuper q̄ carnes volatiliū plus cōueniunt q̄ carnes quadrupedūz his qui relicto exercitio corporali vacāt cōsiliis studiis ⁊ cōtemplationib⁹ quia digeruntur facilius aliis. Juxta illud Galieni tercio alimentorum. Digestibilior est tamē hec caro volatiliū animalū ⁊ maxime pardicum ⁊ generant sanguinē claz mundū spirituosum mentis exercitiis ⁊ eleuationi intellectus aptū.

Si pisces molles sūt magno corpore tolle

Si pisces duri parui sunt plus valituri

Hic ponuntur duo accidentia ex quorūz noticia attenditur electio piscium. Unde pisces aut sunt duri aut molles. Si molles sunt tunc seniores sunt eligibiliores. Cuius causa est ista quia mollicies prouenit ex humiditate que in iuvene pisce indigesta ē ⁊ in sene plus digesta ⁊ sic in iuuentute tales pisces sunt generatiui fleumatū sed senes minus. Et sic patet q̄ anguilla senior sanior est iuvene secundum quosdam. Si vero tales pisces sunt duri tunc iuvenes sunt saniores. i. digestibiliores cuiusmodi sunt lucii ⁊ parce duricies enim in quātum huiusmodi resistit digestionī. Et istā sententiam ponit Auicenna secundo canonis ca. de piscibus dicens. Et eligitur quidē ex piscib⁹ durā carnez habētib⁹ ille qui est minor. Et ex habentib⁹ mollē carnez ille qui est maior ad terminū aliquē.

Lucius ⁊ parca saxaulis et albica teuca

Sornus plagicia cū carpa galbio truca

Hic tanguntur decem pisces eligibiles pro nutri-
 mento nature humane / quorum primus est lucius
 qui est piscis notus et dicitur esse tyrannus piscium
 quia non solum deuorat pisces alterius speciei sed
 etiam eiusdem speciei cum eo. vnde versus. Lucius
 est piscis rex et tyrannus aquarum a quo non dif-
 fert lucius iste parum. Est enim piscis dure carnis et
 natatu velox. Secundus est parca a parco parcis
 parcere dicta per contrarium quia nulli pisci parcat
 ymmo irata vulnerat alios pisces suis squamis quas
 habet supra dorsum nec eam audet inuadere lucius
 ymmo vt narrat Albertus de naturis animalium est
 naturalis amicitia parce et luci/lucius enim lesus ab
 alio difficulter sanatur sed lesus querit parcam que
 videns eum lesum tangit et lenit vulnus luci et sic
 lucius sanatur. Et est parca similiter piscis dure car-
 nis notus teuthonice een baers. Tercius piscis est
 saxaulis vel saxaulus piscis marinus apud galli-
 cos dictus sola. Alii dicunt quod est piscis teuthonice
 dictus een tonghe et est piscis multum sanus inter
 pisces marinos. Quartus est albica teuthonice wi-
 tinc et est piscis marinus. Quintus est teuca que est
 piscis dulcis aque notus pellem habens lubricam
 atque viscosam ad nigredinem tendens sed eius caro
 est dura. vnde ab istis tribus piscibus qui sunt lu-
 cius parca et teuca post eorum coctionem aufertur
 pellis. Et dicitur iste piscis teuthonice ytincke. Sex-
 tus est gornus et est piscis minimus marinus albus
 ad quantitatem medie partis medii digiti quo ad lon-
 gitudinem qui comeditur cum capite et spinis et.

dicitur teuthonice een gaernaert. Septimus est pla-
gita et est piscis marin⁹ notus lat⁹ habens in una
parte sue pellis maculas rubeas et pellis est tota al-
ba curuum os habens teuthonice een pladiis scol.
Octauus est carpa que est piscis dulcis aque notus
multuz tamen de se ē viscosus sed a magnatibus de-
coquitur in vino et sic ab eo tollitur eius viscositas
Nonus est galbio et est piscis marinus not⁹ a qui-
busdam dicitur rogetus theuthonice roetbaert et est
piscis dure carnis et sanus. Alii textus habent go-
uio ⁊ est piscis paruus dulcis aque ad longitudinē
vnius digiti longi et est rotondus ⁊ suauissim⁹ gal-
lice gouion. Ultimus est truca que est in carne simi-
lis salmoni nec tñ est salmo ⁊ est longus ⁊ non gros-
sus. Et capit in magnis fluuiis ⁊ permittit se fricari
in aqua ⁊ sic capitur et ex eo fiunt pastilla cum spe-
ciebus et est piscis valde preciosus gallice truces.
Circa electionem vero piscium. Sciēdum est primo
q̄ pisces respectu carniū ceteris paribus minoris
sunt nutrimenti et facilis digestionis ⁊ nutrimentuz
eoruz est plurium superfluitatum et fleumaticum et
frigidum et humidum ⁊ minus mansuum. Et sunt
ad digerendū duri ⁊ longam faciunt moram in sto-
macho. Et quia in eorum digestionē laborat stoma-
chus ⁊ interdum corrumpuntur in stomacho ⁊ qua-
litatem quamdam suscipiunt putredinales sitim gene-
rant. Et vt sic ad vnuz dicere carniū laudabilium
nutrimentum melius est nutrimento piscium. Secūdo
sciēdum ē q̄ pisces marini sunt meliores in regie sa-
nitatis ceteris parib⁹ piscib⁹ aq̄ dulcis. Eoz enim

nutrimentuꝝ eꝛ minꝰ supꝑluicū ⁊ nature carniū magis
 pꝑinquū. Sꝫ qꝫ ceteris paribꝰ pisces marini sunt
 durioris carnis piscibꝰ aque dulcis ideo sunt diffi
 cilioris digestiōis ⁊ resolutionis ⁊ pluris nutrimen
 ti ⁊ purioris. Veruꝫ est tamen qꝫ in egris magis cō
 ferunt pisces aque dulcis propter debilitateꝝ diges
 tiue eorum. Tercio scienduꝫ qꝫ in piscibus tam mari
 nis qꝫ aque dulcis eligēdi sunt quorū caro est alba
 nō viscosa sed frangibilis nō multuꝫ grossa sed sub
 tilis non grauis odoris sed suavis nec cito putrefac
 tionis sed sufficientis durationis non mali coloris
 sed boni ⁊ quorū habitatio non est in lacubus sta
 gnis nec in locis sordidis nec in aquis habentibus
 malas herbas. Et eligendi sunt non valde iuuenes
 nec valde magni et qui sunt velocis motus et pauce
 viscositatis. Et si sunt pisces marini eligendi sunt
 qui capti fuerunt in fluminibꝰ multum distantibus
 a mari et hoc ceteris conditionibus bonis supꝑosi
 tis. Item supꝑositis predictis conditionibꝰ quāto
 pisces sunt squamosiores tanto sunt meliores. Et si
 militer intelligitꝛ de spinis quia spine multe et squa
 me significant puritatem substantie piscis. Item in
 ter pisces marinos meliores et puriores sunt qꝫ cap
 ti et nutriti sunt in mari profundiori et magis agi
 tato ad quod est cursꝰ plurium fluminum. Et ergo
 capti in mari septentrionali quod magis est agita
 tum ⁊ magis tempestuosum et velocioris fluxus ⁊ re
 fluxꝰ meliores sunt captis in mari mortuo vel me
 ridionali. Et similiter intelligendū eꝛ de piscibꝰ dulcis

aque. Nam ceteris paribus quāto aqua ē profundior et mobilior tāto piscis in ea nutritus ē melior. Et ex his sufficiēter eligi potest qui pisces sunt vituperabiles et qui laudabiles. Pisces enim bestiales sicut porcus marinus canis marinus delphinus et morua nō multum cōpetunt in sanitatis regimine. Sunt enim difficilis digestionis et grossi humoris et multe superfluitatis nec in carnibus predictorum piscium apparent conditiones superius numerate puta albedo subtilitas et cetera. Et si hos pisces et consimiles comedi contingat nō statim sunt coquendi et comedendi postquam capti sunt sed observandi sunt per aliquos dies quousque eorum carnes mollescant et tremescant sine substantie corruptione. Et etiam predicti pisces meliores sunt semisalsi quam recentes aut perfecte salsi. Inter alios autem pisces marinos consideratis conditionibus supradictis laudabiliores videntur rogetus et gornatus siue gornus. Nam eorum caro et substantia ē purissima. Et post hoc plagitia et sola sed horum caro est magis viscosa et minus frangibilis et minus alba et magis grossa et minus subtilis nec horum sapor aut odor ē ita delectabilis. Et forte piscis merlengus est laudabilior post rogetum. Non est enim tante grossicie et viscositatis sicut plagitia et sola et eius substantia ē satis frangibilis sed consideratis sapore et odore cum colore et substantie puritate et mobilitate deficit in bonitate a rogeto et gornato et similiter intelligat de allece. Et morua iuvenis satis appropinquat predictis in bonitate consideratis predictis conditionibus est tamen grossior

et viscosior predictis piscibus. Salmones autem et turboti et maquerelli multum deficiunt in bonitate sunt enim multum grossiores et viscosiores et ad digerendum difficiliore et magis superfluitate pleni unde compe-
 tunt nisi exercitibus fortibus iuuenibus cum quibusdam salsis eorum viscositati grossiciei et frigiditati repugnantibus. Inter pisces autem dulcis aque considera-
 tis predictis additionibus percha et lucius mediocri-
 mum gradum bonitatis optinet supposito quod sunt pin-
 gues deinde vendosia et deinde lopia. Et quamvis car-
 pa sit squamosior predictis tamen non habet carne-
 adeo albam et frangibilem et subtilem sicut lucius et par-
 cha et sepius reperitur in stagnis. Et vltiter ceteris
 paribus meliores sunt pisces dulcis aque qui capi-
 untur in aqua petrosa corrente versus septentrionem
 profunda multe agitationis ad quam non conflu-
 unt sordices ciuitatum in qua etiam non sunt her-
 be male. Cancrui autem fluuiales et marini multi sunt
 nutrimenti et non facile in stomacho corrumpuntur
 verum sunt difficilis digestionis. Sciendum est in-
 super quod pisces recentes corpus humectant et lac et
 spuma multiplicant et multum competunt colericis.
 Et non sunt comedendi pisces post forte exercitium
 vel fortem laborem quia tunc de facili in stomacho
 corrumpuntur. Et caueant ab usu piscium habentes
 stomachum debile vel malis humoribus plenum. Amplius
 sciendum quod pisces grossi semisalsi meliores sunt quam re-
 ceteros pisces. Et saluti multi temporis non sunt boni. Item
 non sunt comedendi pisces et carnes simul nec pisces et
 lacticinia nec sunt comedendi pisces pro alios cibos

Item pilces laudabiles paz saliri ⁊ in pauca quāti-
tate sumpti reuocāt appetituz ⁊ ipm corroborant si
quis habuerit appetitū ad eos .

Elocibus anguille prae sunt si cōedātur

Qui phisicā nō ignorant hec testificantur

Caseꝝ āguilla nimis obsunt si comedātur

Hi tu sepe bibas et rebibendo bibas

Hic autor subdit q̄ āguilla ē piscis insanus max-
ime nocens vocibꝫ ⁊ hoc probat sermone medicorum
⁊ naturalē philosophiā studētuz. Et rō ē qz anguil-
la ē piscis limosꝫ viscosꝫ ⁊ maxie opulatiuz ⁊ multū
deficit a cōditōibꝫ boni piscis priꝫ narratis in pte
precedēti. Et qd̄ dictū ē de anguilla etiam intelligen-
duz est de lampreda licet lamprede parue laudabili-
ores sunt anguillis ⁊ minꝫ periculose cū nō sint tate
viscositatis ⁊ grossiciet sicut āguille vt patet ad sen-
sum. Vnde salua reuerentia vtentiū isti pisces sunt
valde periculosi quous ori sint saporosi. Horū enim
piscinꝫ in aqua similis est generatio generationi ser-
pentū in terra / vnde multū dubitandū est q̄ nō sint
venenosi vnde eoz capita ⁊ cauda in quibꝫ venenū
consuevit esse et similiter interior spina nullo modo
sunt edenda. Bonum est etiam propter earum visco-
sitate q̄ submergantur in vino optimo viue et di-
mittantur ibidem quousqꝫ mortue sint et deinde pre-
parentur cum galētina optimarum specterum secun-
dum q̄ coci magnorum dominoruz facere consueue-
runt. Bonū est tamen q̄ prebuliantꝫ primo duabus

ebullitionib9 in vino ⁊ aqua ⁊ illa abiecta decoquā
 tur ad perfectionez ⁊ fiat galentina uel pastillatura
 uel affatura cū salsamēto appropriato uidelicet cū
 salsa viridi cum fortib9 speciebus ⁊ vino in hyeme
 ⁊ cūz debilib9 specieb9 ⁊ agresta ⁊ aceto in estate.
 Cōmodosiq; tñ est maneriē huiusmodi pisciuz dimit
 tere. Deinde subdit textus q; case9 ⁊ anguilla multū
 nocent si comedant et istud intelligendū ē si in mag
 na quantitate sumātur quorū cause dicte sunt de ca
 seo ibi Persica poma. Et de anguilla nunc dicta est
 causa. Postea dicit textus q; si ista sumantur cum
 frequenti potatione vini malicia eorum corrigitur
 Et istud non debet intelligi de vino subtili et penetra
 tiuo nec de vino quod datur via potus conductiui
 quia tale non debet dari super cibum generatiuum
 mali humoris quādo comeditur nec ante ipsuz nec
 postq; fuerit digestus ut uult Auicenna tertia pri
 mi ca. de regimine aque ⁊ vini / quia tale uinuz ma
 gnum nocumentum induceret / penetrare eniz faceret
 humorem malū ex hoc cibo genituz usq; ad extrema
 corporis qui forte non sufficeret penetrare sine vi
 ni auxilio et conductu. Sed intelligendum est istud
 de vino forti nō multū penetratiuo sepe et in parua
 quātitate dato gratia permixtionis ciborum. Tale
 enim corrigit maliciam ciborum / confortat digesti
 onem et dirigit fleumaticos humores et frigidos q;
 re iurat ad digestionem casei et anguille que male
 digestionis sunt.

Inter prandendū sic sepe parūq; bibendū

Si sumas ouum molle sit atq; nouum

Hic autor tangit duo documenta quorum primus est quod comedens in pradio vel cena debet vicissim comedere et bibere multiplicando vices bibitionis sed pro qualibet vice parum potus sumere. Et facere non debet quemadmodum bruta que totum cibum capiunt et pro ea bibunt quia sic potus melius cibo permiscetur et cibus exinde redditur remollitus et digestionis capacior. Et circa istud est sciendum quod triplex est potus scilicet permixtius delatius et sitis sedatius. Istud autem quod dictum est intelligendum est de potu permixtino ciborum. Iste enim potus debet vicissim recipi cum cibo. Et saluo meliori iudicio non debet iste potus differri usque ad finem comestionis nec debet expectari sitis. Et iste potus maxime competit quando sumunt cibaria actualiter sicca vel virtualiter sicut patet in laborantibus comedentibus panem siccum. Sed potus sitis sedatius regulariter et in hominibus bene dispositis debet differri usque ad finem comestionis tunc enim est vera sitis propter estuationem cibi calidi et siccum. Non enim multum rationabile est quod simul urgeat sitis et fames quod sunt appetitus contrarios. Et debet iste potus dari secundum plus et minus secundum quod maior vel minor est sitis. Potus vero delatius maxime competit completa prima digestionem regulariter et parum ante horam suscipiendi alium cibum sequentem. Et talis potus specialiter competit quando cibaria primitus sumpta fuerint grossa in substantia nec debet expectari sitis ad tale potum suscipiendum. Nam talis potus preparat stomachum ad suscipiendum cibum sequentem et iuuat transitum cibi

ad epar a stomacho nec debet talis potus esse magne
 quantitate ut cito possit digeri. Ante enim eius dige
 stionem non transit ad epar. Et istud verum est nisi talis
 potus delatius fuerit aqua in qua non oportet expec
 tare digestionem ante penetrationem eius ad epar. Regula
 riter aut potus conveniens delatius aut etiam permixtus
 non debet esse aqua sed vinum vel aliquid proporti
 onabile vino puta ceruisia vel cerasarium vel pome
 rium vel melliciatum vel aliquid simile quibus omnibus vi
 num est melius. Sciendum secundo quod quanto cibus est gros
 sior et siccior et frigidior tanto potus permixtus et de
 latius debet esse maior et e converso quanto cibus est cali
 dior subtilior et humidior tanto potus delatius et per
 mixtus debet esse minor. Et quanto cibus est grossior
 et frigidior et digestionem inobediens tanto vinum permix
 tum vel delatum debet esse subtilius et fortius. Et quan
 to cibus est subtilior calidior et digestibilior potus debet
 esse debilius vel vinum debilius vel fortius vinum bibendum
 est cum carnibus bouinis quam pullinis et fortius bibendum est cum
 piscibus quam cum carnibus regulariter. Secundum documentum
 est quod sumens ovum debet ipsum sumere quia est molle et novum
 cuius causa dicta est supra.

Pisam laudare decrevimus ac reprobare

Pellibus ablati est bona pisa satis

Est inflativa cum pellibus atque nociva

Hic ponitur unum notabile de pisce et est quod pisa ali
 quo modo laudantur et aliquo modo vituperantur
 Laudantur enim quando comedunt ablati corticibus
 Vituperantur vero quando comedunt cum coracibus

83

et pellibus qz tunc sunt inflatiua. Et ergo nō est ar
tificiale ea comedere simul cuz cortice quia medulla
rum et corticum nature discordāt. Alterū enim labo
rat ut soluat et exeat. Alterum obuiat ut cōstringat
ut dicit Ysaac in dietis vniuersalib9 quare in corpe
fit motus agitatu9 inducēs torturā 7 inflationez.
Et istud nedū veritatē habet de pisis veruz etiam de
oībus leguminib9 sicut fabis faceolis lentib9 7 simi
libus. Et spāliter de habētib9 multū corticē sicut fa
be 7 cicera nigra. Cortex etiā i oībus ē prioris nutri
mētū q̄ medulla. Et circa istud ē sciēdū q̄ ē vna ma
neries pisorū alborū rotundoz habētuz corticē exte
riorē valde paucum 7 subtilē 7 ista pisa securi9 p̄nt
comedi cum cortice q̄ alia q̄uis melius sit q̄ depu
rentur a cortice. Et quia dcm̄ precedens veritatē ha
bet de oībus leguminibus. Sciendum est q̄ legumi
na recētia minus habent de cortice 7 in eis minor di
uersitas ē inter corticē 7 medullā et facilius digerū
tur et ideo dicunt aliqui q̄ magis cōpetunt corpori
b9 sanis s3 non ē ita qz legumina recentia sunt pluri
maz supfluitatum 7 corruptibilioris substātie q̄re
minus cōueniūt corporib9 sanis. Et ideo p̄ veritate
tenēduz ē q̄ legumina sicca depilata a cortice exteri
ori sunt saniora q̄ recētia non depilata s3 viridia
sunt saniora siccis nō depilatis. Sciēduz vlteri9 q̄
qz oīm leguminū substātia ē inflatiua 7 difficilis di
gestionis 7 eoz nutrimētū malū nō cōpetit in regīne
sanitatis / sed brodium siue decoctio ipoz cōueniens
est quia eorum decoctio ventris est subductiua id est
laxatiua vrine prouocatiua 7 venaruz depilatiua

51

Unde satis cōuenit tēpibus in quib⁹ hoīes utuntur
cibus grossis ⁊ opilatiuis puta tēpē ieiunioꝝ. In isto
enī brodio siue in ista decoctōe cōueniēter facta nō
sunt nocumēta q̄ sunt in substātia vñ i ea nō ē infla
tio nec difficultas nutritōis ⁊ digestiōis nec malicia
nutrimenti. Fit āt ista decoctio p̄ istū modū / in sero
enī ponunt cicerca vñ pisa in aqua feruēti ⁊ in eadē
longo tēpē manibus confricant deinde p̄dicta aqua
tota nocte tēperetur et in eadē sequēti nocte bulliāt
duabus vel trib⁹ bullitionib⁹ ⁊ postea colet ⁊ cola
tura reseruet et appropinquāte hora refectiōis p̄pa
ret cū cinamomo ⁊ croco ⁊ aliquātulū vinū addat ⁊
deinde unico feruore bulliat ⁊ spumet in principio
refectiōis. Et brodiū seu pureta ciceꝝ ⁊ pisorū rotū
uoz alborū ē meli⁹ ⁊ cōueniēti⁹ ⁊ nature amicabili⁹
Et similiter eoz substātia.

Lac ethicis sanum caprinuz p̄ camelinū
Ac nutritiuū / plus omnibus ē azininum
Plus nutritiuuz vaccinum sit et ouinum
Si febrilat caput ⁊ doleat nō est bñ sanū

Hic ponunt quedā documēta circa electionem lac
tis. primum est qd lac caprinuz ē sanū ethicis .i. con
sumptis ⁊ maceratis vel habentibus febrem ethicā.
Et istō vult Auicēna scdo canōis ca. de lacte dicens
lac caprinū et lac azininū sunt bona ethice. Et idem
vult priā q̄rti tractatu tercio / ca. de rememoriōe
medicīaz humectatiū ethicos. Et rō etiā ē qd lac ca
prinū ē tēperatū scdm Auic. scdo canōis ca. de lacte

et etiam multi nutrimenti ut vult hic textus. Et post
istud lac valet camelinum. Istud enim subtile est mul-
te aquositate et humiditate quare potest bene tractare eos
verum est tamen quod istud lac propter suam nimiam humida-
tem parum nutrit quare minus eis conuenit quam caprinum
Istud tamen lac camelarum et maxime nouiter fetarum con-
fert ydropisim valde et patientibus dolorem in epate et
renouat epate secundum Auicennam secundo canonis ca. de
lacte. Secundum documentum est quod lac azinum plus cete-
ris lactibus ethnicis ouenit. Et istud uerum est comparando
lac azinum ad lac aliorum brutorum quia lac azine decli-
nat ad frigiditatem et humiditatem et est subtilius et citius
penetrans et tardius coagulabile quam lac aliorum brutorum
Secundum Galienum septimo de ingenio ca. septimo. Et
istud idem uult Auicenna prima quarta loco per allegato
dicens. Et non est lac pro lac mulieris sicut lac azine.
Et prius dicit Et proprie lac azine eradicator ethnicam si
fuerit ei eradicator. Comparando tamen lac azine ad lac
mulieris minus ouenit. Lac enim mulieris sumpto sump-
tus conuenientius est omnibus ut uult Auicenna prima quarta
loco per allegato. Et ratio est quia lac humanum siue mulie-
bre subtilius est frigidius et humidius et nature huma-
ne magis simile velocius penetrans citius digestum et ma-
gis nutritiuum. Et debet istud lac dandum ethnicis quantum
possibile est mulgeri magis prope lectum infirmi et
ei protinus sine mora administrari ne ab aere cor-
rumpatur. Et circa istud sciendum est quod non semper
conuenit ethnicis lac mulieris aut azine immo in ali-
quibus casibus lac acetosum siue ebullitatum est utilius
ethnicis quam lac mulieris aut azine quorum primus est

quādo cuz ethica ē solutio vētris. Secundo est quā est suspicio de coagulatione lactis in stomacho vel de ardore vehemēti febris vel quia stomachus de se est colericus ut lac in colerā cōuertat. Tertius ē quā cuz ethica oplicat putrida precipue quā in interiorib⁹ nō fuerint multe opilationes nā lac acetosus restringit ventrē ⁊ nō faciliter colerizat qz priuatiū est butiro sitate p quā faciliter lac inflāmat nec in putrida febre cito putrefit ppter eādem cām. Quart⁹ est si stomach⁹ fuerit sordid⁹ tunc enī lac facile in eo corrūpit. Quint⁹ si ethic⁹ abhominet lac dulce ⁊ integrū ⁊ nō acetosum siue ebutiratū. Tertiuū documētum est qd lac vaccinū ⁊ ouinū sunt magis nutritiua qz pinguiora ⁊ grossiora sunt aliis ut dicit Auic. scdo canonis ca. de lacte. Et ibidē d lacte vaccino dicit Lac oīs aīalis cui⁹ pregnatio plixior est pgnatione mulieris est malū quapropter proportionabile ē illud quod ē pxiū sicut vaccinū. Rasis vō tercio alinā foris ca. de lacte dicit vaccinū enī lac oīs lacte cōlib⁹ aīalis alterius grossi⁹ iudicat quod etiam oīs sui corporis pinguedinē adipisci volētib⁹ cōuenient⁹ existit. Quartū documētū ē qd lac nocet habēti febre ⁊ dolorem capitis. Cuius causa dicta est supra ibi Versica poma pira.

Lenit et humectat soluit sine febre butirū

Hic autor ponit tres proprietates butiri q̄s ipsuz inducit in corpore humano/ prima ē qd butir⁹ lenit vētrem siue mollificat atqz lubricat hāc proprietatē facit sua vinctuositate. Scda proprietatē ē qd butirū ē

humectatiuū qz ex meliorib9 p̄tib9 lactis oposituz ē
7 ita sibi conuenit hūectare sicut 7 ip̄i lacti a quo ex
trahit̄. Tercia ē q̄ soluit ventrē. i. ē puocatiuū seces
sus 7 hoc facit qz lubricitatem inducit in intestinis
Et istas pprietates ei9 etia3 ponit Auicēna sc̄do ca
nōis ca. de butiro. Et iducit butirū istas tres pprie
tates in corpore nō febricitāte. Hociuū tñ ē corpori
febriēti qz butiruz sola vinctuositate de facili inflā
mat̄ 7 in febriēte calorē augmētat. Circa istud scien
dum q̄ licet butiruz inducat predictas pprietates
rōe tñ nimie sue hūiditatis 7 vinctuositatis non ope
rit via cibi sp̄aliter ī q̄ntitate nōbili. p̄rio eniz si q̄s
eo vtat̄ in quātitate notabili abhominacionez indu
cit 7 facit cibū sup̄natate in orificio stomachi et vē
trē pl9 debito laxat 7 vomitū iducit. Nullo ergo mō
butiruz ē comedēdū via cibi ī q̄ntitate notabili 7 spe
cialiter nō comedat̄ p̄ alios cibos s3 ad cōdimētum
cibariorū satis cōuenit.

Incidit atqz lauat penetrat m̄ dat quoqz sez
Hic ponunt̄ q̄ttuor pprietates ser̄. i. aq̄ lactis
quib9 p̄ria ē q̄ serū ē icisiuū siue subtiliatiuū. Sc̄da
ē q̄ ē lauatiuū. i. abstersiuū. Tercia ē q̄ est penetrati
uū 7 ista sequit̄ ex prima. Quarta est q̄ serū ē mūdi
ficatiuū. i. solutiū siue purgatiū. Et tres istaz p̄
prietatū narrat Auicēna sc̄do canōis ca. de lacte di
cēs q̄ aq̄ ei9 sc3 lactis ē subtiliatina lauatina 7 solu
tiua 7 in ipsa non est mordicatio. Rasis vero tercio
alinansoris dicit q̄ serum coleram rubeam expellit
scabiei quoqz atqz pustulis necnon eis pustulis

53
q̄ in facie nascunt̄ p̄tericie etiā atq; ei cui fortis vi
ni pot; nocuit auxiliū p̄bet.

Casus est frigidus / stipas / grossus quoq; durus

Casus et panis bonus est cibus hic bene sanis

Si non sunt sani tunc hunc non iungito panis

In hoc textu autor duo facit / primo ponit quatuor
pprietates casei quarum prima est quod casus est frigidus .i.
frigide nature. Et istud intelligendum est de caseo recenti
qui est frigidus et humidus et non de veteri qui est calidus et
siccus ut vult Avicenna secundo canonis ca. de caseo / vel
potest intelligi de caseo qui fit ex sola coagulatione lactis
absque alicuius alterius rei commixtione. Reperitur enim
casus calide nature calefaciens stomachum ac linguam
mordicans ex commixtione rerum sibi admixtarum sicut est
aliquis casus viridis qui si in magna quantitate su
mat multum calefacit corpus. Secunda pprietas est quod ca
sus est stipas .i. constipativus siue durum ventrem efficiens .
Et istud maxime habet veritatem de veteri et multum coagulum
habente. Tercia est quod casus est grossus .i. grossi humoris
generativus quod veritatem habet de omni caseo quia omnis ca
sus ex grossiori et terrestriore parte lactis fit. Quar
ta est quod casus est durus .i. duricie ventris efficiens. Et
ista potest esse eadem cum secunda. Deinde dicit textus
quod casus quivis solus sumptus sit insanus ex quo
male digestionis est ut predictum est tamen si in modica
quantitate misceatur panis cum ipso pane digestibilis
fit et alias non. Et istud veritatem habet in corpore sano
In egro autem non. Et de caseo prius dictum est ibi
Nutrit et impinguat.

Ignari medici me dicunt esse nocuum
Sed tamen ignorant cur nocumēta fera
Languenti stomacho caseus addit opem
Si post sumatur terminat ille dapes
Qui phisicam nō ignorāt hec testificātur

In hoc passū autor fingit psonā loquentē in spe-
cie casei cōtra dicētes vsum casei esse insanū. Et di-
cit loquēs in persona casei Ignari medici id est me-
dicinā ignorātes dicunt me caseū esse nocuū supple
vniuersaliter ignorant cām cur hūane nature noce-
re dicor. Et p hoc tāgit autor duas utilitates sump-
tionis casei. Prima utilitas ē q caseus cōfert egro-
tanti stomacho. Et circa istud ē notandū q nō oīs
caseus confert opez omni stomacho languenti sed in
certis casibus omnis caseus nocet scilicet stomacho
rare texture et omni stomacho debilitato ex longa
egritudine. Sed caseus recens et nouus non multe
viscositatis opem confert stomacho calido qz teste
Rasi tercio alinansoris adustionem et caliditatē ei
repmittit. Et stomacho etiā sicco cōfert ppter ei
būi-
ditatē. Et talib9 stōachis multū nocet case9 ātiqu9
siue multū acut9 et multū coagulū habēs. S3 stōacho
habēti multa fleumata ei9 pelliculis adherētia mltū
ofert case9 ātiqu9 et multū coaguli bñs qz talis sui
acuitate fleuma incidit et abstergit. Sed tali stoma-
cho maxime nocet caseus recens et mollis. Et sic patz
q in aliquo casu caseus semper nocet et in aliquo nō
et q aliquādo caseus recēs prodest et aliqñ vetus.

Secunda utilitas est quod caseus sumptus post cibum terminat ipsum quia facit cibum descendere ad illud locum in quo viget digestio scilicet ad fundum stomachi. Et istud totum sciunt qui veram scientiam medicine habent. Et de caseo acuto dicit Rasis tercio alinansoris verumptamen cum post comestionem parua ex eo gustatur quantitas os stomachi corroborat facietatem quoque nimiam atque fastidium que ex dulcibus et unctuosis nutriētibus in ore stomachi proueniunt aufert.

**Inter prandendum sit sepe parumque bibendum
Et minus egrotas non inter fercula potes**

Hic ponit duo documēta quorum primū est quod prandendo. i. comedendo aliquis debet vicissim post cibum sumptum parum et sepe bibere ita quod non debet primo totum cibum sumere et postea potum. Et istud versum primū aliqui non habent quia reuera idem versus in forma prius expositus est. Secundū documētū est quod inter duas comestiones sicut prandium et cenam debemus pro posse potum euitare et hoc si cibus sumptus in stomacho nondum fuerit digestus nisi magna necessitas adsit quia talis potus sumptus impedit et interrumpit digestionem cibi primo sumpti cibum facit indigestum de stomacho descendere atque appetitum deicit circa cibum in cena sumendum et corpus grauat et ad dispositionem in qua homo neque sanus neque eger est inclinatur siue ad dispositionem prouenientem febrem.

Et vites penam de potibus incipe cenam

Hic autor inuit quod cena debet incipi a potu. Et aliq

exponunt metrum istud. Si tu vis vitare penā id est
infirmitatē prius potes in principio cene anteq̄ co
medas / sed ista expositio non valet quia secundū me
dicos regulari⁹ est a cibo cenam incipere q̄ a potu.
Et quī iste liber direct⁹ sit anglicis ip̄i tamen hāc
sententia⁹ non observant quia regulariter quacunq̄
hora diei potum sumunt preponunt morsum panis
⁊ deo aliter potest exponi versus iste accipiendo po
tū⁹ pro cibo liquido ⁊ facile digestibili sicut accepit
Hippocras potū⁹ secūda particula aphorismoꝝ ibi fa
cile ē repleri potu q̄ cibo / ita q̄ sensus istius versus
sit q̄ meli⁹ est cenā incipere a potu. i. cibo liquido et
facile digestibili q̄ a grosso et duro ⁊ difficile diges
tibili. Cuius rō est q̄ si cibus liquidus ⁊ facile dige
stibilis post sumatur cum in nocte superueniente for
tificetur calor digestivus cibus liquidus ⁊ facile di
gestibilis longo tpe erit digestus ante grossū ⁊ dif
ficulter digestibilem. Et cum non poterit habere exi
tum propter cibum grossū nōdum digestū nimis
aduret vel si exeat grossū secū rapiet cibū nōdū
digestū plene. Meli⁹ ē ergo ut iste cib⁹ liquid⁹ ⁊ fa
cile digestibilis pri⁹ sumat⁹ ut tpe quo digestus sit
exitū habeat nullo repugnāte.

Singula post ova pocula sume noua
Post pisces nux sit / post carnes case⁹ assit
Unica nux pdest / noc⁹ altera / terciā mors ē
hic autor ponit aliqua documenta primū ē q̄ p̄
sumptionē cuiuslibet oui recentis supple ⁊ mollis de
bemus sumere potum. Et maxime haustum vini,

Cuius cā potest esse qz ouuz recens 7 molle ē optimi
 nutrimenti 7 facilis digestionis 7 est de his que in mo-
 dica quātitate multuz nutruunt 7 precipue ei9 vitel-
 lus vt dictū est pri9 ibi Qua recētia. Sic ergo vinū
 quod est amicū nature facit qz ouū auidius ad mem-
 bra trahitur 7 ad eius penetrationē iuuat. Et causa
 alia etiā potest esse quia ouū tarde per mery descen-
 dit potus ergo vel vinum iuuat ei9 descēsum. Secū-
 dum documentum ē qz post cōestione pisciū debem9
 sumere nuces loco casei quia nux sua siccitate impe-
 dit generationem fleumatis quod generari solet ex
 piscib9. Et hinc est qz in quadragesima vltio dant9
 nuces. Tercium documentum est qz post comestionez
 carniū debemus sumere caseum et non nuces quia
 nuces nimium exsiccarent et caseus non / sed facit ci-
 bum descēdere ad fundū stomachi / in quo viget dige-
 stio. Et istud ē verū de caseo mediocri inter veterem
 et nouum. Deinde subdit textus in vltimo versu qz
 vnica nux scz nux muscata prodest nature humane
 et proficua ē quia bonuz odorem oris efficit visum
 confortat et similiter epar splenē et stomachū 7 ma-
 xime os eius secundū Auē. scdo canonis ca. de nuce
 muscata. Sed altera nux scz auellana vel cōis nocet
 Auellana quidem qm inflatiua est 7 generatiua ven-
 tositatuz in ventre inferiori 7 facit zoda 7 tarde est
 digestionis et excitat vomitum vt habet Auicēna se-
 cūdo canonis ca. de ea. Nux vero cōis qz etiā facit
 zoda et difficilis est digestionis et mala stomacho
 7 hoc calido propter eius caliditatē. Sed tertia nux
 scilicet nux baliste est mors. i. mortem inferens quia

p balistā hoīes interficiunt. Vel p̄t istud intelligi de
nuce methel q̄ scdm Auicēnā scdo canōis ē venenum
stupefactiuū quare mortifera ē.

Adde potum pīro / nux ē medicīa veneno

Fert pīra nrā pīrō / sine vīno sūt pīra vīrō

Sī pīra sunt vīrō / sūt malīdīcta pīrō

Sī coqs ātīdotū pīra sūt s3 cruda venenū

Cruda grauāt stōachū / reuelant pīra cocta grauātū

Isō pīra da potū pō pomū vade fecatum

In primo versu autor dat unum documentuz di-
cens q̄ nos debemus post esum pīroz sumere potū
scilicet vīnū. Cui9 cā sufficiēter dicta ē pri9 qz pīra
sunt generatiua ventositatis 7 de proprietate colicā
inducētia 7 sanguinez aquositate repletia 7 eras-
cum eis debet potari vīnū 7 maxime forte 7 calidū
quod est ventositatum carminatium 7 aquositatū
cōsumptiuum quas inducūt pīra. Scdo dicit text9
q̄ nux ē medicina veneno i. remediū cōtra venenū
vt pri9 dcm ē ibi Allea nux ruta. Deinde in secūdo 7
tercio versib9 innuit q̄ pīra sumpta sine vīno sunt
venena. i. nature nocentia p̄pter cām dictaz in pri9
versu. Verum ē tñ q̄ pīra nō sunt vīrō. i. venenum
simpliciter qz si sic comestio eoz mortē induceret.
Et pīrus ea portans esset maledicta. Deinde i quar-
to versu autor innuit q̄ pīra cruda sunt venenum
id est nocumentum inferentia quia faciunt ebullicio-
nem humorum colicam fleumata 7 scabiem si tñ ip̄a
coquant̄ sunt antidotum id est medicina modo quo

dictum est scz cū vino ⁊ maxime etiā pꝑ alios cibos
 sumpta qꝫ sic iuuāt ad expulsionē fecum. Deinde in
 quinto versu dicit qꝫ pira cruda grauāt stomachuz
 qꝫ ipm īpediunt a digestionē ⁊ inflatiua sunt sz pi
 ra cocta releuāt stomachū grauātū ⁊ disponūt ipm
 ad suā naturalitatē. Et in vltio versu subdit duo p
 mum ē qꝫ nos debemꝫ pꝑ pirū sumere potuz propter
 cāz dictā prius. Secūduū ē qꝫ pꝑ esum pomi debemꝫ
 ire fecatum. i. ad secessum. Et secundum Auicennā se
 cundo canonis ca. de pomis. Poma dulcia et aceto
 sa qñ in stomacho inueniunt humorē grossum qñqꝫ
 deponunt ipm in egestionē. Ratio tñ textus pꝫ esse
 qꝫ poma multū inflatiua sunt ventositatē generātia
 que in secessū emittit.

**Cerasa si comedas tibi ꝑfert grādīa dona
 Expurgant stōacū / nucleꝫ lapidē tibi tollit
 Et de carne sua sanguis eritqꝫ bonus**

Hic ponunt tria cōmoda pueniētia ex usu ceraso
 rū / primū ē qꝫ cerasa expurgāt stomachuz. Et istud
 scdm quosdā vezꝫ ē qñ simul cū eis nuclei teruntꝫ qꝫ
 sic simul habēt quādam vim abstersiuaz ac mundifi
 catiua. Secūduū ē qꝫ nucleus cerasoz. i. arillꝫ habet
 virtutem frāgendi lapidez renum vel vesice si siccoꝫ
 sumatur vel ex eo fiat lac. Tertiū est qꝫ caro ceraso
 ruz est generatiua optimi sanguinis ⁊ cōfortans ac
 impingans. Et istud experimento cōprobatꝫ qꝫ vi
 demus passerēs qui sunt aues multum comedētes ce
 rafa qꝫ tꝫ cerasoz habēt epata mltū maiora qꝫ alio
 tꝫ signum ergo est qꝫ magnificāt epas ⁊ cōfortant.

Circa istud tñ est notanduz q̄ duplicia sunt cerasa
scz grossa ⁊ pua. Grossa at̄ adhuc duplicia scz d̄lcia
⁊ p̄tica. Dia dulcia ⁊ pua sunt insana de facili cor
ruptibilia ac in corporib⁹ faciētia vermes. Grossa
p̄tica dicunt̄ cina ⁊ illa sunt adhuc duplicia q̄daz
sunt rubea ⁊ mollis carnis ⁊ talia debēt recētia come
di ⁊ in principio mēse ⁊ hñt vim abstersuaz stōachi
atq; appetitū incitādi. Alia sunt cina nigra ⁊ gros
sa satis dure carnis ⁊ iter cetera maxie p̄tica ⁊ ista
debēt comedi in fine prādi siue cene. Cui⁹ cā est qz
ista sua p̄ticitate qñ in fine mēse sumunt̄ claudunt
orificiū stomachi quo clauso digestio melior ac ve
locior fit.

Infrigidāt / laxāt / multū plunt tibi pruna
hic ponunt̄ due utilitates p̄ueniētes ex esu pru
noz / prima ē q̄ pruna infrigidāt corp⁹ ⁊ iteo porte
galenses in calida regiōe existētes in decoctiōe suarū
carniū semp cōmiscēt pruna ⁊ maxie damascena. Se
cunda est q̄ pruna laxāt ventrē ⁊ hoc ē p̄pter eorū
humiditatē ⁊ viscositatē scd⁹ Galienū scd⁹ alimēto
rum. Et istud ē vez de prunis maturis. In crudis
eniz q̄ nō sunt matura est stipticitas ⁊ eoz nutrimē
tū est paucū ut dicit Auic. scd⁹ canōis ca. de eis. Et
ista secūda utilitas licet etiā multū cōueniat prunis
damascenis sicut ⁊ prima maxime tñ cōuenit prunis
armenis. i. deportatis ex terra armenia qz meliora
sunt oib⁹ ⁊ vehementi⁹ soluētia scd⁹m Auic. loco pre
allegato. Et p̄ maiori declaratiōe istaz utilitatū sci
endū ē q̄ pruna matura sunt in usu ⁊ non imatura

Pruna aut magis nature convenientia sunt illa que sunt figure oblonge habentia carne paucam et duram ad aliqualem siccitatem ordinata et corticem exteriorum tenuem et debent esse in sapore non vere dulcedis sed debet esse eorum dulcedo attinens alicui acretioni et huiusmodi sunt pruna damascena talia enim pruna infrigidant ut dictum est. Sunt aut multe alie maneries prunorum quorum usus non est approbandus. Sunt etiam quedam prunella siluestria parua que crescunt in siluis et non sunt laxatiua sed ventris restrictiua et ex his fit aqua que ventris restrictionem facit. Debent aut pruna que sumuntur propter ventris laxationem primo poni in aqua frigida tunc enim perfectius infrigidant et humectant et coleram quam inueniunt lubricando solvunt et sic stomachus melius disponitur ad cibum recipiendum. Et est diligenter notandum quod pruna humida recentia sunt magis alteratiua quam sint peioris nutrimenti et plurimum superfluitatum sed pruna sicca magis confortant et melius nutrimentum dant corpori. Et sicut deinde est de prunis sic suo modo intelligatur de cerasis verum tamen est quod cerasorum humiditas est subtilior et minus viscosa vnde minus nutriunt quam pruna.

Prunica cum musto vobis dat ordine iusto

Sumere sic est mos nucibus sociando racemos

Passula non spleni tussis valde est bona remedia

In isto passu tria ponuntur documenta/primus est quod mustum est bibendum cum passis/vel passica comedenda sunt cum musto. Causa prime partis est quia mustum est multum calefactiuum et ebullitionem faciens

h2

In corpore nro/hanc at ebullitionez ⁊ calefactionem
prohibent persica sua frigiditate. Cā secunde partis
est qz psica sunt multum frigida ⁊ corp⁹ multum in
frigidātia ergo super ipa debz bibi illud vinū quod
plus calefacit illud at est mustum quod scit experien
tia. Et de ordine comedendi psica ⁊ multis aliis di
ctum ē pri⁹ ibi Persica poma pira. Secundum docu
mentum est qz racemi debent comedi qñ comedūtur
nuges ⁊ maxime antique ⁊ sicce/ recentes eniz nuges
sane sunt per se. Sed antique sicce nimium exsiccant et
propter eaz vinctuositatē de facili inflāmationē in
corpore inducunt quare cum eis comedi debent race
mi qui resistunt inflāmationi ⁊ exsiccationi cum hu
mectent. Et de nucibus ample dictuz ē ibi Allea nux
ruta. Tercium documentuz ē qz passula. i. vva passa
nocet spleni qz inducit opilationem eius. Sed vva
passa utilis est renib⁹ quia ex quo ipa est vrine pro
uocatiua ipa ē lauatiua renū ex multa eniz aquosita
te ad renes ducta ipi renes mūdicant. Et de vuis
passis siue passulis etiam dictum est supra ibi Hu
tric ⁊ impinguat.

**Scrofa tuor glādes sicqz cataplasmate cedit
zūge papauer ei cōfracta foris tenet ossa**

Hic ponunt due utilitates puenientes ex empla
stratōe ficuū/ prima ē qz fic⁹ decocte ī aliquo liquo
re videlz in aqua ⁊ tunc supposite cū humiditate cu
rant istas tres egritudines scilicet scrofulas glādes
⁊ tumores. Per scrofulas intelliguntur inflationes
sub mento circa collum. Et dicit scrofula a scroffa

qd̄ idēz est quod sus siue porca vel qz ista egritudo
 multū accidit porcis p̄pter gulositatē eoz̄ vel quia
 eius figura sc̄dm plurimū assimulat̄ porcis ut vult
 Auicenna tertia quarti tractatu sc̄do/ca. de scrophu
 lis. Ver glandes vero intelligunt̄ aptāta que cōiter
 solent accidere sub ascellis ⁊ in īguinibz. Et p̄ tumo
 rē p̄nt̄ intelligi inflatōes in qualibet parte corporis
 Vñ pro istis aptātibz curādis et maxime maturan
 dis debet decoqui ficz in aqua ⁊ ip̄i aq̄ debet cōmis
 ceri modicū aceti ut acetū iuuēt penetrationēz virtu
 tis ficus ⁊ decoctōe facta ficus debent teri in morta
 rio ⁊ deinde misceri cū modica aqua cū qua bullite
 sunt vnde cathaplasma proprie est medicina facta
 ex aliqua re ⁊ succo ei9. Juxta illud metrū Tunc ca
 thaplasma facis cum succum ponis ⁊ herbaz. Sc̄da
 vtilitas est q̄ ficus cum papauere cathaplasmate re
 tinent ossa fracta ⁊ debēt decoqui insimul cum aqua
 absq̄ appositōe aceti ⁊ debent simul teri ⁊ addi eis
 aqua decoctionis earum et tunc superponi. Et cau
 sa istius potest esse quia papauer est stupefactiuum
 ⁊ per illud tollitur dolor qui accidere solet in fracti
 one ossium et prouocat somnum / ficus similiter fa
 cit moueri humiditates ad exteriora quibus humi
 ditatibus ad ossa motis ossa possunt retinere ad
 nascentiam nunq̄ tamen vere continuari. Aliqui ta
 men textus habent loco tenet trahit ⁊ tunc sensus est
 melior. Vnde papauer est triplex scilicet album ni
 grum ⁊ rubeū/rubeū at̄ ē siluestre ⁊ venenosuz ⁊ cres
 cit in bladis ⁊ iuuenes solēt terere flores ⁊ facere in
 caustū ex ip̄is floribz.

Pediculos venerēq; facit sz cuiuslibz obstat

Hic ponuntur due operatōes ficū. Prima est q; ex comestione ficū sequitur multitudo pediculoz ī corporibz humanis. Et istud maxime veritatē habet de ficubz siccis ut dicit Auic. scdo canōis ca. de ficibus Et cā secundū eū ibi est ppter maliciā et corruptionē humoris generati ex eis. Et alia cā etiā p̄t esse qz ficus prouocāt multū sudorez ex quo sequitur generatio pediculoz. Scda operatio ē q; ficus incitant appetitū coeundi qz generant ventositates que iuuat ad erectionē virge ⁊ sicut sunt multaz supfluitatum ⁊ sperma augmentantes.

Multiplicāt mictū / vētrē dāt escula strictū

Escula dura bona sed mollia sunt meliora

Hic ponuntur due utilitates esculoz / prima ē q; multiplicant mictum siue urinā. Cuius cā potest esse quia indurant feces ⁊ sic aquositas fecum est causa multitudinis urine. Vel potest sumi causa similis illi que sumitur ex illo amphorismo urina nocturna multum facta modicum secessum significat in die et econuerso qui multas habuerit cameras nocturnas de mane habet paucā urinaz. Cui⁹ causa est quia si multa fiat egestio multuz de humiditate que trāsire deberet ad vesicam simul cum ea exit. Et si urina fiat multa multum de humiditatibus que transire deberent cum egestione ⁊ eā magnificare cū urina euacuant. Secunda utilitas est q; escula consipāt vētrē ⁊ istud accidit ppter eoz ponticitatem ⁊ suplicitatem. Ex quo infert text⁹ q; escula dura sunt bona

7 hoc quia constringunt ventrē 7 ergo p̄sunt ventri
 nimium laxato. Sed mollia escula sunt meliora du
 ris q̄ melius nutriunt 7 min⁹ ventrē cōstipant. Et
 circa istud ē sciendū q̄ escula min⁹ op̄etūt nutrimē
 to q̄ poma pira p̄fica fic⁹ 7 similia quod satis ostē
 dit austeritas saporis eoz et duricies substācie eoz
 p̄ q̄ in arbore maturata sunt 7 ergo ex his parū de
 bet comedi 7 magis recipi debent via medicine q̄ ci
 bi. Et q̄ virt⁹ eorū ē stiptica valde/ satis cōpetunt
 in fluxu ventris. Et quia escula in arbore non mol
 lescent mollicie sufficiente ad esum. Ideo anteq̄ co
 medantur remolliant 7 tunc sunt magis delectabilia
 gustui 7 min⁹ stiptica.

Prrouocat urinā mustū / cito soluit / 7 iflat

Hic ponūtur proprietates tres musti quarū pri
 ma est q̄ mustum prouocat urinā. Cuius causa est
 quia in musto sunt partes terrestres nitrose morōi
 cātes vesicā cum ad eā veniūt 7 propter eaz morōi
 cationē vesica citius nititur eas expellere 7 ip̄m mu
 stuz. Et ista proprietas intelligēda est de mustis ha
 bentibus feces mordicantes sicut musta plurima re
 nētia quia musta habētia feces grossas nō mordicā
 tes s̄ magis opilantes impediunt urinaz sicut pri⁹
 dictū est ibi Impedit urinā. Secunda est q̄ mustuz
 cito soluit vel laxat ventrez propter eādē causam
 dictā in prima proprietate. Tercia ē q̄ est inflatiū
 propter ebullitionem quam facit in corpore ex qua
 proueniunt ventositates. Et cause istarum duaruz
 proprietatum dicte sunt prius ibi Impedit urinā.

Grossos hūiores nutrit ceruisia / vires
Prestat / ⁊ augmētāt carnē / gñratq; cruorē
Prouocat vrinā vētrē quoq; mollit / ⁊ iflat
Infrigidat modicū / s; plus desiccāt acetū
Infrigidat macerat melāc dat sp̄ma miorat
Siccōs infestat / nervos / et pinguia siccāt

In hoc textu autor duo facit / primo ponit octo
proprietates ceruisie quarū priā ē q̄ ceruisia facit in
corpore n̄o grossos hūiores. Et istud maxime habet
veritatē respectu vini. Et diuersificat ceruisia in ge
nerādo grossos hūiores ex pte suoz sponentiū. Nā
ceruisia ex grossiori substātia grossiores hūiores ge
nerat ⁊ ex min⁹ grossa minus grossos. Scda ē q̄ cer
uisia augmētāt vires. Et istud ē intelligēdū de cerui
sia ex optimis granis cōposita ⁊ q̄ plurime decocti
onis ē cuiusmodi ē ceruisia cestrensis. Tercia enī mul
tiz nutritiua ē et ergo vires augmētāt. Tercia est q̄
augmētāt carnē. Et istud prouenit ppter multā ei⁹
nutritionē. Quarta ē q̄ multiplicat sanguinē eadem
de causa. Et iste tres vltime proprietates habent veri
tatē de ceruisia antiqua multū decocta ⁊ de optimis
granis s̄posita. Quinta ē q̄ prouocat vrinā. Sexta
est q̄ laxat ventres. Et iste due proprietates maxie
habēt veritatē de ceruisia clara multū lupulēta. i. in
qua plurimū lupuli imponit cuiusmodi est ceruisia
amburgēsis q̄ prouocat vrinā et laxat ppter lupu
lū. T̄p̄a tñ nō valet debilia cerebra habentib⁹ quia
tales de facili inebriat propter multitudinē lupuli

Septima ē q̄ inflat ventrē. Et istud habet veritatē
 de ceruisia modica decoctōne cocta cuiusmodi ē coy
 ta hollādie q̄ maxie īflat et opilat ⁊ propterea plu
 rimū ipīguat. Octava ē q̄ ceruisia modicū īfrigidat
 cuiusmodi est ceruisia hollādie brabātie hānonie et
 flandrie ⁊ illa qua cōis hō utit̄. Et ista proprietas
 maxie veritatē habet respectu vini. Et circa istud est
 sciēdū q̄ ceruisia p̄t fieri ex auena ⁊ ordeo ⁊ ex fru
 mento. Et scdm q̄ fit ex alio et alio grano ē alterius
 ⁊ alteri⁹ cōplexiōis. Sive enim fit ex ordeo pl⁹ atti
 net frigiditati q̄ ordeū est frigidus. Sive aut̄ fit ex
 ordeo ⁊ auena minus opilat ⁊ min⁹ generat ventosi
 tates ⁊ minus nutrit. Et que fit ex frumento pl⁹ at
 tinet caliditati et magis nutrit et magis opilat. Et
 quāto ceruisia est grossior tāto est deterior et quan
 to subtilior tanto melior. Et vlteri⁹ ē sciēdum q̄ pes
 sima ceruisia est q̄ fit ex rebus inebriantib⁹ puta ex
 grano quod nominatur lolium quia ista maxime do
 lorem capitis generat ⁊ nervos ledit. Deinde ponit
 textus quin⁹ proprietates aceti quarū prima ē q̄
 acetum exsiccat / dicit enī Auicēna de eo scdo canōis
 q̄ est fortis exsiccātōis. Et propterea medici p̄cipi
 unt tpe pestis vti aceto cū cibo ⁊ similiter cū potu.
 Dicit enim Auicē. tertia primī in ca. vnicō doctrine
 quinte. Aceto preterea in cibo ⁊ potu vti in pestilen
 tia ē nocumēti iōi⁹ securatio. Scda ē q̄ acetū īfrigi
 dat pprietate q̄ in eo ē. Tercia ē q̄ macerat. i. facit
 hōiem macrū. Et rō ē q̄ exsiccat. Et istud maxie ve
 rū ē de aceto ī ieiuno stōacho sumpto vt vult Auic.
 tertia p̄mi doctria q̄rta ca. quito d̄ extenuatōe crassi

Verum ē tñ q̄ assiduus vsus aceti maxie in ieiunio
multa inducit incōmoda visum debilitat pect̄ offē
dit tussim omouet stomachū ⁊ ep̄ar ledit neruos / ⁊
iuncturas uehemēter opprimit / has arteticis dolori
b⁹ tremorib⁹ ⁊ paralysibus vexās. Quarta ē q̄ ace
tum generat melācoliā eo q̄ hūores infrigidat et ex
siccāt. Quinta ē q̄ acetū minorat sp̄ma p̄pterea qz
exsiccāt infrigidat et macerat. Et istas p̄prietates
aceti ponit Rasis tercio alināforis dicēs. Acetuz fri
gidū est ⁊ siccū quod ⁊ maciē efficit ⁊ vires destruit
sp̄ma quoqz minuit. Et colerā corroborat nigrā / ru
beā vero colerā ⁊ sanguinē debilitat cibosqz quibus
admiscet subtiliat. Dein in ultimo versu autor sub
dit tria primū ē q̄ acetū nocet macris. Et rō ē quia
acetū exsiccāt ⁊ sic addit in macredinē simile enī ad
ditū suo simili facit ip̄m furere. Et etiā oīs oplexio
lapsa p̄ contrariū medicat̄ et p̄ sile deteriorat̄. Scdm
ē q̄ acetū nocz neruis ut dicit Auic. scdo canōis ca.
de eo. Terciū ē q̄ acetū macerat ut dictū ē.

**Rapa iuuat stōachū / nouit p̄ducere vētuz
Prouocat vrinā faciet quoqz dente ruinā
Si male cocta dat̄ hinc tortio tūc generat̄**

In hoc passū ponuntur p̄rio tres utilitates rape
tēperate cocte ⁊ vnū ei⁹ nocumētū / p̄ria utilitas est
q̄ rapa iuuat stomachū qz bene digerit̄ a stomacho
nec ip̄e ea grauat̄. Secunda ē q̄ rapa ē prouocatiua
veni quod patet experimento. Tercia est q̄ rapa est
prouocatiua vrine. Preter tñ istas p̄prietates vult
Auerroys q̄ magnā p̄prietatē h⁹ in ofortādo visuz

Documentū vero rapaz ē q̄ assiduatio rapaz nocz
 dentib9. In ultimo at̄ versu subdit q̄ rapa male co
 cta tortiōes facit in corpore qz multiplicat ventosi
 tates Juxta illud Ventū sepe rapis si tu vis vivere
 rapis. Et est sciendū q̄ caude rapaz fortiter vētrez
 laxāt. Pro maiori noticia sciendū ē q̄ rape inter ra
 dices magis cōueniunt ad corporis nutritionez / qd̄
 satis ostendit ex amicitate sui saporis. Hec enīz
 oplexio est ōib9 edulis q̄ amara ⁊ pūgiua minus
 alimentū dāt corpori et dulcia magis quia ergo ra
 pe radicibus aliis sunt dulciores et minus pungiti
 ue magis competunt via cibi sed generant sanguinez
 grossum melācolicū si digestiua sit debilis. Et bonū
 est q̄ depurentur a prima aqua ⁊ nullomodo debēt
 comedi crude. Et incitant ad coytum et vias mūdi
 ficant urinales.

Egeritur tarde cor digeritur quoq; dure
 Siliter stōach9 melior sit in extremitates
 Reddit lingua bonū nutrimentū medicine
 Digeritur facile pulmo cito labitur ipse
 Est melius cerebrū gallinarum reliquorū

In isto passu notant̄ quinq; / primū ē qz cor aia
 liū comestū tarde digerit̄ et tarde etiā egerit̄. Et rō
 est quia caro cordis est caro melancolica que diffi
 culter digeritur ⁊ tarde descēdit. Et non est caro bo
 na scdm̄ Auic. secundo canōis ca. de carne et nō ml
 tū nutrit vt dicit Rasis tercio alināforis. Sedz ē q̄
 Stomach9 siliter ē male digestiōis et tarde descēsiōis

Cuius rō est qz stomachus ē mēbrum neruosuz car-
tillaginosum quare difficile digeritur. Et ergo etiaz
nō generat bonū sanguinē. Deinde subdit text9 qz sto-
mach9 in eius extremitatib9 scz quo ad ei9 fundū ⁊
orificiū meli9 digerit. Cui9 rō ē qz in illis ptib9 ma-
gis carnos9 ē ⁊ magis pinguis. Terciū ē qz lingua est
boni nutrimentū ⁊ hoc quo ad ei9 radicē ut vult Au-
scdo canonis ca. de carne. Et rō est qz est facilis dige-
stionis ⁊ carnosā. Et inter reliquas linguas lingua
porcelli que ablata eius pelle equiparat̄ carni apri
ut sciunt sciendētes añ p̄cipes. Lingua tñ bouis nō
ē multū sana p̄pter ei9 nimiaz humiditatē. Leccato-
res tñ linguas uti volētes āte earū affationē iponūt
gariofilos quib9 humiditas linguaruz minuit̄ ⁊ sic
aptiores sunt esui. Quartū ē qz pulmo facile digeri-
tur ⁊ facile egerit̄. Et istud est propter ei9 raritatez
⁊ mollitiē. Verū ē tñ qz eius nutrimentū nō est cōue-
niens nature humane qz parū est ⁊ fleumaticuz ut
dicit Auic. secundo canonis ca. de eo. Et circa istud
est sciendum qz pulmo arietis quū nō sit bonus ci-
bus est tamen bona medicina quia sanat excoriatio-
nem calcanei ex calciamento si ponat̄ super ipam ca-
lidus ut dicit Auicenna loco preallegato. Quintuz
est qz cerebrum galline inter oīa cerebra est meli9 de
quo dicit Auic. secundo canonis qz prohibet fluxuz
sanguinis nariū. Debet tñ cuz sale aut cū speciebz co-
medi quia de se vomitum prouocat. Et circa istud
sciendū est qz de cerebro pulloz dicūt medici qz au-
gmentat memoriā. Cerebra vero porcoz nature nō
sunt cōueniētia sed cerebrum ouis leporis ⁊ cuniculi

cū sale vñ speciebus cōedi p̄t. Et de cerebro āpli⁹ dic
tū ē ibi Nutrit ⁊ ipinguat.

Semen feniculi fugat ⁊ spiracula culi

Hic ponit vnum documentū ⁊ est q̄ semen fenicu
li quod d̄r maratrū expellit v̄tositates aut eas dis
solvit. Et rō est q̄ ē calidus ⁊ siccū ⁊ carminatiuus
Et circa istud est sciendū q̄ a cōib⁹ q̄ttuor tāgun̄t
utilitates proueniētes ex esu maratri siue seminis fe
niculi prima ē q̄ cōfert febribus sc̄da ē q̄ pellit vene
nū/tercia ē q̄ mūdificat stomachū/quarta ē q̄ acuit
visus. Et de isto solēt dari isti versus cōmunes Bis
duo dat maratrū febres fugat atq̄ venenū Et pur
gat stomachum lumen quoq̄ reddit acutus. Et istas
q̄ttuor utilitates tangit etiā Auicēna secūdo cano
nis loquens de feniculo. Et circa quartam utilitatē
nota q̄ Auicenna loco preallegato de semine fenicu
li dicit Democritus quidem existimauit q̄ venenosi
vermes pascunt feniculi recentis semen vt eorū vis⁹
cōfortet ⁊ vipere ⁊ serpentes fricāt oculos suos cum
egrediunt̄ de cauernis suis post hyemē super ip̄m ut
illuminentur oculi. Sciendum vltorius q̄ feniculus
tarde digerit/male nutrit/ ⁊ parū ⁊ ergo nō cōpetit
via cibi sed magis via medicine. Nō igit̄ vtendum
est eo in regimine sanitatis nisi ad correctionē mali
cie quorūdam aliorum ciborum sicut interdum cuz
lactuca comedimus petrosilinum ad resistendū frī
giditati ⁊ humiditati lactuce sic etiā cum cucurbitis
p̄t decoqui fenicul⁹ ⁊ sicut cū rapis ad corrigendū
maliciam earum.

Emēdat visum stomachū cōfortat anisuz

Copia dulcoris anisi sit melioris

Hic ponuntur due utilitates anisi quarum prima est quod anisum confortat visum. Secunda est quod anisum confortat stomachum. Cuius causa est quod anisum mundat stomachum a fleumatibus et ipsum calefacit. Et propterea etiam confert visui quod nihil est quod visui magis nocet quam immundicia stomachi quod a stomacho immundo eleuantur fumi immundi qui oculis nocent perturbando spiritus visuos. Et ista duo iuuamenta facit anisum dulce. Et propter istas utilitates Avicenna secundo canonis causa de aniso plures alias utilitates anisi ponit / vult enim ibi quod anisum est aperitiuum / dolorum sedatiuum / et ventositatum resolutiuum sedatiuum sitis causate ex humiditatibus falsis aperitiuum opilationum epatis et splenis generatarum ex humiditatibus et similiter renum vesice et matricis procatum urine et menstruorum et mundat matricem a fluxu humiditatum albarum et est motiuum coitus.

Si cruor emanat spodium sumptum cito sanat

Hic ponitur unum iuuamentum spodii. Et est quod spodium sumptum sanat fluxum sanguinis. Cuius causa potest esse quia spodium habet virtutem propriam confortandi epas et sic fortificato epate quod est fons et origo sanguinis / sanguis melius ab eo retinetur. Et dicit Avicenna secundo canonis causa de spodio quod spodium est radices canarum aduste. Dicit enim quod ipse aduruntur propter frictionem suam extremitatum cum ventis eas perflat. Symon tamen ianuenensis dicit quod spodium est res cuius origo nos latet

res tñ adusta videt' 7 diuisiones cānaz adustarum.
 Et nedū spodium confert in nimio fluxu sanguinis
 ymmo etiam in nimio fluxu ventris 7 vomitu vt di-
 cit Rasis tercio alināforis. Et cōfert etiaz in febrib9
 acutis/ cōfortat cor 7 tremori ei9 et sincopi facte ex
 effusiōe colere ad stomachuz auxiliat' vt vult Auic.
 loco preallegato. Et est sciendū circa p̄dicta q' sicut
 spodium habet aspectū ad epar 7 proprietatē cōfor-
 tādī ipm ita sunt aliquē medicine q' habent similem
 aspectum 7 similitē proprietatē cōfortādī aliqua alia
 mēbra specialia sicut macis cor musc9 cerebrū liqui-
 ricia pulmonē capxeres splenē 7 galāga stomachuz
 vt patet in his versibus. Gaudet epar spodio/mace
 cor/cerebrum quoq; musco/ Pulmo liquoricia/splen
 cap/stomachusq; galāga.

Has condimenti preponi debet edenti
Sal vir9 refugat/ et nō sapidūq; saporat
Itam sapit esca male que datur absq; sale
Urunt persalia visuz/ spermaq; minorant
Et generant scabiem pruritū siue vigorez

In hoc textu tria sūt/ primo ponit' vnū documen-
 tū generale quod obseruat' apud oēs 7 ē q' vas con-
 dimenti scz salis quod cōi noie salinū oī debet p̄po-
 ni in mensa ipi edēti Juxta illud cōe metrū Sal pri-
 mo poni debet primoq; reponi. Vis mensa male po-
 nitur absq; sale. Secdo tāgunt' duo iuuamenta salis
 primum est q' sal resistit veneno. Cuius duplex po-
 test esse causa vna est quia sal exsiccatiuum est

⁊ sic sua siccitate exsiccat humiditates ex quibus ꝑ
sequi corruptio . Alia causa est quia sal exsiccat et
comprimit humiditates a corpore extrahendo ⁊ sic
claudit poros ⁊ per cōsequens prohibet penetratio
nem veneni que fieri deberet per poros . Secundum
iuuamētū salis est q̄ sal inducit saporeꝝ in cibariis
Nam cōiter videmus ad sensum q̄ nulla cibaria sa
piunt sine cōmixtione salis vt dicit tercius versus
Tercio ponuntur quattuor nocumenta salis siue ci
bariorum valde falsoꝝ / primum est q̄ cibaria valde
falsa vrunt visum . i . deperdunt visuz vel nocent vi
sui . Cuius causa potest esse duplex prima est quia
res nimium false inducunt nimiam siccitatem que ē
contraria oculis qui sunt instrumenta visus cū locu
li sint de natura aque vt dicitur in de sensu et sensa
to . Secunda causa ē quia cibaria multum salsa sunt
pruritiua ⁊ mordicatiua modo vt superius dictum
est a cibariis mordicatiuis in stomacho existentibꝫ
eleuantur fumi mordicatiui qui sui mordicatōne ocu
lis nocent ac ip̄os multum rubificant . Et ergo vide
mus q̄ bullientes sal rubeos cōiter habent oculos .
Secundum nocumentum est q̄ cibaria multuz salsa
minorant sperma . Et ratio est quia cibaria multum
falsa multum exsiccant omnes humiditates corpo
ris quare etiam sperma exsiccatur ⁊ sic minoratur .
Tercium nocumentum est q̄ generant scabtem . Cuiꝫ
ratio est quia sal generat humorem acutum mor
diciuum adustum qui est causa scabiei . Quartuz no
cumentum est q̄ augent pruritum . Et ratio est quia
generant humorem mordiciuum et pruritiuum .

Et ista quattuor nocumēta omemorat Rasis tercio
 alināforis de sale dicēs. Eoruz preterea sanguinem
 qui multam ex eo sumpserit quātitatē adurit visum
 quoq; debilitat atq; minuit spma ⁊ generat pruritū
 ⁊ scabiem. Et preter ista nocumenta persalsa. i. mul-
 tum salsa inducūt serpigines impetigenes morpheā
 leprā in dispositis ⁊ vias vrine excoriāt eū diu cōti-
 nuant. Moderata tñ salsa fastidiū auferūt ⁊ appeti-
 tum excitant atq; acūit.

Hi feruore vīgēt tres salz. amarz. acutz
 Alget acetosus sic stīpans ponticus atq;
 Eluctz ⁊ insipidz dulcis dant tēperamentū

In hoc textu ponūtur qualitates cuiuslibet sapo-
 ris. Et primo dicit q̄ isti tres sapes scz salz ama-
 rus ⁊ acutus calefaciunt corpus sumētis ipsos. Se-
 cundo dī q̄ isti tres sapes scz acetosz stipticus et
 ponticz infrigidāt. Tercio dī q̄ isti tres sapes scz
 vinctuosz insipidz ⁊ dulcis sunt tēperati nec iducūt
 in corpore caliditatē aut frigiditatē. Et p̄ itellectu
 āpliori sciēdū ē q̄ scdm Auic. scdo canonis tractatu
 primo/ca. tercio/ octo sunt veri sapes qui sequūt
 insipidum. Et sunt dulcedo amaritudo acuitas false
 do acetositas ponticitas stipticitas ⁊ vinctuositas.
 Enumerando tñ insipiditatē pro sapore sicut textz
 facit hic tunc sunt nouem sapes. Et tunc capit sa-
 por pro ōi eo qd̄ gustu iudicat. Et inter istos sapo-
 res tres sunt calidi vt dicit hic textus scz salz ama-
 rus ⁊ acutus. Et scdm Auicennaz loco preallegato.
 Acutum est calidius / deinde amarum ⁊ deinde saluz;

qm̄ amarum est fortius ad resoluendū incidendū et
abstergendū q̄ amarū et deinde saluz est sicut ama
rum cōfractuz cū hūiditate frigida. Et tres de istis
saporibus sunt frigidi scz acetos⁹ stipās .i. stip tic⁹
et pōticus. Pōticus tñ ceteris frigidior deinde stip
tic⁹ et postea acetosus. Et ppter istud in oib⁹ fruc
tib⁹ qui dulcescūt pri⁹ est pōticitas uehemētis infri
gidoatōis deīn p̄q̄ p calorez solis digestiū aliquo
mō digesti sunt fruct⁹ apparet in eis sup ticitas ⁊ de
inde declināt ad acetositatē sicut agresta ⁊ p̄ea dul
cescūt. Et licz acetosum sit min⁹ frigidū q̄ stip ticuz
tñ ppter sui subtilitatē et penetrationē in plurib⁹ ē
maioris infrigidationis. Et scdm Auic. loco prealle
gato ponticū ⁊ stip ticum sunt in sapore propinqua
sed stip ticū nō cōtrahit linguā nisi quo ad superficiez
apparentē sed pōticum contrahit ⁊ exasperat qd ap
paret in līgua scz superficie et occultū scz interiora ei⁹
Et tres de istis saporib⁹ sunt tpati .i. non excedētis
caliditatis vel frigiditatis sicut dulcis unctuos⁹ ⁊
insipid⁹. Licet enī dulce sit calidū tñ in eo nō appa
ret fortitudo caliditatis sicut dicit Ras̄ tercio alinā
foris. Et ē sciendū ulteriqz qz unicuiqz saporī p̄prie
debent operatōes vt uolunt Auicenna ⁊ Ras̄ locis
p̄allegatis. Operatōes enim dulcis scdm Auic. sunt
digestio ⁊ lenificatio ⁊ mltiplicatio nutrimentī et na
tura diligit ipm et uirtus attractiua attrahit ipm.
Et secundū Ras̄ dulce est generatiuum multe cole
re rubee et opilationum in epate et splene et flegmo
nis precipue si predicta membra ad hoc fuerint ap
parata. Et uentris flux⁹ ex ip̄o sequit⁹ ⁊ mollificat

Stomachum / 7 cōfert pectori 7 pulmōni / corpus im-
 pinguat 7 augmentū spmatis tribuit. Operaciones
 vero amari scđm Auic. sunt abstersio 7 exasperatio
 Et secunduū Rasim Amarū calefacit et desiccāt forti-
 ter. cito sanguinē ad adustionem et maliciā perducit
 colerā quoq; rubeā in sanguine augmētāt. Operatio
 vero pōtici secundum Auic. ē cōtractio si pōticitas
 sit debilis aut expressio si sit fortis. Et scđm Rasiz
 pōticū corp9 infrigidat et desiccāt / carnis et sangui-
 nis minorationē facit si multotiēs aliquis eo utat
 Stomachum quoq; cōfortat 7 frequenter ventres cō-
 stringit / 7 sanguinez generat melācolicum. Operatio-
 nes vero stiptici secundū Auic. sunt cōtractio inspif-
 satio induratio 7 retentio. Et scđm Rasim operatio-
 nes ei9 sunt sicut pōtici licz debiliores qz ipse videt
 oprehendere stipticū sub pōtico qz de stiptico nihil
 dicit expresse. Operatōnes vero unctuositates scđm
 Auic. sunt lenificatio lubricatio 7 coctio. i. digestio
 pua. Et scđm Rasim unctuosum stomachuz mollifi-
 cat 7 vētris facit fluxū 7 sacietatē añq; hō cibi quā-
 titatē sibi necessariā assumat adducit 7 calefacit ma-
 xime tñ febricitātes 7 hñtes epar 7 stōachū calidum
 Corp9 etiā hñectat 7 lenit / fleuma vō auget 7 cogita-
 tionē hebetē reddit 7 auget somnū. Operaciones vero
 acuti sunt resolutio icisio 7 putrefactio scđm Auic.
 Et scđm Rasiz Acutū calorē auget 7 corp9 cito inflā-
 mat 7 sanguinē adurit 7 ipz pri9 i colerā rubeā mu-
 tat 7 p9ea in nigrā. Operatōnes falsi scđz Auic. sunt
 abstersio ablutio exsiccatio 7 prohibitio putrefactio-
 nis. Et scđz Rasim dce sunt i textu imediate pcedēti. 12

Opationes vero acetose sunt scdm Auic. infrigidatio
et incisio. Et scdm Rasiz acetosus colera rubea et san-
guine repmit et vtre strigit si stoch et itestina mu-
da fuerit. Si at fleumatis in eis fuerit mltitudo ven-
tris fcit fluxu et corp infrigidat/ virtutez quoq di-
gestiuam debilitat et ppe in epate. Meruis vo et neruo-
sis mebris nocumetu affert et corp desiccant/ virtute
at appetitiuam excitat. De opationib vo isipidi dicit
Ras qd aliqd e isipidu qd magis nutrit scz qd eqli-
tati magis vicinu e. Aliud e qd tpate calefacit et aliud
qd tpate ifrigidat et si cu ipo fuerit multa hmiditas
huetabit si vo siccu fuerit desiccabit.

**Bis duo vipa fcit mudat dentes / dat acutu
Elisu / qd minq e implet / minuit qd habudat**

Hic ponunt quattuor iuuamenta vipe primuz e
q vipa mundat dentes. Cuius causa est quia prop-
ter panem diutius inherentem dentibus qz vinum so-
lu sine pane limositas illa dentibus adherens a qua
dentes luridi dicuntur a vino melius consumitur et
abstergitur. Secundum est q acuit visum quia pro-
hibent malos fumos ad cerebrum ascendere qui of-
fuscarent spiritus visiuos per eorum immixtionem
Et istud facit ex eo quia digerit materias malas in
stomacho existentes. Tercium est q minus digestum
facit digeri quia facit clausionem orificii stomachi
et confortat digestionem. Quartum est q superflue
digestu ad medium reducit. Et totum istud maxime
veritatem habet de vipa panis cuz vino dumodo pa-
nis primo assit sit aut supra prunas exsiccatur.

Omnibus assuetam iubeo seruare dietam
 Approbo sic esse / nā sic mutare necesse
 Est ypocras testis qm sequit mala pestis
 Fortior est metha medicine certa dieta
 Quā si nō curas fatue regis ⁊ male curas

Hic ponuntur aliqua documenta quoz primum
 est q̄ ōnibus bonū est seruare dietam consuetaz. Et
 per dietam intelligitur administratio cibi ⁊ potus.
 Et ratio hui⁹ documenti est qz transgressio a consue
 tudie nocet nocumēto magno / cōsuetudo eniz ē altra
 natura sicut igitur naturā custodire oportz sic ⁊ cō
 suetudinez et spāliter si cōsuetudo fuerit laudabilis
 Et sicut oportet seruare cōsuetā administrationē ci
 bi ⁊ potus ita etiā oportet seruare cōsuetudinē ī ali
 is rebus nō naturalibus propter eādē rationē. Vñ
 si aliquis fuerit cōsuet⁹ multū laborare ⁊ velit hāc
 cōsuetudinē omittere ⁊ in ocio viuere vel multo mi
 n⁹ laborare vel aliā speciē laboris assumere ⁊ aliud
 rēpus vel aliū modum proculdubio multum ex hoc
 debilitabit. Et similiter intelligit in cibis et potib⁹
 somno ⁊ vigiliis ⁊ euacuationibus ⁊ anime accideñti
 bus. In omnibus enim multum obseruāda ē cōsuetu
 do si sit laudabilis vel paruz laudabilis vel indiffe
 rens in bonitate et malicia respectu huius ad quod
 debet fieri permutatio. Et circa istud scienduz est q̄
 assueti exercitare uel laborare quibusdā laborib⁹ cō
 suetis dato q̄ tales sint debiles vel senes min⁹ led nu
 tur et fortius laborant q̄ si essent iuuenes incōsueti

Et istud vult Hippocras secūta āphorismorū dicēs
Assueti assuetos ferre labores et si fuerint imbecilles
aut senes inconsuetis fortibus et iuuenibus facili9
ferunt. Et ratio est quia isti habent maiorez inclina
tionem et consuetudinem ad istos labores iam con
suetudo prius habita leuior est vt dicitur in com
mento predicti amphorismi. Et ista est causa quare
videmus homines debiles vel senes qui ex consuetu
dine aliqd exercent opus mechanicuz facere aliqua
q̄ facere nō possent eis fortiores aut iuniores et mi
nus ab eis ledunt sicut videm9 multo rem debilē faci
lius sacco eleuare q̄ eo fortiorē ⁊ fabruz ātiquū mi
nus ledi malleatione q̄ iuuenē fortē non consuetū.
Secundū documētuz ē q̄ mala pestis. i. magnū nocu
mentū sequit̄ ex permutatōne diete cōsuecte vt vult
Hippocras nisi fuerit necesse eā permutare. Est autem
necessariuz eā permutare/prio qm̄ est illaudabilis sic
q̄ ex ea perueniretur ad pessimas egritudines sicut
cōsuetudo comedendi malos cibos in fine ex necessi
tate pducētes ad malas egritudines. Talē enīz cōsu
etudinē et similes necesse ē corrigere ⁊ permutare ul
totaliter vel saltē infra terminos latitudinis eaz s̄
hoc debet fieri paulatiz ⁊ secūdū quēdā ordinē. Nā
ōis subita mutatio vehementer nocet ⁊ specialiter a
cōsuetō ad inconsuetū. Secundo necesse est eā permu
tare vt aliquis minus ledatur ex inconsueta si post
ea ad eam se transtulerit. Si enim quis ad omnē die
tam se assuescat minus ab omni ledetur cum se ad eā
transtulerit. Et istud etiam intelligendum est in
aliis rebus nō naturalibus. Et istud est quod dicit

67

Ypocras secunda amphorissimoz. Ex multo tēpore
consueta ⁊ si fuerint deteriora insuetis minus mole
stare cōsueuerunt oportet igitur ad nō consueta trās
mittere. Et circa istud est sciendū q̄ quisq̄ debet si
bi cauere ne vnius rei quantūcūq̄ bona sit sibi cō
suetudinem faciat quā ipsum seruare sit necessariū
verbi gratia si quis vno cibo consueto semper vta
tur vel aliquo potu v̄l totaliter ab eis abstineat v̄l
dormire vel moueri vel coyre totaliter assuescat et
ad hoc grauit̄ astringatur / maximum enī incurr̄t
nocumentum si interdum ab eisdeꝫ oporteat abstine
re / sic igitur quodlibet corpus se disponere debet ut
calorem ⁊ frigus pati possit et ad motiones ⁊ quel
bet nutrienda aptus reddatur et ut somni ⁊ vigilia
rum horas mansiones ⁊ domos lectos ⁊ indumenta
sine lesione permutare possit quod quideꝫ poterit fi
eri si consuetudo non obseruetur ad vnguem sed in
terdum ad inconsueta transiamus. Oportet igit̄ ad
inconsueta aliquando permutare. Et istud vult Ra
sis quarto alinansoris capitulo de cōseruatiōe con
suetudinū. Tercium documentum est q̄ fortior et
potior metha in medicando egrum est administrare
dietam certam quā si medicus non curauerit et ali
am indebitam administrauerit fatue regit egrum et
male eum curat. Et circa istud est sciendū q̄ triplex
est dieta scilicet grossa que est quasi dieta sanorum
⁊ tenuissima que est nihil dare vel quasi et media q̄
absolute tenuis dicitur. Et ista diuiditur in dietam
tenuem declinantē ad latus grosse sicut aqua carnis
oua sorbilia ⁊ pulli pui ⁊ declinantē ad tenuissimāz

sicut aqua ordei mellicratum ⁊ vinum grauatorum
⁊ mediā que certa nominatur vt ptisana nō colata
⁊ extremitates pullorum. Et ista dieta certa in plu-
ribus cōuenit egritudinibus non tamen in omnib⁹
Non enim conuenit in egritudinibus lōgis quia in
talibus oportet virtuteꝝ longo tpe esse anteq̃ perue-
niat ad victoriam et virtus cum dieta certa tanto
tpe nō posset perdurare sine magna debilitate oportet
ergo in tali egritudine cibū ingrossare. Similiter
nō cōuenit in acutissimis egritudinib⁹ scz in illis q̃
terminantur in quarto die vel ante qz in talib⁹ con-
uenit dieta tenuissima vt vult Hippocras prima apho-
rismoꝝ ibi ad vltimas egritudines vltime curatōes
ad pfectionē sunt potētes.

Quale. qd. ⁊ qñ. quātū. quotiēs. ubi dādo
Ista notare cibo debet medicus dietando

In isto textu ponuntur sex a medico consideranda
in administratione diete. Primum ē quale. i. cuius
qualitatis debet esse cibus quia in egritudine calida
debemus egrum dietare frigido cibo ⁊ in frigida ca-
lido. In humida sicco. In sicca humido. Verum est
tñ qd naturalis complexio dieta sibi simili conserua-
ri debet vt vult Galienus tertia regni ibi calidiora
calidioribus indigent adiutorius frigidiora frigidioribus
⁊c. Secundum est quid id est cuius substan-
tie debz esse cibus quia athlete et rustici fortibus ex-
ercitiis suppositi debent dietari cibo grosso quia in
eis vis digestiua est fortis ⁊ sic nō debent vti cibis
subtilibus vt pullis caponibus carnibus vitulinis

seu bedinis quia iste carnes in eis adurerentur aut
 nimis cito digererentur. quare necesse esset eis sepe
 comedere. Nobiles vero et in otio viuētes debent uti
 dieta subtilis substātie qz in eis virtus digestiua ē de-
 bilis nō potens in grossos cibos cuiusmodi sunt car-
 nes porcine salse, et bouine et pisces sole exsiccati. Si-
 militer in egris egrotantes egritudinibus acutis de-
 bent uti subtiliori dieta q̄ egrotantes egritudinibz
 cronis id est longis sicut quartanis. Tercium est
 quando id est quo tempore dieta debet dari quia in
 sanis maxime debz attendi consuetudo. Unde in esta-
 te homines mane surgentes et consueti bis solum in
 die comedere / debent comedere hora decima vel mo-
 dicum ante et non expectare medium diei propter
 nimium diei calorem. Similiter debent cenare hora
 sexta vel modicum post. In hyeme vero debent prā-
 dere hora undecima uel duodecima propter longitu-
 dinē somni et deinde cenare hora septima vel modi-
 cum post. Et maxime seruanda est consuetudo. In
 egris vero etiam consideranduz est tempus quia in
 febribz in paroxismo vlt statiz ante paroxismū vel statim
 post nō est danda dieta quia si statiz ante paroxismū
 vel in paroxismo detur natura diuertitur a digestionē
 materie febris per hoc qz debet digestionē cibi esse in-
 tenta. Et non debet dari statim post paroxismuz quia
 virtus adhuc multum debilitata est ex paroxismo im-
 mediate precedenti. Debet igitur dari dieta ante pa-
 roxismum tanto tempore qz possit digeri ante aduē-
 tum paroxismi vel debet dari aliquo tempore post
 paroxismum. Et istud est verum nisi timeatur magna

debilitas virtutis tunc enī dandus est cibus quocun-
q; tempore. Accidētibus enī virtutē dissoluentibus cibis
illico dādus ē vt vult Galienus in omento illius apho-
rismi prime particule cōtemplari at oportet. Quartus
ē quātū .i. quātitas cibi sumēdi q; vt dictus ē prius
quātitas cibi estate comedendi p; qualibet vice debz
esse pauca q; calor naturalis tunc debilis ē propter
nimias resolutōes. In hyeme vero cibus vna vice su-
mendus debet esse multus q; virtus digestiua tunc for-
tis est cū calor naturalis sit vnitus propter frigus
circūstans vt dictū est prius ibi Temporibus veris
Quintum est quotiens .i. quotiens in die sit cibus
dandus quia in estate debet sepius dari q; in hyeme
autumno vel vere licet modicum pro qualibet vice
vt etiā prius dictus est. Similiter virtute digestiua
existente debili sepe modicus et de cibo est dandū vir-
tute vero existente forti potest multū dari et paucis
vicibus. Sextus ē vbi .i. in quo loco q; cibus nō ē su-
mēdus in loco frigido multū nec multū calido s; ma-
gis in loco temperato.

Ius caulis soluit cuius substantia stringit
Utraq; qñ datur venter laxare paratur

In hoc textu autor dicit tria primum est q; ius
caulis .i. aqua et maxime prime ebullitionis caulium
si bulliantur soluit ventrem. Cuius causa est quia in fo-
liis et partibus exterioribus caulium est virtus quedam
nitrosa abstersiua debiliter inherens et facile sepe-
bilis per modicam decoctionem siue ebullitionem
que spersa per aquam ipsam laxatiuam reddit.

69

Et hinc etiã est q̄ prima aqua decoctionis caulium magis laxat q̄ secunda quia ista virtus nitrosa absterſiua per primã decoctionẽ plurimuz separat. Secundu qd̄ dicit e q̄ substantia cauluz ⁊ hoc p̄ decoctionẽ eoz stringit ventrez. Et cã e qz ois virtus qua laxaret p̄ decoctionez ab ea ablata e ⁊ manet substantia terrea sicca que ventrẽ stringit. Terciũ quod dicit e q̄ vtraq; simul sumpta scilicet aqua decoctõis caulium et substantia eorũ laxant v̄trem. Et ratio e quia virtus absterſiua ⁊ nitrosa in aqua manz gratia cuius totuz laxat. Pro maiori noticia sciendum est primo q̄ caules generant humorẽ melancolicum ⁊ somnia mala / mali sunt stomacho / parũ nutriunt / visum obtenebrant / somnum inducunt menstrua et urinam prouocant / vt partim ab Auicenna secũdo canonis ⁊ partiz a Rasi terciõ almansoris colligit. Secundo sciendum q̄ comestio caulis siue decoctionis siue seminis eius prohibet ⁊ retardat ebrietatez vt videtur innuere Aristoteles terciã particula probleumatum querens propter quid̄ caulis soluit crapulam et idem volunt Rasis et Auicenna locis pre allegatis. Cuius causa potest esse ista secundum aliquos quia propter comestionẽ caulis eleuantur fumi valde grossi ingrossantes fumositates vini que ingrossate impediuntur penetrare ad cerebrum propter earum grossitudinem. Philosophus vero probleumate predicto aliam dat causam istaz scilicet qz omne quod trahit humiduz vinosum ad se ac a corpore expellit et corpus infrigidat curat crapulam sed caulis est huiusmodi ergo curat crapulam.

De autem caulis sit huiusmodi probat quod per succum cau-
lis qui est diureticus trahuntur humiditates vinose
indigeste a toto corpore et in vesicam deferuntur et per
substantiam eius frigidam stypticam et terream in stoma-
cho relictam non potentes penetrare infrigidat totum
corpus. Et per consequens curat crapulam hoc modo
quoniam superfluitates subtiles que non poterant
deorsum tendere propter caliditatem vini mouentur
eas ad superiora ut ad cerebrum / feruntur repressae
deorsum et virtute succi trahuntur ad vesicam. Est
enim diureticus et menstruorum prouocatiuus ut
dictum est.

Dixerunt malua veteres quod molliat aluum

Malue radices rase dederunt feces

Malue mouerunt et fluxum sepe dederunt

Hic ponunt tres proprietates siue effectus malue
quorum primus est quod malua mollificat ventres quia
est unum de remolitiuis. Sunt enim quattuor remol-
itiua scilicet malua bismalua branca vrsina et mercuri-
alis ex quibus comiter fit clistere lenitiuum et mollifi-
cantiuum quod valet ad fecum induratarum eductio-
nem. Et est duplex malua quedam enim est habens
sanguineos flores et alia est habens albos flores. Et
in ista est maior proprietas mollificandi quam in pri-
ma. Secundus effectus est quod radices malue abra-
se educunt feces et hoc est quando ex ipsis fiunt suppo-
sitoria sicut solent fieri de radice mercurialis. Terci-
us effectus est quod malua facit fluxum menstrui in mu-
lieribus et hoc est propter nimiam eius humectationem

7 lubricatiōez qua vene matricis facili9 a sanguīe
acuto findunt. Et dicit plateari9 q̄ certo experimē
to menſtrua prouocat.

Mentitur menta ſi ſit depellere lenta

Elētris lūbricos. ſtōachi v̄meſq; nociuos

*yaqua
buena*

Hic ponit autor vnum documentum de menta di
cens q̄ menta nō debet denominari hoc nomine men
ta ſi non habeat vim ſtatiz auferendi vermes vētris
7 ſtomachi. Mentā enim magne 7 fortis ē aromati
citatis 7 magne amaritudinis 7 ideo quēadmodum
abſintiū vermes interficit ſic 7 mēta. Et debet dari
decoctio ei9 ſicut 7 abſinthi 7 nō ſubſtātia. Aduertē
dum tamen quia multuz calida eſt 7 ſicca ſanguinez
adurens nō competit via cibi in regimine ſanitatis
Bene tamen conuenit via medicine quia ſtomachuz
confortat 7 ipſum calefacit et ſedat ſingultum et di
gerit 7 prohibet vomitum fleumaticuz 7 ſanguineū
7 ad coytū incitat p̄pter inflationē que eſt in ipſa
7 humiditatē ortulanā 7 prohibet ſputū ſanguinis
Et confert ad morſum canis rabioſi et eſt propria
ad illud. Et ſi fruſtra ipſius in lacte dimittūtur nō
caſeatur vt colligitur ex Auicenna ſecundo canonis
capitulo de menta.

Cur moriāť hō cui ſaluia creſcit in orto

Cōtra vim mortis nō ē medicamē i ortis

Saluia confortat neruos / manūq; tremorē

Tollit / 7 ei9 ope febris acuta fugit

Saluia. castoreū. lauēdula. p̄mula veris
Maſtur. athanaſia ſanāt paralitica mēbra
Saluia ſaluatrix nature conſiliatrix

In hoc textu autor principaliter tria facit/ p̄mo innuit magnam vtilitatē ſaluie querēs p̄ moduz dubi. Cur hō moriat̄ in cuius orto creſcit ſaluia. Ad hoc reſpōdetur in ſecundo verſu ſic q̄ nulla eſt medicina creſcēs in ortis q̄ prohibeat mortē q̄uis in ortis bene creſcat medicina prohibens putrefactionez corporis ⁊ humiditatem naturalē defendens ne cito diſſoluatur. Et iſtud innuit Auicenna tertia primi ca. ſingulari dicens Et ars quidē ſanitatē cuſtodie di non eſt ars que a morte ſecuros nos faciat neq; corpus ab extrinſecis nocumentis munit neq; vnū quodq; corpus ad vltimā vite longitudinē p̄ducatur que eſt ſecunduz hominē absolute ſed de duabus rebus ſecuritatē prebet putrefactionis penitus prohibitione ⁊ deſenſione hūiditatis ne cito diſſoluatur. Secūdo ponit tres effect9 ſaluie quorū primus ē q̄ ſaluia confortat neruos quia exſiccatur humiditates q̄ bus impediuntur et relaxantur nerui. ſecundus eſt q̄ remouet tremorē manuū Cuius cauſa eſt q̄ confortat neruos vt dictū ē Jaz ōe cōfortās neruos tremorem remouet cuz tremor cauſetur ex debilitate neruorum. Et propterea ſenes aliqui et vetule ſpecialiter imponunt potui ſiue cibo eorum folia ſaluie. tercius eſt q̄ remouet febrem acutam id eſt impedit eam ne contingat. Cuius cā p̄t eſſe q̄ exſiccādo hūores impedit eoz putrefactōez ad quā poſſet ſeq̄ febris acuta

71

Et p̄ maiori noticia sciēdū est q̄ salvia est calida et sicca ⁊ ideo nō multū cōpetit p̄ se via cibi. Et tñ ip̄a salvia multū cōfortat neruos hoīes in sanitate multū vtunt̄ salvia dupliciter / primo quidē cōponendo ex ea vinū saluatū quo vino hoīes in latitudine sanitatis vtunt̄ sp̄aliter in principio mense ⁊ competit h̄mōi vinū paralyticis et epilepticis moderate sump̄tum ⁊ p̄cedente purgatione antecetētis medicine. Secundo vtunt̄ salvia in falsis Nā excitat appetitū ⁊ specialiter cū stomachus fuerit repletus malis humorib⁹ crudis et indigestis. Et ē duplex salvia sc̄z domestica et habet lata folia et magna. Alia est que vulgariter nobilis dicitur ⁊ habet minora et strictiora folia. Et apud medicos dicitur lilifagus. Tercio enumerat autor sex res medicinales valentes in curatione paralisis. Et dicitur q̄ salvia. castoreum. lauendula. premula. veris. nasturcium ⁊ athanasia curant ⁊ sanant membra paralytica. i. paralisi tacta siue debilitata. De salvia autē causa patet ex dictis quia vt dictum est salvia confortat neruos qui in paralisi debilitati sunt. Et etiam quia salvia calida est ⁊ sicca consumit materiam fleumaticā inbibitam neruis ex qua fit paralisis. De castoreo patet quia castoreum est maxime confortatiuum calefactiuum ⁊ exsiccatiuum neruorum. Dicit enim Auic. secundo canonis ca. de eo q̄ est subtilius ⁊ fortius om̄i quod calefacit ⁊ exsiccet. Et postea dicit q̄ cōfert neruis ⁊ calefacit ⁊ confert tremori ⁊ spasmo humido ⁊ stupori ⁊ paralisi. Et postea adhuc subdit q̄ non est aliquid magis iuuatiuum ventositati in aure q̄

ipsum cum ex castoreo accipit quantum est lens una
et dissolvitur in oleo nardino et distillatur in eam.
Plures alios effectus habet castoreum quos Avicenna
narrat loco preallegato. Et est castoreum testiculorum
cuiusdam animalis marini quod dicitur castor. Et oleum
de castoreo etiam multum valet in paralisi sicut ca-
storeum post euacuationem materie quia tunc illam
materiam que residua est consumit et nervos confortat.
De lauendula etiam patet quia sua aromaticitate con-
fortat nervos et sua calefactione consumit materiam
paralysis. De primula veris etiam patet quia sua aroma-
ticitate et calefactione confortat nervos. Et dicitur pre-
mula veris quia est de primis aromaticis in vere cres-
centibus. De nasturcio patet quia nasturcium est ca-
lidum et siccum subtiliativum et incisivum et resoluti-
vum quare auferit materiam paralysis. Et dicit Avicenna
secundo canonis ca. de eo quod confert omni mollifica-
tioni nervorum quia calefacit et educit fleumata et mu-
dificat nervos a fleumate. Et ideo consulunt medici
ut nasturcium in quadragesima edatur propterea quod
cibi quadragesimales sunt fleumatici. Et est nasturcium
herba comitis crescens in locis frigidissimis scilicet in locis
petrosis et aquosis ubi sunt multi fontes. De atha-
nasia vero que alio nomine dicitur tanacetum teutho-
nice tente vel reynvaen patet quia ista herba habet
virtutem purgandi fleumata et sua caliditate exsic-
cat nervos. Et etiam habet virtutem purgandi vermes
et materiam ex qua generatur. Et ideo gallici comiter in
diebus paschalibus utuntur athanasia frixa cum ovis
ad purgandum fleumata ex piscibus in quadragesima

72
generata ex quibus facile generantur vermes in dispositis. Et in fine textus auctor subdit quod salvia dicitur quasi saluatrix nature.

Mobilis est ruta quia lumina reddi acuta
Auxilio rute vir quippe videbitis acute

Ruta viris coitum minuit / mulieribus augere

Ruta facit castum dat lumina et ingerit astum

Cocta facit ruta de pulicibus loca tuta

Hic ponit auctor quattuor effectus rute primus est quod acuit visum. Et proprie succus eius ut dicit Avicenna. secundo canonis ca. de ea et prius dictum est ibi Allea nux ruta. Secundus est quod ruta minuit desiderium coeundi in viris sed in mulieribus auget. Cuius causa potest esse ista quod ruta sua caliditate et exsiccatione spiritum in viris minorat quod subtile est et aereum sed in mulieribus subtiliat et calefacit quia in eis spiritus est aquosus et frigidus et ergo eas magis ad coitum incitat propter subtilitatem et caliditatem spermatis ex ruta. Tertius effectus eius est quod ruta facit astuciam. id est. facilem apprehensionem et inuentionem alicuius medi in causa subtili quod propter calefactionem et exsiccationem subtiliat spiritus et sic ingenium clarificat. Quartus effectus est quod decoctio rute effugat pulices et hoc si ex ea irroretur domus quod interficit eas secundu quod comiter dicunt medici Et secundu Avicenna. sexta quarti tractatu tercio ca. de effugatione pulicum. Quando aspergitur domus cum infusione coliquintide saluunt pulices et fugiunt et similiter ex decoctione rubi. Et postea subdit Avicenna.

Et dixerunt quidam quoniam ponitur sanguis byrci in fo-
uea in domo aggregantur pulices apud eum deinde
moriuntur. Et similiter aggregantur super lignum li-
nitum ex adipe ericii et effugiunt ex odore caulis et
foliorum oleandri. Et secundum aliquos nihil ma-
gis delectiuum est pulicum quam res fortis odoris et er-
goruta valet menta mentastrum lupulus et super
omnia feces vel urina equi. Item domus irrorata ex
decoctione seminis rape occidit pulices. Et si fumi-
get domus ex cornu taurino fugiet pulices. Pro cap-
tione tamen earum nihil melius est quam impositio pauci bobacis
in lecto quia in illo aggregantur.

De cepis medici non consentire videntur

Colericis non esse bonas dicit Galienus

Fleumaticis vero multum docet esse salubres

Presertim stomacho pulchrumque creare colorem

Contritis cepis loca denudata capillis

Sepe fricas poteris capitis reparare decorum

Hic loquitur autor de cepis. Et dicit quinquem primum est quod medici dissentunt de natura cepearum quia aliquibus videtur quod cepe bone sunt fleumaticis. Alii vero quod eis non valent sicut forsitan Rasis vult quia dicit eas tercio alinansoris generare humores superfluos in stomacho et fleumaticos. Secundum est quod Galienus dicit cepas multum obesse colericis cuius causa est quia ut dicit Avicenna secundo canonis ca. de cepe/ cepe est calidum in tercio et ergo nocet calidis ut sunt colerici. Tercium est quod cepe multum valet

fleumaticis qz sunt calide incisive subtiliative abster-
 sive ⁊ aperitive qre fleumaticos hūiores et viscosos
 in fleumaticis mltiplicatos digerūt incidūt subtili-
 ant ⁊ abstergunt. Quartū ē qz cepe valēt stōacho qz
 mūtificāt ipm a fleumatib⁹ ⁊ ipm calefaciūt ⁊ ergo
 dicit Auic. loco p allegato qz illud qd ex cepe comedi-
 tur ppter suā caliditatē cōfortat stomachū debilez
 Et propter istud etiā decorāt colorē faciei qz nō est
 possibile colorē faciei eē viuūdm stomacho exn̄te mlti-
 tum fleumatico aut repleto malis humorib⁹ crudis
 ⁊ fleumaticis. Quintum ē qz loca depilata. i. loca pi-
 lis priuata pilos siue crines recuperāt si cōterant ce-
 pe cocte ⁊ ex eis fricent loca depilata. Et istud verū
 est qn̄ depilatio accidit propter opilationē pororū
 ⁊ corruptionez materie sub cute qz cepe aperiunt po-
 ros ⁊ resoluunt materiā malā que sub cute ē ⁊ bonā
 ad locū attrahunt. Et ergo fricatio cum cepis valet
 in alopecia multū ut vult Auic. secundo canonis ca.
 allegato ⁊ septima quarti ca. de cura alopie. Et
 propter istud infert textus qz capitis decor poterit
 reparari per istam fricationem cuz cepis qz capitis
 decor pili sunt. Pro maiori noticia effectuum cepa-
 rum sciendum est qz cepe excitant coytum / appetitū
 prouocant / faciē rubificant / cuz melle verrucas era-
 dicant / sicut faciunt / intellectui nocēt quia humores
 malum grossū generant / salinā multiplicant et suc-
 cus earū confert aque descendenti in oculuz ⁊ abster-
 git visum sicut colligitur ex Auicē. secundo canonis
 capitulo allegato. Sciendum vltius qz cepe trite
 cum melle et aceto conferunt morsui canis rabidi

ergo quidā superaddūt textui p̄cedenti istos duos
vers9. Appositas perhibēt mors9 curare caninos. Si
trite cū melle pri9 fuerit ⁊ aceto. Et de isto etiā pri9
dictū ē ibi Allea nux ruta.

Est modicū granū siccū calidūq; sinapis

Dat lacrias purgatq; caput tollitq; venū

hic autor duo facit primo ponit complexionem
ipsius grani sinapis dicens q; granum sinapis est
modicum granum calidum ⁊ siccuz quod verum est
quia est calidum et siccum vsq; ad quartum gradū
secundum Auicennam secundo canonis capitulo de
sinapi. Secundo ponit tres proprietates siue effec-
tus grani sinapis / primus effectus est q; commouet
lacrimas. Cuius causa ē quia sua caliditate nimia
subtiliat et dissoluit humiditates cerebri ex quibus
tunc propter eaz fluxuz proueniunt lacrimae. Secun-
dus effect9 seminis sinapis ē q; expurgat caput .i.
cerebrū mundificādo ⁊ abstergēdo humiditates fleu-
maticas a capite. Expurgat etiā caput narib9 iposi-
tum ꝑ uocādo sternutationez sua mordicatiōe ⁊ ideo
iponit narib9 appopleticoz. ꝑ sternutatōne at ex-
pellūt nocumēta cerebri. Et sicut semē sinapis sua
caliditate subtiliat fleumata et dissoluit illa q; opi-
lāt meatus cerebri ex quoz opilatōe sequit appople-
xia. Et sic relinquit q; semen sinapis est valde insci-
suum fleumatis ⁊ cōsumptiuum ⁊ mundificatiuum
Tercius effectus est q; tollit venenum. Et istud con-
cordat cum dicto Auicenne loco preallegato scilicet
q; fugiūt ex fumo ei9 vermes venenosi.

**Erapla discutit capitis dolor atq; grauedo
Surpuream dicunt violā curare caducos**

Hic ponuntur tres proprietates siue effectus vi
ole primus effectus est q; viola habet proprietatez
sedandi ebrietatem. Cuius causa potest esse quia vi
ola odorem habet temperatum atq; suauem et talis
maxime est cōfortatiuus cerebri/ forte enim cerebrū
nō patitur cito ebrietatem sed debile. Et etiaz viola
ē frigida quare cerebruz infrigidat et sic ineptificat
ipm ad recipiendum fimum calidum. Secundus ef
fectus eius ē q; viola ē sedatiua doloris capitis atq;
grauedinis. Et istud verum est de dolore capitis ex
calida cā ut vult Auic. secundo canōis ca. de viola
7 similiter Rasis tercio alināforis 7 mesue. Et rō est
quia viola ē frigida 7 sic repugnat cause calide. Ter
cius est q; viola dicitur curare caducos. i. epilepticos
Et dicitur notanter in textu dicunt q; cōes autores
nō attribuunt istuz effectū viole. Et ergo si iste effe
ctus conueniat viole. Causa eius p̄t esse quia prop
ter aromaticitatem viole cerebruz confortatur quo
existente forti a modicis nocumentis non leditur et
per consequens etiam non incurrit epileptiā que di
citur parua appoplexia ex opilatione neruorū sensi
tiuorum cōtingens.

De vrtica

**Egris dat sōnū / vōitū quoq; tollit ad vsū
Compescit tussim veterē / colicisq; medet
Bellit pulmonis frigq; / vētrisq; tumorem** h3

Omniūq; morbis subueniet articulorum

Hic ponuntur septē effectus urticae quorum primus est quod urtica dat egris somnum quia est subtiliatiua et incisua et abstersiua fleumatis et grossorum humorum naturam grauatium et somnum impediētium. Secundus effectus eius est quod tollit vomitum et usum vomitus. Et ratio est quia vomitus et nausea multum accidunt ex humore viscoso cuius urtica est incisua. Tertius est quod urtica sedat tussim antiquam et maxime mel in quo trita fuerit semina urticae quia urtica de pectore fleuma expellit viscosum secundum Rasium tertio alinasoris. Et similiter eius semen cum maxime sint incisua abstersiua et subtiliatiua. Et dicit Aulic. secundo canōis ca. de urtica / quod cum bibitur cum aqua ordeī mundificat pectus et quando decoquuntur folia eius in aqua ordeī educit humores grossos qui sunt in pectore sed eius semen est fortius. Quartus est quod conuenit colicis .i. colicā patientibus quia urtica est incisua subtiliatiua resolutiua et abstersiua humiditatis fleumatice aut venterositatis grosse ex quibus puenit colica plurimum. Et est colica egritudo dolorosa in intestino dicto colō sicut yliaca egritudo dolorosa in intestino dicto yliō. Quintus est quod urtica pellit frigus pulmōis et hoc est propter sui caliditatem. Sextus est quod urtica est sedatiua tūoris venteris quia resolutiua est venterositatis ex qua ut plurimum fit tumor venteris. Septimus est quod urtica subuenit doloribus articulorum .i. iūcturaz sicut artetice sciaticae et podagre. Et hoc verum est quando proueniunt a materia frigida fleumatica grossa. Cuius causa est quia urtica est calefactiua incisua subtiliatiua materie fleumatice grosse.

75
Et preter istos effectus secundum Avicennam secundo
canonis ca. de urtica excitat coytum proprie semen
eius cum vino / et aperit orificium matricis / et solue
do educit fleuma et humorem crudum sua absterfio
ne et non cum virtute solutiua que sit in ipsa. De ta
men aliquis in gutture ex urtica aut eius semine le
datur bonum est quod post eius sumptionem bibatur
aliquid de oleo rosaceo. Et est urtica calida in prin
cipio tertii gradus et sicca in secundo secundum Avicennam
loco preallegato.

Ysopus est herba purgans a pectore fleuma
Ad pulmonis opus cum melle coquat ysopus
Multibus eximium fertur reparare colorem

Hic ponuntur effectus yso
pus purgat fleuma a pectore. Cuius causa est quod ysopus
est herba calida et sicca in tertio multum absterfiva dis
solutiua et consumptiua humiditatis fleumatice et habet
respectum singularem super partes pectoris et propterea yso
pus propriissime dicitur purgare fleuma a pectore. Se
cundus effectus est quod etiam valet ad purgandum pulmo
nem a fleumate eadem de causa. Et proprie si coquat cum
melle quia mel etiam est absterfivus et absterfione mel
lis augmentatur absterfio yso
Avicenna secundo canonis capitulo de yso
pus confert pectori et pulmone patientibus a
dyspnia et tussi antiquis et eius decoctio cum ficibus
et melle similiter. Tertius effectus est quod facit bonum co
lorem faciei. Et istud etiam vult Avicenna loco pre
allegato dicens quod eius potus efficit colorem bonum R.R.

Et preter istos effectus soluendo educit fleuma et vermes ut vult Auicenna ibidem. Et secundum platearium vinum decoctionis eius matricem mundificat a superfluis humoribus et abstergit.

De cerifolio

Appositum canceris tritum cum melle medetur
Cum vino potum poterit sedare dolorem
Sepe solet vomitum ventrisque tenere solutum

Hic ponuntur tres effectus cerifoli / primus est quod cerifolium tritum cum melle et superpositum cancro curat ipsum. Et istud idem dicit platearius eadem de cerifolio. Et est cancer apostema melancolicum corrodens partes corporis tam carnosas quam nervosas. Et dicitur cancer quia procedere videtur ut careri. Secundus effectus est quod cerifolium bibitum cum vino abscondit dolorem ventris. Cuius causa est quia ventris inflationem de grossa ventositate ex qua provenit dolor mitigat cum stomachi ventositatem et omnium viscerum soluit et opilationem aperit. Et ad hoc etiam coadiuvat vinum. Tertius effectus est quod cerifolium sedat vomitum et fluxum ventris. Cuius causa est quia cum cerifolium calidum est in tertio gradu et sic cum in secundo materiam illam digerit et exsiccat ex qua provenit vomitus. Et istud maxime verum est quando vomitus aut solutio ventris proveniunt a materia frigida fleumatica. Et propter istos effectus provocat urinam et menstrua et soluit dolorem lateris renum et vesice et precipue datur cum mellicrato.

**Enula campana reddít precordiá sana
Cum succo rute sí succus sumitur huius
Affirmant ruptis nil esse salubrius istis**

Hic ponuntur duo effectus enule campanae / quorum primus est quod enula campana confortat precordia. i. orificium stomachi quod proprie precordium dicitur siue membra spiritalia. i. membra animalitatis que vicina sunt cordi. Et spiritaliter radix eius. Quod autem confortet orificium stomachi patet quod cum radix enule sit odorifera confortat membra nervosa / orificium autem stomachi membrum nervosum est. Quod autem confortet membra spiritalia patet quod vinum factum ex enula quod vocatur vinum enulatum mundificat pec-
tus et pulmonem ut vult Avicenna secundo canonis ca. de enula. Et enula etiam secundum ipsam ibidem deglutita cum melle adiuvat ad expuendum et est ex eis que letificant et confortant cor. Secundus effectus est quod succus enule cum succo rute maxime valet ruptis. i. patientibus rupturam siue descensum intestinoz ad bursam testiculoz et hoc maxime quoniam ruptura est propter vetositatem quod illam dissolvit succus rute et enule. Et propter istos effectus enula bona est stomacho malis humoribus repleto et aperit opilaciones epatis et splenis ut vult Rasis tercio alinansoris. Et confert omnibus lesionibus et doloribus frigidis et commotionibus ventositatum et inflationis secundum Avicennam loco preallegato.

De pulegio

polo 10

**Cum vino coleram nigram potata repellit
Sic dicunt veterem sumptum curare podagraz**

hic ponuntur duo effectus pulegii quorum primus est
quod pulegium et principaliter aqua eius sumpta cum vino
purgat coleram nigram. Secundus est quod pulegium habet pro-
prietatem curandi podagram veterem ex quo habet proprie-
tatem liquefaciendi et dissoluen- di fleuma ex quo pod-
gra sepius generari solet. Et circa istud est notandum quod
ut dicit platearius pulegium est calidum et siccum in tercio
gradu/subtile habet substantiam virtutez habet confortati-
onem ex aromaticitate/aperitiuam ex substantia et qualita-
tibus/ attractiuam ex ignea substantia per naturam/ consump-
tiuam ex calore et siccitate. Et solum vinum decoctio- nis eius
valet contra dolorem stomachi et intestinoz ex frigidita-
te vel ventositate.

De nasturtio

Illius succo crines retinere fluentes

Illius asseritur dentibus curare dolorem

Et squamas succo sanat cum melle punctus

hic ponuntur tres effectus nasturtii quorum primus
est quod nasturtium habet proprietatem retinendi crines de-
fluentes et hoc si caput un- gatur cum succo eius vel
si aqua vel succus eius bibatur et hunc effectum tan-
git Auicenna secundo canonis ca. de nasturtio dicens
Retinet capillos cadentes bibitum et linitum. Secun-
dus eius effectus est quod curat dolorem dentium et hoc
maxime ex causa frigida quia nasturtium est incisi-
uum resolutiuum et calefactiuum ut patuit prius ibi
Cur moriatur homo. Tercius effectus eius est quod suc-
cus eius habet proprietatem curandi squamas

pelli adherentes quā sumitur cum melle ⁊ ex eo linitur
 locus . Et causa est quia tales squame generantur ex
 fleumate salso . Nasturcium autem ut predictum est
 omne fleuma purgat et ergo per intus sumptum ꝑ
 bibet causam squamarum ⁊ ab exterius linitum sua
 abstersione eas abstergit et maxime cum melle quia
 hoc etiam abstersiuum est et sic iuuat abstersionem
 nasturcii . Et preter istos effectus nasturcium exsic
 cat putredinem vacuitatis ventris / mundificat pul
 monem et confert asmatis ⁊ in medicinis asmatis po
 nitur propter illud quod est in ipso de incisione et
 subtiliatione / calefacit stomachum ⁊ epar ⁊ confert
 grossicie splenis ⁊ proprie quando ex eo fit empla
 strum cum melle ⁊ facit euomere coleram ⁊ educit eā
 solutione / augmentū efficit in coitu ⁊ soluēdo educit
 vermes ⁊ ꝑuocat mēstrua ut vult Auic. scdo canōis
 loco ꝑallegato.

De celidonia

Cecatis pullis hac lumina mater yruno
Plinius ut scribit quāvis sint eruta reddit

hic ponitur vnum notabile de celidonia . Et est
 qꝫ quando pulli yrundinis excecati fuerint tūc ma
 ter affert celidoniam ⁊ cum ea fricat oculos pulli ex
 cecati et sic visus restituitur . Et per hoc dat innuere
 autor qꝫ celidonia maxime confortat visum . Et is
 tud etiam manifeste patet quia in medicinis valenti
 bus contra debilitatem visus communiter ponitur
 Et est celidonia herba nota glaucum habens succū.

Causa autem quare ipsi yrundini data est virtus cognoscendi celidonia plus quam aliis auibus potest esse ista quia pulli yrundinis sepius cecitatem patiuntur quam pulli aliarum auium quia feces yrundinum habent vim excecantiam oculorum et sepius patiuntur a febribus matrum. Et est sciendum quod secundum platearium celidonia est calida et sicca in tercio gradu. Et ex qualitatibus suis et substantia habet virtutem dissoluedi consumendi et attrahendi. Et radices eius trite et in vino decocte valent ad purgandum caput et vultum ab humore frigido et humido si patiens fumum per os recipiat et postea vinum gargariet.

De salice

Auribus infusus vermes succus necat eius

Cortex verrucas in aceto cocta resoluit

Homorum succus flos partus destruit eius

Hic autor tria dicit de salice / primum est quod succus salicis auri infusus interficit vermes auris. Et istud potest provenire propter stipticitatem et exsiccationem eius. Et est hic sciendum quod secundum Avic. secundo canonis ca. de salice. Non est aliquid magis ultimum quam succus foliorum eius in cura saniei que currit ex aure. Secundum est quod cortex salicis. id est extrema pars eius in aceto decocta resoluit verrucas. Avicenna vero loco preallegato dicit quod eius cinis eradicaat verrucas linitis cum aceto et istud est propter vehementem exsiccationem cineris eius. Pro delectatione tamen verrucarum non est aliquid magis abscondens verrucas quam fricatio portulace

sup verrucas. Et facit hoc portulaca sui ppetate et no qualitate scdz Auic. scdo canois ca. de portulaca Terciu e q flos salicis et succo pomoz. i. fructuu ei9 nocet partui qz ppter stipticitate et exsiccationez eo ru redouit partu difficile.

**Confortare crocus dicatur letificando
Membraq; defecta confortat epar reparando**

Hic ponunt aliqua iuuameta croci quoz primu est q crocus confortat corpus humanuz letificando. Et circa istud est sciendu q croco tanta pprietatem habet letificandi q datus in maiori quaitate q de beat interficit letificando siue ridendo. Unde dicit Auic. secundo canois ca. de croco q tres aurei de ipo interficiunt letificando. Et est aureu pdua dragme vni9 et semis. Scdm e q croco confortat membra defec ta et principaliter cor. Confortat etiã stomachuz ppter sua stipticitate et caliditate. Et ppter eandẽ cam etiã reparat epar et maxie propter stipticitatez q no permittit dissolui epar. Nimis tñ vsus ei9 inducit nauseã et deicit appetitũ. Et istud innuit Auic loco p allegato dicens. Ipe facit nauseã et deicit appetitum propterea q oppositus e acetositati que e in stoma cho ex qua e appetit9. Et ppter istos effect9 e faciens somnũ et obtenebrãs sens9 et cũ bibit in vno inebri at abstergit visuz et phibet fluxũ ad ipm / facit anbe litum facile et confortat instrumeta anhelitus. excitat coytum et prouocat urinam vt vult Auicenna loco preallegato.

De porro

Reddit fecundas p mansum sepe puellas

3sto stillantem poteris retinere cruorem

Hic ponuntur duo iuuamenta porri / primū est q̄ porrum per māsum .i. per comestionē eius reddit puellas sepe fecūdas . Cuius ratio pōt esse qz secundum Auic. secūdo canonis ca. de porro cōfert coartationi matricis ⁊ duricie q̄ est in ip̄a que p̄nt esse impedi mēta conceptionis. Secūdū est q̄ porrū abscindit fluxū sanguinis nariū. Idē vult Auic. loco p̄allegato . Et plures alii effectus eius dicti sunt prius ibi Allea nux ruta .

Q̄d piper ē nigrū nō ē dissoluere pigrum

Fleumata purgabit digestiuaq̄ iuuabit

Lenkopiper stomacho pdest tussiq̄ dolori

Etīle preueniet motum febrisq̄ rigorem

Hic ponuntur multa iuuamenta piperis ⁊ primo tria piperis nigri / quorum primum est q̄ piper nigrum non est pigrum in dissoluento .i. resoluento propter fortem eius caliditatē ⁊ siccitatē ē enim calidū et siccū in q̄rto. Scd̄z ē q̄ purgat fleumata quia attrahit ex interiori corpore fleuma ⁊ ip̄m cōsumit similiter fleuma in pectore ⁊ stomacho inuiscatuz remouet ip̄m calefaciēdo subtiliādo et dissoluēdo. Tertium est q̄ ē iuuatiuz digestiue. Et istud patet per Auicennā secūdo canonis ca. de pipere dicentē q̄ piper est digestiū faciens appetitū. Et istud maxime intelligenduz de pipere lōgo qd̄ est magis cōueniēs digestionī crudorum humorum q̄ album vel nigrū

79
vt testat' Galienus quarto de regimine sanitatis ca.
septimo. Secundo ponit quinque iuuamenta lenocopyperis
.i. piperis albi quorum primum est quod piper album confortat
stomachum. Et istud patet per Galienum loco preallegato
dicentem quod est confortans stomachum super alia duo
piperis. Et idem vult Auicenna secundo canonis ca. de pipere
dicens. Et album magis conueniens est stomacho et uebe
mentius confortat. Secundum est quod piper confert tussi ma
xime ex materia frigida fleumatica quia illam calefacit
dissoluit et incidit. Et istud vult Auicenna loco preallega
to dicens quod quando administrat' piper in electuariis est conue
niens tussi et doloribus pectoris. Tercium est quod piper al
bum conuenit dolori. Et potest istud intelligi de dolore pec
toris sicut ex Auicenna allegatum est. Vel de dolore ventoso
Tali enim conuenit omne piper quia omne piper sui calidi
tate carminatiuum est ventositatum et sic educit vento
sitates. Auicenna vero loco preallegato dicit piper album
et similiter longum conuenire in dolore ventris pun
gitiuo si bibatur cum melle et foliis lauri recentibus
Quartum est quod utiliter potest preuenire motum fe
bris id est accessionem siue paroxysmum febris et hoc
febris frigide quia in tali piper aliquomodo materi
am calefacit et digerit. Quintum est quod piper album
ualet in rigore febrium. Cuius causa est quia piper
sua caliditate confortat nervos et materiae sparsam
super eos consumit. Et Auicenna dicit quod fricando fit
inunctio ex ipso cum unguento et confert rigori. Et ista
iuuamenta quinque etiam possunt conuenire aliis ge
neribus piperum ut ex Auicenna loco preallegato
patet. Et preter istos effectus piper calefacit

neruos ⁊ lacertos a deo q̄ in hoc non est aliud ei par
mundificat pulmonem prouocat urinam paucuz de
ip̄o / sed multū de ip̄o soluit ventrez vt colligitur ex
Auienna loco preallegato. Et circa istud sciendum
est q̄ triplex est piper sc̄z piper album quod dicitur
lencopiper / piper longum quod dicitur macropiper
⁊ piper nigrū quod dicitur melanopiper. Piper al
bum dicitur quod est viride multuz humidum. Et q̄n̄
illud est desiccātū aliquātulū ita q̄ apparet quedaz
discōtinuatio inter ei⁹ partes nō tñ sit p̄fecte matu
ratū dicitur piper longū. Sed q̄n̄ ē perfecte maturatū
tunc dicitur piper nigrū.

**Et mor p̄ escam dormire nimisq̄ moueri
ista grauari solent auditus ebrietasq̄**

Hic tanguntur tria grauedinem auditus inducē
tia / primuz est immediatus somnus post cibū sump
tum et hoc vsq̄ ad repletionem. Cuius causa potest
esse ista quia somnus immediate post cibū sumptū
facit indigestionem ciborum / cibi autem indigesti
grossos ac indigestos fumos procreāt qui sua gros
sitate meatus auditus opilant ⁊ etiam spiritus audi
tios ingrossant ⁊ perturbant. Secundum ē nimius
motus post cibū sumptum quia talis etia⁹ impedit
digestionem ⁊ clausionem debitaz orificiū stomachi
Aliqui tñ textus loco nimis habent min⁹ ⁊ tunc sen
sus ē q̄ null⁹ motus post cibum sumptum etia⁹ gra
uat auditum. Cuius ratio est quia tunc orificiū sto
machi non ita facile clauditur sicut per paucam de
ambulationē qua cibi descēdūt ad funduz stomachi

7az stomacho non existente clauso fumi multū ascen-
 dunt ad caput grauantes auditū. Tercium ē ebrietas
 qz ex ebrietate procreantur fumi multū et vapores qui
 ascēdunt ad caput et ad organū auditus spm̄ eius p-
 turbātes et auditum grauātes. Et nō solum ebrietas
 inducit nocumētū auditui sed etiā visui et oībus sen-
 sib9 propter eādem cām vt etiā prius dcm̄ ē. Auicen-
 na vero quarta terciū ca. scdo de cōseruatōne sanita-
 tis auris etiā dat tria nocētia auribus. Et dicit. Et
 ex eis quidē que nocēt auri et reliquis sensibus sunt
 fastidiū et repletio et pprie somnus sup repletionē
 Et est sciendū qd aliqui textus adhuc habent vnum
 versum continentem adhuc alia inducentia grauedi-
 nez auditus. Et est iste. Balnea sol vomitus affert
 repletio clamor / quia ista inducunt etiā grauedinez
 auditus maxime tñ tinitum qz dicit Auic. quarta
 terciū ca. de cura tinitus. Oportet vt oēs iste vitent
 solem et balneum laboriosum et vomitū et clamores
 et repletionē

Metus. lōga fames. vomit9. p̄cussio. cas9
Ebrietas. frigus. tinitum causat in aure

hic t̄gūt septē iducētia tinitū i aure. i. sonū quē
 hō videt̄ audire exteris / quoz primū ē met9 et secū-
 dū alios mot9. Cā ē de metu qz in metu spūs et hūo-
 res mouent̄ ad interiora sez vers9 cor subito ex quo
 motu facile generat̄ vērositas q̄ penetrādo ad orga-
 num audit9 tinitū causat. De motu etiā patet qz ex
 motu corporali etiā cōmouent̄ hūiores et spūs ex q̄
 cōmōtione etiā generat̄ ventositas facile q̄ veniens

ad aures tinnitum causat qz tinnitus causat ppter ali
quã commotionẽ vaporis aut ventositatis circa orga
nũ auditũ commouentiũ aerẽ conaturalẽ i organo au
ditũ existentiẽ. Scdm ẽ lōga fames. Et rōem subiun
git Aulic. Circa terciũ ca. nono dicēs. Et illud ẽ ppter
agitationẽ cadētẽ in hñorib9 sp̃s i corpe quiescen
tib9 i ip̃o. Et cũ nõ inuenit natura cibũ aliquẽ cõuer
tit ad eos ⁊ resoluit ip̃os ⁊ mouet eos. Terciu9 ẽ vo
mit9 qz in vomitu qui ẽ mot9 laborios9 mouēt ma
xime humores ad caput ⁊n signum cui9 oculos ⁊ fa
ciẽ videm9 fieri rubeos ⁊ visus fieri nocumentũ. Et
sic etiã facile mouēt in vomitu vapores ⁊ ventosita
tes ad organum auditus. Quartũ ẽ percussio spere in
capite ⁊ maxie in aure. Cui9 cã ẽ qz ex tali etiã ac
cidit vehemẽs commotio aeris conaturalis in organo
auditus exñtis qz natura aliquo mēbro leso imme
diate nutrit ad ip̃m spiritum ⁊ sanguinẽ qui sunt in
strumenta nature ex quib9 tunc accidit in aure omo
tio. Quintuz ẽ cas9 ⁊ maxie supra caput ppter ean
dem cãm que dicta ẽ de percussione. Et etiã ex casu
quocunqz vehemens fit commotio humoꝝ in corpore
Sextuz ẽ ebrietas. Cui9 cã ẽ qz in ebrietate caput re
plet fumis ⁊ vaporib9 ex quibus ad organũ auditũ
uentib9 facile commouet aer conaturalis in organo
auditus existens. Septimum ẽ frig9 ex forti eniz fri
gore debilitatur organum quare ex leui causa facile
patitur vel contingit tinnitus ex forti frigore quia
forte frigus causat ventositates. Et non solum ex
istis causis cõtingit tinnitus aurium ymmo ex plu
ribus aliis sicut ex ventositate in capite generata

7 in ipso mora / aut ex sonitu saniei que generat for
tasse in ipsa 7 ex feruore puris in partibus eius / aut ex mo
tu ventositatis accidētis multotiens in meatibus eius
sicut fit in febribus / aut ex repletionē superflua in
corpore 7 proprie in capite / aut ex materia viscosa
resoluta in paucam ventositatem / aut ex medicinis
quarum proprietas est ut retineant humores 7 ven
tositates in partibus cerebri ut colligitur ab Auic.
loco p̄allegato .

Balnea / via / venę / vētę / pip / allea / fumo
Porri / cū cepis / lens / fletus / faba / sinapis
Sol / coitę / ignis / labor / ictę / acūina pluis
Ista nocent oculis sed vigilare magis

Hic ponunt̄ .xxi. res nociue oculis / prima est bal
neum siue humidū siue siccum quod stupha dicitur
primo quia calefacit eos calefactione multa 7 sic le
dit eorū cōplexionem cuz naturaliter sint frigidi de
natura aque. Secūdo quia exsiccat 7 resoluit humi
ditates subtiles oculorū quibus spiritus visui qui
sunt ignei habent refocillari 7 tēperari . Et propter
istud plures reperiunt̄ ceci supra renuz in quibus cōi
ter vtūt̄ stuphis 7 balneis quēadmodū etiaz plures
reperiunt̄ leprosi in hollādia q̄ aliqua alia regione
propter indebitū regimē. Scōda res ē vinū 7 hoc imo
derate sumptū tale eniz debilitat oculos 7 visum qz
caput replet fumis 7 vaporibz et ergo etiam ebetat
oēs sensus. Tercia res ē venus. i. nimius vsz coytus
qui ab oibus medicis fertur debilitare multū visuz

Et Aristoteles quarta probleumatū particula probleumate tercio assignat cām istā scz qz p coyūz au fert quod oportunū ē oculis. Oportet enīz humidūz aqueū subtile eis inesse in quo visibiles sps fulciāt. Nā oculū naturaliter est talis scz humidus. Vñ de sensu et sensato et quinto de generatōe aialiuū dicit oculum esse de natura aq. Sz emulsis humidis et euacuatis cōuenit superiora desiccari ppter qd oculi a sui recedunt natura q̄ humiditate uigebat. Et merito oculi uigēt humiditate qz p spiritū igneos qui sunt in multo motu euanescerēt nisi humido suslētarent. Et ex isto manifestū ē q coyūz exsiccet ptes superiores substrahendo humidūz ad quod sequitur lesio acuitatis visus. Quarta res est uētus et maxime meridionalis de quo dicit Hippocras tercia āphorismorū āphorismo illo Austrini flatū q̄ est caliginosus. i. caliginē et obscuritatē in oculis inducēs quod prouēit qz talis uentus caput replet humiditatibus ebetan tibus sensus et spiritū offuscātibz. Quinta res est pīper quod prouenit propter sui acuitatē qua generat fumos oculos mordicātes. Sexta est allea q̄ etiā nocēt visui propter eoz acuitatē et vaporositatem ut etiā prius dcm̄ ē ibi Allea nux ruta. Septima est fumū qui etiā nocet oculis propter sui mordicationez et exsiccatiōz. Octaua ē porri quia ex esu ipoz generantur fumi grossi melancolici quibus visus obumbratur ut etiam prius dictum est ibi Allea nux ruta. Nonā est cepe quarum comestio nocet oculis propter earum acuitatem. Decima est lens de quo dicit Auicenna secundo canonis capitulo de lente q̄ illi

32

qui plurimum eius comestione utitur visus obtenebratur
propter vehementiam exsiccationis eius. Undecima res
est fletus nimius qui debilitat oculos ex eo quod inducit de-
bilitatem retentive oculorum. Duodecima est faba cuius usus
generat fumum grossum melancolicum obtenebratem spiritus
visuos sicut porrum. Et ergo etiam comestio fabarum
inducit somnia terribilia. Decimatercia est sinapis cuius
usus inducit debilitatem visus propter eius acuitatem. De-
cimaquarta est aspicere solem et hoc est propter eius vehementem
nitorem et splendorem quibus destruit visus ut patet ad experien-
tiam et hoc ideo quod vehementer sensibile non proporciona-
tum sensui sicut radii solares corrumpunt sensum. De-
cimaquinta est coctus et maxime propter nimiam repletionem vel
magis propter nimiam vacuitatem et inanitionem et de ista re
dictum est. Decimasexta est ignis cuius inspectus causat sic-
citatem vehementem in oculis et sic ledit visum et etiam le-
dit propter claritatem eius. Et ergo continenter videmus
fabros et illos qui continue coram igne operantur rubeos
aut debiles habere oculos. Decimasextima nimis la-
bor quod talis etiam vehementer exsiccatur. Decimoctava est
percussio contra oculos que ledit oculos et visum quod facit
sanguinem ad oculos fluere spiritum visuum perturbantem et
aliquando apostema generantem. Decimanona est nimis usus re-
rum acutarum videlicet uti diversis balsamentis acutis et
hoc propter acuitatem fumorum ex ipsis generatorum. Vi-
cesima est pulvis siue ambulare in locis puluerulentis in
quibus de facili pulvis ad oculos pervenit et visum of-
fuscat. Vicesimaprima et inter ceteras magis ledens
oculos et visum est nimium vigilare quia vigilie ni-
mie nimiam siccitatem in oculis inducunt. Et in generali 13

omnis repletio nocet oculis similiter omne quod ex
siccac naturā ⁊ omne quod turbat sanguinē ex rebꝫ
salsis acutis ⁊ aliis ⁊ omnis ebrietas. Vomitus ve
ro confert ei inquantum purgat stomachum et nocet
ei inquantum mouet materias cerebri expellēdo eas
ad ipsum. Et ergo si fuerit vomitus necessarius de
bet fieri post cibum ⁊ cuz facilitate. Et similiter som
nus superfluus nocet visui ⁊ somnus statim post re
pletionē ⁊ et multitudine fleuorū hōmie ⁊ proprie cum
ventosis cōtinuis. Et istud colligit ex Auicenna ter
cia tertiū tractatu q̄rto/ca quarto de rememoratōe
reꝫ visui nocentū ubi etiā Auic. plures ex causis in
textu narratis exprimit.

hinc

Feniculus. verbena. rosa. celi donia. ruta

Ex istis fit aqua que lumina reddit acuta

Hic t̄gunt̄ quinꝫ res medicinales quaz aq̄ con
fert visui. Prima ē feniculꝫ cuiꝫ succꝫ in oculo positꝫ
acuit visuz sc̄dm Rasum tertiū alināforis. Secūda est
verbena cuiꝫ aq̄ a cōibꝫ medicis pōit̄ in receptis va
lētibꝫ cōtra debilitatē visꝫ. Tercia ē rosa cuiꝫ aq̄ cō
fortādo sp̄m aiālē p̄t confortare visum. Quarta ē celi
dōtia ⁊ ē herba h̄ns succū citrinū. Et d̄r celi donia q̄si
celica dona donās. Quinta ē ruta ⁊ ē herba cōis ⁊ aq̄
istaz duaz herbaz s̄l̄iter valēt vt ex cōibus auto
ribꝫ medicine patet. Et de pluribꝫ istaz herbaz p̄
in diuersis passibus d̄m ē āplius.

**Sic dentes serua porrorum collige grana
Ne careas iure cum iusquiamo simul vre**

veleno

73
Sicq; p embotū fumū cape dente remotū

Hic ponuntur aliquę medicine valentes ad dolo-
rem dentium. Et dicit textus q; semina porrorum ⁊
iusquiamus simul vsta valēt in dolore dentium. Et
debent sic administrari succus iusquiami cum semi-
nibus porrorum debent simul comburi et fum⁹ isto-
rum per embotum recipi in illa parte in qua est do-
lor dentis. In iusquiamo enim est virtus stupefaciē-
di et sic ex stupore dolor nō percipitur. Et in fumo
seminis porri est virtus interficiendi et eiciendi ver-
mes qui aliquñ in cōcavitatibus dentium existentes in-
tollerabilem faciunt dolorē. Et istud dicit Avicēna
scđo canōis ca. de porro. Et ē porrū herba nota. Et
iusquiam⁹ ē herba stupefactiva habens longa folia
pinguia ⁊ fetida.

**Nux / oleū / frīg⁹ capitis / āguillaq; potus
Ac pomū crudū faciūt hoīem fore rancuz**

Hic ponuntur sex cause raucedinis vocis / quarū
prima est nux id est comestio nucum quia nuces mē-
tum exsiccant ⁊ ergo vocem exasperant et faciunt eā
similem vocibus gruū. Secunda est oleum cui⁹ vs⁹
potest inducere raucedinez quia partes eius aliquę
viscose adherent ipsi canne pulmonis facientes rau-
cedinem / secundo pōt inducere raucedinem in corpo-
ribus colericis quia oleum in talibus cito inflāmat⁹
⁊ sic inducit ex tali calefactione exsperationez ⁊ rau-
cedinez / prima tñ causa videtur melior. Tercia ē fri-
g⁹ capitis. Cui⁹ cā ē quia ex frigore capitis fit con-
p̄ssio cerebri ex c⁹ cōp̄ssiōe fluūt humores deorsuz. R

versus guttur et cannam pulmonis inducentes rau-
cedinem propter nimiam humectationem canne. Quarta
est anguilla siue comestio anguille quia ex esu eius fleu-
mata viscosa multiplicantur que venientia ad can-
nam pulmonis illic adherent inducentes raucedinem.
Quinta est potus nimius et maxime quando itur dor-
mitum. Cuius causa est quia ex tali canna pulmōis
etiam multum humectatur. Jam vehemens humectatio
cannae pulmonis potissima est causa raucedinis vo-
cis secundum omnes medicos. Sexta est pomuz cru-
dum quia in quantum cruduz multiplicat fleumata
Et si sit cum hoc immaturum stipticum siue ponticum
guttur exasperat.

**Jeiuna / vigila / caleas dape / valde labora
Inspira caliduz / modicum bibe / omne flatum
Hec bene tu serua si vis depellere reuma
Si fluat ad pectus dicat reuma catarrus
Ad fauces brancus ad nares esto corisa**

Hic tanguntur septem quibus curatur reuma / pri-
mum est abstinentia siue ieiunium quia per hoc ma-
teria reumatis diminuitur quia abstinentia exsiccat
et materia melius maturatur et consumitur quia na-
tura non habens materiaz cibalem in qua agat agit
in materiam reumatis et consumit eam et caput minus
repletur. Et ergo dicit Auicenna quinta tercii trac-
tatu primo ca. decimotercio. Et propter quidem ne pa-
tiens catarrum et corisam replet ventres cibis qua-
re repleatur caput eius. Secundum est vigilia quia

34

illa etiam est exsiccatiua cerebri ⁊ prohibitiua ascen-
sus multorum vaporum ad caput. Tertium est ci-
bi calidi qui etiam iuuant in reumate cum est ex ma-
teria frigida quia per illos etiam tunc digeritur ma-
teria frigida. Quartum est multum laborare quia p-
hoc etiam consumitur materia reumatis quia labor
multus exsiccatur superfluitates corporis. Et loco il-
lius dictionis valde quidam textus habent veste et
tunc sensus est q̄ in cura reumatis etiam valet cale-
re vestibus ⁊ hoc etiam verum est maxime tamen q̄
materia reumatis est frigida. Quintus est inspiratio
aeris calidi ⁊ hoc maxime in catarro ex materia fri-
gida quia per aerem inspiratum calidus tunc calefit
materia ⁊ maturatur. Sextum est modicus bibere et
pati situm quia per hoc etiam materia reumatis con-
sumitur cum sitis siue modica bibitio exsiccatur. Et
etiam per modicam bibitionem caput non repletur si-
cut per multum potus. Septimum est comprimere fla-
tum id est retinere anhelitum. Istud enim valde bonus
est in catarro maxime a causa frigida quia per istam
retentionem anhelitus calefiunt pectoralia ⁊ sic melius
digeritur materia frigida fleumatica faciens catarrum
Et plurima istorum ⁊ alia tangit Auicenna loco pre-
allegato dicens oportet vt assidue calefactione ca-
pitis ⁊ elongationem eius a frigore ⁊ minuat ipsum
a septentrione ⁊ proprie post austrum. Auster enim re-
plet ⁊ rarificat ⁊ septentrio constringit et exprimit ⁊
minoret potum aque congelate neq; dormiat in die
et sitiatur ⁊ famem patiatur ⁊ vigilet quantum potest

quoniaꝫ sunt inuicium cure. Rasis uero nono alinan
foris uult q̄ patiens reuma debet cauere ne iaceat
supinus. Et ratio est ne per illum decubitum mate
ria fluat ad partem posteriorem et cum pars poste
rior non habz manifestos meatus per quos materia
fluat timetur ne fluat ad neruos et faciat spasmus
uel paralysim. Et similiter debet abstinere omnino
a uino quia uinum est uaporosum. Et cum multum
sit calidum dissoluit materiaꝫ ⁊ auget reuma. Et si
militer non debet stare ad solem aut ad ignem quia
sol ⁊ ignis dissolueno materiam etiam augent reu
ma. Deinde textus in duobus ultimis versibus po
nit differentiam inter ista tria nomina scilicet catar
rus brancus ⁊ coriza. Et stat differentia in hoc q̄
est fluere materiam ad aliam et aliam partem. Unde
reuma est nomen cōmune ad omnez fluxum materie
de uno mēbro ad aliud. Et ergo dicitur reuma qua
si ruens materia. In cōmuni tamen usu capitur so
lum pro nomine cōmuni ad omnem fluxum materie
a capite. Et continet sub se istas tres species scilicet
catarrum brancum ⁊ corizam. unde si illa materia
fluat ad pectus uel mēbra uicina dicitur catarrus.
Si uero ad fauces brancus. Sed si fluat ad nares
dicitur coriza.

**Auripigmentuꝫ sulphur miscere memēto
His decet apponi calcem cōmisce saponi.
Quattuor hec miscē cōmixtis q̄ttuor istis
Fistula curatur quater ex his si repleatur**

In hoc textu ponit autor medicinam curatiuam fistule dicens q̄ emplastrum factum ex auripigmento sulphure calce ⁊ sapone siml̄ mixtis curat fistulā. Cuius causa est quia in istis est virtus exsiccatiua ⁊ mundificatiua que intentiones necessario requiruntur in curatione fistule. De auripigmento dicit Placitarius q̄ est calidum ⁊ siccum in quarto gradu dissoluit attrahit consumit et mundificat. Et sulphur et sapo secundum eum etiam calida sunt et sicca sulphur tamen uehementius quia est calidum ⁊ siccum in quarto/ sapo uero non. De calce dicit Auicenna q̄ calx abluta est exsiccatiua sine mordicatione ⁊ consolidat. Notandum circa istud q̄ fistula est vulnus assidue ⁊ periodice fluens id est secundum diuersa tempora vel secundum diuersas lunationes. Auripigmentum uero est illud quo utuntur sculptores quo faciunt adherere es siue metallum lapidibus. Sapo uero id est smigma est illa pinguedo alba siue nigra qua mulieres lauant et mundant vestes. Alia uocabula nota sunt.

**Ossibus ex denis bis centenisq; nouenis
Constat hō denis bis dētibus ⁊ duodenis
Ex tricentenis decies sex quinq; q; uenis**

In hoc textu autor ponit numerum ossium dentium ⁊ uenarum humani corporis. Et dicit primo q̄ homo constat ex ducentis ⁊ nouendecim ossibus. Secundum tamen solemnes medicine doctores ut Hippocratem Galienum Rasin Auerroym ⁊ Auicennam ossa hominis sunt ducenta ⁊ quadraginta octo licet in particulari

enumeratione ossium discōueniāt. Et istud vult ille
cōis vers⁹. Dissa ducētena sunt atq; quater duodena
Secūdo dicit q; hō debet habere trigintaduos dētes
Et istud intelligendū est cōiter ⁊ ut plurimū in ho
minib⁹ pfectis. Aliqñ enī contingit aliquos hoīes non
habere dētes quattuor extremos qui sunt post mola
res ⁊ in talibus dentes sunt vigintiocto tm̄. Et aliq
carent his dentibus ultimis in puericia tantum.
Alii in puericia et iuuentute ita q; nō eis nascuntur
donec sint senes. Alii tota vita. Circa istud sciendū
est q; secundum Auicēnaz prima primi doctrina quā
ta summa prima capitulo de anathonia dentium.
Inter istos dentes duo vocantur duales ⁊ sunt duo
dentes anteriores et duo quadrupli iuncti dualib⁹
a dextris ⁊ sinistris ⁊ ita; duales q̄ quadrupli sunt
duo in superiori mandibula et duo in inferiori et
sunt omnes ordinati ad inscidendum et ideo a q̄bus
dā insisores vocant⁹ ⁊ specialiter duales. Et p̄ istos
dentes sunt duo dentes qui vocant⁹ canini superius
⁊ duo inferius immediate conuincti quadruplis et
officium eorū est frangere dura. Et post illos sunt
quattuor dentes molares a dextris ⁊ a sinistris q̄
tuor ita; in superiori q̄ inferiori mandibula. Et p̄
istos in aliquibus est dens vnus sensus tā a dextris
q̄ sinistris ⁊ tam in inferiori q̄ superiori mātibula
in aliquib⁹ vero non. Et sunt isti dentes molares et
dētes sensus oēs ordinati ad molēdū. Et summa to
tius nūeri dentiu; est trigintaduo vel vigintiocto in
nō habentibus dētes sensus scilic; quattuor duales

quattuor q̄rupli ⁊ quattuor camini ⁊ sedeciz mo
lares ⁊ quattuor dētes sens⁹. Tercio dicit q̄ hō habz
tricentas ⁊ sexagintaquinq; venas vt possit patere
enumeranti eas.

Quattuor hūiores in hūano corpore cōstāt
Sanguis cum colera fleuma melancolia
Terra melā. aq̄ fleg. ⁊ aer sāguis colerit̄igīs

In hoc textu enumerat primo autor humores qui
sunt necessarij ad cōstitutionē humani corporis ⁊ di
cit q̄ quattuor sunt humores in hūano corpore scz
sanguis fleuma colera et melācolia. Secūdo ostēdit
naturā ⁊ cōplexionē cui⁹q; humoris per hoc q̄ com
parat vnūquēq; vni elementorū. Et vult q̄ melāco
lia est frigida ⁊ sicca ⁊ sic cōparat̄ terre que similis
nature ē. Fleuma ē frigidū ⁊ hūidū ⁊ sic cōparat̄ aq̄
Sanguis est calidus et humidus et sic comparatur
aeri. Sed colera est calida ⁊ sicca et sic comparatur
igni. Et iste sensus etiam patet in his versibus. Hu
midus est sanguis calz est vis aeris illi Alget humz
fleuma sic illi vis fit aquosa. Sicca calet colera sic
igni fit similata. Melācolia friget siccatur quasi terra
Et pro maiori intellectu sciendum est q̄ secundum
Auiennam prima primi doctrina quarta capitulo
primo quattuor sunt humores in corpore hominis
scilicet sanguis fleuma colera et melancolia vt dic
tum est. Inter quos sanguis est melior primo quia
est materia spirituum in quibus vita consistit ⁊ om
nis operatio vegetatiua vitalis ⁊ animalis / secundo
quia conformis est cum principis vite / est enim

calidus ⁊ humidus t̄pate. Tercio quia plus nutrit et
restaurat deperdituz ceteris humoribz. Et vt ad vnū
sit dicere ē thesaurus nature ex cuius p̄dicatione sequit̄
mors statim. Deīn sequit̄ fleuma in bonitate/ primo
quia aptū est vt t̄p̄e necessitatis fiat sanguis ⁊ ideo
nō habet proprium receptaculum sed incedit cū san-
guine. Secundo quia vicinius est radicali humido
quod ē velut basis vite. Deinde sequit̄ colera quia
participat cū naturali calore q̄ diu mensurā seruat
Deinde est melancolia velut fex ⁊ sorvicies elongata
a principiis vite inimica leticie et liberalitati et con-
nata senio ⁊ mortī. Secundo sciendum pro diuisiōe
et diffinitione humorum q̄ sanguinis due sunt spe-
cies scilicet naturalis et innaturalis. Naturalis est
cuius color est rubeus scilicet venalis rubeus obscu-
rus et arterialis rubeus clarus malo carens odore
⁊ est valde dulcis. Et hoc per respectum ad alios hu-
mores. Innaturalis est duplex. Nam quidam est in-
naturalis qualitate scilicet qui est mutatus a com-
plexione bona in se sine alterius humoris cōmixtio-
ne. Alius est innaturalis propter humorem malum
et admixtum peccantē qualitate substantia vel quā-
titate vel inproportione alteri⁹ ad alterum. Et iste
est duplex. Nam quidā est nō naturalis ex permix-
tione mali humoris qui ab extra sibi supuenit. Ali-
us est non naturalis ex permixtione mali humoris
generati in ipsomet sanguine sicut quando pars san-
guinis putrefacta est ⁊ eius subtile conuersuz est in
coleram ⁊ grossum in melancoliaz vel illa colera ut
illa melancolia vel vtraqz mansit in illo sanguine.

37

Et iste sanguis nō naturalis ex admixtiōe mali hu-
moris mltipliciter diuersificatur a naturali primo
in substantia quia grossior ⁊ turbidior est cum sibi
miscetur melancolia vel subtilior cum sibi miscetur
colera citerna vel aquositas. Secundo in colore qz
est declinans ad albedinē ex pte fleumatis vel ad ni-
gredinē ex parte melancolie. Tercio in odore qz feti-
dior ē ex admixtiōe putridoꝝ humoꝝ vel ōino odo-
re caret ex admixtiōe crudoꝝ. Quarto in sapore qz
vergit ad amaritudinē ex admixtione colere vel ad
acetositatem ex parte melancolie vel ad insipidita-
tem ex parte fleumatis. Fleumatis vero etiam due
sunt species scilicet naturale ⁊ innaturale. Naturale
est quod est aptum vt in aliquo tempore fiat sang-
uis quoniam est sanguis non bene coctus. Et est
quidam modus dulcis fleumatis quod non valde
existit frigidum ymmo corporis operatione est fri-
giditatis pauce sanguinis vero cōparatione et cole-
re rubee est frigidum. Et est naturaliter album. Et
dicitur istud fleuma dulce extrēso hoc nomine dulce
ad omnes sapes delectātes gustuꝝ quia alio modo
istud fleuma naturale non est dulce cū sit insipiduꝝ
aquosum et saporis aque multū propinquuꝝ. Et nō
fecit natura isti fleumati propriū receptaculū sicut
colere et melancolie fecit/sz fecit ipsum transire cum
sanguine vt tempore necessitatis vertatur in sangui-
nē quia habet similitudinē propinquā sanguini. Et
istiꝝ fleumatis due sunt necessitates et vna utilitas
Prima necessitas est vt sit iuxta membra ad hoc ut
operentur in eo eorū virtutes ⁊ coquant ⁊ digerant

7 nutriant ex eo cum mēbra amiserint nutrimentum
quod consuevit venire ad ipsa quod est sanguis bo
nus propter retentōnem materie sanguinis que qui
dē retentio a stomacho et epate fit propter aliquas
causas accidentales. Secunda necessitas est vt misce
atur cum sanguine 7 reddat ipsuz aptum ad nutrien
dum mēbra fleumaticaz cōplexionum sicut cerebuz
7 nuchaz in quorū sanguine ea nutrituro notabilem
fleumatis partē esse oportet. Utilitas vero eius est
vt humectet iuncturas 7 mēbra que multum mouen
tur ne desiccent propter calorem qui prouenit ex mo
tu 7 confricatione. Fleuma vero innaturale potest
diuidi primo ex parte substantie. Et sic quoddam ē
muscillaginosum et est fleuma secundū sensum diuer
sum in subtilitate 7 grossicie in suis partibus. Et di
cit muscillaginosum propter similitudinem quā ha
bet cum muscillaginibus extractis a seminibus. Ali
ud est fleuma grossum quod apparet equale in sub
stantia id est in subtilitate et grossicie secundū iudi
cium sensus sed secundum veritatez diuersum est in
suis partibus 7 dicitur fleuma crudū. Et istud mul
tiplicatur in stomacho 7 intestinis. Et propter ipsi
us expulsionem a stomacho precepit Hippo. fieri vo
mitum in mense bis. Et ad eius expulsionē ab intesti
nis statuit natura colerā defluere a cisti fellis ad inte
stinuz ieiunū 7 cōsequenter ad alia inferiora quate
nus abstergeret illud fleuma ab orificiis intestinorū
7 faceret ipm descendere cuz fecibus. Multiplicatur
etiā interdū in venis specialiter in senibus propter
diminutōnem digestiōis 7 illic morā trabēs paulatim

73

augetur ⁊ ingrossatur ⁊ cum ab eo tandem grauetur
natura et non possit ipsum per veans expulsionis
ordinarias expellere faciens de possibilibus quod
melius est elongat ipm a corde ⁊ aliis mēbris intrin
secis et mittit ad extrema et specialiter ad tybias qz
sua grauedine naturaliter tendit ad inferiora . Et
ista est causa quare tybie senum inflantur inflatio
ne relinquente foueaz post impressionē digiti specia
liter circa noctez ⁊ in pinguibus ⁊ solitis nutriru hu
midis . Aliud est fleuma valde subtile et est fleuma
aquosum simile aque aliquo aliter inspissate ⁊ sepe in
uenitur in salinis ⁊ sputis male digerentiū et nimis
bibentiū ⁊ a cerebro ad nares distillare solet in pri
cipio corizarum ⁊ cum per decoctionem ingrossatur
conuertitur in fleuma grossum aut muscillaginosuz
Aliud est fleuma valde grossum album vocatum gip
seum ⁊ est fleuma cuius subtile fuit resolutum prop
ter nimiam moram eius in iuncturis ⁊ grossuz remā
sit quasi lapidificatum . Et istud fleuma facit podo
gram nodosam fere insanabilez . Aliud est fleuma vi
treum . Et est fleuma spissum grossum simile vitro
liquefacto in colore viscositate ⁊ pondere . Secundo
diuiditur fleuma innaturale ex parte saporis . Naz
quoddam est fleuma dulce quod fit ex admixtione
sanguinis cum fleumate . Et sub isto etiam contine
tur fleuma vinctuosum quod fit ex admixtione vne
tuositas sanguinis cum fleumate . Aliud est fleuma
insipiduz factum ex cruditate sicut quoddaz fleuma
vitreum . Aliud est fleuma salsum factum ex admixti
one colere . Et istud ē magis mordax siccus et leni^m

ceteris speciebus fleumatis propter coleram quam suscipit in se que sicca existit leuis et acuta. Et hoc fleuma sepe reperitur in fleumaticorum stomachis potantium sepe vna fortia et vtriusque salis et acutis et adherens stomacho causat interdum sitim clamorosam et diu currens per intestina quoniam excoriat ea et inducit dissenteriam et in ano frequenter inducit fortem tenesmonem. Aliud est fleuma acetosum quod fit quoniam propter melancoliam acetosam sibi admixtam. Et quandoque fit propter ebullitionem que accidit fleumati sicut accidit succis dulcibus fructuum quod primo ebulliunt et postea acescunt. Et istud fleuma sepius apparet in stomacho male digerentium quam in aliis paribus nam ad os stomachi naturaliter profluit melancolia ad desiderium suscitandum quod deorsum cadens quoniam fleumati mixta reddit ipsum acetosum et hoc cognoscitur per ructus acidos et interdum fleuma tale generatur in stomacho per viam ebullitionis a debili calore ex chilo. Aliud est fleuma ponticum quod quoniam catur propter admixtionem melancolie pontice et istud raro reperitur propter raritatem melancolie pontice quoniam vero catur propter vehementem infrigidationem eius quod humiditas eius congelatur et aliquantulum ad terrestritatem alteratur et non superuenit ei calor debilis qui faciendo ipsum ebullire conuertat ipsum in acetositatem neque calor fortis qui digerat ipsum et conuertat ipsum in sanguinem. Colere vero species similiter due sunt scilicet naturalis et innaturalis. Colera naturalis est spuma sanguinis cuius color est rubeus clarus id est citernus in ultimo gradu citernitatis sicut capilli safran

et est leuis acuta et quanto magis fuerit calida erit maioris rubedinis. Et ista colera postq̄ generata ē in epate diuiditur in duas partes quaruz vna transit cum sanguine ad venas et alia pars transmittit ad bursam fellis. Pars autem illa colere que transit cum sanguine penetrat cum eo causa necessitatis et causa utilitatis. Necessitas est vt misceatur cum sanguine ad nutriendum membra colerica. Et utilitas est vt subtiliet sanguinem et faciat ipsum penetrare in venis. Pars autem illa que transit ad bursam fellis transit illic etiā propter necessitatez et utilitatem. Necessitas est duplex quedam est necessitas corporis totius scilicet mundare ipsum a superfluitatibus colericis. Alia est respectu burse fellis et est nutrire ipsam. Utilitas etiam duplex est/ vna est abluere intestina a fecibus et fleumate viscoso adherente eis. Altera ē pungere intestina ⁊ musculos ani vt sentiant quod est eis nociuum et emittant egestionem. Et huius rei signum est q̄ colica sepe accidit propter opilationem factaz in foramine quod procedit a bursa fellis vsq̄ ad intestina. Colera vero innaturalis duplex est. Nam vna est innaturalis propter causam extrinsecam que ei admiscetur. Alia est innaturalis propter causam in se quia substantia eius non est naturalis. Colera innaturalis propter causam extrinsecam alia est scita et famosa ⁊ est illa cui fleuma admiscetur. Et dicitur famosa siue etiam nota quia sepius generari solet. Et ex hac colere specie fit terciaria nota. Alia est que est minoris fame et est illa cui melancolia est admixta.

Colera vero famosa vel est citrina et generatur ex admixtione fleumatis subtilis cum colera naturali. Vel est vitellina similis vitellis ouorum et generatur ex admixtione fleumatis grossi cum colera naturali. Colera vero minoris fame fit duobus modis unus est quando colera in se adurit et fit cinis a quo non se paratur pars subtilis colere sed cum eo miscetur et hec colera est peior. Alius est ut melancolia colere de foris adueniens cum ea misceatur et hec colera est melior alia et est eius color rubeus sed non clarus nec floridus immo est magis similis sanguini venali. Colere vero innaturalis in propria substantia sine alterius humoris commixtione. Una est que sepius generatur in epate per hoc quod subtile quod est in sanguine aduritur et transit in coleram et grossum in melancoliam. Alia est que in stomacho magis generatur ex cibis malis non digestis sed corruptis. Vel generatur in venis ex humoribus aliis. Et istius colere due sunt species. Nam quedam est prassinia similis colori prassii nigri que generatur ex vitellina quando aduritur. Nam adustio facit in colera vitellina nigredinem qua commixta cum citernitate generatur color viridis. Alia est eruginosa similis in colere erugini eris et generatur ex prassinia quando prassinia tantum aduritur donec siccetur eius humiditas et incipiat redire ad albedinem propter suam siccitatem. Et iste due ultime colere male sunt et venenose eruginosa tamen peior est. Melancolie vero species similiter due sunt scilicet naturalis et innaturalis. Naturalis est ex boni sanguinis et turbulencia et supfluitas

cuius sapor est medius inter dulcedinem et pontici-
 tatem. Et ista melancholia cum generata est in epate
 partitur in duas partes quarum una penetrat cum
 sanguine et manat cum eo ad venas. Alia transmic-
 titur ad splenem. Prima pars penetrat cum sangui-
 ne propter necessitatem et utilitatem. Necessitas est
 ut misceatur cum sanguine ad nutriendum membra
 melancholica frigida et sicca sicut ossa. Utilitas est
 ut fluxibilitatem sanguinis nimiam coerceat et vigo-
 ret corpulentiam eius et condenset donec fiat pars so-
 lida membrorum duorum que debet nutrire. Alia
 pars qua sanguis non indiget vadit ad splenem pro-
 pter necessitatem et utilitatem. Necessitas est duplex
 una est secundum totum corpus scilicet ipsum a super-
 fluitate melancholica mundare. Alia est secundum sple-
 nem scilicet ipsum nutrire. Utilitas vero proedit ex ea
 propter hoc quod ipsa profluit ad orificium stomachi
 exprimendo humiditates quas illic inuenit sicut mu-
 lier mulgendo exprimit digitis lac ab uberibus vac-
 ce. Et hec utilitas est duobus modis uno modo quia
 ipsa multa constringit et inspissat et confortat orifici-
 um stomachi. Secundo quia facit in ore stomachi
 commotionem propter acridinem eius et excitat famem
 et facit desiderium. Melancholia vero innaturalis est
 sicut res adusta vel cinis respectu aliorum humorum
 Et eius quatuor sunt species famose licet plures sint
 non famose. Prima est que est cinis colore et est illud quod
 aduritur de colera et hec species est amara. Secunda
 est que est cinis fleumaticis et illud quod fuit adustum
 ex fleumate / et si fleuma quod adustum est fuerit

valde subtile et aquosum tunc melancolia ex eo genita erit salsa in sapore. Si aut fuerit fleuma grossum quod aduritur tunc cinis eius aut melancolia ex eo generata tendit ad acetositatem aut ponticitatem. Tercia est que est cinis sanguinis et illud quod adustum est ex sanguine et hec melancolia est salsa parum trahens ad dulcedinem. Quarta est que est cinis melancolie naturalis. Et si melancolia naturalis ex qua fit fuerit subtilis tunc erit multum acetosa et cum effunditur super terram ebullit et eius odor est acris et ab eo fugiunt musce et animalia. Si vero talis melancolia naturalis ex qua fit fuerit grossa erit minoris acetositatis cum pauca ponticitate.

De sanguineis

Natura pingues isti sunt atque iocantes
Semper rumores cupiunt audire frequentes
Nos Venus et Bacchus delectant fercula risque
Et facit hos hylares et dulcia verba loquentes
Omnibus hi studiis abiles sunt et magis apti.
Qualibus ex causa nec hos leuiter mouet ira
Largus amans hylaris ridens rubeique coloris
Carnosus carnosusque satis audax atque benignus

Hic ponit autor signa per que cognoscere possumus hominem sanguinee complexionis / quorum primum est quod sanguineus est naturaliter pinguis. Et non debemus intelligere quod sanguineus sit pinguis pinguedine proprie accepta quia talis significat

91

super frigiditatem complexionis ut vult Auicenna
secunda primi doctrina tercia capitulo tercio. Sed
est pinguis pinguedine extensa ad multam cornosi-
tatem quia est multum carnosus. Vult enim Auicen-
na loco preallegato quod multitudo carnis rubee cum
decenti firmitate et non laxitate eius significat com-
plexionem calidam et humidam qualis est sanguinea.
Et ratio est quia multitudo carnis rubee attestatur
super fortitudine virtutis assimilatiue et multitudi-
ne sanguinis que vigent et inualescunt calido et hu-
mido teste Galieno secundo complexionum dicente
multitudo autem carnis a multitudine sanguinis ge-
neratur. Calidum vero perfecte digerens et assimilans
carnis soliditatem operatur. Dicit etiam Auicenna
loco preallegato quod omne corpus carnosum sine mul-
titudine pinguedinis et adipis est sanguineum. Et
idem vult Galienus secunda regni canonem illo Humida vero
et calida crasis. Secundum est quod est iocosus scilicet proferens
verba alios ad risum prouocantia vel letus. Et hoc est
propter benignitatem humoris sanguinei prouocantis
hominem ad leticiam et iocunditatem propter spiritus cla-
ros et perfectos ex sanguine generatos. Tercium est quod li-
berer audit fabulaciones iocosas eadem de causa. Quar-
tum est quod inclinatus est ad luxuriam propter caliditatem
et humiditatem prouocantium ad coytum. Quintum
est quod talis libenter bonum vinum potat. Sextum est quod
liberiter comedit bona cibaria quorum causa potest esse quia
talis appetit similia complexioni eius que sunt bona
vina et bona cibaria. Septimum est quod talis de faci-
li ridet. Cuius causa est quod sanguis prouocat ad risum m r

Octauum est q̄ talis est hylaris id est hylarē faciez
amabilem ⁊ iocundum habens propter viuacitatez
coloris et formositatez complexionis ex cōplexiōe
sanguinis. Nonuz est q̄ talis profert dulcia verba
propter amicitatē nature sanguinis. Decimum ē
q̄ talis est aptus omnib⁹ artibus. i. de facili potest
addiscere quālibet artem propter viuacitatez ⁊ per
spicacitatem ingenii eius. Undecimū est q̄ talis nō
facile irascitur. Et istud prouenit propter humidi
tatem ebetantem feruorē colore prouocantis ad irā
Deinde textus in duobus ultimis versibus repetit
aliqua signa dicta ⁊ aliqua addit. Primum est q̄
sanguineus est largus non auarus sed liberalis. Se
cundum est q̄ talis est amans siue amorosus. Ter
cium est q̄ talis est hylaris. i. habens vultum iocun
dum. Quartuz est q̄ talis quasi semper videt ridere
quoz oīm cā est benignitas sanguinis ad ista prouo
cāns. Quintū ist q̄ talis est rubei coloris. Vult eniz
huicē. loco p̄ allegato q̄ color cutis rube⁹ significat
multitudinē sanguinis. Et debet istud intelligi de co
lore rubeo cum quodā splēdore ⁊ nō de rubeo fusco
qualis reperiri solet in vultibus horuz qui libenter
⁊ habunde bibunt fortia vina ⁊ vtūtur salis et spe
ciebus acutis quia talis significat lepram futuraz.
Sextum est q̄ talis libenter cātat vel audit cantare
propter letū eius animuz. Septimum est q̄ talis est
carnosus propter causaz prius dictā. Octauuz ē q̄
talis ē satis audax propter caliditatē sanguinis q̄ ē
cā audacie. Nonū ē q̄ talis ē benign⁹ p̄pter sangui
nei humoris bonitatē.

Est 7 hūor colere qui cōpetit impetuosis
 Hoc gen⁹ ē hoīm cupiēs p̄cellere cunctos
 Hi leuiter discūt mltū cōedūt cito crescunt
 Unde magnanīmi sunt largi sūma petētes
 Virsutus fallax irascēs prodīgus audax
 Astutus gracilis siccus croceiq; coloris

Hic ponit autor quedaz signa per que cognoscere
 possum⁹ hominē colerice cōplexionis / primū ē q̄ co
 leric⁹ ē ipetuos⁹ .i. faciens rez cū impetu. Cui⁹ cā est
 q̄z superfluus calor qui ē in colerico mouet ad ipetū
 Et ergo etiaz vult Auic. scda primi doctrina tercia
 ca. tercio q̄ opationes excessiui mot⁹ significant cali
 ditatē. Scdm est q̄ talis ē cupid⁹ honoris 7 appetit
 esse in primis seoib⁹ 7 p̄cellere cūctos alios. Cui⁹ cā
 ē q̄z supflu⁹ calor pronificat aīam ad arrogantiaz
 7 temeritatē. Tercū ē q̄ isti cito discūt 7 hoc p̄pter
 subtilitatē hūoris colerici 7 ei⁹ caliditatez. Et ergo
 etiā dicit Auic. loco p̄allegato q̄ itellectus .i. prōpti
 tudo 7 viuacitas ad itelligētiā significat caliditatez
 oplexiōis. Quartū ē q̄ isti multū comedūt q̄z in ip
 sis fortior est calor digerēs et maior resolutio q̄ in
 aliis corporib⁹. Quintum est q̄ isti cito crescunt id ē
 perueniunt ad augmentum et hoc propter fortitudi
 nem caloris naturalis in eis qui causa est augmenti
 Sextum est q̄ isti sunt magnanīmi id est non potēs
 tollerare iniurias 7 hoc propter caliditatē in eis 7 er
 go dicit Auicenna loco preallegato q̄ paruz pati ab
 vnaq; rī .i. patiētē se reddere significat caliditatez

Septimū ē q̄ isti sunt largi ⁊ hoc respectu illoꝝ q̄bꝫ
hōres accipere p̄nt. Octauū ā q̄ isti appetūt summa
·i· sūmas dignitates ⁊ officia p̄pter cāꝝ sc̄di signi. Nonū
ē q̄ colericꝫ ē hirsutꝫ ·i· pilosꝫ ⁊ hñs mltos crines
p̄pter caliditatē apparētē poros ⁊ mouētē materiā
piloꝝ ad cutē. Et dñ hirsutꝫ q̄si hircꝫ sequēs q̄ iter
oīa aīalia bruta hircꝫ hꝫ lōgiores crines. Decimū ē
q̄ ip̄e ē fallax ·i· deceptorꝫ. Undecimū ē q̄ ip̄e ē iras
cēs ·i· de facili irascit p̄pter caliditatē. Et ergo dicit
Nui· loco p̄allegato q̄ ira frequens ⁊ a leui cā signi
ficat caliditatē ⁊ hoc ē p̄pter facilitatē omotōis co
lere ⁊ ebullitiōis sanguis circa cor. Duodecimū ē q̄
ip̄e ē prodigꝫ q̄ largꝫ ē in exponēdo p̄pter hōres
hñdos. Decimūterciū ē q̄ talis ē audax q̄ audacia
etiā p̄uēit p̄pter nimīā caliditatē ⁊ maxie cordis
Decimūquartū ē q̄ ip̄e ē astutꝫ ·i· cautꝫ. Decimūquintū
ē q̄ talis ē gracilis ·i· nō grossꝫ mēbroꝝ neqꝫ mltē
carnis p̄pter supflūā caliditatē uehemēter resoluētē
Decimūsextuꝫ ē q̄ talis ē siccꝫ ·i· macer p̄pter sicc
tatē cōplexiōis. Decimūseptimū ē q̄ talis ē croci co
loris ·i· citerni / ⁊ ergo dicit Nui· loco p̄allegato q̄ co
lor subruffꝫ significat colore dominiū.

Fleūa vires mōicas tribuit latosqꝫ breuesqꝫ
Fleūa facit p̄igues sāguis reddīt mediocres
Ociā nō studio tradūt sed corpora somno
Sēsꝫ ebes / tardꝫ / motꝫ / p̄igrícia / somnus
Hic somnolētꝫ / p̄iger / in sputamine mltꝫ
Est huic sēsꝫ ebes / p̄iguīs / facit color albꝫ

Hic ponit autor aliqua signa complexionis fleu-
 maticæ. Primum signum est paucitas virium / fleumatici
 enim paucas vires habet propter paucitatem caloris
 naturalis a quo omnis vis habet exordium. Secundum est quod
 fleumatici sunt lati et breues quia in eis est paucus calor
 naturalis non sufficiens extendere corpus in longum / ex-
 tendit igitur corpus secundum latum. Tertium est quod fleuma-
 tici sunt pingues propter eorum frigiditatem et humidita-
 tem. Et ergo dicit Auienna loco preallegato quod pinguedo vel
 adeps superflua significat excessum frigiditatis et humi-
 ditatis et complexionem corporis frigida et humida quia
 sanguinis vinctuositas que est utriusque materia cum re-
 sudat a venis et obuiat membris frigidis vel remissa
 calidis coagulat ab eorum frigiditate vel remissa cali-
 ditate et fit pinguedo ut vult Galienus secundo com-
 plexionum. Et postea subdit hic textus quod sanguinei
 sunt mediocres supple in longitudine et breuitate.
 Quartum est quod fleumatici magis ad omnia inclinant quam
 ad studia propter frigiditatem mouentem ad omnia et pigri-
 tiam. Quintum est quod multum dormiunt et hoc est propter
 multam humiditatem eorum et etiam prodeunt multum somnum
 propter frigiditatem ut innuit Auienna loco preallegato.
 Sextum est quod fleumatici sunt duri ingenii quia sicut vi-
 uacitas intellectus et perspicuitas ingenii proueniunt
 propter naturalem caliditatem ita ebetudo intellectus et
 durities ingenii propter contrarium scilicet frigiditatem.
 Septimum est quod fleumatici sunt tarde motus et hoc
 etiam est propter frigiditatem que facit motum tardum sicut
 caliditas velocem. Octauum est quod sunt pigri. Nonum quod
 somnum in eis est longum quorum causa eadem est cum predicta

Postea ponunt duo alii vsq; recolligentes signa p̄dic-
ta cū q̄b̄dā aliis. Primum ē q̄ fleumaticus ē somnolē-
t9. i. inclinatus ad multū somnū. Scdm ē q̄ ip̄e ē piger
.i. tardus ad oēm opationē. Tercius ē q̄ ē multi sputi
p̄pter hūiditatē i eo habūdātē multiplicatiuaq; sputi
Quartū ē q̄ talis ē obtusus in sensib9 ⁊ nedū i senib9
imo etiā i intellectu. Quintū ē q̄ talis ē piguis. Sextus
ē q̄ talis ē albus i facie. Albedo enī cutis ⁊ maxie faci-
ei signū ē p̄uatiōis sanguis aut paucitatis ei9 cū fri-
giditate vt dicit Auic. loco pallegato.

Restat adhuc tristis colere substātia nigre
Que reddit prauos p̄tristes pauca loq̄ntes
Hi vigilāt studiis / nec mēs ē dedita sōno
Seruāt p̄positū / sibi nil reputāt fore tutū
Inuidus ⁊ tristis / cupidus / dextreq; tenacis
Hō exps fraudis / timidus / luteiq; coloris

Hic ponit autor aliqua signa complexionis me-
lancolie. Primum est prauitas / melancolia enim red-
dit homines prauos et malorum morū quemadmo-
dum sunt qui seip̄os interficiunt. Secundum ē mul-
ta tristitia / melancolici enim multum tristes sunt vt
plurimum p̄pter spiritus melācolicos turbidos et
tenebrosos sicut homines leti sunt p̄pter spiritū
claritatē. Tertium ē taciturnitas / melācolici enī taci-
di sunt ⁊ paucorū verborum p̄pter frigiditatez si-
cut nimia garrulitas prouenit p̄pter caliditatem
Quartū ē q̄ melācolici sunt apti studio qz sp̄ cupiūt
eē soli. Quintū ē q̄ tales sunt insomnolenti nec bene

dormiunt propter nimiam siccitatem cerebri et propter furos
 melancolicos commouentes in eis sonia horribilia quibus ex
 citantur a sono. Sextum est quod tales sunt tenacis propositi. i.
 pertinaces et cum aliquo in mente habent diu retinent et difficul
 ter placabiles sunt et hoc prouenit propter siccitatem eorum
 que non sinit propositum cito mutari. Septimum est quod me
 lancolici nihil reputant eis esse tutum ymo sepe timet et hoc
 est propter spirituum tenebrositatem. Unde in duobus ul
 timis versibus ponuntur aliqui ex signis predictis et aliqui addu
 tur. Primum est quod melancolicus est iustus. secundum est quod est tristis
 Tertium est quod est auarus. Quartum est quod est tenax. i. nihil vo
 lēs expōdere et male solūēs. Quintum est quod est fraudulosus
 simplex et propterea homines melancolici sunt deuoti mul
 tum legētes ieiunātes et alias multas abstinentias facien
 tes. Sextum est quod est multum timidus. Septimum est quod est lutei
 coloris. i. terrestris siue fuscī coloris. Color enim fuf
 cus et maxie si viriditati approxiat significat diuim me
 lancolie scdō Rasi scdō alināforis in principio.

Hi sunt humores qui prestant cuiusque colores
Omniibus in rebus ex fleumate fit color albus
Sanguine fit rubeus colera rubea quoque ruffus
Si peccet sanguis facies rubet extat ocellus
Inflatur gene corpus nimiumque grauatur
Est plerumque frequens plenus mollis dolor iugens
Maxime fit frontis et constipatio ventris
Siccaque lingua sitis et sonia plena rubore
Dulcor adest sputi sunt acris dulcia queque

In hoc textu primo ponit colores consequentes complexionibus et dicit quod fleumaticus est albi coloris sed colericus est rufi coloris et sanguineus rubei et de melancolico dixit in fine precedentium versuum. Et de istis omnibus dictum est prius. Secundo ponit tredecim signa superhabundantis sanguinis / quorum primum est quod facies est rubea propter ascensum sanguinis ad caput et faciem. Secundum est quod oculi plerumque videntur exire solito propter extensionem quam facit sanguis multiplicatus. Tertium est quod gemitus inflantur propter similem causam. Quartum est quod corpus totum grauat quia natura suppediat non sufficiens regere humores et sustentare debite corpus. Quintum est quod pulsus fit frequens propter caliditatem quam inducit sanguis multiplicatus. Sextum est quod pulsus est plenus propter multitudinem vaporum calidorum et humidorum. Septimum est quod pulsus est mollis propter humiditatem nimiam mollificantem arteriam. Octauum est quod dolor fit in fronte et hoc propter sanguinem multiplicatum in rebus mirabili. Nonum est quod venter constipatur .i. durus fit nec bene assellans propter caliditatem nimiam exsiccantem feces. Decimum est quod lingua fit sicca propter similem causam. Undecimum est quod sitis est magna propter exsiccationem orificii stomachi ex nimia caliditate. Duodecimum est quod fiunt somnia declinancia ad rubedinem. Et istud vult Auicenna secunda primi doctrina tertia capi . septimo dicens. Et somnia que illud significant scilicet habundantiam sanguinis sunt sicut cum homo in somnibus res videt rubeas aut sanguinem multum ex suo corpore exire aut se in sanguine natare et similia. Decimum tertium est quod sputum est dulce propter sanguinis dulcedinem.

Notandum circa istud q̄ sicut hic ponuntur signa
 superbabundantis sanguinis ita quidam etiam po-
 nunt signa superbabundantie aliorum humorū sub
 quibusdam versibus. Signa quidem superbabundā-
 tis colere sub istis versibus. Accusat coleram dextre
 dolor / aspera lingua / Tinitus / vomitusq̄ frequens
 vigilancia multa / Multa sitis / pinguis egestio / tor-
 sio ventris / Nausea fit / morsus cordis / languescit
 orexis / Pulsus adest gracilis / durus / veloxq̄ / cales-
 cens / Aret / amarescit / incendia somnia fingit. Sig-
 na vero superbabundantis fleumatis sub istis ver-
 sibus. Fleuma supergrediens proprias in corpore
 leges Ds facit insipidum / fastidia crebra / salivas
 Costarum stomachi simul occipitisq̄ dolores / Pul-
 sus adest rarus ⁊ tardus mollis inanis Precedit
 fallax fantasmata somnus aquosa. Signa vero su-
 perbabundantis melācolie sub his versibus. Humo-
 rum pleno dum fex in corpore regnat. Nigra cutis
 durus pulsus / tenuis et urina. Sollicitudo tumor ⁊
 tristitia somnia / tempus Acrestet rugitus / sapor et
 sputaminis idem Leuaq̄ precipue tinnit et sibulat
 auris.

Denq̄ septenq̄ vix fleubothomū petit ānq̄
 Spiritus vberior exit per fleubothomiam
 Spiritq̄ ex potu vini mox multiplicatur
 Humorūq̄ cibo damnū lente reparatur
 Lumina clarificat sincerat fleubothomia
 Adētes ⁊ cerebz / calidas facit eē medullas

Viscera purgabit / stōachū vētrēq; cohercēz
Suros dat sensq; / dat somnū / tediā tollit
Auditus vocem / vires producit et auget

In hoc textu autor loquitur de fleubothomia et primo ostendit etatem requisitam ad fleubothomiam dicens quod annus decimusseptimus vix petit fleubothomiam. Et pro isto dicit Galienus .xi. de ingenio quod pueri non debent fleubothomari nisi habeant quattuordecim annos ad minus. Et causa est quia corpora puerorum sunt faciliter resolubilia a calore extraneo et ideo debilitantur multum ex euacuatione forti facta per fleubothomiam. Item quia indigent nutrimento duplici de causa scilicet propter nutrimentum et augmentum ideo minutio sanguinis non competit eis. Item quia facile dissoluntur a calore extraneo sufficit quod ab eis dissoluitur quare non indigent fleubothomia. Et circa istud sciendum quod sicut fleubothomia non conuenit pueris predictis sed cauenda est ita etiam est cauenda in magna etate scilicet senii ut vult Galienus nono megaragni quia secundum Galienum et Haly tertia tegni in conualescentibus et senibus est paucus sanguis bonus et multus malus / fleubothomia igitur rapit bonum et dimittet malum ut innuit Auicenna quarta primi capitulo vicesimo de fleubothomia / et ideo in talibus non competit fleubothomia. Secundo ponit nocumentum fleubothomie et est quod spiritus vberiores exiunt per fleubothomiam. Cuius ratio potest esse quod cum multa euacuatione sanguinis que fit per fleubothomiam necesse est etiam multitudinem spirituum euacuare

Tercio tangit remedia per quae spiritus emissi refocillatur et iterato multiplicantur. Et dicit quod ex potu vini subito regenerantur spiritus quia omnino subito nutrientium maximum est vinum ut prius dictum est. Et spiritus etiam regenerantur et refocillantur ex cibo sed hoc fit lente et non subito sicut ex vino. Et cibus qui debet dari erit digestibilis et multum sanguinis generativus sicut ova sorbilia et similia. Et circa istud sciendum est quod licet cibus regeneret spiritus post flebothomiam tamen debent cavere patientes a multo cibo in prima et secunda die. Unde dicit Isaac in dietis cibus est eis minuendus et potus augendus scilicet respectu cibi non tamen respectu suae consuetudinis immo minus debent bibere quam ante flebothomiam quia virtus digestiva debilior est. Quarto ponit auctor .xi. iuuamenta flebothomiae debite factae. primum est quod temperata flebothomia confortat visum quia minuendo humores etiam minuit effumationem ad caput et repletionem eius offuscantes visum. Secundum est quod clarificat et sincerat mentem et cerebrum propter similem causam. Tertium est quod calefacit medullam quia minuit superfluitates quae ad eam venientes ipsam infrigidant. Quartum est quod purgat viscera id est interiora quia exonerata natura a sanguine humores crudos in interioribus contentos melius digerit. Quintum est quod flebothomia restringit vomitum et fluxum ventris quia diuertit humores ab interioribus ad exteriora. Et istud vult Avicenna loco preallegato dicens. Amplius flebothomia propterea quod ad diversum trahit naturam secundum

plurimum retinet. Et istud maxime verum est quando
fleubothomia fit de venis brachii. Nam fleubotho-
mia facta de venis pedum non sic retinet. Potest ta-
men per accidens contingere quod ad fleubothomiaz se-
quatur maior fluxus ventris et hoc dupliciter primo
quia ex fleubothomia facta tollitur onus nature tunc
enim virtus confortata aliquando prouocat alias euacu-
ationes. Secundo si fluxus ventris fiat ex multa debi-
litate virtutis contentiue tunc enim quod ex fleubotho-
mia debilitatur virtus magis augebit fluxus ventris. Sex-
tum est quod fleubothomia facit puros sensus quia minuit
euaporacionem ad caput unde turbant sensus. Septimum
est quod ipsa iuuat somnum impeditum quod per ipsas euacuatur
humores plurimi a quibus eleuantur vapores acuti et
diuersi impediētes somnum. Octauum est quod ipsa tollit te-
dia et grauitates nimias quod per ipsas virtus exoneratur
a suo grauamine. Et etiam educto per ipsam sanguine
educit simul melancolia fex sanguinis que inducit te-
dia et grauitates. Nonum est quod ipsa confert auditui quod per
ipsas diminuuntur vapores et humores ascendentes ad ca-
put impediētes auditum. Decimum est quod ipsa confert voci
quod per ipsam diminuuntur supfluitates et humiditates que
possent peruenire ad pectus vel canā pulmōis et impe-
dire vocem. Undecimum est quod ipsa auget vires quod per ipsas
corpus a suo grauamine exoneratur quare virtus
augmentatur.

Tres sunt istis Mayus Septēber Aprilis
Et sunt lunares sunt velut ydra dies
Prima dies primi postremaque posteriorum

Nec sanguis minui nec carnibus aſeris vti
 In ſene vſq; iuvene ſi vene ſanguine plene
 Omni menſe bene confert incifio vene
 Hi ſunt tres meſes maiꝝ ſeptēber a prilis
 In quibus eminuas vt lōgo tēpore viuas

In hoc textu autor tria facit / primo dicit qꝫ iſti
 tres meſes ſcꝝ Mayꝝ ſeptēber Aprilis ſunt meſes
 lunares ⁊ in eis ſunt dies prohibiti a fleubothomia
 videlicet prima dies Mayꝝ ⁊ vltima Septembris ⁊
 Aprilis. Et iſtud cōes dicunt. Verūptn̄ ē dictū fic
 tum nec alicuius valoris ꝑmmo predicti dies pnt
 eſſe ita boni ⁊ electi ſicut ⁊ alii ſecundum qꝫ diuerſa
 oſtellatio in eis poteſt eſſe. Et ſubdit autor qꝫ in ta
 libus diebus nulli veſci debent carnibus aſeria qđ
 etiam falſum eſt et errōneum et magis ſortilegio at
 tribuendum. Et forte autor iſtud habuit a iudeis
 qui iſtum ritum obſeruant. Secundo dicit qꝫ ſenex a
 ſenectute ⁊ nō a ſenio ⁊ iuuenis venas plenas habē
 tes ſanguine minui poſſunt omni menſe quia iſti nō
 faciliter reſolubiles ſunt nec in eis ſolum paucus eſt
 ſanguis bonus ꝑmmo multus. Tercio dicit qꝫ inci
 ſio vene pro regimine ſanitatis cuſtodiente debet fi
 eri in aliquo iſtoꝝ triū menſiū qui ſunt Mayꝝ Sep
 tēbris ⁊ Aprilis differēter tñ qꝫ in Aprili ⁊ Mayꝝ
 debet incidi vena epatis ꝑpter mltiplicationē ſang
 uinis eo tpe cū ſit tēpus vernale ⁊ in ſeptēbri vena
 ſplenis ꝑpter melācolia q̄ tunc habꝝ multiplicari
 cū ſit tēpus autumnale.

**Frígida natura / frígēs regio / dolor íngēs
Post lauachrū / coytū / mīor etas atq; senit
Morbus prolíxus repletio potus ⁊ esce
Sī fragílis vel subtilis sens⁹ stomachí sít
Et fastidit tibi non sunt fleubothomādi**

Hic autor ponit. xii. que impediunt fleubothomiaz
Primum est frigiditas complexionis. Cum enim scdm Ga
lienū in megategni fleubothomia infrigidat tūc aug
mētaret frigiditatē. Cā autē qre fleubothomia infrigi
dat est quia scdm Isaac in urinis sanguis ē funda
mentuz calor naturalis. i. illud in quo calor natu
ralis seruat⁹ ⁊ quia fleubothomia sanguinez euacuat
ideo ⁊ calorē naturalē ⁊ tunc p cōsequēs infrigidat.
Secunduz est regio frígida uehemēter sub qua debet
oprehendi tēpus multū frigidū quod etiā prohibet
fleubothomiā qz in regiōe ⁊ tpe multuz frigidis san
guis in pfunditate corpis includit⁹ et ille qui circa
extremities existit a frigiditate cōdensat⁹ ⁊ inept⁹
fit ad hoc q; fluat. Tercuz est intens⁹ dolor sub quo
etiā potest cōprehendi nimia corporis inflammatio
quia si in istis accidētib⁹ fieret fleubothomia seque
ret⁹ mot⁹ agitatu⁹ qui est contrarius nature cuz sic
difformis ⁊ maior inflāmatio que etiā est naturam
magis debilitans. Et cā mot⁹ agitatu⁹ in dolore in
tēso ē quia fit tract⁹ ad diuersas pres. Per flōmiaz
eniz fit tractio ad locū fleubothōatū ⁊ ex dolore for
ti fieret tractio ad locū doloris. Cā uero maioris in
flāmationis est quia ex flōmia cōmouent⁹ humores

97

quare magis inflammatur ex motu. Et istud verum est
quoniam flamma fit parua et artificialis. Si tamen fiat us-
que ad syncopam potest in predictis casibus quia ista cum
vincit attractionem doloris non facit motum agitatiuum
Et similiter tollit inflammationem cum non sint humo-
res ibi qui commoueantur et calefiat et maiorem inflama-
tionem inducunt. Et istud voluit Galienus in commento
illius aphorismi prime particule aphorismorum que ege-
runt cum dixit quod non est melior medicina in aptate ve-
bementis inflammationis et similiter in febribus et dolo-
re forti quam fleubothomia. Quartum est balneum et maxi-
me resoluiuum tale enim prohibet flammam quia ta-
le etiam est euacuiuum iam natura non facile tol-
lerat euacuationem super euacuationem. Quintum est
coitus immediate precedens. Post talem enim non
statim debet fieri incisio vene quia ex hoc maxima debi-
litatio nature sequeretur cum per coitum prius na-
tura debilitata sit. Sextum est etas maior vel minor
quam requiritur ad fleubothomiam sicut etas infantie
et etas senii prout declaratum est prius. Et ista im-
pedimenta tangit Auicenna loco preallegato dicens
Tibi quoque cauere debes a minutione in complexio-
ne vehementis frigiditatis et in regionibus fortis
frigiditatis et in hora fortis doloris et post balneum
resoluiuum et post coitum et in etate que est minor
.xii. annis et in etate senum quantomagis poteris
nisi in figura confusus fueris et in soliditate muscu-
lorum et venarum amplitudine et earum repletione
et coloris rubedine. Et ulterius subdit hos namque
ex adolescentibus et senibus fleubothomare audebis

Adolescentes tamen secundum ordinem ad fleubotho-
miam paulatim prouehere debes cum pauca minu-
tione. Septimum est morbus prolixus quia tunc ex tali
fleubothomia natura dupliciter debilitatur puta a
morbo prolixo et a minutione. Et istud est uerum secundum
huic loco per allegato nisi sanguis affuerit corruptio
quod si sic flōmia potest uenire. Octauum est nimia repletio
potus. Nonum est nimia repletio cibi sub qua etiam com-
prehenditur indigestio cibi. Et causa horum est quia secun-
dum huic in primo attrahentia sunt tria scilicet uacuum
calidum et tota species. Si ergo uenit per fleubothomiam
a sanguine euacuarentur cibum indigestum uel super-
fluum siue potum superfluum a stomacho uel epate
attraherent qui indigestus ueniens ad membra non
corrigeretur quia tertia digestio non corrigit pecca-
tum secunde sicut nec secunda prime si peccatum sic
magnum propter quod in membra non conuerteretur sed
ibi remanens possit esse causa egritudinis. Decimum est fra-
gilitas. id est debilitas uirtutis / fleubothomia enim est for-
tis euacuatio secundum Galienum secunda aphorismorum
in commento illius in quo morbo sed uirtus debilis non
potest pati motum fortem. Undecimum est subtilis sen-
satio orificii stomachi quod precordium dicitur quod ex
flōmia in tali facile sequitur sincopis. Et sub isto et-
iam comprehenditur debilitas stomachi et facilis flu-
xus colere ad orificium eius inducens ad vomitum
facilem colere. Unde in habentibus predicta accidē-
tia non conuenit fleubothomia. Per fleubothomiam
enim humores commoti ad os stomachi inducerentur tan-
quam ad locum consuetum et quia membrum est debile

⁊ impotens illi fluxui resistere ideo illis multa mala
 per flōmiam accidunt. Et hec est una causa quare
 quōq; aliqui in flōmia sincopizāt scz quia colera ad
 stomachū fluit que mordicādo stomachuz ex cōpas
 siōe cordis ⁊ stomachi sincopī inducit. Duodecimū
 ē fastidium si enim in fastidio fieret flōmia cū vene
 euacuarentur traherent ad se materiā malā facientes
 fastidium. Et plurima istorū sex ultimoz accidētuz
 tangit Auicenna loco preallegato. Et circa istud est
 sciendum q; preter predicta accidentia sunt adhuc
 aliqua alia etiam impediētia fleubothomiā quorū
 primum est alia euacuatio vt quādo est fluxus men
 struorum aut emorroydarum tunc enim non debet
 fieri flōmia ⁊ hoc ad euacuationem licet ad diuertē
 dum fluxum seu materiam posset fieri. Secundum ē
 corporis siue cōpositiōis raritas quia a corporib9
 raris multum dissoluitur ⁊ ideo sufficit ista exsolu
 tio nec euacuatione indigēt vt vult Galienus nono
 megategni. Tercium est humorū cruditas et viscosi
 tas tunc eniz est cauenda flōmia quia augmētaretur
 cruditas humorum ⁊ propter hoc in morbis lōgis
 non est faciēda flōmia quia cruditas humorū aug
 mentaretur ⁊ virtus debilitaretur ⁊ morbus prolō
 garetur et ideo timendum esset de casu virtutis. Et
 propter hoc vult Auicenna q; in morbis chronicis
 faciēda est farnacia ante fleubothomiaz ⁊ nō ē flōia
 ante faciēda licet utraq; indigeāt patiētes. Sz crudi
 tas hūoz p̄t accidere duab9 de causis una cā est pp
 ter habū dātā hūoz calorē naturalē suffocātū q; de
 bilitat⁹ ⁊ suffocat⁹ hūores crudos generat ⁊ tūc bñ_{nr}

competit flōmia. Vnde scdm Alexandrum secūdo li
bro suo ca. de ydropisi flōmia in principio ypozar
te cōpetit cuz prouenit ex multitudine sanguinis mē
strualis cuz prohibeant fluere menstrua ppter cām
aliquaz / aut ex multitudine sanguis emorroydalis
qz sicut ignis puus sub multa lignorū cōgerie suffo
cat similiter est de calore innato suffocato sub humo
rum multitudine. Secūda cā cruditatis humoz ē ca
loris innati debilitas vt in illis qui sunt debilis cō
plexiōis ⁊ qui habuerunt longā egritudinē ⁊ in seni
bz ⁊ tūc nō cōpetit flōia qz p hoc augetur cruditas
qz sanguis in quo calor cōseruat extraheret ⁊ ita cor
p⁹ infrigidaret ⁊ hūores magis incrudaret / debet er
go sanguis dimitti vt humorū cruditatem digerat.
Quartū ē aeris īdebita dispositio ⁊ nimia caliditas
aut nimia frigiditas qz p caliditatē mltā fortis fit
resolutio ⁊ p frigiditatē multaz ineptificatio humo
rum ad fluxū .

Quid debes facere qñ vis fleubothomari
Vel qñ minuis fueris vel qñ minut⁹

Unctio siue pot⁹ lauachrū vl' fascia mot⁹

Debent nō fragili tibi singula mēte teneri

In hoc passū autor ponit quin⁹ que debent fieri
circa fleubothomiā aliqua quidem ante flōmiā aliq̄
in flōmia ⁊ aliqua post flōmiam. Primum ē unctio
que aliqñ fit in flōmia sicut unctio fleubothomi vt
dolor leniat aliqñ vero post flōmiā vt cōsolidatio
vulneris retardetur ad hoc ut post flōmiā humores

relictis in venis aliquā possint habere respirationē ⁊
 fumi aliqui mali exalent. Secundum ē pot⁹ ⁊ maxie
 vini qui valet in flōmia si syncopis acciderat ⁊ etiam
 valet post flōmiā pro regeneratione nouorum spiri
 tuum ⁊ noui sanguinis ⁊ isto modo iam faciunt cōes
 Terciuū ē lauacbrū. i. balneū quod valet per duos vel
 tres dies ante ⁊ per duos vel tres post flōmiā ⁊ nō
 eodem die. Ante quidē si quis timeat qd habeat in se
 humores grossos quia balneū humores dissoluit et
 cōmouet eos ⁊ ppter hanc cām etiā cōpetit añ accep
 tio sirupi acetosi ⁊ motus vt humores dissoluantur
 ⁊ subtilentur. Et ergo qñ debet fieri fleubothomia
 debet fricari brachiu⁹ ut humores existētes in venis
 propinquis brachio subtilent⁹ ⁊ preparentur ad exe
 undum facili⁹. Post flōmiā vero valet vt reliquie
 humoz et vaporuz derelictae resoluantur. In die ve
 ro flōmie nō conuenit quia per balneum cutis lenis
 fit que lenificata percussione factam in flōmia fu
 git ⁊ hoc est periculum. Quartum ē fascia. i. ligatura
 cuz pannis lineis que valet post flōmiā immediate
 ad retinendum fluxum ⁊ ante flōiam ad trabendu⁹
 humores ad locum vbi querit flōmia ut ex eo etiam
 vene ingrossentur ⁊ melius videantur. Quintum est
 motus siue ambulatio moderata que potest fieri an
 te vt humores dissoluātur ⁊ subtilentur et post ad
 resoluendum reliquias humorum ex fleubothomia
 derelictas. Circa predicta sciendum qd cōes se faciūt
 flōmare ieiuni sed quibusdā doctorib⁹ meli⁹ videt⁹ ⁊
 cōueniēt⁹ qd añ flōiaz primo vnū ouū sorbeāt mol
 le cum vno haustu vini circa nonam vel decimam

horā ante prādiū ⁊ statim postea se fleubothomari faciāt. Et huius cā ē qz stōacho vacuo natura fortius sanguinē retinet ne deficiat in nutrimento s; cū cibus qui de se multū nutritiuus ē sit in stōacho cuiusōi sunt oua sorbilia ⁊ vinuz tunc natura melius sanguinem exire permittit.

Exhilarat tristes iratos placat amantes

Ne sint amentes fleubothomia facit

In hoc passū autor ponit tres effectus fleubothomie. Primus est qz fleubothomia exhilarat. i. letificat tristem hominem. Secundus est qz flōmia placat iratos. Et cā vtriusq; ē qz in sanguine qn̄ multa cōmisset melancolia fit tristitia ⁊ qn̄ multa colera fit iracundia melancolia sit cā tristitie ⁊ colera ire/ iā vterq; istoz duoz humorū educitur educōe sanguinis qz ei commiscetur. Tercius est qz prohibet amantes ne insaniant quia facit humores fluere ad partes exteriores ⁊ a capite diuertit. Pro maiori declaratione sciendum est qz quinque sunt cause propter quas debet fieri fleubothomia/ quarū prima ē directa ⁊ alie quattuor indirecte. Prima q̄ ē directa ē ut habundantia sanguinis euacuetur siue habundet sanguis in q̄litate siue quantitate siue vtroq; mō. Nā secundum Auicennā loco p̄allegato duo genera hoīm sunt fleubothomanda/ quoz vnum ē ille modus hoīm qui iam parati sunt incidere i egritudines vt q̄ hñc habundantiā sanguinis in q̄ntitate ⁊ reliquū gen⁹ ē gen⁹ illoz hoīz q̄ iā egritudinē inciderūt ppter hūorū siue sanguis maliciā. Sed dñt flōmia ista ⁊ illa qz ppter sanguis

abundantiam debet fieri multa flebothomia sed si in
 qualitate peccet siue sit maliciosus tunc oportet flomia
 pauca. unde secundum Galienum nono megaragni si
 sanguis sit malus in corpore debet euacuari paulatim
 Et ideo peccat multum illi qui quando vident sanguinem ma-
 lum flebothomant se quousque videant sanguinem bo-
 num exire cum forte prius totus sanguis exiret quam bo-
 nus exiret sed debet fieri pauca euacuatio et tunc secun-
 dum Galienum in casu isto priusquam fiat flomia debet
 dieta bonum sanguinem generans exhiberi ut loco ma-
 li sanguinis bonus sanguis generetur et postea debet
 fieri post modicum tempus flebothomia pauca et
 sic deinceps. Ista flebothomia est directa quia fit
 per se ad euacuationem illius quod per se debet per flomia
 euacuari scilicet ad euacuationem plenitudinis humorum
 siue sanguinis principaliter tamen secundum quod cum
 eo sunt alii humores. Prima causa indirecta est magni-
 tudo morbi et magnitudo aptantis vehementis infla-
 mationis quia secundum Galienum in commento illius aphorif-
 mi que egerunt etc. Non est melior medicina in aptate
 vehementis inflammationis et in febribus et dolore
 forti quam flebothomia ut etiam dictum est ibi Frigida
 natura. Secunda causa indirecta est ut attrahatur
 materia ad partem illam per quam debet euacuari ma-
 teria unde in retentione menstruum et emorroydarum
 debet aspirari sophena secundum Galienum et Auic. ut trahatur
 materia sanguinis ad inferius. Tercia causa indirecta est ut hu-
 mores trahantur ad locum contrarium illi loco ad quem fluunt hu-
 mores et hoc ad diuertendum materiam a loco ad quem fluunt
 humores unde in nimio fluxu menstruum debet

fieri fleubothomia de basilica ut trahat materia ad
contrariū loco ad quē declinat ⁊ diuertat a suo fluxu
Et propter hoc in pleuresi sinistre partis debet fieri
flōmia in parte dextra ut diuertatur materia et at
trahat ad locū contrariū loco ad quē declinat ⁊ simi
liter si sit in parte dextra debz fieri fleubothomia in
parte sinistra. Quarta causa indirecta est ut per fleu
bothomiam vna portio materie euacuet ⁊ natura po
tentior sit supra residuū ⁊ sic cōpetit fleubothomia
qñ repletio est in corpore ne fiat apostema quia na
tura est debilis respectu regiminis illoꝝ humoꝝ ideo
vna portio illiꝝ materie ē euacuāda ne ꝑpter impo
tentiā nature in regēdo illā materiaꝝ illa materia flu
at ad aliquem locum debilem in quo aggregetur et
apostema generet.

**Fac plagā largā mediocriter ut cito fumꝝ
Exeat vberius liberiusqꝫ cruor**

In hoc passū autor ponit vnū documentū de quā
titate scissure in flōmia. Et dicit qꝫ scissura debz esse
largā mediocriter ut fumꝝ ⁊ grossꝝ sanguis liberius
exeant quia quando scissura est stricta tūc soluz sub
tilis sanguis exit ⁊ grossus remanet. Circa istud est
sciendum qꝫ aliquando in fleubothomia debet fieri
vulnus magnum et aliquando paruum. Debet autēz
fieri vulnus magnum tribus de causis. Primo quia
humores sunt grossi et grossus sanguis est euacuan
dus ut per illud vulnus magnum sanguis facilius
possit exire ⁊ ergo in melancolicis faciendū est mag
num vulnus. Secūdo propter temporis frigiditatē

quod humores ingrossat et ergo in hyeme debet fieri vulnus magnum. Tercio propter habundantiam humorum quia tunc melius fit euacuatio per vulnus magnum quam paruum. Sed vulnus paruum fit cum est virtus debilis ut de spiritibus et calore minus euacuetur. Et in tempore calido eadem de causa et quando est sanguis subtilis.

Sanguine subtracto sex horis est vigilandum
Ne somni fumus ledat sensibile corpus
Ne nervum ledas non sit tibi plaga profunda
Sanguine purgatus non carpas pertinere escas

In hoc passu autor tangit tria considerata circa flebotomiā. Primum est quod flebotomatus non debet dormire immediate post flebotomiā nisi ad minus transierint sex hore. Et huius subdit autor causam ne fumi qui scilicet in somno causantur moti ad caput ledant cerebrum. Alie tamen possunt assignari cause quarum prima est ne in somno vertat se patiens supra brachium flebotomatum et per hoc ledatur. Secunda est ne humores in somno fluant ad membrum lesum in quo est dolor propter ictum flebotomi et fiat apostema. unde Galienus secunda amphorismorum super illo aphorismo In quo morbo vult quod in somno si fiat apostema intra corpus aut membrum sic lesum ad ipsum fluunt humores. Avicenna vero aliam assignat causam scilicet quod per talem somnum posset accidere contractio membrorum. Et istius causa potest esse quia sicut secundum Galienum super illo aphorismo In quo morbo etc. somnus in

principio paroxismi non competit quia calor natu-
ralis ad interiora regreditur et exteriora infrigidantur
et fumi remanent non consumpti propter quod rigor
augmentatur et paroxismus etiam prolongatur sic etiam fumi
per commotionem humorum in fleubothomia ad nervos
et ad lacertos eleuantur qui non consumpti remanentes
in somno infrigidantur in exterioribus et ingrossantur et
ideo faciunt nervorum et lacertorum contractionem si fiat
superdormitio immediate post fleubothomiam. Alia
causa potest esse quod materiam ingrossans est faciens con-
tractionem sicut in quartana in cuius typo fit con-
tractio propter frigiditatem et grossitatem materie sed ner-
ui et lacerti sunt frigidi ideo ad ipsos veniens iste
fumus in somno in quo fit retractio caloris ad inte-
riora infrigidatur et ingrossatur et iste fumus infrigidatur
et ingrossatus frigiditatem et ingrossationem inducit
in membro siue contractionem quia ad membrum con-
simile properant egritudines consimiles. Et istud ve-
rum est de somno fleubothomie vicino et non de re-
moto postquam fumi illi fuerint consumpti. Secundum
quod dicitur est quod fleubothomans debet cauere ne fa-
ciat nimis profundam aperturam in minutione ita
quod cum fleubothomo ledat nervum vel arteriam ve-
ne suppositos. Nam ex lesione nervi sequitur spas-
mus ex quo ulterius acerbissima mors sequitur vel
ad minus perditio membri puta brachii vel digi-
ti et cetera. Et ex lesione arterie sequitur fluxus san-
guinis arterialis difficilime curabilis. Tertium est
quod fleubothomatus non debet illico id est immediate
post fleubothomiam cibum sumere sed debet

expectare quousq; in eo hūiores fuerit q̄eti ne cibus
āte ei9 digestionē ad subueniēdū mēbro leso cū sang
uine simul attrahat .

Omnia de lacte vitabis rite minute
Et vitet potum fleubothomatus homo
Frīgida vitabis q; sunt inimica minutis
Interdictus erit minutis nubilus aer
Spiritus exultat minutis luce per auras
Omnib9 apta quies ē mot9 valde nociu9

Hic autor ponit quinq; vitāda ab ip̄o fleubotho
matbo/ quoz primū ē q̄ flōmat9 dēt vitare lac ⁊ la
cticia. Et cā est q; ex cōmotōne humoz p flōmiaz
sepe fluūt hūiores aliqui ad stōachū. Si ergo lac su
meret̄ ex cōmixtiōe illoz hūiorū lac in stomacho cor
rūperet̄ ex quo de se maxie corruptibile est. Et etiaz
lac propter dulcedinē ei9 posset trahi indigestū ad
venas. Et propter cōmotionē humorū facile corrū
pi. Secundū ē q̄ flōmat9 debet cauere a potu nimio
quia propter euacuationē venaz talis potus trabe
ret̄ facile ad venas indigestus prout prius dictum
est. Tertium est q̄ fleubothomatus debet vitare om
nia frīgida tam intus sumpta q̄ exterius adhibita
puta cibaria multum frīgida/ aerem frigidum/ bal
neum frigidum/ tenuitatem vestium/ sessione; supra
petrā/ frigiditatē capitis vel pedū quia cū calor na
turalis per flōmiā debilitat9 est corp9 facile sup̄flue
infrigidaret̄. Quartuz ē q̄ flōmatus nō debet ambu
lare in aere tenebroso nebuloso turbato quia talis

contristat animas et pigritiam in corporibus inducit
ut prius dictum est ibi *Ner sit mundus / iā tristitia*
cā ē sanguinis melācolici. Sed debet ābulare in aere
claro et lucido quia in tali aere spiritus vitales natu-
rales et animales recreantur et ad extra mouentur con-
gaudentes simili. Quintus est quod fleubothomarus de-
bet querere quietem temperatam similiter et motum ex-
cessiuū vitare quia motus excessiuus tunc maxime de-
bilitat et humores commouet / quies vero temperata
motum sedat.

Principio minuas in acutis pperacutis

Etatis medie multum de sanguine tolle

Sed puer atq; senex tollet vterq; parum

Uer tollet duplū reliquū tēpō tibi simpluz

Hic autor dicit quattuor / primū est quod fleubotho-
mia faciēda ē in principio egritudinū pperacutaz .i.
maxime acutarum quae scilicet terminantur in die quarto quia ta-
les sunt breues nec dant inducias et ideo a principio
medicāde sunt. Secundū est quod in etate media scilicet quae ē
a tricesimo anno vsque quadragesimumquintum vel
quinquagesimū annum plūs de sanguine extrahendū
est quā in aliqua alia etate quia in tali etate maxime
multiplicatur sanguis et eius subtractio nō impedit au-
gmentum nec diminuit virtus corporis quia corpus
in tali etate nō augetur neque diminuitur sensibiliter
sed stare videtur. Tercium est quod senes et pueri paruz
fleubothamandi sunt quia in pueris sanguis multus
requiritur propter nutritionē et augmentationē in eis

107
Et in senibus virtus incipit debilitari / Quartum est quod
in vere dupla quantitas sanguinis abstrahenda est per
flōmiam respectu aliorum temporum. Cuius ratio est quod
ver est tempus maxime multiplicatiuum sanguinis secun-
dum omnes autores medicine. Circa primum deum per ma-
iori declaratioe ponende sunt aliquae regule circa fleu-
bothomiā / quarum prima est quod in principio morbi non
est facienda flōmia medicus enim est minister nature se-
cundum Galienū tertia regni canone illo Dūm natu-
ra operatrix medicus vero minister sed scōm Galienū
quarta aphorismorum in cōmento illius egritudinibus
quibuscumque incipientibus nulla euacuatio in princi-
pio morbi est naturalis sicut ergo natura in princi-
pio morbi non euacuat ita nec medicus. Istud tñ in
tribus casibus habet instantiam / primo in materie
furiositate. Unde Auicēna loco sepe allegato vult quod
in principio morbi flōmia nō debet fieri quod flōmia
humores cōmoueret et subtiliaret et currere per corpus
faceret nisi materia sit furiosa. Secundo habet instan-
tiam in materie multitudine. Unde Galienus super il-
lum aphorismū Inchoantibus morbis vult quod oportet
fieri fleubothomiā aut farnaciā ut natura aleuie-
tur que sepe onerata est propter materie multitudinem
Tercio habet instantiā in morbi magnitudine et acu-
tate ut quando est apostema magnum et dolorosum
licet non sit multa materia scilicet antecedens in cor-
pore. Unde dicit Galienus decimotercio megategni
Si apostema sit magnum fleubothomet in principio
licet non sit materie multitudo ne crepetur aut aperi-
atur apostema ante sui maturationē. Ergo ut mala

synthomata videntur minutio est facienda. Secunda regula est quod non fiat flōmia in die motus egritudinis sicut in crisi non est facienda flōmia nec aliqua euacuatio ne materia a loco ad quem natura mittit ipsam diuertat. Similiter neque in paroxismo unde secundus Galienus prima aphorismorum In statu neque flōmia neque pharmacia fieri debet quia in eo fit correctio morbi que melius fit in quiete quam motu. Sed sicut se habet status ad morbum totalem ita paroxismus respectu dierum interpolationis sicut ergo in statu non est euacuandum ita nec in paroxismo. Tercia regula est quod flōmia non est facienda in principio morbi cum crisis est remota quia secundum Isaac in urinis sanguis est fundamentum caloris naturalis ipsum scilicet sustinens licet cor sit fundamentum generans et spiritus fundamentum deportans sed sanguis est fundamentum caloris naturalis quia ex eo materialiter generatur calor naturalis et ideo aliquis sanguinem euacuato euacuat calorem qui materiam morbi habet digerere et per consequens morbus prolongatur et virtus debilitatur propter quod timendum est ne propter longitudinem morbi et debilitatem virtutis natura succubatur. Quarta regula est quod in corpore habente fecem in intestinis non debet fieri flōmia. Cuius causa est quod eria sunt atrabentia scilicet calidum vacuum et tota species quia ergo per flōmiam vene euacuantur que a membris sibi propinquis attrahunt et ita meserayce a stomacho / venter plus constipatur et materia contenta in venis plus inficitur et meserayce attrahunt humiditatem fecum et feces plus desiccantur debet ergo venter primo leniri ut per suppositoria aut

105

clisteria nisi per se laxetur. Quinta regula est quod non debet fieri flōmia multa quia ex hoc malū accidit in senio scilicet multi morbi mali sicut epilepsia apoplexia et paralisis quia propter remotionem sanguinis et caloris generantur multe superfluitates fleumatice quae sunt cause harum egritudinum. Sexta regula est quod non debet fieri flōmia in muliere mēstruata aut impregnata. In impregnata non debet fieri quia pro hoc calor digerens cibum diminueretur et nutrimentum fetus auferretur et maxime quando fetus est magnus cum tunc indiget ampliori nutrimento. Et istud dicit Hippocras quinta amphorismorum. In mēstruata vero naturaliter scilicet secundum revolutionem mēsis non debet fieri flōmia quia in fluxu nimio mēstruorum esset faciendum ad diuertendum materiam sed quae eueniunt naturaliter et secundum debitum cursum nature tunc non debet fieri flōmia cum materia euacuetur sufficienter a natura et natura non debet diuertere ab operatione. Septima regula est quod propter colericam passionem non debet fieri flōmia cum enim flōmia commoueat humores per hoc posset humor colericus ad stomachum fluere et ipsum inflammare nec debet fieri propter vomitum ne similiter humores fluant ad stomachum neque propter fluxum venteris neque propter vigilias magnas neque propter motum fortem et breuiter nec post vllum calefaciens multum aut multum dissoluens quia fleubothomia humores plus commoueret et virtutem magis debilitaret. Deinde videndum est in quibus hominibus competit fleubothomia. Et pro illo ponende sunt aliquae regule quarum prima est quod flōmia competit hominibus delicatis ociosis et quiescentibus multum carnosus or

et cibus multum sanguinem generantibus utentibus. Secunda regula est quod fluxio conuenit illis in quibus est habundantia sanguinis quod cognoscitur per urine spissitudinem / habundantia enim sanguinis facit eam spissam sed colera subtili. Tercia regula est quod fluxio debet fieri in illis in quibus melancolia habundat unum cum est multa melancolia naturalis currens cum sanguine per totum corpus quia sanguis in epate ab ea non mundificatur tunc competit fluxio siue minutio pro ea pharmacia. Unde duplex est melancolia naturalis et innaturalis. Naturalis est fex sanguinis que quando habundat ipsa est currens cum sanguine quare cum sanguine per fluxionem euacuat. Ideo facienda est fluxio ad eius euacuationem cum sanguine / ab eodem enim calore scilicet a calore temperato fiunt sanguis et melancolia que est eius fex et postea facienda est pharmacia. Quarta regula est quod in illis in quibus timetur humorum ebullitio et conturbatio et calefactio competit fluxio et isti statim quando sentiunt se calefieri debent fluxionari cum sit timor ebullitionis conturbationis et calefactionis propter humorum habundantiam. Aliquando tamen aliqui decipiuntur per istam regulam quod statim quando sentiunt calefactionem et timent de humorum ebullitione statim fleuobothomant se. Et quando istud est ex colere calefactione et incensione per fleuobothomiam non cessat calefactio nec ebullitio immo per hoc augmentatur quia fleuobothomia humores commouet et per corpus currere facit et ergo non competit fluxio nisi hoc fit ex habundantia humorum quod cognoscitur per sudoris multitudinem et maxime in mane.

Aliqui enim sunt qui non sudant nisi quando euacuatione indigent. Quia regula est quod illis debet fieri fluxio qui habent fortem virtutem et qui sunt sanguine complexionis non frigide et sicce. Unde Rasis septimo alinansoris Corpora apta ad fluxionem et que eas plus possunt pati sunt illa que habent venas amplas et manifestas et corpora pilosa et bruna et ex colore rubeo et fusco mixtis sunt colorata et iuvenes et adolescentes et senes non decrepiti sed pueri et infirmi non sunt minuendi nisi magna urgente necessitate. Et plurime istarum regularum colliguntur ex Avicenna quarta primi capitulo de fleubothomia.

Estas ver dextras / autum et hyem et sinistras
Quattuor hec membra / cephe / cor / pes / epar vacuanda
Her cor / epar estas / ordo sequens reliquas

Hic ponit autor aliqua concernentia membra euacuanda fluxionia. Et dicit primo quod in vere et estate debent euacuari vene dextre ut dextre manus vel dextri brachii vel pedis. Sed in hyeme et autumno debent fleubothomari vene sinistre scilicet sinistre manus vel sinistri brachii vel pedis. Et istius causa potest esse quia ver est multiplicatum sanguinis et estas colere ergo in vere et estate debent euacuari ille vene in quibus magis habundant sanguis et colera sed ille sunt vene dextre quia in parte dextra corporis situatum est membrum generatum sanguinis scilicet epar et receptaculum colere scilicet cistis fellis. Sed autum et hyeme est generatum melancolie que etiam coacernat et non resoluitur per hyemem ergo in autumno et hyeme debent fleubothomari

ille vene in quibus magis dñatur melācolia q̄ sunt
vene sinistre cuz in sinistra parte corporis cōtineat
splen qui ē receptaculuz melancolie. Secūdo dicit q̄
ista quattuor mēbra scz cephe id est caput cor pes ⁊
epar secundu quattuor partes anni sunt euacuanda
cor quidem in vere/epar in estate/caput in hyeme ⁊
pedes in autūno.

**Dat salnatella tibi plurima dona minuta
Purgat epar/splenē/pect⁹/pcordia/voce⁹
Innaturalē tollit de corde dolorem**

Hic tāgit sex iuuamenta proueniencia ex flōmia
vene que dicitur salnatella ⁊ ē vena in dorso man⁹
in loco qui est inter auricularē digitū ⁊ medicū. Pri
mum est q̄ ip̄a purgat epar. Scdm est q̄ ipsa mun
dificat splenē. Terciū est q̄ mundificat pect⁹. Quar
tum ē q̄ preseruat precordia. i. orificium stomachi
a nocumento. Quintū est q̄ aufert nocumēta vocis.
Sextuz ē q̄ aufert dolorē innaturalē cordis. Et ra
tio oīm iuuamentoz est quia predicta vena ab om
nibus istis locis sanguinem euacuat vt postea etiam
patebit. Pro maiori declaratione p̄dictorū sciendū
est q̄ in flōmia aliqñ aperiuntur vene et aliquando
arterie. In apertione autem arterie est timor. Et hu
ius causa potissima est nimius fluxus sanguis qui
duplici causa habz fieri in flōmia arterie. vna causa
est caliditas vehemens sanguis arterialis. Caliduz
eniz ē facile mobile ⁊ arteriaz dilatans ⁊ aperiens ⁊
ideo iuuat multum ad euacuationē sanguis i flōmia
arterie. Scda cā ē arterie mobilitas ⁊ ideo tardiz in

107

ea vulnus curat quia vulnera non sanant nisi qui
escat. Prodest tñ ista flōmia tripliciter primo cū est
in corpore sanguinis subtilis habūdantia. Secōdo qñ
vaporosi. Tercio qñ calidissimi sanguinis enī subti
lis ex quo calor naturalis ⁊ spirit⁹ fiunt habitat in
arteria sed sanguis gross⁹ ex quo mēbra nutriunt in
venis. Similiter sanguis vaporos⁹ in arteria continet et
sanguis sanguineus in venis. Sanguis etiā calidissi
mus qui a corde efficit ⁊ digerit quod ē calidissimū
mēbz etiā cōtinet in arteria. Alius at sanguis in ve
nis. Secundo sciendū q venaz aptio ē in multis mē
bris. Aliquādo in brachio siue manu magna. Aliquā
in parua. Aliquādo in pede. Aliquā in naso. Aliquan
do in frōte. Aliquā in labiis. Aliquādo sub lingua siue
in palato. Aliquādo in āgulis oculoꝝ versus frontez
In manu maiori que est ab ascellis vsqꝫ ad cubitos
sunt quinque vene aperiende scđm Rasiū septimo ali
nāsonis ⁊ Auicennam loco preallegato. Una vocat
cephalica que ē vena capitis. Secōda basilica que est
vena epatica. Tercia mediana siue cordiaca siue ni
gra secundū q vocat ab Auicenna siue matrix sicut
vocatur a Rasi. Quarta assellaris. Et quinta funis
brachii. In manu minori est scelles siue salnatella
⁊ ita in brachio secundum q continet maiorem ma
num et minorem sunt aperiende sex vene. Cephalica
a partibus que sunt supra collum euacuat et ideo
passionibus capitis valet vt in emigrania mania
⁊ in aliis calidis passionibus siue ex materia calida
Vnde et ista incipit siue oritur ab humero et tendit
versus partem siluestrem brachii. Basilica euacuat or

immediate a partibus sub collo ut a pectore ⁊ epate
Vnde in passionibus pectoris epatis et similiaz va
let. vnde valet in pleuresi. Et incipit ista ab ascella
ri ⁊ tendit ad partem domesticā brachii ad curuatu
raz brachii. Mediana vero ē media inter duas pre
dictas in situ ⁊ in cōpositione quia ex eis cōponit
Est enim ramus vtriusq;. Et est etiā media in euacu
atione quia vndiq; euacuat et ab inferioribus parti
bus sub collo ⁊ a collo ⁊ supra collum. Vnde ē uni
uersalis toti corpori in euacuando. Nō vniuersalis
sicut dicunt quidaz quia a corde oritur sed quia ra
mus est cephalice et basilice. Et ergo cum volumus
fleubothomare de cephalica ⁊ non apparet debemus
accipere magis medianam q̄ basilicam et similiter
cum volumus fleubothomare basilicam et non ap
paret magis debemus fleubothomare medianam q̄
cephalicam quia magis conuenit cuz vtraq; q̄ vna
cum alia cum sit ramus istarum et iste extrema. Sei
les siue salnatella est vena que est inter auricularem
et medicum tendens plus versus medicum digitum
⁊ oritur a basilica ⁊ ista aperitur in dextra manu in
opilatione epatis et in sinistra manu in opilatione
splenis. Et quare hoc fit nescitur ratione sicut dicit
Auienna sed experientia / hanc enim inuenit Galie
nus per somnium ut ipse dicit quia habebat quem
dam in cura habentem opilationem epatis ⁊ splenis
et somniabat se fleubothomare patientem de illa ve
na ⁊ sic fecit ⁊ curatus est. De ista fit fleubothomia
ponendo manum in aqua calida quia subtilis est

ideo ut ingrossetur et dilatetur et ne vulnus claudatur
 citius debito et ut sanguis grossus subtilietur .
 Assellaris est illa que posita est sub basilica ⁊ illa ap-
 paret in ligatura brachii et de ista idem est iudiciuz
 cum basilica. Funis brachii est illa que est supra ce-
 phalicam siue os vltimum siue altius brachii vers⁹
 partem siluestrem. Et est idem iudicium de ista et de
 cephalica. Licet ergo secundum Auicennam et Galie-
 num in apertione vene fit euacuatio vniuersalis a
 toto corpore non tamen ab omnibus venis equali-
 ter ut visum est. Licet etiā vene a toto corpore eua-
 cuent non tamen in eis est timor equalis ymmo ce-
 phalica secundum Rasim septimo alinansoris est se-
 curior. Et basilica ē magis timenda ⁊ cardiaca etiā
 multum est timenda licet minus q̄ basilica. Cephalica
 est securior quia neq; iuxta eam est neruus neq;
 arteria neq; supra eam. Sed sub cardiaca est neruus
 ⁊ altius supra eam est neruus subtilis ideo timendū
 est ne incidatur neruus. Basilica est periculosa val-
 de quia est sub ea arteria et iuxta eam est neruus et
 musculus ⁊ ideo est timenda valde. Scises siue salna-
 tella non est periculosa sed tamen subtilis est et ideo
 ut aperiatur melius est q̄ ponatur in aqua calida .
 In pede sunt tres vene scilicet sciatica sophera et ve-
 na poplicis . Et hec aperuntur cum volumus tra-
 here sanguinem ad partes inferiores ut in prouoca-
 tione menstruorum ⁊ illa que est in poplice secundū
 Auicennam magis valet q̄ sophera aut sciatica qz
 propinquior estatrici et ideo melius potest ab ea
 trahere. Sophera vero a virga testiculis et

a matrice sanguinē attrahit. Sed sciatica ab anchis
renibus ⁊ mēbris que sunt situata versus partes sil
uestrem melius trahit. Sophena vero a matrice et a
mēbris positis versus partem domesticam licet sint
rami vni⁹ vene. In medio frontis ē vena vna que
aperienda est in antiquatis passionibus faciei vt in
morphea et impetigine scabie et in passionibus ocu
lorum prius tamen debet fieri minutio de cephalica.
Et similiter est vna vena in naso. Et in vtriusq; ap
tione debet collum ligari et postea aperiri vna ante
aliam per ligationem enim colli melius manifestan
tur. In labiis etiam sunt vene que aperiuntur prop
ter apostemata existētia in ore aut gingiuis cepha
lica tamen prius minuta. In palato sunt quattuor
vene que si aperiātur valent fluxui reumatis ad den
tes in eis facientis dolorem. Et iste vene sunt mani
feste et debent aperiri materia digesta. Item quedā
sunt vene in angulis oculorum versus frontē ⁊ ape
riuntur in passionibus oculorum cephalica prius
minuta. Item quedam sunt vene sub lingua que ape
riuntur in squinancia cephalica prius minuta. Item
vene que sunt in temporibus inciduntur ppter emi
graneam ⁊ propter dolorem magnum capitis ⁊ egrī
tudinem capitis diuturnam et iste sunt quas vocat
Urocras et Auicenna iuueniles quarum incisio red
dit hominem impotentem generare. Item in collo
etiam sunt vene que vocantur guides que minuende
sunt in principio lepre et maxime tamen anhelitus
angustatur. vnde ⁊ in squinancia impediēte anbeli
cum minuuntur.

Si dolor ē capitis ex potu limpha bibat
 Ex potu nimio nā febris acuta creatur
 Si vertex capitis vel frōs estu tribulētur
 Tempora frōsq; sūt moderate sepe fricentur
 Morella cocta nec non calidaq; lauentur

In hoc passu autor duo notat. Primum est qd si do-
 lor capitis accidat. ex potu nimio ⁊ maxie vini vel
 alicui⁹ alteri⁹ pot⁹ quo contingit hoies inebriari tūc
 supbibit debet aqua frigida q̄ sui frigiditate atq; in-
 grossatione impedit ne fumi ex tali potu eleuati cere-
 brum ledāt uel ad ipsuz eleuent. Scdm ē qd si summi-
 tas capitis vel frons nimio calore vexet tūc debēt
 tempora et frons moderate fricari ⁊ postea debēt ex
 aqua decoctiōis morelle calida lauari quia morella
 q̄ a cōibus medicis solatru⁹ dicitur habet infrigidare
 quia frigida est.

Temporis estiuū ieiunia corpora siccant
 Quolibet ī mēse confert vōit⁹ quoq; purgat
 Hūores nocuos stōachi lauat ābit⁹ ōnis
 Hic antūnus hyems estas dñatur ī āno
 Tēpore vernali calidus sūt aer humidusq;
 Et nullū tēpus melius fīt fleubothomie
 Hic tunc hōi veneris cōfert moderatus
 Corporis ⁊ mot⁹/ vētrīsq; solutio/ sudor

Balnea / purgent tūc corpora cū medicis
Estas more calet siccatur noscatur in illa
Tūc quoq; precipue colerā rubeā dñari
Hūida frígida fercl'a dētur / sit venq; extra
Balnea non psunt / sint rare fleubothomie
Utilis ē requies sit cū moderamine potus

In hoc passu autor plura notat. Primum est qd
ieiunare multum exsiccatur corpora in estate quia ex
quo estas de natura sua est calida et sicca ipsa resol-
uit humiditates corporis que etiaz resoluuntur per
sudores in estate multiplicatos et sic superueniente
ieiunio corpora plus exsiccantur quia absente hu-
mido cibali calor nostri corporis agit in humidita-
tes proprias ipsas exsiccando. Et ergo bene dixit
Hippocras septima particula amphorismorum / corpo-
ribus humidis carnes habentibus famē adhibere con-
uenit / fames enī corpora exsiccatur. Scd̄z ē qd vomitus
offert quolibet mēse qz p vomituz euacuantur hūiores
nocui cōtenti in toto ābitu stomachi. Et istud etiaz
vult Auicenna quarta primi ca. decimotercio de iuu-
mentis q̄ affert vomitus cū dixit qd Hippocras prece-
pit vomituz fieri bis in unoquoq; mēse scilicet du-
obus diebus continuus vt secundo die expellatur il-
lud quod primo die non potuit expelli. Et per hoc
secundum Hippocratem conseruatur sanitas cū talis
vomitus mundificat stomachū euacuādo fleuma et
colerā. Stomachus enī nō habet aliquid qd mūdet ipz
sicut intestina habēt colerā rubeā ipa mundificantez

Et postea Auicēna loco p̄allegato ponit plura alia
 iuuamenta vomitus bene facti quorum primum est
 q̄ confert grauitati capitis ⁊ hoc verum ē q̄n illa gra
 uitas accidit ex materia humoralī vaporosa perue
 niente a stomacho et mēbris inferioribus ad caput
 Si enī grauitas capitis fieret a nocumēto p̄prio ip
 si⁹ cerebri tūc vomit⁹ magis noceret q̄ cōferret Se
 cundū est q̄ clarificat visū ⁊ hoc q̄n obscuratio vi
 si⁹ puenit ex materia vaporali pueniēte a stomacho
 ad ip̄os oculos / alias at̄ nō. Terciu⁹ ē q̄ aufert fasti
 diū .i. nauſeā ⁊ abhominatiōē remouēdo ⁊ euacuan
 do humorē a stomacho qui ē cā fastidii. Quart⁹ ē
 q̄ cōfert ei ad cui⁹ stōachū descēdit colera corrūpēs
 ei⁹ cibū. Quintū ē q̄ remouet abhōinatiōē q̄ fit p̄p
 ter vinctuositatē. Sextū ē q̄ remouet casum desiderii
 ⁊ illud quod facit desiderare acut⁹ pōticum aut ace
 tosum q̄ vomitus remouet cām oīm istarū dispositi
 onum iā remota cā remouet effect⁹. Septimū ē q̄ cō
 fert laxitati .i. cachecie q̄ p̄cedit ydropisī ⁊ euacuan
 do materiā talis laxitatis ⁊ mundādo stomachū. Oc
 tauū ē q̄ confert vlcērib⁹ in renib⁹ ⁊ vesica diuertendo
 materias currētes ad illa loca ad partē oppositam.
 Nonū est q̄ etiam cōfert lepre maxime q̄n fit cū vo
 mitruo forti sicut elleboro quia talis vomitus eua
 cuat materias que sunt in locis remotis ⁊ difficilis
 eradicationis ex quibus fit lepra. Etiam vomitus
 corrigit digestionem primam ex qua alie digestiōes
 melius fiunt vñd lepra peccat in corruptione diges
 tiue. Decimum est q̄ confert malicie coloris in cute
 ex aliquo humore diuertendo ipsum a cute.

Undecimuz est q̄ cōfert epilentie stomatice euacuando humore cōtētuz in stomacho ex cuiꝝ effumatione causat̄ epilentia. Duodecimū ē q̄ cōfert ycterice maxie illi q̄ ē ex opilatōe nā p̄pter motuz fortē ī vōitu materia opilās omouet̄ ⁊ remouet̄ a loco ī quo factebat opilatōnē. Similiter euacuat̄ materia fleumatica p̄ vomitū q̄ cōtēt̄ ē cā istuz opilationis. Decimūterciū ē q̄ cōfert asmatis euacuādo materiā aīcedentē ex stomacho q̄ fouebat materiā asmatis. Et etiā calefaciendo mēbra spiritalia et pulmonem ex quoz calefactione sequit̄ cōsumptio supfluitatum faciencium asma. Decimumquartum est q̄ confert tremori ⁊ paralisi euacuando materiaꝝ istarum passionum. Decimumquintū q̄ confert habentibus vlcera nigra magna super partes extremas diuertendo humores a partibus extremis. Et licet vomitus debite administratus ista conferat iuuamenta superflue tamen factus multa inducit nocumenta quia debilitat stomachuz ⁊ resoluit ip̄m ⁊ facit eum aptum vt materie fluant ad ipsum et obest pectori ⁊ visui ⁊ dentibus et antiquis capitis doloribus ⁊c. Prout dicit Auicenna quarta primi capitulo decimoquarto. Terciū quod notat hic textus est q̄ quattuor sunt tempora anni scilicet Ver Estas Autumnus et Hyems prout manifestum est. Et inter ista tempora ver est caliduz et humidū ⁊ hoc respectu alioꝝ tempoꝝ licet in se sic tēp̄o t̄pamento attinens vt vult Galienus in de cōplexionibus. Et ex isto sequit̄ q̄ istud tempus magis aptum est fleubothomie quia magis est multiplicatiuum humoruz q̄ alia t̄pa. Et ergo etiā isto tempore

111
potest conuenire moderat⁹ vsus coytus ⁊ motus tem-
peratus ⁊ ventris solutio siue fluxus ⁊ sudor tempe-
ratus ⁊ similiter balnea temperata ad diminuen-
duz repletionē. Et ergo etiā istud tempus aptum est ad
purgationem corporis cum medicinis. Quartuz est
q̄ estas calefacit ⁊ exsiccāt ⁊ ergo in ipsa etiā mul-
tiplicatur colera rubea que calida ē ⁊ sicca. Et pp-
ter hoc etiā in estate fercula debent esse frigida ⁊ hu-
mida ad remouendum dispanctiam caliditatis ⁊ sic-
citat̄ ex cōplexione estatis inductā. Et debet fieri
abstinentia coytus cum talis etiā exsiccet. Et absti-
nentia a multis balneis simili de causa. Et rara fleu-
borrhonia eadem de causa nisi necessitas hominez cō-
pellat. Et debet fieri quies ⁊ paucus mot⁹ qz quies
humectat ⁊ multus motus nimiu^z exsiccāt. Et debet
homo predicto tempore vti potu cuz moderamine et
maxime frigido quia ex superflua sumptione potus
frigidi propter apertionē pororū aliqñ sequit̄ subi-
ta infrigidatio corporis v^l paralisis siue laxitas mē-
broz vel mors subita. Ñ q̄ nos defendat qui eterna-
liter viuit ⁊ regnat.

Hoc op⁹ optat̄ quod flos medicīne vocat̄

Incipit liber de conseruatione corporis seu de re
gimine sanitatis cōpositus per magistrum Arnoldū
de villa noua.

Prima pars vel consideratio sanitatis cō
seruande pertinet aeris electioni nam inter
ea que necessario approximant humano
corpori / nihil est qđ imutet fortius ipm
q̄ aer cum per os ⁊ nares ad cor ⁊ arterias inspirā
do peruenit cuꝫ qualitibus suis / et per omnes arte
rias immiscet spiritibus corporis per quos omnes
actiones vite corporalis perficiuntur. Ideo regalis
prudencia que ad proprie sanitatis conseruationez
studere debz propter salutē regni nūq̄ negligat quā
cum facultas concedit eligere aerem tam in partibꝫ
regni q̄ in mansionibus locoꝝ ad que inhabitando
declinat.

De electione aeris.

Am cum in parte regni elegerit diutius habita
re iuxta differētiās partium āni in qua salubri
or ⁊ purior viget aer dupliciter prouidet utilitati
cōmuni. Primo quideꝫ in conseruatione proprie sa
lutis a qua diriuatur salꝫ totius multitudinis cui
preest. Secundo vero qm̄ prouidet multitudini quo
ad eius presentia / nō soluz autē corpori est accōmo
dus aer purus sed etiā menti / nam ōnia mentis ope
ra siue in apprehendēdo siue in iudicādo clarius ⁊ p
fectius exercent̄ in aere puriori. Ex qua considerati
one non modice regis prudencia sublimat̄ / cum per
hoc publice utilitati prouideat valde in procurādo

112

claritatem cognitionis ⁊ industrie naturalis non solum mente propria sed totius consilii unde manat gubernationis influentia toti regno ad quod bonum procreandum quantum ei possibile fuerit ipse rex obligatur ex proprio maiestatis officio / cum non tantum naturalibus documentis sed quotidianis constet experientis quod aeris impuritas atque grossities ingenium ebetat apprehensionem obtundit / iudicium obscurat / cognitiones infatuat et obligat affectiones. Ea igitur pars ad habitationem diutius eligatur / ubi fuerit in substantia purus aer / ⁊ in qualitatibus temperatus iuxta differentiam temporis. Nam in estate querendus est purus ⁊ ex circumstantiis habitationis declinans ad moderatam frigiditatem ⁊ e contrario in hyeme / ubi autem purus est aer / ibi verus ⁊ antimus existunt in qualitatibus temperati. Sed quia frequenter contingit quod ubi purus est aer subitis ventorum flatibus agitur. Ideo tunc corpus rarum de facili leditur alterationibus repentinis cum leuiter ad eius interiora penetret ventus / maxime si flauerit veluti per canalem propter quod expedit in locis ventosis vestibulis operiri. Sed colericis ⁊ sanguineis congruit vestis ex lino vel serico interclusa bobace / nam talis vestis sanguineis non inflammat / nec estuare facit et a ventorum ingressu partes protegit circumtectas etc. In mansione vero que precipue deputabitur ad iacendum cauebitur ne sic aer conclusus ⁊ non habens liberas expirationes sicut in aliquibus domibus testudinosis que pauca et parua habent spiracula vel reumaticis sicut in subsolaribus quorum solus non est paucitatum. In talibus enim mansionibus aer est nimis

p.

grossus et iacentes maxime dormientes in eis multum
grauat in capite et in pectore facit enim eos obtusos
pigros et somnolentos cor constringit anhelitum in
durat faciendo respirationem difficilem et voces apu-
rat et obscurat. Preterea si necessitas urgeret in tali
domo iacere subtiliter in hyeme depuret aer cum igne
maximo facto de vitibus siccis aut rore marino vel
brusco vel similibus lignis non fumantibus sed faci-
entibus flammam claram. In estate vero cuncta spira-
cula teneantur aperta ut solum irrigetur et in ea parte
taceatur per quam liberius gredi potest aer. Et si ster-
ni debuerit virentibus plantis caueatur ne sint aquo-
se ut iuncus grossus sed bona et mollis herba scilicet
mirto vel salice aut similibus et talis domus poterit
in hyeme cum ligno aloes aut thure subfungari aut
ligno iuniperi vel cipressi. Estate vero cum sandalo
aut foliis mirti siccis aut virgis eius vel rosis siccis
quibus etiam si copia suppetat solus sternetur aut saccel-
li repleantur ex eis et collocentur circa puluinar lecti.
Cum autem frigora cogent vni beneficio ignis cauen-
dum est ne nimis approximetur aut diu sedeat ad
ipsum et maxime sumpto cibo et vultu appposito nam
rara corpora depauperat spiritu et eorum impedit di-
gestionem et eberat visum et acuit sanguinem et causat
vertiginem. Sed torso ad ignem conuerso eius bene-
ficio moderate sumatur. Si vero fuerit coram ocu-
lis et maxime prope conuenit aliquo propter ocu-
los interponi.

De exercitio corporis.

Est considerationem aeris ideo consideratio se-
 quitur exercitii quoniã naturaliter debet refec-
 tionem precedere propter duo/ quorum unum est qz
 calorem excitat naturalem per quez est cibi digestio
 celebranda. Unde expedit qz cibus qui sumitur euz
 inueniat excitatum ⁊ nõ sopituz/ aliud est quia sup-
 fluitates corporis resoluit et preparat expulsionem /
 quibus in corpore manentibus natura nequit suas
 perficere actiones. Etenim calorem naturalẽ obtun-
 dunt ⁊ meatus impediunt per quos debet alimentuz
 transire. Unde natura corporis impedita manet do-
 nec superfluitates cibi preteriti fuerint excluse perfe-
 cte. Quamuis autẽ grosse superfluitates vt intestina-
 les et vesicales ab aliquibus corporibus egredian-
 tur absqz exercitio tamen subtiles que per poros cu-
 tis habent expelli et que vt plurimum aggregantur
 inter lacertos mēbrorum et inter cutem ⁊ carnẽ raro
 nisi per exercitium educuntur a corpore sano/ tum qz
 raro sudat/ tum quia rarissimuz ē qz aliquis ita pce-
 uiuat siue cibetur qz calor naturalis possit mēbroz
 superfluitates propter paucitatez consumere vel qz
 ita sit fortis qz possit quãtasqz superfluitates va-
 stare cognouit enim ante cibum exercitari/ sed come-
 dentibus parum sufficit exercitiũ modicum. Habẽs
 aut qui copiose reficiuntur maius ē necessariũ ⁊ ecõuer-
 so/ nã his qui parũ exercitantur sufficit modica leuisqz
 refectio. His ergo accētis in prãdio ⁊ cena p̄mittat
 exercitiũ moderatum ⁊ uniforme. Moderatũ quidẽ
 est ex quo alacrior quis efficitur ⁊ mēbra etiã leuio-
 riã si doluerit aut inde fatigata pmãserit p̄culdubio p̄

fuit immoderatio/ et ideo cum fatigatio inchoat cessan-
dum est ab eodem. Uniforme vero dicitur quoniam inferio-
ra et superiora proportionaliter excitantur siue peditan-
do siue equitando vel aliter exercitium peragatur.
Unde qui peditando exercitatur debet aliquando incli-
nari ad colligendum manibus aliquo placido vel
operandum. Equitans vero siue ascendendo vel des-
cendendo mouendo equum non solum pedum colum-
nas sed dorsum moueat/ et manus et brachia/ maxi-
me si venationi operam dederit. Illa tamen in pro-
posito species motus vel exercitium eligi debet per
quam semper illesa permaneat regalis maturitas et
honestas. Quapropter ludus pilee aut lucte cum coe-
tans nullo modo regi congruit quoniam personam ipsius
contemnibilem reddit. Illud etiam publice utilitati
nimium derogat.

De balneo.

Est considerationem exercitii/ consideratio bal-
nei sequitur. Ideo quia defectum supplet ipsius
nam in regimine sanitatis illi solum balneantur in quibus
propter omissionem exercitii et copiosam refectionem
multitudo superfluitatum aggregatur in lacertis et in
tercutaneis regionibus aut quibus propter multitudinem
sudoris in exercitio vel alia causa lotio corporis est
necessaria. Et ideo balneum stupide competit primis ad
prouocandum sudorem. Aliis vero balneum aquam ad abluendum
Sed in proposito neutrum balneum locum habet nam corpori im-
perato sanguine habundanti si moderate cibetur et exercitetur nec con-
gruit sudare/ nec necesse est abluere propter sudoris vesti-
gia. Sed si propter eius exercitium sudoris prouocatiuum

114
aliquā sequeretur necessitas abluēdi. Cauendū est ne
corpus mergatur in aqua notabiliter calida / sed sic
tepidā velut illa que solis feruorib9 estate calescit /
7 rose vnico feruore bullite proiciantur in balneo.
Columnne tñ pedū ad cōseruationē sanitatis visus 7
audit9 / atq; memorie sepe lauent9 7 fomentent9 cū aq̄
tēperate caliditatis / 7 talis lotio fit in sero circa in
troitū lecti dieb9 illis in quib9 nō cenare contingit
lotio vero capitis nō tradetur ultra viginti dies /
nec in ebdomada plusq; semel fiat / nec vnq; stōacho
repleto / sed ante prādiū vel post ipm 7 ante cenā si
proponat cenare

De refectionib9 .

Est cōsiderationē exercitiū sequit9 cōsideratio
refectōis duplici rōe / quarū p̄ma ē qm̄ exerci
tiū corp9 ianit / 7 in anito corpori debet9 refectio. Se
cūda vero ē qm̄ exercitiū in aniendo prouocat appe
titū cibi qui nominat9 fames que nihil aliud est q̄ p̄
co nature ad iudicandū necessitatē cibationis / d̄ cor
pore nāq; sano tunc est certū q̄ indiget cibo qm̄ māi
feste famescit. Et ideo specialiter habentib9 tēperatū
corp9 7 sanguinē habundantibus pre aliis nō expe
dit sumere cibum / donec esuriant / natura enī mēbro
rum non āplectit9 sed respuit ipm. Et ideo cib9 q̄ su
mit9 absq; appetitu nature velut grauis sarcina fert9
in stomacho / 7 aliis mēbris . Preterea magis corrū
pit9 in eis q̄ conuertat9 in ea / nāq; respuunt ipm vel
conantur tepide in substantiā suā cōuertere. Quāob
rem patet ex eis q̄ sanis corporibus in qualibet par
te anni / nulla secundum naturam est alia congrua p3

hora cibationis siue in prandio siue in cena/nisi quā
natura comedere appetit. Et hoc testat̄ q̄ vulgaris
obseruātia tēpestiue cenandi/nō habet in sanis exis
tentiā rationis. Sed ex leui conceptu manauit im
peritorū/ et obseruatur ex indiscreta cōsuetudine po
pulari. Sument̄ ergo cibus appetente natura nec
diu etiā post esuriē debet sumptio tardari/nisi quia
sanctē constitutionis ecclesie/ vel honesta occupatio
aut religiosa deuotio quāq̄ suggerunt ipsam esuriem
tollerare/debet etiā taliter mensurari cibatio ne sto
machus tentione grauetur. Sicut enim nocet cibus
sumptus āte tēpus predictū/sic etiā nocet si sumat̄
imoderate/ ad quod vitādum expedit ut duo viten
tur/ primūz ē imperfecta masticatio per quā magna
fit nature iūria cū nō reddat̄ ei quod ex prima insti
tutōe debet̄. Ad hoc enīz dentes a natura sunt ordiā
ti ut p̄fecte cōminuat̄ cib̄z anteq̄z transmittat̄ in lo
cum digestiōis. Cum enīz cib̄z nō ē liquid̄z aut p̄ ar
tificium cōminut̄z valde naturā sui corporis defrau
dat qui suis dentib̄z p̄fecte nō cōterit/nam aptitudo
cōterendi nec stomacho nec ceteris mēbris interiōri
b̄z est cōcessa. Quapropter necesse est ut ledant̄ a ci
bo imperfecto masticato dupliciter. primo q̄z plus
inde sumit̄ ex quadāz degluciedī voracitate. Secūdo
quā deglutitus imperfecte digerit̄/ et per consequens
corp̄z ad multas preparat passiōes/ et ideo voraces
frequēter egrotāt et nūq̄z ad naturalē pueniunt senec
tutē. Scdm̄ at̄ q̄ metu refectionis imoderate v̄z vitari
ē varietas ferculoz̄ i vna mēsa/ et maxie si fuerit de
licata. Citīz enīz lassat̄ et deficit appetit̄z in sumptōe

115

vnus cibi q̄ diuersoz qm̄ blandimēta saporis puo
cāt eū ad plus sumendū q̄ stōachus possit digerere
propter hoc etiā qm̄ difformitas ferculoz ē tāta q̄
vnū ē facilis reliquū vero difficilis digestionis ne
cessē ē vt debita nutritio mēbroz impediāt quia cū
peius digerāt vnū q̄ aliud ⁊ cōmiscēant adinuicē
aut cum digesto illabit indigestū / aut si vsq̄ ad per
fectā digestionē alteri⁹ remāserit corrūpet veluti si
carnes pulloz ⁊ vaccine insit decoquerētur. Accidit
etiā q̄ qm̄ fercula varia multa sunt numero duobus
mōis impeditur p̄fectio digestiōis. p̄rio qz comedens
ad frequētius potādū iocitur frequēs at potus di
gestionē impedit / quē admodū frequēter supfundere
aquā olle impedit eius feruorē. Scdo qz inter primū
ferculū ⁊ vltimū magnum ē interuallū / propter qd
inchoata digestio primi / a cruditate supueniētū im
pedit q̄ oīa nocimēta vitātur p̄ sumptionē vni⁹ fer
culi aut duoz ad pl⁹ tñ inter ea non cadit notabile
interuallū / ⁊ q̄ nō sunt valde difformia quantū ad
habilitatē digestionis. Et ideo qui paucis vescunt
ad extremā ⁊ mundā pueniunt senectutez. Qui vero
studēt ad multitudinē ciboz incarcerationē vel ante
senectutē extinguunt / uel eoz senect⁹ itēpestiua erit
⁊ valde imunda sicut ī habitatiōib⁹ septētrionis fre
quēter occurrit / ⁊ nō solū hora refectōis ⁊ quātitas
sed etiā qualitas ciboz debet attendi sic scz vt illi su
mantur qui corpori congruunt secundum exigentiā
nature ipsius ⁊ temporis / ⁊ qui non congruunt eni
tenter. Vnde qui naturaliter dispositus est / ad paci
entiam fluentes emorroydas et pulsantes vitare p r

debz acuta / ⁊ salsa nimiū ⁊ dulcia quecūq; cōstipāt
de quibz infra dicit.

De regimine potus.

Unc autem cōuenit de regimine potus in gene
rali tractare / circa quod breuē natura p̄bet sa
nis corporibz regulam scz vt potetur qñ ipsa requi
ret / hoc est qñ veram sitim aliquis patiet. Tunc ac
est vera sitis qñ in ore stomachi percipitur estuatio
quod nunq; in sanis corporibus nisi sumpto cibo
contingit. Vnde cū talis sitis est manifesta sumēdus
est potus et sobrie qualis nature corporis et tēpori
debetur. Est enim in proposito cauēdum ne sit vinū
acutum vel igneum aut grossum et dulce / sed in esta
te album vel roseum in hyeme subrubeum et in sub
stantia semper clarum atq; subtile cuius sapor sit sim
plex ⁊ amicabile ⁊ odor suauis / et ex talibus eligan
tur semper debiliora / que minus tollerare possunt a
que mixturam. Corporibus eniz temperatis sangui
neis ⁊ colericis vtilius est vinum debile naturaliter
cum modico aque q̄ vinosum fractum cum multa
aqua. Sic igitur in proposito patz q̄ expedit omni
no vitare quecūq; vina que confitiunt gipso vel
calce / vel que conseruantur in vasis pice linitis et
eadem ratione vitandum ē nectar nisi cōficeretur se
cundum formaz inferius scriptam / patet etiā ex pre
dictis q̄ vinum nouū perfecte clarificatuz ē in pro
posito veteri semper vtili. In sui vero mentosa in
qua nō estuat orificium stomachi sed arefcit vel os
aut palatum propter puluerē aut motum aut aeris
calorem ⁊ siccitatem non expedit bibere / sed sufficit

gargarizando vini bene limphatū aut aquā partes predictas humefacere vel emūdare vñ si magis pla ceret succosos fructus masticare ⁊ abicere/ vel modicum succi deglutire propter gutturis arditatem erit expediens .

De quiete ⁊ dormitōe.

Est refectionez ordine naturali quiescere cōue nit atq; dormire. Cibis enim ad hoc recipitur vt digerat ⁊ digest⁹ cōuertatur in mēbroz substan tiam. Digestio vero cibi ⁊ maxime in stomacho/ vbi recipitur cum totalitate sue difformitatis ad mem bra nequit cōpleri nisi calor naturalis per quez di gestio celebrat quantum possibile est coadunet circa locum digestionis. Quapropter immoderate nō cō uenit reffectis ambulare sumpto cibo vel vigilare ul laborare. Maxime si corp⁹ eoz nō habūdauerit na turali calore/ qm̄ in motu et labore distrabit calor ad mēbra q̄ motu exercētur/ sicut in vigilātibus ta to q̄ nō moueāt colūnas pedum ⁊ manūū nihilomi n⁹ ad organa sensuū ut audit⁹ ⁊ visus ⁊ ad ip̄z cere brū vbi meditātōis opatio exercet calor naturalis distrabit qm̄ sine ip̄o nulla vite opera pnt in corpe pfici. Que oīa recte cōsiderātes phisici dixerunt con corditer q̄ potior hora maioris refectionis ad obser uāduz sanitatē ē vespertina/ p̄pterea qz nox relecti oni succedit. Ex q̄ multa bona pueniunt necessaria digestiōi pficiēda. Primū ē frigiditas aeris etenī in aere frigido fortior ē digestio q̄ i calido/ qm̄ p frigi ditatē aeris coadunat calor naturalē i cibāo corpis ⁊ p calorē ip̄ius aeris disgregat versus exteriora/

propter quod ut plurimum comedunt amplius in frigidis habitationibus in hyeme. Secundum est tranquillitas mentis et corporis / quoniam de nocte cessant meditationes et occupationes diurne. Tercium est somnus quietus / namque sub silentio noctis nec strepitu vel clamoribus interrumpitur nec occupationibus impeditur / nec luce feriente oculos / breuiatur . Ergo qui moderate reficitur sumpto cibo sedeat et quiescat / tam mente quam corpore / sedendo audiatur non amara nec subtilia sed placida que fuerit facilis intellectus ut sunt regum et sanctorum historie vel musice melodie . Cum autem somnus aduenerit protinus dormiat Sed de die maxime in estate dormiatur in loco frigidiori et obscuriori et maxime tranquillo dum tamen non sit reumaticus . Pedes quoque discalcientur et cooperiantur namque dormire calciatis pedibus et tibus maxime in estate fumos reflectit et corpus estuare facit et inquietari propter quod impeditur digestio / visus obscuratur et mens ebriatur / cooperiendi vero sunt ne nimium infrigidentur / et similiter caput in somno plus quam in vigiliis cooperiendum / namque cum calor naturalis in eo coadunetur circa medianam corporis regionem / extrema remanent modico calore munita / et ideo tunc facilius potest a frigore ledi maxime si aer frigidus quasi per canalē propulsus a ventis penetrat membra / cauendum est etiam ne indirecto capitis fenestra vel spiraculum sint aperta . Qui vero sani sunt corpore debent in primo somno super dextrum latus dormire / ut epaer quod circa cor plus habundat naturali calore subiaceat stomacho / tanquam ignis suppositus lebeti . Cum autem fuerit primus somnus expletus

117

nō ē necessarium his qui t̄pate reficiuntur amplius dormire. Sed si q̄n plus debito sumeretur / aut aliq̄d qd̄ esset graue ad digerendū tunc dormiens nō excitaretur a primo somno propter perfectionē digestionis sed propter stimuluꝝ superfluitatis aggregate in membris sicut urine in vesica vel fumoꝝ in laceris aut screat̄ in pectore aut similiū / quibus expulsis urinando vel tussiedo uel mēbra tendendo adhuc expediens erit ad somnū redire qd̄ perpendet̄ ex pōderositate capitis ⁊ grauedine palpebrarū. Et tunc ne fumis conclusis / epar supercalescat cōuenit iacere super latus sinistrum naz cibo fere digesto multo minor calor sufficit ad perficiendū digestionem q̄ crudo. Supinus aut̄ nunq̄m debet sanus dormire / ne superfluitates que fluunt ad palatum ⁊ nares refluāt ad cerebrum ⁊ subiungant memoriā. Sed excitatus potest expandidari supinus ⁊ paz̄ quiescere ad mēbrorum equationē ⁊ maxime iuncturaz̄ spinaliū. Similiter sanis ⁊ stomachum habentibus calidū vel t̄patum non expedit supra ventrē dormire propter ceruicis contorsionē ⁊ stomachi compressionem. Illis quibus propter stomachi frigiditatem necessarium precipit̄ vt̄ super mollissima puluaria ventrez collocent ⁊ ingementur quantum minus poterūt colluz torquere licet melius esset vētri cervical mollissimū ⁊ calidum applicare ac brachiis amplecti / vel cum lata fassa lini superfirmare vt̄ in somno adhereat. Sicut autem his qui moderate reficiuntur non expedit sumpto cibo deambulare / sic immoderate reffectis erit expediens priusq̄ dormiāt deābulare suauiter ⁊

diu quousq̄ depressum fuerit p̄odus orificii stoma-
chi. Et cū ōnis relect⁹ debeat in somno tenere caput
⁊ pect⁹ ceteris partib⁹ altiora / magis in hoc expedit
immoderate repletis ne regurgitatiōe cibi grauetur
orificiuz stōachi / ⁊ p̄ cōsequēs caput ⁊ mēbra spiri-
tualia. Sōno itaq̄ cōpleto studēdū ē diligenter emū-
dare corp⁹ a supfluitatib⁹ multiplicatis in eo nō so-
lum p̄ secessuz aut urinādo / s̄ etiam p̄ alias ptes ut
tussēdo ⁊ screādo ⁊ nares mūgēdo / caput pectinādo
⁊ faciem mentū aqua tepida lauādo. Coytus etiam
qui ad nature commodum ordinat⁹ exerceri debet ex-
pleto somno ⁊ corpore tēperato. His āt quoz iunc-
ture sunt debiles / aut quos emoroyde sepe vexāt si-
ue fluētes fuerint siue surde cauenduz ē diligenter ne
famelici coeāt / vel īmediate post repletionē / ⁊ maxi-
me si stimulis volūtariis excitaret⁹ ad hoc studiose
natura semper enī spectāda ē ut ip̄a sponte req̄rat /
⁊ ex debitis interuallis ut natura possit effundere se-
men absq̄ dissolutione corporis ⁊ tormēto violent⁹
enī coytus est a cūctis hōib⁹ cū terrore vitāduz /
qm̄ omnes vires corporis āputat ⁊ in extremaz pre-
cipitat senectutem.

De ira ⁊ tristitia .

Upradictis igitur per ordinem obseruatis sci-
re conuenit insuper q̄ accidētia corpus effica-
citer mutant seu alterant / ⁊ in operibus mentis faci-
unt manifestā impressionē. Et ideo q̄ nociua sunt de-
bent studiose vitari ⁊ spāliter ira ⁊ tristitia qm̄ ira

supercalificat omnia mēbra ⁊ propter feruoreꝝ cor
 dis omnes actꝝ rationis cōfundit/ Et ideo cauende
 sunt eius occasiones nisi quātum ex preceptoratio
 nis aduersꝝ illata cōcitur. Tristitia vero corpus
 infrigidat ⁊ exsiccat ⁊ propterea maxie exterminatio
 nē inducit quia cor cōstringit ⁊ spirituz obtenebrat
 ⁊ ingrossat ingeniuz ebetat apprehensionem impedit
 iudicium obscurat ⁊ obtundit memoriā. Et ideo vi
 tanta sunt eiꝝ obiecta nisi quātum ratio persuaserit
 ad detestationem vicioꝝ et mentis pulchritudinē re
 formandā. Qui vero multis curis et sollicitudinibꝝ
 distrabuntur ⁊ crebro pungunt gaudio sepe vacare
 debent ⁊ honestis solatiis vt animus refloreat ⁊ spi
 ritus recreentur .

De nutrimentis scꝝ cibis ⁊ potibꝝ.

Est generalia ouenit specialiter loqui de nutri
 mentis ⁊ remediis cōtra lapsus ⁊ intermittē
 Primo de cibis. Secundo de potibus. Sed quia cibo
 rum quidam sumuntur in alimentum quidam vero
 in saporem et condimentum. Ideo prius erit sermo
 de alimentis. Quedam enim sumuntur ex terrenascēti
 bus quedam vero ex animalibus. Et licet animalia
 dignitate priora sint plantis tamen quia materia
 sunt animaliuꝝ in eo qꝫ nutriuntur ex eis. Ideo terre
 nascencia priora sunt animalibꝝ per naturā ⁊ rōem
 nutritionis. Ex terre vero nascentibus assumuntur
 in alimētum quinꝫ per ordinem scilicet Primo gra
 na panifica vt frumentum/ordeum ⁊ siligo milium/
 auena/panicum et risi. Secundo legumina. Tercio
 fructus. Quarto folia scilicet olerum et herbarum

Quinto radices ut sunt porri et cepe et cetera quae sub terra suscipiunt incrementum. Frumentum autem coctum frequentari non debet / quoniam lumbricos multiplicat et opilationes generat et disponit ad calculum in renibus et vesica. Et similiter pulces de farina frumenti et quicquid fit de pasta frixa uel etixa. Et idem est iudicium de tritico quod vulgariter dicitur alatera et amido / licet sit leuius ceteris temperato tamen corpori non expedit istis uti. Et si forte diebus iuniorum interdum placuerit sumere condiantur cum multo lacte amigdalorum / et prius forte coquantur. Simula uero omnibus predictis minus est nocina. Et adhuc minus colatur a furfuris que si prius cum multa decoquatur aqua / deinde cum lacte amigdalorum erit in diebus iuniorum paratis atque colericis abusu leuissimus et utilis. Utilis tamen erit ferculum ex ordeo factum mundato prius cocto usque ad rapturam. Deinde loto cum aqua frigida postmodum pistato et cocto cum multo lacte amigdalorum usque ad mediocrem densitatem. Talis cibus est valde conueniens patientibus emorroydas pulsantes. Et simili modo debet fieri ferculum ex auena mundata si magis placuerit licet sit minus utile quam predictum. ferculum autem ex risi si fiat cum multo lacte amigdalorum semper est utile corporibus temperatis ad uitandum tamen ad constipationem ultimo debet sumi. Etiam in omnibus est cauendum ne uetustate corrupta sint / uel appropinquent corruptioni et ideo farina et furfur et simula et triticum que plus quam sex mensibus fuerint reseruata / uitari debent a

117
corporibus temperatis atq; colericis. Et amiduz si
plusq; .xii. mēses habuerit ⁊ nisi si plus octo mensib9
fuerit extra corticē reseruatū ⁊ maxime in regionib9
calidis. Generaliter vero tenendū est q; si predicta
omnia fumosi odoris percipiant vel acuti saporis
aut terrei sp sunt euitāda .

De pane .

Anis autem semper debz esse mediocriter fermē
tatus et parum salsus et nequaq; farina imbu
tus ⁊ ad vitandum constipationem prodesset ut sex
tam vel septimam partez furfuris contineat. Cauen
dum tamen est ne sumatur calidus aut induratus .
Si vero necessitas urgeret aliquando vesi bis coc
to sumatur a principio remollitum in pingui bro
dio siue fuerit pinguedo carniū siue fuerit dulcis
olei oliuarum aut amigdalorum ⁊ in diebus carniū
frustra lardi baconis cum eo sumantur vel aliqua
ventrem humectantia seu mollificantia de quibus
infra dicetur .

De leguminibus .

Legumina autē nunq; congruunt tēperatis cor
poribus q; diu manēt in sanitate ppter ea con
uenit in proposito vt eorum substantia vitet et ma
xime siccorum . Sed si de recentibus aliquando pla
cuerit sumere gratia nouitatis expedit q; coquatur
cum zinzibere et croco et in fine condiantur cuz lacte
amigdalorum nisi cuz pinguib9 carnibus coquerē
tur / quia tunc non oportet addere lac amigdalorum

Et inter cetera legumina minus sunt nociua sanis corporibus pisa rotunda et cicera et fabe. Et istorum etiam trium minus nociua sunt pisa rotunda et alba. Generaliter autem quoadmodum legumina sicca sine carbonibus preparantur debet cepe rotundum et album comminutum frigi cum multo et dulci oleo et eis adiungi et ultimo lac amigdalorum et hoc est maxime necessarium si faba debeat comedi et precipue si fuerit de faba fracta legumina vero que cum lacte animalium preparantur omnino vitanda sunt in proposito. Sed in quadragesima quam diuturnus est opulentus usus alimentorum ut piscium et palentium utile est ad conseruationem sanitatis in principio refectionis interdum sumere purretam cicerum aut pisorum. Et hec est illa aqua quam sapientes comedunt scilicet ut pisa uel cicera in aqua dulci remolliantur per noctem et in eadem aqua sequenti die bulliantur duabus aut tribus feruoribus et tunc colentur et colatura reseruetur et appropinquante hora refectionis addat ei parum vini albi et modicum de puluere spicenardi et croco et sale in moderata quantitate deinde unico feruore bulliantur et propinentur in principio refectionis uel ad pacandum uel si magis placuerit fiant offe/tale namque brodium mundificat uenas capillares epatis et uias urinales et ideo preseruat a calculo in uesica et in renibus precipue si pisa uel cicera remolliantur et coquantur in aqua predicta cum petrosillino. Vulgares autem nimis decipiuntur in eo quod credunt hanc utilitatem inesse brodio cicerum remolliorum in lixio namque tota substantia subtilis et aperta per primam remolitionem separat exinde.

De usu fructuum.

Sus fructuum ipato corpori non congruit in via
 cibi / sed potius medicine videlicet ad preseruandū
 ipm ab aliquo accidēte nociuo qđ ex cōcurrētibus p̄t
 tineri. Et ideo moderate et ordinate cōuenit ut eis
 utatur / considerata semper utilitate q̄ speratur acq̄
 ri per sumptionē ipoz / nō enim ad voluntatē sumen
 di sunt / sed ad euidentē utilitatē. Nam uti fructibus
 ad voluntatē cōseruationem impedit sanitatis. Est
 igit̄ aduertendū qđ corpora q̄ fructibus nō utuntur
 pro alimento / debēt in qualibet parte āni cōsiderare
 qualia possunt accidētia nociua incurrere vel ex qua
 litatibus aeris vel ex nutrimentis illi tēporis et secun
 dum hoc fructibus magis uti cōgruit ad obuiandū
 accidētibus illis meliori modo. Sicut igit̄ in estate san
 guis feruore aeris inflāmat̄ in ipa vero et autumno
 siccitate acuit̄. Ideo tunc expedit ad tēperādum san
 guinē uti frigidis et humidis fructibus. Similiter quā
 estiuo feruore mēbra rarificātur et facilius ab eisdem
 exalant calores naturales et spūs. Ideo tūc expedit
 uti fructibus cōstringētibus poros quales sunt stiptici
 Sicut tunc cōpetit vsus acetosoz ad frāgendum co
 leraz acumē. Siccitas etiā t̄pis q̄ ventrē cōstipat se
 pe requirit frequēter estate et autumno vsū iporū
 Et similiter quoq̄ profunt ad somnum prouocan
 duz ubi a siccitate temporis impeditur / vel ad sitiz
 compescendam vel ad estuationem cordis et epatis
 et orificii stomachi mitigandum. Quibus omnibus
 diligenter consideratis facile quisq̄ poterit estate et
 autūno vsū fructuum moderare ad regimē sanitatis

Quicumq; ad cōseruationem sanitatis intēdit debet
hanc regulam generaliter obseruare scilicet q; nunq;̄
utatur fructibus tam coctis q;̄ crudis donec in ar
bore fuerint cōsecuti perfectam maturitatē exceptis
moris quibus utendum non est/postq;̄ ex perfecta
maturitate nigrescunt/qm̄ sunt cibus araniaz̄ et san
guinem inficiunt ac putredini preparāt et bubones
et carbunculos et antrates multiplicāt. Et ideo in re
gionibus calidis āno quo talium moroz̄ copiosus
est vsus epidimia regnat/nisi per fluxum vētris im
pediatur. Secunda vero regula q;̄ abstinēdum est a
fructibus qñcunq; multiplicantur in eis vermes aut
interius tabescunt quod in vulgari cathalanorū di
citur endecar et cognoscitur per hoc quia fructus ex
terius non est naturaliter coleratus nec habet natu
ralem medullam. Tales enī fructus generant conti
nuas febres nisi forte superfluitates eoz̄ per fluxuz̄
vētris aut fortē laborem et copiosos sudores a cor
pore resoluantur. Tercia vero regula precipit ne
fructus diuersi sumantur simul quātumcūq; sint in
naturis vel effectibus propinqui. verbi gratia si de
buerint praua sumi ad ventrem mollificanduz̄ non
expedit cum eis cerasa sumere simul / sed sufficit ut
hec vel illa sumantur in principio refectionis. Simi
liter quoq; tempore quo ficus et vne reperiuntur nō
expedit ut simul sumantur. licet utraq; profint ad
ventrem mollificandum sed sufficit alterum et maxi
me ficus. Quibus ad hoc ut efficaciter mollificent
debet brodium superbibi/ vel alius liquor. Sed ha
bētibus epar et stomachū calidū/ et cunctis colericis

quales sunt habitatores affrice et libre / tutius est
 aquã frigidam superbibere. Ceteris aut̃ vinũ limpha
 tum. Si vero debuerit vna sumi propter ṽtris so
 lutionem. Cauendũ erit ne sumatur in mensa sed lon
 ge ante / maxie si fuerit recens / qm̃ non solũ generat
 ventositatem / sed etiam facit bullitionẽ. Et ideo sub
 uertit cibum et perturbat digestionẽ. Et vuis sump
 tis nullo modo vinuz superbibatur sed brodium tm̃
 uel aqua frigida. Si tamẽ in mensa debuerit vne su
 mi / cõuenit ut m̃cis dieb9 p9 collectionẽ fuerit reser
 uate uel cum aqua feruenti superfundatur / primo et
 secundo cum aqua frigida. Idem quoq; de persicis ⁊
 antepsicis comparatis ficub9 ⁊ vuis debet intelligi
 nam persica sumuntur interdũ in principio prandii
 ad ṽtris solutionem ab his maxime quoruz epar
 calidum est et siccum sed non expedie ut tunc ficus
 sumantur et multo minus vne / sed sufficit ut antep
 sica ul' p̃sica tm̃ sumant' ⁊ maxime duratiua q̃ maio
 ri habundant aquositate. Et econuerso vero in his
 quoruz viscera frigida sunt ⁊ humida quia plus eis
 molliora cõpetunt ⁊ si predicta necessitate cogantur
 aliquñ duratiua sumere prius remolliantur in vino
 puro maxime si fuerint ip̃o die collecta / naz que p9
 collectionẽ soli biduo vel triduo exponunt' saporis
 ⁊ salubrius tunc sumuntur. Si tamen habentes visce
 ra calida deberent sumere ficus in notabili quanti
 tate tunc expediret eis premittere persica vel antep
 sica ficub9 vel poma bene matura ⁊ aromatica cru
 da estate ⁊ cocta in hyeme vel saltem eligant ficus
 muzas scilicet quarum sapor participat manifestam q2

acredinem per naturam. Electissime namque sunt ficus
quarum rubra est medulla et sapor muscus et tales com-
petunt maxime iuuenibus / et quarum est complexio ca-
lida vel temperata. Predicta vero regula similiter
locum habet in fructibus qui sumuntur ad mitigan-
dum feruorem sanguinis ut sunt cucumeres et melo-
nes vel citrulli vel adfrangendum acumen valoris
ut sunt acetosi fructus. Nam cucumeres melones
vel citrullus simul non conuenit sumere et si in mensa
sumantur parum debet sumi ex eis / et ex cucumeribus
sola medulla. Et ante cibum iuuenibus dico et habent
tibus viscera calida / verumtamen estiuis temporibus
non incongrue sumuntur ab eis in fine cene ut diafrag-
mati et superioribus membris estuantibus propter pre-
cedentis diei feruorem et ariditatem efficacius miti-
gium prebeat maxime cum somnus debeat subse-
qui et ex hinc patet ratio propter quam persica et ma-
lagranata dulcia plus conferrunt sumpta in fine ce-
ne cum moderamine quam in principio / licet sint fructus
aquosi nam ariditatem et estuationem superiorum
partium efficaciter mitigant et suaue procurant som-
num. In his etiam qui acutis et crudis vescuntur in
cena ut assaturis obtundunt humoris acumen. Ta-
men si longe ante cenam sumeretur medulla cucume-
ris aut melonis ad mitigandum sanguinis feruorem
utilius esset. In fine vero cene sumantur persica vel
malagranata vel poma electa cruda vel assata et in-
frigidata cum modico panis. Acetosi quoque fructus
qui sumuntur ad coleram obtundendam / et excitan-
dum appetitum longe ante prandium sumi debent

ut malagranata vel in principio sicut cerasa tantū
 aut mora imperfecte matura. Siue tamen in princi
 pio siue longe ante nihil superbibendū est / nisi for
 sitan timeretur in his qui longe ante sumuntur q̄
 eorum acetositas offenderet guttur et orificium sto
 machi vel spiritualia tunc enim expedit parum bro
 dii vel vini bene limphati aut zucaram purazumme
 diate post sumere. Et ideo tales si sumpserint in ieu
 nio acetositatem malagranati aut citranguli vel li
 monis debent cum sacaro sumere. P̄dicta similiter
 regula tenet in fructibus qui comprimunt vel con
 stringunt quia multi simul non debent sumi. Et ideo
 sumptis sarmeneis non debent pira sumi et sump
 tis piris est abstinendum a coctanis / et sumptis coc
 tanis respuenda sunt sorba et mespula et econuerso
 S; circa fructus comprimentes multe occurrunt di
 uersitates nam quidam cōprimunt sola grossicie ac
 q̄ grauitate substantie sicut auellane crude. Quidaz
 vero cōprimunt quia potentiam habent constringē
 di et istorum cōprimentium quedam sunt que debili
 ter constringunt et vocantur stipetica et sarmenia et
 pira / quedam vero fortiter ut coctana sorba et hu
 iusmodi pontica nominantur. Item istorum omnium
 quedam sunt aromatica quedaz non / et quedam dul
 cia et quedaz non dulcia. De comprimētibus ergo
 datur regula generalis q̄ si sola grauitate compres
 serint et nullam habeant potentiam constringendi
 vel aggregandi partes membri cui obuiant / nec aro
 maticitatem aut dulcedinez nullo modo sumi debent
 Maxime a corporibus temperatis. Et ideo auellane

recentes vitande sunt / licet possint cibum sumptum comprimere quia nec dulcedinem habent que placeat oris stomachi nec aromaticitatem qua confortent et foueant spiritum eius nec stipticitatem aut potentiam qua corroborent aggregato partes ipsius. Et ideo generaliter sunt nocive oris stomachi quia sua gravitate et frigiditate percutiunt nullum conferendo iuuamen. Sicce vero minus frigide sunt. Et ideo minus nocent. Et si aliquantulum torreantur minus nocebunt et acquirunt stipticitatem atque dulcedinem per quam possunt prodesse. Sicut et castanee quanto assantur nam stipticitas et dulcedo vigorantur in eis. Et ideo sumpte post cibum comprimunt ipsum orificium stomachi confortando maxime si in vino aromatico calide immergantur. De constringentibus autem dantur regule plures. Et prima est quod si sumantur ante cibum constipant. Si vero post cibum laxant / nam quando precedunt cibum constringunt partes inferiores quibus obuiant et feces ciborum per meatus constrictos difficilius expelluntur. Quando vero sequuntur cibum quia constringunt meatum super feces exprimunt eas per partem inferiorem. Secunda regula est quod constringentia pontica nunquam sumenda sunt cruda nisi fuerint condita vel per diurnam moram ponticitatem amiserint. Omnia enim pontica ledunt immediate panniculos pectoris. Et ideo coctana debent priusquam sumantur in pingui brodio carniū decoqui / vel in pastillis cum carnibus aut si magis placerent assari sub prunis aut in furno quod est melius vel coquantur in vino puro sed assa

vel in vino puro cocta fortius stringunt quæ que cum
 pinguedine carniū coquuntur. Sorba vero et mes-
 pula que raro maturescunt in arbore per diuturnam
 moram post collectionem amittunt ponticitatem.
 Et ideo tunc si predicta necessitas urgeat ut suman-
 tur vel ipsa mespula que carent notabili amaritudi-
 ne possunt assari vel coquantur cum mero. Illi vero
 fructus pontici qui condiuntur per condimentum
 amittunt nociuam ponticitatem sicut nuces que cum
 cortice condiuntur et oliue in sulso / et ideo hec mode-
 rate stringunt plus tamen oliue quæ nuces / quoniam
 condiuntur absque melle vel zuchara et ideo parcius
 debent sumi / quoniam lederent spiritalia. Tercia re-
 gula est quod constringentia succosa ut pira magis con-
 gruunt siccis temporibus / ut estate et autumno quæ
 hyeme. Succo vero carētia et maxime si fuerint dul-
 cia hyeme et vere plus cōpetunt sicut castanee et dat-
 tili. Omnes enim dattili habent aliquam stipticita-
 tem sed manifestior est in dattilis insularibus et af-
 fricis quæ alexandrinis. Et hyeme et vere si necessi-
 tas urgeat uti fructibus ad laxandum ventrem cō-
 uenienter sumuntur post cibum sicut uue passe cum
 suis granis dum tamen nihil superbibatur et effica-
 cius venter mollificatur si ficus sicce sumantur in
 principio absque pane. In fine vero vel dattili vel
 oliue et post oliuas poterūt absque potu sumi aliquæ
 uue passe. Sed si fructus succosi magis placerent il-
 lis temporibus vitari debet magis nociui sicut sunt
 uue brumales que valde nocent intestinis renibus
 et vesice. Unde si sumere placuerit in principio

refectionis ventris mollificatiua succosa melius est
vt pomum aromaticum assum et frigidatum sumat
vel coctum in vino aut vne vineales maxime albe
et abiciantur cortex ⁊ grana. Si vero necessitas vr
geret sumere brumales immergantur prius in aqua
feruenti deinde superfundantur cum frigida et parū
inde sumantur. Si vero constringentia vel cōprimen
tia succosa in fine placuerit sumere sicut pira sumā
tur cum caseo veteri ellecto vel assent et in vino po
nantur. Caueant tamen ab eis qui frequenter patiū
tur torsiones aut iuncturarum dolores. Ultima ve
ro consideratio que de fructibus est habenda perti
net ad fructus oleaginosos / vt sunt amigdala auel
lane nuces pinee fistici de quibus due regule dātur.
Et prima est de crudis . Secunda de coctis. De cru
dis quidem sciendū est q̄ omnes offendunt stoma
chum / sed amigdale ⁊ nuces ⁊ fistici minus offendūt
in sua recentia ⁊ teneritate . Auellane vero et pinee
tunc plusq̄ sunt mediocriter exsiccate. Vnde corpo
ribus temperatis / ⁊ quorum complexio ad calidita
tem declinat non expedit his fructibus crudis vti /
quia multum nocere possunt sed parum prodesse .
Amigdale nancq̄ recentes et tenere possunt aliquali
ter estuationem stomachi temperare. Sicce vero ⁊ re
mollite non prosunt nisi ad prohibendum assensum
vaporis vini ad caput / nuces autem tenere et indu
rate non soluz stomachum sed caput et visum offen
dunt ⁊ solum a venenositate piscium tuentur. Auel
lane parum epar confortant sua proprietate sed sto
macho nocēt ⁊ capiti. Pinee vero inter cetera grana

plus stomacho inimicantur s3 profunt palicitis ha
 bentibus s3 creatum fumosum in pectore/fistici vero
 efficaciter profunt epati frigido 7 stomachu ceteris
 minus offendunt/ sed capiti nocent. Si vero predi
 cti fructus condiantur cum melle vel zucharo sicut
 pineatum vel nucatum stomacho quidem minus no
 cebunt predictis tamen corporibus non expedit eis
 vti precipue cum magis ad voluntatem condiatur
 q̄ ad utilitatē.

De oleribus.

¶c sub oleribus comprehenduntur largo nomi
 ne quoq3 nascentia super terram ex quibus co
 quina seu ferculum preparatur / siue sint herbe vt
 caules 7 spinargia et similia siue fructus herbarum/
 vt cucurbite et melongene que vulgariter albergine
 nominantur/ de oleribus vero breuiter est sciendum
 q̄ nunq3 expedit corpori temperato q̄ cruda suman
 tur/ exceptis lactucis et portulatis temporibus fer
 uidis ad compescendum sanguinis feruorem et estu
 ationem in stomacho et in epate. Ita q̄ ante cibum
 cum modico limphato aceto sumantur. Amare tamē
 lactuce sunt omnino vitande a corporibus tempera
 tis / et quorum complexio ad caliditatem declinat /
 fercula vero possunt ex his omnibus fieri exceptis
 melongenis / quarum vsus nullo modo prodest illis
 sed in ceteris cadit distinctio/nam borago 7 buglos
 sa domestica propter sui temperamentum omni tem
 pore congruunt maxime quibus venter est stipticus

quibus ad tollendum asperitatem possunt adiungi
semper spinargia vel bliti tenerrimi et non rubei et in
estate lactuce vel etiam atriplites aut blete. In hye
me vero cressones aut petrocillu et pauca folia mete
vel oculi caulium alboꝝ. Spinargia vero et bliti su
pradicti qui vicinant temperamento possunt mixtum
vel separatim sumi qualibet parte anni et cetera que
tempori congruunt adiungi. Estati enim congruunt lac
tuce dulces et portulate blete atriplites et cucurbite
Hyeme vero cressones et urtica tenera et petrocilluz
et caules rubei aut crispi et virides. Albi vero quoru
casta est lata et foliu leue maxime si creuerint in solo
irriguo et umbroso utiliter sumunt interdum estate
et autumno abiectis magnis et extremis foliis et
oculis preparatis. In vere autem teneritates spera
gorum possunt adiungi vel per se preparari postquam
fuerint prebulliti. In usu tamen predictoꝝ tria conuenit
obseruare. Primum est ut cum spicata fuerint respu
ant. Secundum est ne cum lacte animalium condiantur/
quoniam nimia fumositate lederent corpora supradicta
scilicet temperata vel calida sed cum brodio carniū ma
xime gallinaz aut cum lacte amigdalorum vel oleo
dulci et maxime recenti. In cucurbitis vero speciali
ter conuenit obseruare ut pro lacte animalium lac po
natur amigdalorum/ ne renibus noceant et vesice.
Similiter quoque ne noceant intestinis/ conuenit eis
aliquas cepas albas et rotundas adiungere/ sed ut
non obsint stomacho / debent eis adiungi oculi cau
lium/ vel in scutella conspergi cum cinamomo. Ter
cium est quod ante omnia fercula debet sumi. Exceptis

caulib9 que pñt ultimo sumi ppter stipticitatē quā
hñt 7 maxime crispī 7 virides siue rubei. Si tamē su
meret tñ eoz brodiū cōuenit vt primo sumat prop
ter vim quā habet apertiuaz ut brodiū cicerū supra
dictum/nā ppter eoz repugnantia vexat stomach9
7 impedit digestio si sumantur simul scz substantia
cicerum 7 predictoz caulium 7 brodiuz ipoz. Quā
obrem expedit ad vitandum hoc incōueniēs/q̄ aut
prebulliantur 7 postmodum coquantur cum predic
tis aut feruenti aqua diu superfundantur aut q̄ co
quantur vsqz ad densitatē ad hoc vt brodium resol
uatur vel q̄ brodium in principio sumat et in fine
substantia.

De radicibus.

Radices quib9 cōmuniter utimur sunt porri et
cepe 7 allea et rafan9 napi et rape pastinate 7
cherinie. Et a primis quattuor debēt omnia corpo
ra temperata et calida penitus abstinere maxime si
fuerint calores/ sed in algoribus hyemis possunt in
terduz fieri fercula ex porris aut cepis. Patientib9
tamen fluentes emorroydas et pulsantes conuenit
semper vitare porros allea rafanum cepas longas
que vulgariter dicuntur scalomne. Et similiter ro
tūdas si fuerint rubee sed si fuerint albe potest ex eis
prebullitis fieri cepulatum cum carnibus aut dulci
oleo 7 siue sic siue nō debet eis lac amigdalorum sp
adiungi. Et qz tale ferculū ventrē mollificat/ debet
ergo añ ōnia fercula sumi. Rape quoqz dulces 7 na
pi tenerrimi si cuz carnib9 coquant 7 melle 7 pipere

7 chinino congruunt predictis corporibus / 7 etiaz
dato q̄ nullo sapore cōdiantur / si tñ placuerit suffi-
cit ut coquantur cū gariophilis cōquassatis vel cuz-
zinzibere 7 croco 7 cinamomo ventre etiā mollificāt
7 vias vrinales mundificant et visui profunt. Ita
stinate quoq; si fuerint albe potuerunt assari vel cū
carnibus aliquñ sumi qm̄ eadem iuuamenta ventri et
vitis vrinalibus conferunt sed expedit ut predicte
radices primo sumantur. Eberinie vero possunt a
predictis in hyeme 7 vere sumi si moderate assentur
tamen si caput 7 pulmonē vel pectus reumati sinus
vexaret nō sumerentur qm̄ nocēt humido pulmone
7 capiti.

De carnibus.

Limenta que sumuntur ex animalibus aut su-
muntur ex eorum substantia ut ex mēbris vel
ex humiditatibus eorūde; sicut ex lacte 7 ouis. Ani-
malia vero vel gressibilia sunt ut quadrupedes et
aves vel natabilia ut pisces gressibilia vero vel do-
mestica sunt vel siluestria / et tam de his q̄ de illis
semper ea sumenda sunt in alimentum que viciniora
sunt temperamento vel que magis congruunt quali-
tatibus temporis. Unde gallina que parere incipit
et capos sex vel octo mensium ad plus / et cuniculus
.iiii. vel. vi. mensium / et capriolus. x. vel. xii. dūmo-
do in suo genere sunt mediocriter pingua possunt
conueniēter sumi qualibet parte anni / 7 similiter cō-
gruūt omni tempore corporibus temperatis aut ca-
lidis carnes eduli lactantis aut vituli si pñt haberi
q̄libz pte ani. s; porci 7 porcelli magis congruūt estati

et autumno . Pulli quoque parvicum eodem tpe con-
 gruunt / sed quia solum in autumno reperiuntur sicut
 etiam et iuvenes coturnices et turtures quod ideo tunc
 magis congruunt sicut pulli etiam colubini . Sed galli-
 ne veteres et agiones et grues veteres pavones et par-
 dices cuniculi animales et lepores / anseres et carnes
 bidentis arietis castrati et auicule que capiuntur in
 breto et palubi sexelli turdones et gallina cuncta ma-
 gis congruunt hyemi . Et similiter carnes false et que
 cuncte sunt dure digestionis vaccine et apris . Sed que
 de facili digeruntur propter laxitatem et raritatem
 et tunc sunt frigide et sicce complexionis ut carnes cer-
 ui caprei quocumque tempore possunt sumi dummodo fu-
 erint animalis bone habitudinis . Anates vero et ful-
 ce magis autumno conueniunt . Sed corporibus tem-
 peratis nunquam expedit anacibus uti vel fulcis . His etiam
 quos emorroyde crebro vexat et maxime pulsantes ex-
 pediat ut diligenter euitent grues et agiones et anseres vete-
 res pavones turdos merulas sturnellos turtures tur-
 doses et coturnices . His tamen corporibus maior vis facien-
 da est in artificio preparandi carnes predictas . Debent enim
 gallie post occisionem eviscerari et suspendi a mane usque
 ad cenam / et e converso priusquam coquantur . Pardices autem vete-
 res et cuniculi debent ad minus per diem naturale post occisi-
 onem seruari . Grues vero et fastiani bidentis in estate et in hy-
 eme triduo . Pavos quoque omni tempore debent seruari post occi-
 sionem diebus duobus / et si plures annis habuerit diebus
 tribus ad minus debent etiam frequentare elixas vel co-
 ctas in pastillis que assas frixas vero debent omnino
 vitare . Sistrum et cuniculos assos et auiculas que capiuntur

breto vel similes affas et in estate mutonem assum /
et omnis affatura sumat in fine preter affaturā por
ci ⁊ eduli. Brocellus etiam affus vitandus ē semp /
Sed de conuito insulso tpe estiuo potest aliquñ sumi.
Est etiam obseruanduz in ouum affatura ⁊ specializ
ter in pardicibus ne marcescant / nā si nimis affent
sunt nocue. Quod etiam de affaturis fuerit in super
ficie / torridum semper in proposito est vitanduz / et
ideo cutis et pinguedo affature porci debent vitari
fercula vero que fuerint ex carnibus comminutis ⁊
cum pinguedine colligatis atq; densatis vt morce
rolium vitanda sunt et maxime in proposito . Sed
alba comestio de pulpis gallinaruz poterit frequen
tari dum tñ non fiat ex pulpis epulatis sed ex trās
uerso generaliter incisis et postmodum contritis ⁊ li
gatis cum lacte amigdaloruz tantūmodo / vel si ami
dū aut farina rizi iungatur quod si valde modicum
Membrorū etiam diuersitas debet attendi / nā licet
partes viciniore cordi sint puriores propter bene
ficiū copiosum naturalis coloris quod ab ipso reci
piunt / ipm tamen cor in via cibi non competit tēpe
ratis atq; colericis vel habentib9 debilez digestiuam
cum sit dure digestionis ⁊ grossum generans sangui
nē. Epar quoq; similiter debet vitari maxime si fue
rit perfecte coctum / quoniā constipat ⁊ terreū ac me
lancolicum generat sanguinē. Solum autē epar edu
li competit interdum predictis dum tamen modera
te sit assum. Et similiter cerebrum ipsius tantummo
do si perfecte affet. Cor aut cerui ⁊ cerebruz leporis
aut cuniculi si sumāt p̄sunt p̄pter virtutē triatale

Sed ceterorum quadrupedum cerebra et cunctorum animalium intestina stomachus renes et splenes debent vitari/preter stomachus gallinarum anseris atque gruis. Extrema vero sicut rostra et pedes quadrupedum ex paucis animalibus debent in usu aliquando sumi a predictis sicut ex porco et edulo naz colericis prodesset usus iporum et temperatis in feruido tpe maxime si condiantur in sulso/ et ideo debet de pulmone intelligi/dum tamen ab edulo accipiat/nam aliorum animalium pulmones sunt eis inutiles/lingua vero ex vitulo vel ceruo tmmodo accipiat. Ubra vero semper vitent/nisi deberent cum fame sumi/et absque aliis ferculis.

De lacticiniis et ouis.

Umiditates animalium que coiter maxime sumuntur in alimentis sunt lac iumentorum et oua gallinarum et ea que ex lacte fiunt. Sanguis enim nulli animalis congruit alimento/precipue corporibus temperate complexionis aut calide. In proposito vero salubris est usus ouorum recentium fractorum in aqua et semper mollium. Ex quibus a medio autumnus usque ad medium veris sufficit vitellum accipere. Reliquo vero tempore potest accipi album cum vitello. Si placeret sumere aliter preparata/ cauendum est ne sumantur cocta in ventribus gallinarum aut inuoluta et frixa/sed aut sint assa vel singulariter frixa/ et semper mollia lactis usus omnino vitetur/preterquam a medio Aprilis usque ad finem May/ nam in illo spacio proderit lac caprinum saltem sumere per quindenam et maxime in prima quindena May.

Sumetur aut sicut ab uberibus egredietur in ieiunio de-
positis supfluitatibus et premissis aliquo exercitio / dum
tamen nullus extraneus sapor in ore percipiat / aut tenebro-
sitas in oculis aut dolor in capite / sicque mensura medio-
cris scilicet continens mediam librâ vel ad plures uncias no-
ue vel decem partibus cuius sumptionem tam diu tardabit pran-
diu donec manifestus aduenit appetitus. Inter ea vero
quae sunt ex lacte butirum spâliter et seratius sunt a prædic-
tis corporibus euitanda. Si tamen placeret in hyeme aliquando
sumere butirum cauendum est ne sit rancidum aut nimis
salsum et quod in modica quantitate sumatur. Quod si fue-
rit melle conditum / erit melius ad sumendum crudum. Se-
rum aut recens et maxime caprinum bullitum et colatum esset
utile frequenter in medio maii usque ad finem iulii uel
augusti supra dicta hora et quantitate. Caseus vero
si fuerit vaccinus et butirosus ac dulcis potest frequenter
assus vel elixus autumno et hyeme. Quinus aut pin-
guis et nondum rancidus nec nimis salsus poterit in-
terdum in fine refectiois in modica quantitate sumi mul-
tum aut non expedit nec est tutum nisi cum cucurbitis aut
herbolato facto ex voraginibus spinargiis a tripli-
cibus sumeret et raro. Casei vero quicumque fuerint cum
coagulato facti debent a prædictis corporibus euitari /
sed lac cum flore coagulatum possit estiuis feruoribus
aliquando sumi ad estuationem stomachi compescen-
dam et sitim in principio cene dummodo post vinum
non sumeretur immediate. Simili quoque ratione po-
test tunc temporis caseus recens in fine sumi ubi de
essent fructus nominati superius.

De piscibus.

Pisces quicumque fuerint lacuales vitandi sunt nisi
 si constaret locum esse limpidissimum in profun-
 dum ut saxosus vel calculosus vel arenosus et ma-
 xime quod ex transitu magni fluminis crearetur vel ex mag-
 na scaturigine fontium aut ex magno et frequenti refluxu
 maris similiter sunt vitandi qui sunt ex riuulis le-
 te fluentibus et maxime si receperint putredines canapis
 et lini aut putridarum herbarum vel liniositates cori-
 orum aut condimenta ipsorum vel ceteras superfluitates
 villarum aut oppidorum. Et vnde cumque fuerint hoc est
 marini siue fluuiales vel lacuales / attendendum est primum
 liter quod habeant substantiam puram que non sit in odore
 grauis nec in sapore nec in tactu et in separatione li-
 mosa. Et eorum qui puram habent hoc modo substan-
 tiam semper existunt salubriores qui pulpas habent
 candidam ut argentum. Et inter hec etiam squamo-
 si sunt semper preferendi / tamen si squamis caruerint /
 saltem obseruandum erit ut substantia sit qualis est
 dicta. Erit etiam cauendum ne pisces magni et duri
 comedantur recenter capti sed tamen reseruentur et maxi-
 me euiscerati quod absque corruptione tenerescant. Debent
 autem predictis corporibus pisces recentes ut plurimum
 assari vel elixari. Sed assatura magis est frequentanda
 in hyeme quam in estate siue in furno siue in prunis
 assentur. Elixatura vero e conuerso. Sed illa que fit
 cum vino albo congruit omni tempore / et est obser-
 uandum ne in assando pisces oleo lintantur sed vi-
 no in quo sal fuerit dissolutum. Si vero fricantur
 aut multo lintantur oleo dum assantur / expedit non

sumere cutem. Uniuersaliter tamen cutis pisciuꝝ est
uitanda ⁊ de ipozꝝ auxungia. Pisces at̄ perfecte sal
si ⁊ maxime pre salsedine arefacti nō cōgruunt pre
dictis corporibꝝ / licet brodiū simplex congrui siccī
sumptum interdum precipue in quadragesima qm̄
frequentantur opilatiua sit vtile in principio mense
qm̄ aperit meatus atqꝫ mundificat. Sed ex substan
tia vel nihil sumat̄ vel parum ⁊ raro ⁊ circa finē re
fectōis. Si vero piscis pfecte salsus fuerit lardosus
ut balena siue cuiua poterit in quadragesima parz
aliquā sumi cum spinargis in principio qncunqꝫ ne
cessitas occurreret cōstipationē soluēdi. Sz ex pisci
bus semifalsis ⁊ maxie pinguibꝝ elixatis largiꝝ pōt
sumi / naz pisces pingues ⁊ grossi qui biuoꝝ vel tri
uoꝝ fuerint sale cōditi si elixetur sapidius ⁊ salubri
us comedentur.

De saporibꝝ ⁊ condimētis.

De saporibus et condimentis conuenit scire qꝫ
nuncꝫ predictis corporibus acuta conueniūt.
Et ideo fortia salsamenta vt piperatas et alleatas
⁊ acutas sapes vt sinapium ⁊ erutam eis expedit
vt vitent nisi taliter possent reprimi qꝫ eorum nocu
mentum non timeretur sicut eruta reprimitur quāto
pastillum eius viu in aqua simplici coquitur / quan
tuꝫ scilicet coquerentur vaccine carnes deinde pista
ta cum paucis amigdalīs distemperetur cum puro
aceto nihil aliud adiungendo nisi forte modicuꝫ ci
namomi. Adel autem vitare debent corpora supra
dicta et multum etiam vsum zucare. Si tamen eru
te vel alicui acido salsamento placeret interdum

iungere quicquid dulce melius est zucara albissima/ut
 parum sape iungatur que vulgariter dicitur arab.
 Semper tñ est memoranduz qd valde dulce acuta ⁊
 asca patientibus emorroydas vexatiões inimicantē
 ⁊ ideo non expedit eis vt confectiones ⁊ salsamenta
 frequenter maxime si fiant de pipere quocunq; vel
 cum multo zinzibere galanga vel gariofilis aut etiã
 multo croco. Sed vt error omnis possit euitari por
 tabitur sequens puluis ꝛ zinziberis albissimi. 3. ii.
 corrandri bulliti in aceto et exsiccati. 3. i. cardamo
 mi ben albi añ. 3. ꝛ. rasure eboris lote. 3. ii. gariofilo
 rü croci añ. 3. i. cinamomi electi 3. vi. fiat puluis ⁊ d
 ipso cum amigdalis pistatis fiat salsamentum cum
 modico aceto vel agresta poterit addi. de ipso etiã
 in moderata quantitate condiantur pastilla et per
 totam estatem imponatur pastillis cum de furno ex
 trahantur/lac amigdalorum factum cum agresta vñ
 cum succo malorum granatorum aut limonum vel
 citrangulorum que vulgariter dicuntur terongie vñ
 arangie/ tales enim sapes acetosi facti cū amigda
 lis raro vel nunq; possunt ledere spiritualia possit
 etiã acetositate que ponuntur in pastillis caue
 ri offensa si totum ouum cum eis agitetur fortiter /
 postmodumq; pastillis imponatur / cum fuerint ex
 tracta de furno. Similiter quoq; si lacte amigdalo
 rum factum cum predictis acetositatibus assature cō
 spergantur semper minus nocebūt. Sed si placuerit
 estiuis feruoribus vti ad saporem simplici acetosi
 tate cauendum est ne nimium frequentetur succus
 limonum auoniã valde neruis ⁊ neruosis membrum

inimicatur. Acetositas vero citranguli quia vicini
or temperamento semper est minoris offensionis.
Et in his etiam fructibus obseruari debet regula su
pradicta scilicet vt sumantur in vsum donec in ar
bore maturauerint/ limo enim tunc perfecte matura
uit cum amiserit omnino corticis duriciem atq; vi
riditatem. Citranguli autem ad sui perfectam matu
ritatem debent per annum integrum in arbore perma
nere. Omnibus autem acetositatibus melior est que
sumitur ex malo granato muzzo anni preteriti / cum
quia debilior / cum quia modicum habet stipticita
tis que potest confortare stomachum et membra in
teriora. Et hac etiam ratione pre ceteris commenda
tur agresta que fit ex tenuitatibus vitium. Et ab
omnibus aliis abstinendum est/ cum de ipsa copia
reperiatur que poterit acui cum ceteris acetositati
bus si placuerit cum assaturis tamen autum estiuo
tempore sufficit ad saporem vt conquassentur in mi
xtura vini et multe aque rosacee cum modico salis.
Assaturis etiam quadrupeum si placuerit saporem
alium a sale coniungere sufficit eruca predicto mo
do parata/ vel salsamentum viride factum solummo
do cum aceto vel amigdalis et petrocillo et modico
mente ⁊ cinamomi. Vel si carnes aride fuerint quas
tamen oportet diligenter vitare sufficit parum sa
lis cum multo vino limphato. Sed in proposito po
test ex cinamomo electo et amigdalis atq; aceto fie
ri sapor conueniens omnibus assaturis non solum
quadrupeum sed etiaz piscium/ ⁊ hyeme potest ad
di parum zinziberis. Sed ille sapor qui fit tantum

ex optimo cinamomo et multis amigdalibus atque aceto potest omni tempore frequentari si consuetudo requirat uti saporibus / quod ideo dicitur quia corpora temperata non indigent alieno sapore / nam cum appetitu regulato semper ab eis sumitur alimentum Et ideo nisi qualitates alimentorum uel temporum ab equalitate recesserint non indigent medicato sapore nisi sale tantummodo . Sed consuetudo nature semper imponit necessitatem . Et ideo teste Hippocrate dandum est aliquid consuetudini et aliquid nature corporis et aliquid tempori sicut docetur in proposito per regulas predictas . De his autem quibus cibaria cōduunt / sicut sal oleum acetum carnes salse et similia per predicta sufficienter datur intelligi quod conueniat obseruare .

De potibus .

De potibus uero sciendum est quod ea que bibuntur a sanis cōmuniter aut sumuntur tantum in ratione potus aut in ratione solummodo medicine preseruatue uel in ratione potus et medicine . In ratione quidem potus bibitur omnis liquor sumptus ad extinguendum sitim causatam ex cibo et ad reddendum ipsum moderate fluxibilem sicut bibitur uinum uel aqua in hora refectionis . De uino ergo quale conueniat in proposito et quando debeat sumi dictum est supra in generalibus . In ratione uero medicine sumitur tantum / quando in estate bibitur aliquis liquor ad mitigandum estuationem interiorum r3 .

membrorū / qua intentione bibitur a pluribus tunc
in feruore iuleb. Et est syropus factus ex aqua ro
facea tantum ⁊ pane zucare qui syropus est tunc tē
poris valde utilis temperatis / quando pre feruore
temporis estuant / ⁊ at huc magis utilis habentibus
complexionem naturaliter calidāz specialiter in epa
te ⁊ in corde bibitum enim cum aqua frigida non so
lum infrigidat sed humectat etiam et confortat. Si
mili quoq; ratione habentibus stomachum siccum
⁊ intestina specialius conuenit tunc temporis bibere
syropum violatum modo predicto. Quibus vero
sunt humida syropum rosaceum. Sicut in his quo
rum cerebrum siccum est conuenit propter estuatio
nem interiorum membrorum tunc temporis bibere
nenifar. Eadem autēz ratione tunc temporis bibūt
aquam ordeī quorum complexio totius declinat ad
siccitatem. Sed carnosus et habentibus viscera cali
da sufficit tunc temporis propter estuationem inci
morum aquam puram frigidā bibere que sit de fon
te viuo aut de laudabili puteo vel aeterna. In quib
us tamen ⁊ opilatis vel strictos habentibus meat
interiorum conuenit addere paruz aceti. Sed in pro
posito si predicta necessitas urgeret interdum bibe
re ipsam dissoluatur in ea prius rosacea zuccara fa
cta de puro ⁊ albiſſimo pane. Quapropter ipsa tūc
debet potari maxime in diebus canicularibus ⁊ etiā
iuleb sic factum scilicet q̄ ad vnā libraz panis zu
care ponantur. iij. libere de aqua rosacea nec supra
ignem stare permittatur nisi quantum clarificationi
cōuenit ita q̄ ad plus nō sumatur de aqua rosacea

nisi tertia pars. In ratione vero potus et medicine sumitur sicut quando in feruoribus estatis post somnum diuturnum sitiunt et estuant vera siti qui bene fuerint in prandio refectioni / nam talibus tunc temporis expedit in via potus et medicine bibere aquam frigidam vel vinum bene limphatum . Sed in algoribus hyemis et interduz in quadragesima sumitur in via medicine solūmodo nectar siue claretum in fine refectionis scilicet ad hoc ut os stomachi calefaciat et digestiuam confortet / et ideo sumitur ut plurimum cum eo quod circa regionem orificii stomachi plus retinet ipsum sicut cum nebulis que sua viscositate adherent / vel habentes ipsum humidum cum pane aliquantulum terrefacto . Sed in proposito nō est necessarius nectaris usus / quia conficitur ex duabus habentibus acumen et inflammantibus scilicet speciebus et vino et tercio inflāmabili quod est dulce scilicet mel aut zuccara . Propterea si rationes tēporis aut consuetudinis eo placuerit uti parce sumatur et semper fiet ex puluere sequēti ℞ cinamomi electi . ʒ . i . zinziberis albissimi . ʒ . ʒ rosarum rubearum gario filis sandali rubei añ . ʒ . ii . pilorū spice . ʒ . i . fiat puluis qui sufficit in proposito ad . xxx lb . vini aduoto melle vel zuccara quantum sufficit pulueribus incorporandis et ad plus sufficit tantum zuccare quantum mellis despumati aut media libra zuccare dissoluit in vino modico tamen cum melle diutius et melius conseruatur .

Remedia emoroydarum.

Errum est q̄ seruando regimen supradictum
emoroydaruz vexatio vel omnino cessabit v̄l
tam leuis erit q̄ poterit paruipendi. Sed q̄ frequē
ter a debito regimine declinatur. Ideo cōuenit vt hi
qui per naturam proni sunt ad vexationem talem
sciāt quibus remedijs in actu passionis poterunt
se iuuare. Quando igitur emoroyde moderate fluūt
non sunt v̄llo modo restringende/ quoniam talis flu
xus corpori est salubris/ ⁊ preseruat ipsum a pluri
bus ⁊ grauibus morbis. Sed immoderate fluentes
quia nimis corpus debilitant/ sunt compescende. Ad
quod sunt tria necessaria/ primū est diligenter serua
re precepta supradicti regiminis ⁊ specialiter in vi
tando acuta ⁊ salsa ⁊ dulcia/ ⁊ in acutis debent assa
ture intelligi ⁊ maxime si fuerint aride. Debent etiā
cuncta inflammatoria vitari sicut ira ⁊ coytus et ex
ercitium forte. Secundum est vti a parte intra delec
tabilibus stipticis vt sarmenis piris ⁊ coctanis et
similibus vt est scriptum superius non tamen in pri
cipio sumantur ne ventrem constipent. Et auricule
porci et pedes ⁊ amidum et etiam rizi tunc frequen
tabuntur vel in estate bibatur mane syropus rosa
ceus aut factus ex succo citoniorum siue murtillis ⁊
si cocti fuerint ad perfectionem admisceatur duplū
aque calide ⁊ quasi tepidum bibatur. Si vero non
esset syropus ad perfectionem coctus quod melius
est calefiat modicum ⁊ bibatur/ ⁊ si forte horreretur
dulcedo addatur cum debuerit sumi parum de succo
maligranati recenter expressi vel saltem puri vel

modicum de succo citranguuli. In hyeme vero comedantur in ieiunio triginta vel quodraginta radicule que dicuntur vulgariter triflex de ronax. Tercium est ut exterius applicetur aliqua stiptica sic videlicet ut in estate fiat sacculus ex tribus partibus rosarum et quarta murtilorum et unito feruore bulliantur in aqua/ deinde exprimatur et cum tepuerit diu sedebitur super ipsum et mane et sero. In hyeme vero salvia recens coquassabitur et frigaretur cum multo oleo rosaceo et in sacculo ponetur et sedebitur desuper ut prius. Est etiam influentibus emoroidis aduertendum ne cessante fluxu sanguinis forte stillent aquositates albe vel citrine vel virides et ibidem sordices aggregetur/ nam talis immundicia conclusa non solum pruriges sed frequenter ultra generat corrosiua. Et ideo cum apparuerint predicti feruores debet illa regio sepe lauari et etiam diu cum vino in quo salvia recens et plantago equaliter sumpta et concassata prius bulliantur vel in defectu plantaginis et saluie sumantur equales partes rosarum et yreos vel absintii et concassentur et bulliantur cum vino. Contingit etiam sepe quod dolore molestantur et hoc multipliciter. Quandoquidem quidem propter retentionem sanguinis emittendi/ quando enim ille vene sunt immoderate replete/ nec aperiuntur ut consueuerunt ad effundendum sanguinem excedentem/ dolore afficiunt regionem illam et quandoque vitinas ut est regio ancarum et colligatas/ ut regio dorsi et cognoscitur

excessus sanguinis ibi retenti per hoc quod ipse tumens
et grauedo siue ponderositas et pulsatio sequuntur
ibidem et in iuuentibus masculis magis sentitur pulsa
tio quam grauedo et quandoque sanguis exuberat non solum
ibi sed etiam supra totum dorsum tenditur et diffici
liter curuantur ac si baculus esset infixus. Adicigat
autem dolor dupliciter uno modo scilicet ad curam per
fectam / alio vero modo ad remedium tantum. Cura ve
ro perfecta est ut causa doloris abscindatur perfecte
quod fit si sanguis qui superfluit sensibiliter euacue
tur et maxime per illas partes per quas natura con
suevit et adhuc conatur euacuare scilicet per emoroy
das et ideo festinandum est ut ille aperiantur. quod
fit tribus modis vnus est cum flebothomia / alius est cum
sanguisugis appositis per canas / tertius est cum medici
nis et melior medicinarum est folium ficulne / quod de
bet prius complicari / et quod vna pars cum alia coterat
quousque lac effluat inde. Huiusmodi fricentur emoroy
de cum superficie confricata donec aperiantur et si non con
fricantur cum cepa lacrimante vel distemperentur aloë
cicotriniū cum felle bouino et modico aceti et calidū
cum panno vel bombace superponat vel supra pannum
sedeat donec aperiantur vel simili modo superpona
tur oleum amigdalorum amararum vel persicarum. Si
vero tardaretur aut tardari timeretur emoroydaz
apertio saltem diuertendus est sanguis abinde quod
in apertendo venam grossiorem que apparet super
dorsum pedis fit in ambobus pedibus et hoc fiat in
ieiunio / et ad minus de utraq. .iii. uncie sanguinis

extrabantur / vñ si predicta fleubothomia nequeat fieri fiat de vena epatis i plicatura brachii / et subtilis dieta seruetur .iii. diebus . Congrua vero remedia sunt in proposito calefactoria mollitiua que suauiter et insensibiliter detinue faciunt superfluitatez sanguinis resolueno fiunt aut hec calefactoria duobus modis / vno modo vt medicine cocte in aqua ponantur in aliqua olla sub sella perforata et sedendo in sella recipiatur vapor per inferiora . Alio vero modo vt medicine cum aqua decoctionis earum ponantur in gradali vel concã et sedatur ibi vel immergatur de spõgia et exprimatur et supersedeatur . Sed primus modus et secundus efficacius operantur . Ad medicine vero que bullientur in aqua erunt iste scilicet duo manipuli foliorum lingue canis vel in defectu eius tantumdem maluarum vel bismalue et manipuluz vnum violarie et tantumdem petrocilli et lb semis frenugreti vel in defectu eius ponantur .iii. vncie melliloti et .ii. desticados citrino et omnia concassata ponantur in saccello lineo et bulliant in aqua dulci et fiat vt prius dictum est . Quandoque vero dolorem creant et propter excrescentiam quando scilicet in extremitate ipsarum exterius erunt quedam additamenta sicut si essent papille mamillarum que excrescentie in quibusdam sunt aspere et dure verrute et inde vocantur verrucales . In quibusdam vero sunt lenes et rotunde et turgentes ad modum vne et inde dicuntur vnales . In quibusdam vero sunt molles et granose ut mori et inde dicuntur morales / et quæ sudant humiditate sanguinolenta

ideo quidam ficus nominauerunt. Et omnes bñoi
excreſcentie affligunt ſedentem vel equitãtes ⁊ maxi
me verucalẽs propter ſuã duriciã ⁊ aſperitatẽ et p̃
bas grauius affligunt vuales q̃ morales quia p̃p
ter ſui tumorẽ vel tenſionem nõ cedunt cõpreſſioni
In his ergo excreſcentiis eſt ſciendũ q̃ parum pro
ſunt remedia ſupradicta preterq̃ in vualibus que
vt plurimũ generantur ex retẽtione ſanguinis cuius
euacuatio moderata prodeſſet ⁊ ideo poſſunt in eis
exerceri predicta. In verucalibus aut̃ prodeſt ad re
medium applicare mollitiua et lenitiua / vt vitellum
oui concuſſatum in eſtate cum oleo vtolato ⁊ in hye
me cum oleo amigdalorum butium et butiro recenti
⁊ omni tempore prodeſt adiungere predictis muſti
laginem maluarum aut fenugreci / ita vt in mixtura
predicta bombax vel pannus lineus immergatur et
ſupponatur. In moralibus aut̃ ad remedium plus
proſunt exſiccatiua ſine mordificatiõẽ ſicut puluis
factus ex foliis tapſi barbari vel plantaginis adu
ſtis vel ex radicibus canarũ aduſtis. Hic enim pul
uis incorporatus cum oleo roſato debet ſupponi cũ
panno vel debet ſuperſederi in ſpõgia. Predictis aut̃
puluerib⁹ poteſt adiungi quarta pars ceruſe ⁊ alia
quarta pars licargerii ⁊ cum oleo roſato fit unguen
tum conueniens in propoſito ad remedium. Sed in
omnibus predictis excreſcentiis eſt melius ad curã
intendere q̃ ad remedium / quoniã per remediũ non
prebet̃ niſi momẽtaneũ iuuamentũ ⁊ ideo p̃curandũ
eſt vt ille excreſcentie auferantur ad hoc vt equalis

maneat superficies regionis . Tamen in illis corpo-
 ribus in quibus expedit vt emorroyde sepe fluât ca-
 uendū est diligenter ne per modū auferendi solitus
 fluxus prohibeat / sicut accidit quādo exstirpantur
 cauterio vel incisione quia vt plurimū cōtingit tūc
 q̄ in sanatione cauterii vel incisionis claudunt ōni-
 no per consolidationez venaz . Sed conueniens aut
 securus modus est / vt auferant paulatim cum suau-
 bus corrosinis qualia sunt ea que sunt ō natura sa-
 lis / nā quasi pruriendo cōsumunt superfluitatē / ⁊ ci-
 to liquefcunt sicut fex aceti cōbusta / ⁊ sanguinem vi-
 tuli ⁊ sal gemma nitrum ⁊ mel ac vetus exungia por-
 ci ex quibus optimū conficitur vnguentuz sic scz vt
 fex aceti combusta ⁊ sanguinez vituli sal gēma ⁊ ni-
 trum / omnia simul vel aliqua ipoz accipiant equa-
 libus portionibus ⁊ puluerizent / deinde cū vna par-
 te mellis ⁊ duabus axungie liquefacte fortiter incor-
 porentur vt fiat sicut vnguentuz ⁊ in pāno superpo-
 natur ⁊ qualibet vice lauetur prius cū vino calido
 in quo modicum mellis dissoluat / poterit āt in esta-
 te modicū aceti cum predictis ex quibus vnguentuz
 fiet incorporari . Cum autem excrefcentie fuerint eli-
 mate ⁊ manserit superficies regionis equata sufficit
 in estate lauare cum vino decoctionis rosarum aut
 capsi barbati vel plantaginis . In hyeme cum vino
 decoctionis saluie cui parti post lotionem superas-
 pergetur puluis ex duabus partibus rosarum et
 vna ceruse factus . Possunt etiam conuenienter au-
 ferri si ligentur in radice sicca vel sericino filo

duz tamen ligatura non stringatur immoderate sed
quātum tollerari poterit absq; dolore graui. Si ve
ro accipiatur cortex laureole/et fiant ex eis fila/ ex
quibus predicte excrescētie ligentur et radicibus mo
derate strictura celeriter abscindentur. Tercio modo
affligunt propter inflammationem ipsarum in cir
cumstantis regionis ⁊ tunc sufficit ut sepe lauentur
cum aqua dulci tepida in qua prius bulliatur semē
cucurbite vel cucumeris concassatum aut portulaca
vel semperuua vel flores nenufaris vel suo tempo
re liniatur cum succo cucurbite semperuue aut ex al
bumine oui cum oleo violaceo fortiter agitatis. Vt
fiat unguentum ex cerusa lota et cera alba et oleo
violaceo et mustillagine psillii equaliter acceptatis
⁊ fortiter incorporatis. Et similiter poterit inūctio
fieri ex populeon si recens inueniatur. Et si predic
ta omnia deficerent tepesiat aqua simplex sicut si
stetisset ad solem/ ⁊ bombax vel pannus lineus mer
sus in ea frequenter applicetur regioni predicte.
Quarto etiam modo consueuerunt affligere speciali
ter in egerendo quando stercus emittendum est du
rum / quia tunc maxime si fuerint excrescentes coher
centur et comprimuntur ab eo in exitu ⁊ grauem ge
nerat cruciatum/ ⁊ ideo precauendum est ne feces in
durentur ciborum/ vtendo mollioribus ⁊ humectanti
bus iuxta doctrinam superiorem. Et si cetera non
habentur in promptu in principio prandii/ sumere
tur medulla cassia fistule vsq; ad quantitatem vni
us uncie vel circiter vel semis ad minus / in actu

vero affelandi potest obuiari afflictioni si mergan-
tur inferiora in aqua moderate quantitatis et maxi-
me si malue fuerint ibi cocte uel in oleo violato tepi-
do pannus lineus immersus ano suauiter quantum
poterit intromittatur.

Explicit regimen sanitatis compositum seu ordi-
natum a magistro Arnolde de villa noua Cathalo-
no omnium medicoꝝ ualentium Gemma.

1800

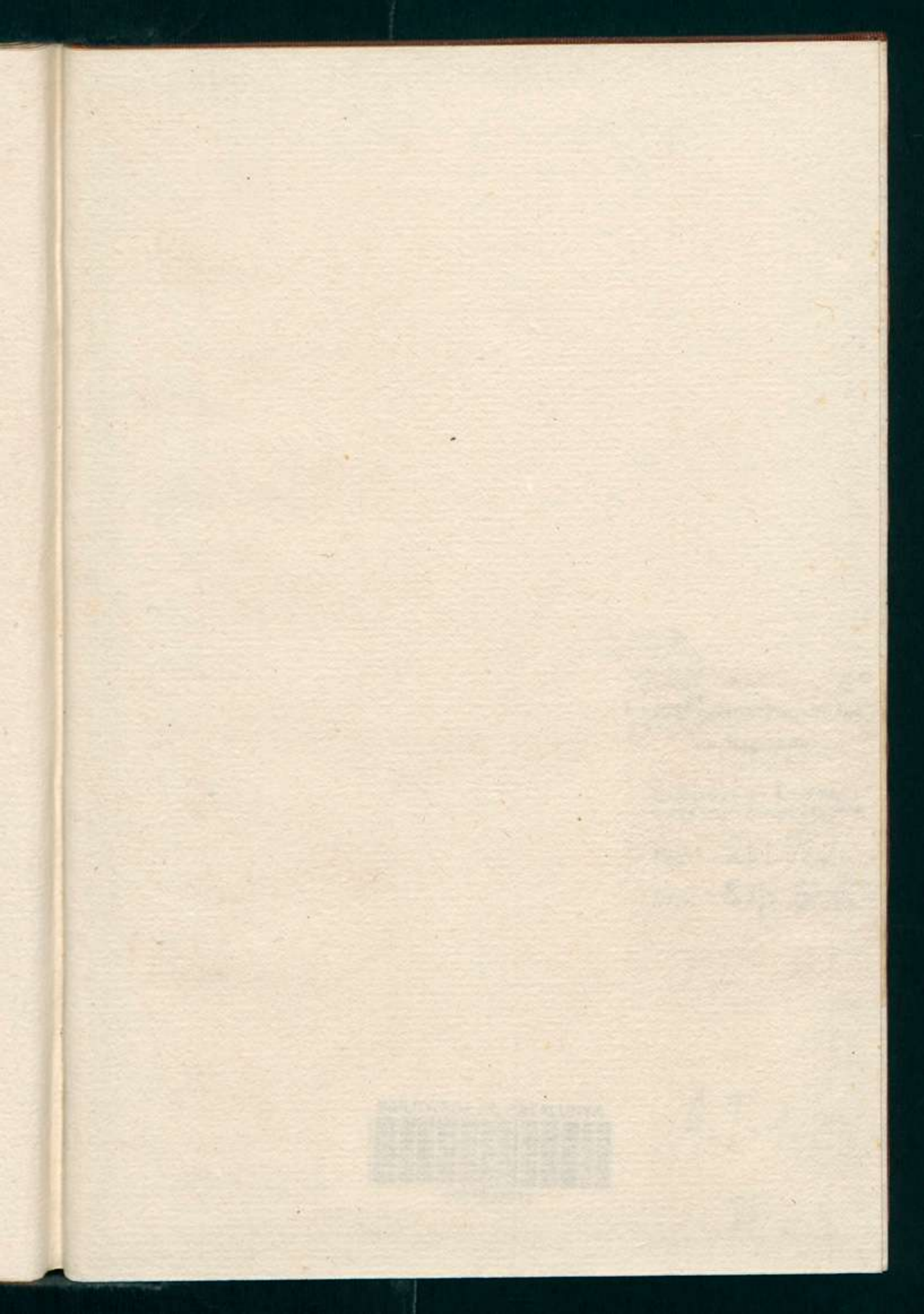
1800

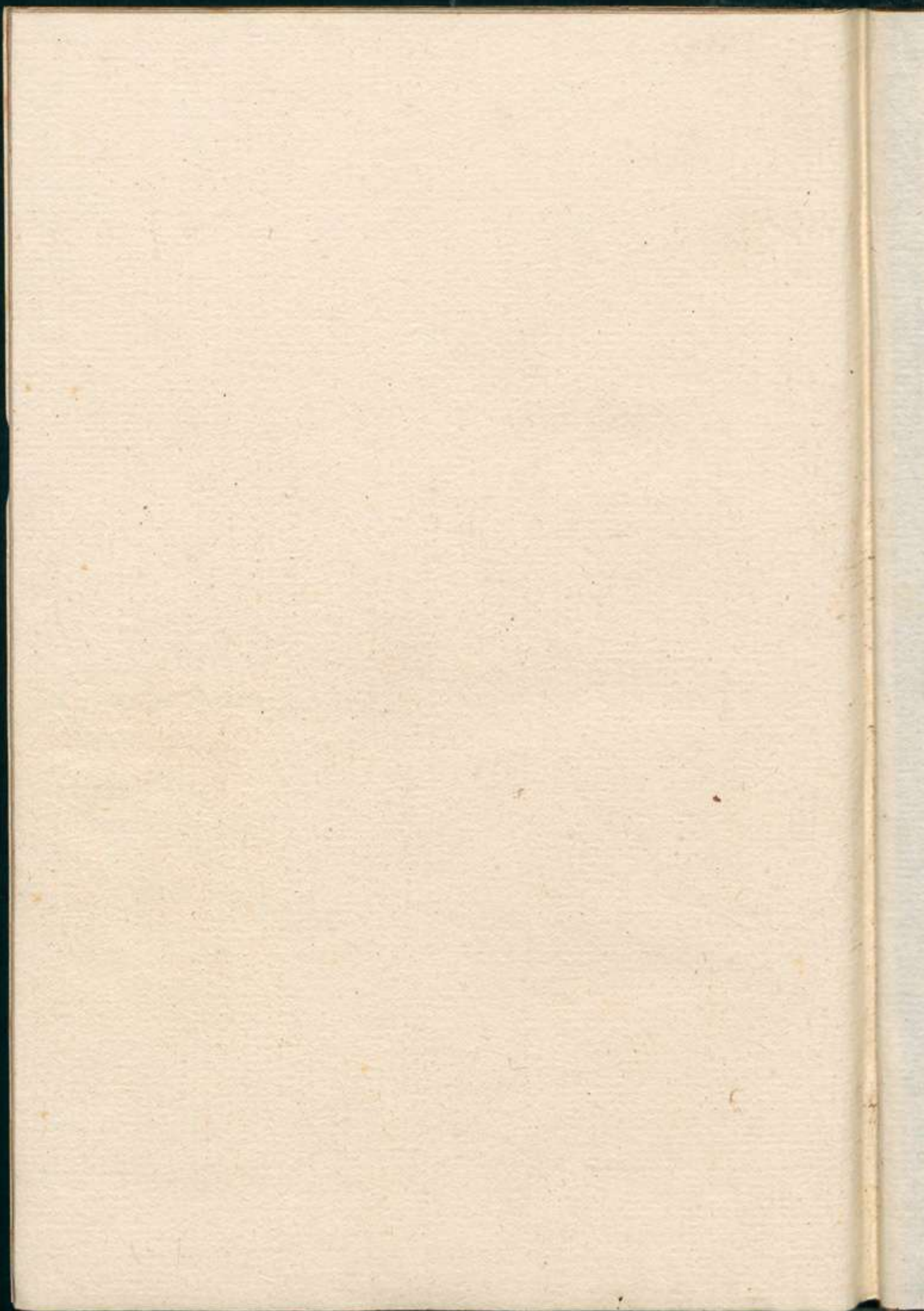
TO THE HONORABLE THE SECRETARY OF THE
TREASURY DEPARTMENT
WASHINGTON

FOR THE PAYMENT OF THE
BOND OF THE
UNITED STATES

IN THE SUM OF
\$1000.00

120

DIPUTACIÓN PROVINCIAL
DE BARCELONA

BIBLIOTECA CENTRAL

Reg.º 261760

Sign.ª Esp. 5-8º

120

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

1001942911

A-I-1-23

R. 23

